

Universiteit Antwerpen

Faculteit Toegepaste Economische Wetenschappen

Ervaringen, knelpunten en succesfactoren van

EUROPESE SUBSIDIES VOOR DE BEELDENDE
KUNSTENSECTOR

Fran Bombeke

Masterscriptie voorgedragen tot het
bekomen van de graad van:

Master in het Cultuurmanagement

Promotor:
Prof. Dr. Annick Schramme

Bedrijfsbegeleider:
Martine de Limburg Stirum

Dankwoord

Een tweede master, een tweede thesis, een tweede dankwoord. Ook voor deze tweede masterscriptie is het absoluut noodzakelijk heel wat mensen te bedanken, sommige verschijnen voor de eerste maal in deze lijst en anderen mochten - of moesten - dit al een tweede keer beleven met mij.

Ten eerste wil ik mijn praktijkbegeleidster, Martine de Limburg Stirum, bedanken. Het was zij die mij de kans gaf om in WIELS mee te draaien tijdens de drie meest interessante maanden. Voor de bijzondere ontmoetingen, heerlijke tentoonstellingen en de pauzes op de derde verdieping waar Work/Travail/Arbeid plaatsvond, wil ik haar en het hele team van WIELS bedanken. Merci!

Als tweede bedank ik graag mijn promotor, professor Schramme, voor de begeleiding en de contactmomenten.

Ten derde kon dit onderzoek enkel gerealiseerd worden dankzij de veelvuldige, interessante respondenten die niet enkel enthousiast waren om mij hun ervaringen en kennis te delen maar hier bovendien kostbare tijd voor wilden uittrekken. In het bijzonder dank ik hierbij Gudrun Heymans, voor de contacten en de snelle antwoorden bij technische vragen.

Tenslotte wil ik mijn ouders, Annemie en Johan, bedanken die mij nogmaals gesteund hebben op de allerbeste manier en mij de kans gaven nog een jaar bij te studeren. Koen, om de chaos bij tijd en wijle te compenseren met zijn wetenschappelijke en nuchtere manier van denken en natuurlijk voor de geruststellende steun en de allerfijnste ontspanning. Mijn broers wil ik ook bedanken; Bas, voor het fijne jaar in de Krijgslaan, en Klaas. Mijn nieuwe vrienden uit de richting cultuurmanagement mogen in dit dankwoord niet ontbreken. In het bijzonder Anton die als Europa-kenner een aanspreekpunt voor mij betekende tijdens de uren die we samen in bibliotheken versleten en de nodige koffiepauzes. Als ik er ooit nog aan denk, geef ik zelfs die uitgeleende boeken terug.

Abstract

Deze masterscriptie onderzoekt de mogelijkheden, ervaringen en succesfactoren van Europese subsidieprogramma's voor beeldende kunstorganisaties. De gebruikte methodes omvatten kwalitatieve analyse aangevuld met de studie van voorgaande onderzoeken, documentanalyse en een deel kwantitatieve analyse.

In een eerste instantie wordt onderzocht wat Vlaanderen onderneemt voor de internationale werking van de sector in het Internationaal Cultuurbeleid. De rol van het Kunstenpunt en de verschillende subsidielijnen worden hierbij besproken.

Vervolgens wordt de blik naar het Europees cultuurbeleid gericht. De Europese Agenda voor Cultuur (2007) en de Europa 2020 strategie blijken de richtinggevende fundamenten voor het Europees niveau. De mogelijke subsidieprogramma's van de EU worden geanalyseerd vanuit het oogpunt van de culturele sector: Creative Europe, structuurfondsen, Europe for Citizens, Erasmus+ en beknopt Horizon2020.

Het kwantitatieve luik bracht naar voren dat het slaagpercentage van het cultuurprogramma daalt, hoewel er een algemene stijging van het aantal projecten is. Uit analyse van de disciplines binnen het cultuurprogramma blijken de podiumkunsten in de meerderheid. Beeldende kunsten worden vaak gecombineerd met andere disciplines. Voorgaande kwantitatieve analyse van culturele projecten binnen ETC programma's, merkten op dat beduidend veel CCI projecten gefinancierd werden tussen 2007-2013. De toekomst van deze programma's biedt echter geen rooskleurige perspectieven.

In een laatste hoofdstuk worden de ervaringen van tien organisaties behandeld. Uit deze getuigenissen worden vervolgens succesfactoren geëxtraheerd met daaraan verbonden knelpunten van het Creative Europe programma en van de Europese territoriale programma's. De succesfactoren situeren zich in de volgende domeinen: de inhoud van het project, de partnerschappen in de samenwerkingsprojecten, de vereiste administratie, het financieel management en ten slotte de begeleiding van de organisaties. Op basis van de succesfactoren, na toetsing via documentanalyse, worden concrete aanbevelingen gemaakt voor de organisaties.

Executive summary

This dissertation explores the possibilities, experiences and success factors of European grant programs for organizations within the sector of the visual arts. To accomplish this, the methods include qualitative analysis complemented with the study of previous research, document analysis and a limited quantitative analysis.

In a first chapter we examine the role of Flanders in the international activities of the sector. Herewith are discussed the role of the 'Kunstenpunt' and also the various types of grants offered by Flanders.

In a following chapter, the focus turns to the European cultural policy. The European Agenda for Culture (2007) and the Europe2020 Strategy are the guiding foundations. The potential subsidy programs of the EU are analyzed from the perspective of the cultural sector: Creative Europe, Structural, Europe for Citizens, Erasmus+ and concisely Horizon2020.

A quantitative research put forward that the success rate of the culture program reduces through the years, although there is an overall increase in the number of selected projects. Belgian projects score very well in comparison to other EU countries. An analysis of the disciplines within the culture program (Creative Europe) show that performing arts projects are the majority. Visual arts projects are often combined with other disciplines. Previous quantitative analysis of cultural projects in ETC programs, noted that significantly many CCI projects were funded between 2007-2013. However, the future of these programs does not offer a promising outlook.

In the final chapter the experiences of ten organizations are treated. From these testimonies we extract success factors related to the Creative Europe program and the European territorial cooperation programs. The success factors are situated in the following areas: the content of the projects, partnerships in the cooperation projects, the required administration, the financial management and finally the counseling of the organizations. Based on these success factors, after verification through document analysis, specific recommendations are made for the organizations.

Lijst van afkortingen

CCI: Creatieve en Culturele Industrie

CINT: Cel Cultuur Internationaal

CJSM: Cultuur, Jeugd, Sport en Media

CSES: Centre for Strategy & Evaluation Services

EC: Europese Commissie

EFRO: Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling

EU: Europese Unie

EENC: European Expert Network on Culture

ICB: Internationaal Cultuurbeleid

KEEP: Knowledge and Expertise in European Programmes

MACO ICCD: Managementcomité Internationaal Cultuurbeleid en Culturele Diplomatie

OP: Operationeel Programma

Lijst van tabellen en figuren

Tabellen

Tabel 1: Aanvragen en slaagpercentages van Creative Europe klein- en grootschalige samenwerkingsprojecten (Brown, 2015, 3).

Tabel 2: Aanvragen en slaagpercentages voor België voor het jaar 2015 in vergelijking met de cijfers voor alle landen (afgeleid van Brown (2015, 14)).

Tabel 3: Aanvragen en slaagpercentages van het gemiddelde projecten per jaar voor de periode 2014-2015 in vergelijking met het gemiddelde projecten per jaar voor de periode 2009-2013 (Brown, 2014, 4).

Figuren en grafieken

Figuur 1: Kleinschalige samenwerkingsprogramma's 2015: vraag per land (EACEA, 2015).

Figuur 2: Grootschalige samenwerkingsprogramma's 2015: vraag per land (EACEA, 2015).

Figuur 3: Visuele weergave van kleinschalige samenwerkingsprojecten goedgekeurd in 2015 (opgesteld door de auteur).

Figuur 4: Procentuele weergave van de disciplines binnen de CCI projecten, gesubsidieerd door ETC-programma's (2007-2013) (overgenomen van Interact, 2013, 24).

INHOUD

1	INLEIDING	1
1.1	INLEIDENDE PROBLEEMSTELLING.....	1
1.2	TOTSTANDKOMING ONDERWERP	2
1.3	VRAAG- EN DOELSTELLING	2
2	METHODOLOGIE	4
2.1	AFBAKENING VAN HET ONDERWERP.....	4
2.2	GEBRUIKTE METHODIEK	5
2.2.1	<i>Methodes per hoofdstuk</i>	5
2.2.2	<i>Selectie van de cases</i>	6
2.2.3	<i>Kwalitatieve interviews</i>	8
2.2.3.1	Respondenten	8
2.2.3.2	Semi-gestructureerde interviews.....	9
2.2.4	<i>Documentenanalyse en literatuuronderzoek: een status quaestionis</i>	10
3	VLAAMS INTERNATIONAAL CULTURBELEID (ICB)	13
3.1	CONTEXT	13
3.2	DE ACTOREN.....	14
3.3	INSTRUMENTEN	16
3.4	BEELDENDE KUNSTEN.....	19
3.5	HET KUNSTENDECREET EN SUBSIDIES VOOR INTERNATIONALE WERKING BEELDENDE KUNST 21	
4	EUROPEES CULTURBELEID	27
4.1	CONTEXT EN BELEID.....	27
4.2	ACTIEPROGRAMMA'S EN SUBSIDIES : OVERZICHT EN KWANTITATIEVE ANALYSE.....	31
4.2.1	<i>Creative Europe</i>	31
4.2.1.1	Beknopte schets	31
4.2.1.2	Kwantitatieve analyse 2014 en 2015	34
4.2.2	<i>Structuurfondsen</i>	39
4.2.2.1	Beknopte schets	39
4.2.2.2	Kansen voor cultuur?	40
4.2.3	<i>Europe for Citizens</i>	48
4.2.4	<i>Erasmus+</i>	49
4.2.5	<i>Andere</i>	50
5	ERVARINGEN, KNELPUNTEN EN SUCCESFACTOREN VAN INGEDIENDE EUROPESE PROJECTEN	51
5.1	ERVARINGEN PER ORGANISATIE ONDER DE LOEP.....	51
5.1.1	<i>Contour</i>	51
5.1.1.1	Goedgekeurde projecten	53
5.1.1.2	Afgekeurde projecten.....	56
5.1.1.3	Besluitend en toekomst	56
5.1.2	<i>Lokaal 01</i>	57
5.1.2.1	Afgekeurd project	57
5.1.2.2	Besluitend en toekomst	61
5.1.3	<i>Netwerk Aalst</i>	61
5.1.3.1	Goedgekeurde projecten	62
5.1.3.2	Afgekeurde projecten.....	65

5.1.3.3	Besluitend en toekomst	66
5.1.4	<i>Bozar</i>	66
5.1.4.1	Goedgekeurde projecten	68
5.1.4.2	Besluitend en toekomst	70
5.1.5	<i>Auguste Orts</i>	70
5.1.5.1	Goedgekeurde projecten	72
5.1.5.2	Besluitend en toekomst	75
5.1.6	<i>Museum voor Schone Kunsten Gent</i>	75
5.1.6.1	Goedgekeurde projecten	76
5.1.6.2	Besluitend en toekomst	78
5.1.7	<i>Sint-Lucas Antwerpen</i>	78
5.1.7.1	Goedgekeurde projecten	79
5.1.7.2	Afgekeurde projecten	81
5.1.7.3	Besluitend en toekomst	82
5.1.8	<i>Kunst in Zicht vzw</i>	82
5.1.8.1	Goedgekeurde projecten	83
5.1.8.2	Besluitend en toekomst	86
5.1.9	<i>BUDA kunstencentrum</i>	87
5.1.9.1	Goedgekeurde projecten	88
5.1.9.2	Afgekeurde projecten	92
5.1.9.3	Besluitend en toekomst	92
5.1.10	<i>MuHKA</i>	94
5.1.10.1	Goedgekeurde projecten	95
5.1.10.2	Besluitend en toekomst	98
5.2	SUCCEFACTOREN EN KNELPUNTEN GEËXTRAHEERD PER PROGRAMMA	99
5.2.1	<i>Creative Europe projecten</i>	99
5.2.1.1	Vergelijkende matrix topics per organisatie	99
5.2.1.2	Succesfactoren	101
5.2.1.2.1	Inhoudelijk project	101
5.2.1.2.2	Partnerschappen	105
5.2.1.2.3	Administratief	107
5.2.1.2.4	Financieel management	108
5.2.1.2.5	Begeleiding	111
5.2.1.2.6	Overige	113
5.2.2	<i>Europese territoriale samenwerkingsprojecten</i>	113
5.2.2.1	Vergelijkende matrix topics per organisatie	113
5.2.2.2	Succesfactoren	114
5.2.2.2.1	Inhoudelijk project	115
5.2.2.2.2	Partnerschappen	117
5.2.2.2.3	Administratief	118
5.2.2.2.4	Financieel management	120
5.2.2.2.5	Begeleiding	121
5.2.2.2.6	Overige	122
6	BESLUIT	125
7	AANBEVELINGEN	129
7.1	AANBEVELINGEN DIE GELDEN VOOR MEERDERE EUROPESE SUBSIDIEPROGRAMMA'S	129
7.2	AANBEVELINGEN SPECIFIEK VOOR ORGANISATIES MET INTERESSE VOOR CREATIVE EUROPE	130
7.3	AANBEVELINGEN SPECIFIEK VOOR ORGANISATIES MET INTERESSE VOOR INTERREG	131
8	BIBLIOGRAFIE	133
9	BIJLAGEN	143

9.1	BIJLAGE I: TOPICLIJST MET MOGELIJKE VRAGEN VOOR RESPONDENTEN VAN DE ORGANISATIES 144	
9.2	BIJLAGE II: LIJST VAN EUROPESE PROGRAMMA'S.....	146
9.3	BIJLAGE III: LIJST VAN RESULTATEN CREATIVE EUROPE 2014-2015.....	166
9.4	BIJLAGE IV: LIJST PROJECTEN CREATIVE EUROPE 2015.....	168
9.5	BIJLAGE V: LIJST BELGISCHE ORGANISATIES CREATIVE EUROPE 2014-2015.....	169
9.6	BIJLAGE VI: PRIORITEITEN COHESIEBELEID 2014-2020.....	170
9.7	BIJLAGE VII: AANBEVELINGEN EENC VOOR ETC PROGRAMMA'S.....	170
9.8	BIJLAGE VIII: VRAGEN CREATIVE EUROPE DESK IERLAND.....	171
9.9	BIJLAGE IX: CHECKLIST DOCUMENTEN BIJ AANVRAAG SAMENWERKINGSPROJECT.....	171
9.10	BIJLAGE X: VOORFINANCIERING CREATIVE EUROPE COOPERATION PROJECTS.....	172

1 INLEIDING

1.1 INLEIDENDE PROBLEEMSTELLING

“Voor de dynamiek in het kunstenveld zijn internationale samenwerking, uitwisseling en kruisbestuiving primordiaal. In een kleine regio als Vlaanderen is het belangrijk dat kunstenaars en kunstorganisaties internationale contacten leggen en vertrouwd geraken met het internationale kader waarbinnen kunst opereert. Ze moeten zich kunnen meten in een internationale context, en van een continue creatieve input vanuit andere culturele invalshoeken kunnen genieten. Culturele ontmoetingen met buitenlandse kunstenaars en publieken versterken de kunsten intrinsiek” (Gatz, 2015, 36).

Het belang van een internationale werking en contacten van kunstorganisaties ontbreekt niet als beleidsprioriteit in de visienota van 1 april 2015 van cultuurminister Sven Gatz. Mede door de sterke aanmoediging vanuit het Vlaamse cultuurbeleid voor internationale werking van organisaties, lijkt het steeds interessanter voor organisaties om deze werking verder uit te breiden via participatie in Europese subsidieprogramma's. Naast financiële voordelen bieden de meeste Europese programma's kansen tot samenwerking met andere Europese organisaties.

Niet enkel wegens het belang van de internationale werking in het Vlaamse beleid, maar ook omwille van de soms precaire financiële omstandigheden, is het interessant voor het beeldende kunstenveld om de blik te richten buiten Vlaanderen, op Europa. Het is bekend dat de beeldende kunstensector met een ondersubsidiëring kampt en dit zowel in vergelijking met andere sectoren in eigen land als met de beeldende kunstensector in andere Europese landen. Ondanks financiële injecties blijft het voor de Vlaamse beeldende kunstorganisaties moeilijk om aan de hand van de Vlaamse subsidies te concurreren met gelijkaardige instellingen in het buitenland. Bovendien moeten alle instellingen die onder het kunstendecreet vallen, besparen waardoor de noodzaak stijgt om het internationale potentieel ten volle te ontwikkelen en (aanvullende) middelen te zoeken buiten Vlaanderen.

Ten slotte zijn de mogelijkheden met betrekking tot Europese financiering nog al te vaak onbekend terrein voor Vlaamse organisaties binnen de beeldende kunsten en met uitbreiding de culturele sector. Er is een nood aan meer duidelijke communicatie over de mogelijkheden en toegankelijkheid van alle EU fondsen (Montalto, 2013, 45).

Het is belangrijk dat Vlaamse actoren hun weg vinden naar internationale samenwerkingsprogramma's en ondersteuningskaders. Zij vormen een aanvullende bron van

financiering. Bovendien is de deelname aan een internationaal project een verrijkende ervaring die vaak een springplank is tot meer uitwisseling en nieuwe partnerschappen. Het is mijn ambitie ervoor te zorgen dat internationale programma's, zoals Creatief Europa, Europa voor de burger, Horizon 2020 en de Structuurfondsen nog breder bekend en benut worden (Gatz, 2014, 33).

1.2 TOTSTANDKOMING ONDERWERP

Deze thesis kwam tot stand naar aanleiding van het praktijkproject in WIELS, het Centrum voor Hedendaagse Kunst in Brussel. WIELS is volop bezig met de ontwikkeling van het centrum naar de financiering van toekomstige projecten toe. Tot nu toe steunde de instelling voor de restauratie van het Blomme-gebouw op subsidies van de Europa Unie (URBAN II). In het verleden was de instelling al een aantal keer betrokken in een projectvoorstel voor het Creative Europe samenwerkingsproject, zowel als projectleider (in 2008) als als partnerorganisatie (2014), maar alsnog slaagden zij er niet geselecteerd te worden voor subsidiëring. Toch wilt de organisatie nog verder onderzoeken welke mogelijkheden Europese subsidieprogramma's kunnen bieden voor de ontwikkeling van de organisatie en koesteren zij nog steeds de ambitie om zelf projectleider te worden in een Europese samenwerking. De goedkeuring van culturele projecten voor Europese subsidies lijkt in hun opinie moeilijk te zijn. Zo bedroeg het slaagpercentage voor de kleinere samenwerkingen van het Creatief Europa programma voor de oproep van maart 2014 slechts 6 % in België (Departement CJSM, resultaten Creatief Europa, 2014). Hoewel België in vergelijking met andere EU-landen hoger scoort als het gemiddelde (EACEA, *Applications by Country*, 2015), lijkt er toch een nood te zijn voor de culturele organisaties naar meer kennis over de succesfactoren bij het indienen van een project.

1.3 VRAAG- EN DOELSTELLING

Om enigermate tegemoet te komen aan de probleemstelling, wil dit onderzoek kijken naar verschillende Europese financieringsmogelijkheden en welke al dan niet haalbaar zijn voor Vlaamse beeldende kunstorganisaties. Voorgaande culturele ervaringen met de subsidieprogramma's worden onder de loep gelegd waarvan nagegaan wordt welke praktijken al dan niet aanbevelenswaardig zijn. Daarbij wordt zowel aandacht geschonken aan de fase vóór de selectie, alsook de daadwerkelijke uitvoering van geselecteerde projecten. Mogelijke knelpunten, ervaren impact alsook uitdagingen die kunnen ondervonden worden tijdens de ontwikkeling en uitvoering van een project, worden onderzocht.

De centrale onderzoeksvraag die gehanteerd wordt, luidt als volgt:

Wat zijn de kritische succesfactoren en de knelpunten voor Vlaamse beeldende kunstorganisaties om tot een succesvol Europees financieringsverhaal te komen?

Om hierin te slagen zijn een aantal bijkomstige vragen noodzakelijk die worden uitgewerkt in de volgende hoofdstukken:

- Hoofdstuk 3:

Wat houdt het Vlaams Internationaal Cultuurbeleid in en wie voert wat uit?

Welke rol speelt Vlaanderen in de internationale werking van de beeldende kunsten en hoe ondersteunt Vlaanderen internationale (samen)werking financieel?

- Hoofdstuk 4:

In welk theoretisch kader situeert het Europees cultuurbeleid zich? Wat is de visie van Europa op het cultuurbeleid? Wat kan het beleid betekenen voor de culturele sector en welke organen zijn hierin actief?

Welke Europese programma's hebben welke inhoudelijke meerwaarde en financiële middelen te bieden?

Wat zijn de kansen voor culturele projecten binnen deze Europese programma's?

Zijn bepaalde sectoren binnen de culturele projecten in het voordeel? Wat zijn de kansen voor projecten met beeldende kunsten?

Hoe zijn deze kansen geëvolueerd doorheen de jaren en wat biedt de toekomst?

- Hoofdstuk 5:

Hoe verliepen de ervaringen van voorgaande interessante cultuurprojecten (gelinkt aan beeldende kunsten) met Europese projecten? Wat zijn de ondervonden voor- en nadelen van de projecten? Wat zijn de knelpunten, de uitdagingen? Wegen de voordelen van de Europese financiering op tegenover de zware administratieve lasten die ermee gepaard gaan? Waarom zullen ze al dan niet verder inzetten op Europese subsidies?

Wat zijn de kritische succesfactoren per mogelijk interessant financieringsprogramma voor enerzijds een succesvolle projectaanvraag in te dienen en anderzijds een project met succes uit te voeren? Waarmee moet rekening gehouden worden in de toekomst?

De uiteindelijke doelstelling is om aanbevelingen te formuleren ten gunste van organisaties, zoals WIELS, die geïnteresseerd zijn in het uitzoeken van Europese subsidiemogelijkheden en het succesvol indienen van een concreet projectvoorstel en ten slotte het uitvoeren van het project binnen het Europees financieringsprogramma. Deze thesis beoogt te dienen als een soort van praktische toolbox voor organisaties in hun zoektocht en ontwikkeling van Europese subsidies. De succesfactoren en aanbevelingen pogen de organisaties te helpen in hun vraag naar realistische en haalbare Europese financieringskanalen en hoe ze dit het best strategisch en operationeel aanpakken.

Als rode draad werd het bijkomstige doel gesteld om een aanzet te geven tot kritische reflectie over het Europees cultuurbeleid. Hoe kan Europa de cultuursector beter ondersteunen met het subsidiariteitsbeginsel in acht genomen? Wat kunnen de niet louter culturele programma's, zoals bijvoorbeeld de structuurfondsen, nog betekenen voor de culturele sector, met name de beeldende kunst, in de toekomst?

2 METHODOLOGIE

In dit hoofdstuk wordt besproken hoe er te werk is gegaan om het onderzoek vorm te geven en de gegevens te verzamelen en te verwerken. Ten slotte wordt een overzicht van de gebruikte bronnen kritisch beschreven.

2.1 AFBAKENING VAN HET ONDERWERP

Vermits het onderwerp tot stand kwam naar aanleiding van het praktijkproject in WIELS, werd bij de afbakening van het onderwerp gekozen om de beeldende kunstensector als vertrekpunt te nemen. Deze afbakening van beeldende kunst dient echter louter als een vertrekpunt gezien worden het multidisciplinaire karakter van Europese en internationale projecten. Bovendien moedigt het Europese beleid discipline-overschrijdende projecten aan. Om die reden werden zowel de beeldende kunsten alsook audiovisuele kunsten en transdisciplinaire projecten benaderd. De uitgekozen projecten zijn aldus projecten te situeren in de ruimere context van de beeldende kunsten: zowel sociaal-artistische projecten, multidisciplinaire projecten waarin beeldende kunstenuorganisaties participeerden. Zo werd bijvoorbeeld een project van Auguste Orts, een audiovisuele organisatie gesubsidieerd onder het kunstendecreet, opgenomen.

Hierbij wordt vanuit het standpunt van de organisaties geschreven en niet vanuit de individuele kunstenaar, omdat organisaties steeds meer een rol spelen in het creatieproces van de beeldende kunstenaars. Meer en meer zijn het organisaties die productiebudgetten ter beschikking stellen en zij regelen vaak een verloning voor de kunstenaar (Roeland, 2008). Buiten het onderzoeksdomein situeren zich eveneens netwerkorganisaties voor de kunstensector. De focus ligt op organisaties die gesubsidieerd worden in Vlaanderen onder het kunstendecreet. Erfgoedorganisaties zullen niet besproken worden als prioriteit, tenzij zij participeerden in projecten gelinkt aan hedendaagse beeldende kunst.

Wat betreft de afbakening binnen de subsidieprogramma's, is een selectie binnen het bestek van dit onderzoek noodzakelijk. Er wordt ervoor gekozen om Europa onder de loep te nemen en hierbij in de eerste plaats te focussen op overheidsinstellingen. Niettemin bestaan er nog allerlei private Europese stichtingen die projectsubsidies en –beurzen voorhanden hebben, maar hier zal niet op geconcentreerd

worden. Binnen de subsidieprogramma's van het Europese beleid, wordt een zo breed mogelijk perspectief gehanteerd om de mogelijkheden in kaart te brengen voor de culturele organisaties die alsnog geen duidelijk overzicht hebben over hun opties.

Om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden, worden voorgaande projecten onder de loep genomen in hoofdstuk 5. De meest gecontacteerde projecten vallen binnen het voorgaande cultuurprogramma en het recente Creative Europe, maar ook meerdere Interregprogramma's werden bevestigd. Een focus is daardoor op deze programma's gaan liggen maar voor de volledigheid worden de andere mogelijkheden verkend in hoofdstuk 4 en eveneens werd een overzicht van de Europese subsidieprogramma's voor de culturele sector, samengesteld op basis van gesprekken met experts, in bijlage vervat.

Als laatste moet de geografische afbakening van de projecten en tijdsafbakening verduidelijkt worden. Hoewel het boeiend zou zijn in kader van Europese subsidies om ook succesvolle projecten waarin geen Belgische organisaties betrokken zijn te bespreken, toch worden om praktische redenen uitsluitend projecten benaderd met oftewel een Vlaamse/Brusselse projectleider, oftewel projecten met Vlaamse/Brusselse partners. Qua tijd is gepoogd om recent mogelijke projecten te benaderen en de programma's van de beleidsperiode 2014-2020 te analyseren. Echter lijkt het eveneens interessant om een aantal inspirerende projecten voor de Beeldende Kunst aan te halen uit voorgaande programma's omwille van de ervaringen en aangezien het aanbod succesvolle culturele Europese projecten nog niet zodanig groot is voor de periode 2014-2020.

2.2 GEBRUIKTE METHODIEK

2.2.1 METHODES PER HOOFDSTUK

Dit onderzoek combineert een analyse van voorgaande onderzoeken en documentanalyse, een zeer beperkt deel kwantitatieve analyse en ten slotte kwalitatief onderzoek op basis van semi-structureerde interviews. Omdat deze methodes verweven zijn doorheen de verschillende hoofdstukken wordt een overzicht gegeven van welke methodes gebruikt worden om de onderzoeksvragen te beantwoorden per hoofdstuk.

Hoofdstuk 3: om de deelvragen van hoofdstuk 3 (cfr. 1.3) te beantwoorden, wordt gebruik gemaakt van onderzoek naar relevante artikels, literatuur, voorgaande eindwerken, publieke documentanalyse (met name afkomstig van departement CJSJ en Kunsten en Erfgoed) en internetbronnen om een schets te geven van het Vlaams internationaal cultuurbeleid. Aanvullende informatie wordt verkregen via een kwalitatief interview en elektronische correspondentie met Gaetan Poelman van de stafdienst Internationaal van het departement CJSJ.

Hoofdstuk 4: in dit hoofdstuk worden verschillende methodologiën gebruikt en gelinkt met elkaar doorheen de tekst. Om de hoofdlijnen van Europese cultuurbeleid uit te tekenen, wordt gebaseerd op voorgaande literatuur, artikels, eindwerken en de publieke beleidsdocumenten afkomstig van de Europese Unie, Europese Commissie. Voor het overzicht van de actieprogramma's worden de vele EU subsidieprogramma's uitgespitst op de websites van de programma's in kwestie, alsook de opgestelde brochures en informatiebundels door de CultuurContactPunten en Creative Europe Desks. Voorgaande onderzoeken, sommigen op aanvraag van de Commissie, worden geraadpleegd bij de kwantitatieve analyse van financieringskansen voor culturele projecten. Een kritische bespreking van de meeste bijzondere en waardevolle documenten en voorgaande onderzoeken wordt in de beknopte status quaestionis gemaakt (cfr. 2.2.4.1). Toch blijken deze methoden niet voldoende te zijn om een adequaat antwoord te bieden op de onderzoeksvragen waardoor kwalitatieve methoden toegepast worden onder de vorm van diepgaande interviews met respondenten uit de besproken beleidsinstanties. Ten slotte wordt een beperkte eigen kwantitatieve analyse van de geselecteerde Creative Europe projecten (2015) gemaakt op basis van data die gepubliceerd werden door het EACEA op hun eigen website. De meer gedetailleerde manier van werken wordt beschreven bij de desbetreffende analyse (cfr. 4.2.1.2).

Hoofdstuk 5: dit hoofdstuk wordt opgedeeld in twee delen. Het eerste deel is uitsluitend op kwalitatief onderzoek gebaseerd waarin tien cases behandeld worden, met diepte-interviews van tien respondenten, hier en daar aangevuld met documentanalyse (zowel interne documenten aangereikt door de respondenten, als publieke documenten). In het tweede deel (5.2.) wordt het kwalitatieve onderzoek getoetst aan beleidsdocumenten van de programma's en de kwalitatieve gesprekken met de experts vanuit het beleid (die reeds aangehaald worden in hoofdstuk 3). Via een vergelijkende matrix met de verzamelde gegevens uit 5.1, gestructureerd volgens de topicstructuur, worden de gemeenschappelijke en meest opvallende factoren van succes en knelpunten afgeleid per financieringsprogramma. Een meer gedetailleerde beschrijving van de methode is te vinden bij aanvang van het desbetreffende hoofdstuk 5.2.

Vervolgens worden de verschillende componenten die deel uitmaken van deze gebruikte methodologieën en die bijkomstige verklaringen vereisen (namelijk: de selectie van de cases (1), de kwalitatieve interviews (2), een beknopte maar kritische evaluatie van de documentenanalyse en literatuur (3)) dieper uitgewerkt.

2.2.2 SELECTIE VAN DE CASES

Om tot de succesfactoren van de Europese financieringsprogramma's te komen, wordt in hoofdstuk 5 vanuit voorgaande ervaringen van Vlaamse en Brusselse organisaties vertrokken. Hierbij wordt gewerkt met multiple cases. De keuze van de organisaties gebeurde aan de hand van relevante projecten binnen de afbakening van deze scriptie. De respondenten die gecontacteerd werden, hangen

samen met het al dan niet ‘voldoen’ aan de criteria als case. Er is sprake van een criterium-gebaseerde steekproef (Mortelmans, 2007, 158) op basis van de projecten. Zowel succes-cases (“best practices”) worden gecontacteerd alsook negatieve uitdraaiende cases (afgekeurde projecten voor Europese subsidies) als soort van controle-groep. Daarnaast is er deels opportunistische selectie gebeurd: zo werden contacten met Sint-Lucas gelegd via Lokaal01. Eveneens zijn er de cases ook pragmatisch: sommige organisaties met interessante Europese projecten reageerden niet op de verzoeken tot medewerking of waren hier niet toe bereid. Een case wordt enkel opgenomen wanneer iemand betrokken bij de Europese projecten, bereid was mee te werken als respondent opdat voldoende gegevens verzameld konden worden. Om die reden zijn helaas een aantal interessante beeldende kunsten projecten, gefinancierd met Europees geld, uit de boot gevallen.

Welke soort projecten worden nu concreet uitgekozen als case en hoe worden deze geselecteerd? In de eerste plaats werd gekeken naar projecten die binnen de zogenaamde core creative arts (met name beeldende kunst) en de cultural industries (zoals museale projecten, fotografie) vallen zoals ingedoeeld in het model van David Throsby. Zuiver muzikale, alsook literatuur, erfgoed en podiumkunsten worden zoveel mogelijk gemeden, maar vaak gaat het over multidisciplinaire projecten die verschillende disciplines combineren. De uitgekozen projecten zijn dus projecten te situeren in de ruimere context van de beeldende kunsten, zoals reeds vermeld in de afbakening van het onderwerp (cfr. 2.1). De projecten hebben allen oftewel een Vlaamse of Brusselse projectleider oftewel is een Vlaamse of Brusselse partnerorganisatie betrokken. Zowel projecten onder de voorgaande beleidsperiode (2007-2013) alsook recente (beleidsperiode 2014-2020) worden benaderd gezien vele ervaringen gelijklopend zijn en de verschillen tussen de programma’s bovendien interessant kunnen zijn. Ten slotte wordt er op gelet dat de geografische spreiding binnen Vlaanderen van de organisaties gerespecteerd wordt (cfr. tabel 2.2.3).

De manier waarop de projecten geselecteerd worden is op basis van de recent gepubliceerde lijsten met geselecteerde projecten binnen het Creative Europe programma 2014-2020, de KEEP database voor Interregprojecten alsook de brochure met voorgaande projecten (2007-2013) van het CultuurContactPunt (2013a). Via online zoektocht, tips van andere respondenten (opportunistische selectie) en een oriënterend gesprek met Gudrun Heymans van de Creative Europe Desk en David Grzegorzewski van Agentschap Vlaanderen kwamen ook andere en niet-succesvolle projecten naar boven.

Gezien de meeste organisaties reeds ervaringen hebben met meerdere geslaagde en geweigerde projecten, kon op die manier de ervaringen met zo’n X projecten verzameld worden voor hoofdstuk 5.1. Onderstaande tabel geeft de hoeveelheid besproken projecten (meerdere per organisatie) weer verdeeld onder welk EU programma en met onderscheid van partner/projectleider. Verdere opdeling van de programma’s is nog mogelijk (klein- of grootschalig, het soort Interreg programma...) maar

voor onderstaand model worden de aantallen vereenvoudigd weergegeven. Het aantal afgekeurde projectaanvragen is niet helemaal representatief in onderstaande tabel, gezien bij sommige gevallen de informatie ontbreekt of de organisatie al dan niet projectleider is. Een aantal Interregprojecten werden bovendien bij eerste indiening afgekeurd, om nadien nog geselecteerd te worden. Dit wordt niet opgenomen in onderstaande tabel.

	Creative Europe		Interreg	
	Leider	Partner	Leider	Partner
Geselecteerd	7	4	1	5
Afgekeurd	4	1	/	/

Omdat enkel kwalitatieve gegevens over samenwerkingsprojecten van Creative Europe project (zowel grote- als kleinschalige samenwerkingen) en Interreg konden worden verzameld, is het beschrijven van de succesfactoren enkel tot deze twee grote programma's beperkt gebleven tot deze twee programma's. Bovendien wordt er om relevant te blijven, beperkt tot de succesfactoren te beschrijven voor enkel de projecten met de meeste slaagkansen.

2.2.3 KWALITATIEVE INTERVIEWS

2.2.3.1 RESPONDENTEN

Een extra woord van uitleg dient gegeven te worden bij de keuze en selectie van organisaties en projecten en daaraan gelinkt de gesprekspersonen.

De selectie van gesprekspartners is niet eenzijdig. Om de triangulatie ten goede te laten komen, worden zowel experts vanuit het beleid, zoals de Creative Europe desk, het departement CJSJ, het Agentschap ondernemen als personen met ervaringen uit de sector, bevraagd. Deze eerste groep werd oriënterend benaderd in de gesprekken. Aan de hand daarvan werden eveneens nieuwe contacten gevonden voor de diepte-interviews van hoofdstuk 5. Voor specifieke vragen kon ik achteraf bij hen via elektronische correspondentie terecht. Onderstaande tabel geeft deze respondenten weer met vermelding van datum van het interview en voor welke instantie zij werken.

Respondent 1	Gaetan Poelman	Stafdienst Internationaal, Departement CJSJ	9 april 2015
Respondent 2	Gudrun Heymans	Creative Europe Desk Vlaanderen	9 april 2015
Respondent 3	David Grzegorzewski	Team Programma-projectbeheer Interreg, Agentschap Ondernemen	30 april 2015
Respondent 4	Dirk De Wit	Kunstenpunt	27 mei 2015

De selectie van respondenten uit de sector gebeurde op basis van de uitgekozen projecten en organisaties (cfr. 2.2.2 Cases). Zoveel mogelijk organisaties die ervaring met Europese

subsidieprojecten en- aanvragen werden gecontacteerd. Voorwaarde was dat de organisaties te linken zijn aan de brede context van de beeldende kunstensector of een project organiseerde binnen de beeldende kunstensector. Enkele uitzonderingen worden hierop toegelaten en worden beargumenteerd in de inleiding van de organisatie (cfr. hoofdstuk 5). Problematisch bij het uitzoeken van gesprekspartners voor cases, bleek dat niet elke interessante organisatie even makkelijk te bereiken was of bereid was. Hieronder is een uiteindelijke lijst van tien organisaties met de geïnterviewde respondenten:

Respondent 5	Frederik Vergaert	Lokaal01, Antwerpen	15 april 2015
Respondent 6	Frans Lefever	Contour, Mechelen	29 april 2015
Respondent 7	Frederic Meseeuw	Bozar, Brussel	5 mei 2015 (telefonisch)
Respondent 8	Katrien Peeters	Sint-Lucas kunstschool, Brussel	7 mei 2015
Respondent 9	Annie Van Hoorick	Netwerk Art, Aalst	20 mei 2015
Respondent 10	Franky De Vos	BUDA kunstencentrum, Kortrijk	1 juni 2015
Respondent 11	Marie Logie en Ann Goossens	Auguste Orts, Brussel	8 juni 2015
Respondent 12	Valentine De Beir	MSK, Gent	10 juni 2015
Respondent 13	Eva Steel	Kunst in Zicht, Antwerpen	12 juni 2015
Respondent 14	Dieter Vankeirsbilck	MuHKA, Antwerpen	10 juli 2015

Meer informatie over de functies van de respondenten binnen de organisaties, wordt opgenomen in het betreffende deel over de ervaringen van de organisaties in hoofdstuk 5.

2.2.3.2 SEMI-GESTRUCTUREERDE INTERVIEWS

Topics gesprekken

De gesprekken met de organisaties worden georganiseerd als semigestructureerde interviews met als vertrekpunt een vooropgestelde topiclijst waarbij niettemin een aantal vragen op voorhand werden uitgeschreven. Bij de kwalitatieve topic- en vragenlijst is aandacht besteed om de vragenlijst flexibel, iteratief en continu op te stellen. De vaste structuur van topics met bijkomende (mogelijke) vragen wordt gehanteerd bij de verschillende contactpersonen (Bijlage I). De gesprekken worden zo open mogelijk gehouden zodat bijkomende informatie in verband met de vooropgestelde topics, maar eventueel ook andere onderwerpen, besproken kunnen worden. In de keuze van de topics wordt aandacht besteed aan zowel het peilen naar de ontwikkeling en de voorbereiding vóór de selectie, als de effectieve uitvoering van het project en de ervaren obstakels hierbij wat betreft de partnerschappen, administratie en meer specifiek het financieel management.

Verwerking

Na de gesprekken wordt alles samengevat en gestructureerd volgens de topics, aangevuld met interessante quotes. Er werd ervoor gekozen de ervaringen meer uitgebreid en samenvattend te bespreken in deel 5.1 in plaats van de transcripties toe te voegen in bijlage. Ten eerste omdat het in het kader van dit onderzoek overzichtelijk is om op basis van de besproken ervaringen vergelijkende matrices samen te stellen per topic. Ten tweede om consistent te werk gaan aangezien van sommige gesprekken geen opname gemaakt werd omdat het gesprek telefonisch verliep of omdat opnames ongelukkigerwijs verloren waren. Notities werden in dat laatste geval ter goedkeuring doorgemailed naar de respondent.

2.2.4 DOCUMENTENANALYSE EN LITERATUURONDERZOEK: EEN STATUS QUAESTIONIS

Wat volgt is een kritische en bondige bespreking van de voornaamste literatuur en voorgaand onderzoek (en diens gebreken) waarvan gebruik is gemaakt in de volgende hoofdstukken. Deze opsomming is niet exhaustief. De literatuur en documenten die wel vermeld worden, waren oftewel zeer waardevol oftewel vereisten zij een kritische noot of aanvulling. Onvermijdelijk is dat van datering snel sprake is bij voorgaande literatuur over Europese financiering door de continue introductie van nieuwe programma's, nieuwe jaarlijkse prioriteiten en doelstellingen vanuit het Europees beleid. Ook deze thesis zal dit lot helaas bekoren zijn. Een moeilijkheid was daarbovenop tijdens het schrijfproces steeds te moeten aanpassen aan veranderingen. Toch lijkt het een ideaal moment te zijn aan het begin van de nieuwe Europese beleidsperiode (2014-2020) die nieuwe subsidiemogelijkheden bevat. In deze periode wil de EU inzetten op "slimme, duurzame en inclusieve groei" ("*smart, sustainable and inclusive growth*") via haar Europa 2020-strategie, een strategie uiteengezet onder de beleidsperiode van de voorgaande voorzitter van de Europese Commissie, José Manuel Barroso in 2010 (Europese Commissie, 2010). Er wordt geprobeerd steeds de meest recente beleidsdocumenten te raadplegen.

Een belangrijke bron van informatie bood Els van Camp die in haar scriptie "*Internationale Profilerings van Vlaamse Beeldende Kunstenorganisaties: Financieringskanalen in Europa*" een heel breed overzicht schetste betreffende de internationale financieringskanalen voor de Beeldende Kunst (Van Camp, 2006). Zij benaderde haar onderwerp als een uitgebreide verkenning van de Europese subsidiekanalen voor de beeldende kunst organisaties, waarbij ze de financieringskanalen op Vlaams, multilateraal (Europa) en bilateraal niveau in kaart bracht. Hoewel de meeste informatie reeds verouderd is en Van Camp haar thesis schreef nog vóór de start van het cultuurprogramma 2007-2013, bood de verhandeling een mooi vertrekpunt. Deze thesis wil een aanvulling betekenen in die zin dat er gefocust wordt op effectief verwezenlijkte projecten en projecten die Europese ambities nastreven. Voor Van Camp was de mate van internationalisering van de organisaties van primair belang, in deze thesis wordt in de eerste plaats naar de specifieke projecten gekeken.

Aangaande WIELS werd in 2006 een voorgaande thesis in het cultuurmanagement door Lies Leliaert geschreven waarbij een stappenplan voor het 'Artist-in-residence' programma van de startende organisatie werd opgesteld. Ondanks een korte vermelding van Europese financiering als financieringsmogelijkheid, bleek deze scriptie niet bruikbaar wegens gedateerd en een andere focus.

Naast ongepubliceerde bronnen, was het van groot belang de beleidsdocumenten van de Europese Unie en Vlaanderen waarin alle informatie rondom de programma's zijn verzameld.

Sectie 3 over het Internationaal Cultuurbeleid wordt zo recent mogelijk benaderd. Veel aandacht gaat dan ook naar de visienota en beleidsnota van de kersverse cultuurminister Sven Gatz, gezien het toekomstige beleid grotendeels in zijn handen ligt. Bij de subsidies vanuit Vlaanderen voor internationaal werken wordt - om relevant te zijn - voornamelijk gekeken naar de huidige en toekomstige subsidies die het nieuwe Kunstendecreet zal bieden.

Om het overzicht van Europese subsidieprogramma's te schetsen in hoofdstuk 4, worden onder meer de overzichten gebruikt opgesteld door substanties als VLEVA of The Greens - *European free alliance*. Deze subsidiegidsen geven een mooi en uitgebreid overzicht maar bieden echter geen kritische kijk op de programma's, noch zijn deze vanuit het standpunt van de culturele organisaties geschreven en geven zij niet de realistische kansen voor specifieke culturele projecten weer. Zeer recentelijk, sinds juli 2015, biedt de website van het departement CJSM een toolbox om wegwijs te geraken in de Europese subsidies met betrekking tot cultuur (departement CJSM, 2015). Deze positieve vernieuwing loste al een deel van de probleemstelling van deze thesis in. Ten slotte verzamelt ook het voorgaande CultuurContactPunt en huidige Creatief Europa Desk informatie over voorbeelden en inspirerende praktijken van Europese projecten in het verleden (CultuurContactPunt, 2013a, 2013b). De database KEEP (Knowledge and Expertise in European Programmes) biedt een schat van informatie over alle voorgaande Interreg en ETC programma's sinds 2000 (<http://www.keep.eu/>).

De kwantitatieve analyse van het Creative Europe programma in hoofdstuk 4 kon grotendeels gebaseerd worden op de analyse van Geoffrey Brown van de Creative Europe Desk UK (Brown, 2015). Deze waardevolle analyse is niet publiek gratis te verkrijgen, maar werd intern verkregen via de Vlaamse Creative Europe Desk. Bepaalde invalshoeken met betrekking tot de kwantitatieve analyse van de verhouding van de verschillende disciplines van de geselecteerde projecten werden niet onderzocht door Brown waardoor dit aangevuld werd met een eigen analyse.

Verdere literatuur over de Europese cultuurprogramma's met kritische evaluaties en kwalitatieve analyse met betrekking tot de culturele sector is eerder schaars. Een aantal waardevolle analyses werd ondernomen door (Europese) cultuurnetwerken zoals On the Move, EENC (European Expert Network on Culture), CSES (Centre for Strategy & Evaluation Services) en ERICarts.

Wat betreft de structuurfondsen, zijn een aantal kwantitatieve analyses en kritische evaluaties met betrekking tot de culturele sector voor handen. De belangrijkste voor de kwantitatieve analyse bleek het onderzoek van INTERACT (2013) te zijn naar het promoten en financieren van cultuur en de culturele industrie door de EFRO-fondsen en -programma's. De analyse geeft daarenboven good practices en voorgaande voorbeelden van projecten. Verder biedt dit document een beknopt overzicht van verschillende programma's en culturele projecten in Europa (Interact, 2013, 33-37). Een ander waardevolle studie is die van Iglesias, Kern en Montalto (Iglesias, Kern & Montalto, 2012). Een analyse van EENC over de rol van cultuur in de structuurfondsen werd opgesteld voor dertien lidstaten waarbij België ongelukkigerwijze ontbreekt. Ten slotte dient het Policy Handbook van de EU werkgroep 2012 vermeld te worden (Europese Unie, 2012). Dit beleidshandboek wil de culturele sector en het beleid helpen bij het formuleren van lokale, regionale en nationale strategieën voor de financiering via structuurfondsen van de culturele en creatieve industrieën.

3 VLAAMS INTERNATIONAAL CULTUURBELEID (ICB)

3.1 CONTEXT

“De maatschappelijke werkelijkheid is vandaag een geglobaliseerde werkelijkheid. Dat betekent onder meer dat onze samenleving van boven tot onder of van in de kleinste vezels tot bij de internationale canon intercultureel is. Die realiteit heeft nogal wat consequenties voor een cultuurbeleid. Het culturele landschap wordt tegenwoordig doorkruist en bewoond door een interculturele menigte – of het nu gaat over internationaal erkende kunstenaars of uitgeprocedureerde vluchtelingen, allen brengen hun eigen cultuur mee naar Vlaanderen inclusief Brussel; en allen zorgen dat onze cultuur deel wordt van de wereld.” (Cultuurforum 2020, 2010, 3)

Op het atelier Internationaal Cultuurbeleid in 2010 met voorzitter Paul Dujardin en ondervoorzitter Pascal Gielen, poogde men de weg te banen voor een geglobaliseerd cultuurbeleid. Vier centrale doorbraken werden voorgesteld die in het jaar 2020 concreet dienen vorm te krijgen, namelijk: (1) een integraal geglobaliseerd cultuurbeleid, (2) netwerkondersteuning en coördinatie, (3) performantie en (4) geen blinde vlekken beleid.

In de visienota van Sven Gatz van april 2015 haalt de minister aan een beleid in twee richtingen te willen voeren in zijn legislatuur wat betreft het internationaal cultuurbeleid (Gatz, 2015; 36). Enerzijds wil hij aandacht voor de export van cultuur en kunsten om de aanwezigheid en de zichtbaarheid van de Vlaamse kunsten in het buitenland te versterken. Anderzijds is hij voorstander van een gericht onthaalbeleid voor kunstenaars, curatoren, programmatoren en de pers voor de stimulatie van internationaal betekenisvolle werken, verrijkende netwerken en uitwisselingsprojecten met andere steden en showcases (Gatz, 2015; 39).

“Ik vind het cruciaal dat de middelen voor internationalisering gericht, efficiënt en daar waar relevant worden ingezet. Er zullen dus scherpe keuzes moeten gemaakt worden, rekening houdend met mijn beleidsaccenten en met de te bereiken doelstellingen voor de aanvrager en het bredere Vlaamse kunstenveld” (Gatz, 2015; 37).

Vanuit het Vlaams beleid zal er in de toekomst worden blijven ingezet op de internationale werking. De beleidsnota cultuur 2014-2019 van cultuurminister Sven Gatz ziet de internationale dimensie als één van de kritische succesfactoren voor professionalisering en carrièreopbouw van kunstenaars en organisaties. Onder budgettaire druk wordt de internationale uitstraling en buitenlandse presentatiemogelijkheden echter kortstondiger en zeldzamer volgens de minister, wat een uitdaging zal vormen voor zijn toekomstige beleid (Gatz, 2014, 15). Om deze uitdagingen aan te gaan wil de

overheid zowel een stimulerende rol (kansen creëren) als een regisserende rol aannemen (uitzetten van strategische lijnen) (Gatz, 2014, 15). Het uitgangspunt moet bij het ICB steeds de intrinsieke waarde van kunst en cultuur blijven volgens Gatz (2014).

De stafdienst Internationaal van het departement van Cultuur, Jeugd, Sport en Media beschrijft de verschillende wegen van het Vlaams internationaal cultuurbeleid als volgt:

“Vlaanderen wil de buitenwereld laten delen in zijn bijzonder rijk cultureel heden en verleden. Onze sociaal-culturele traditie en expertise dragen we uit en verrijken we met buitenlandse inzichten. De uitstraling van ons uniek erfgoed uit verleden en heden ondersteunen we. Hedendaagse kunstenaars worden gestimuleerd om internationale ervaringen op te doen en in een mondiale context actief te zijn;

Vlaanderen positioneert zich op internationale en multilaterale fora als een deskundige partner die bijdraagt tot een dialoog gestoeld op wederzijds respect en oog voor culturele diversiteit. Vlaanderen voert de internationale discussies actief mee voor wat betreft de grote culturele maatschappelijke thema's die wereldwijd ter tafel liggen” (Ministerie van Cultuur, Jeugd, Sport en Media, z.d.).

De voornaamste sterkte van het Vlaamse ICB ziet Gaetan Poelman, de domeincoördinator van de stafdienst Internationaal Departement CJSM, in de invulling van het ICB bij het ministerie van Cultuur en niet – zoals in vele landen wel het geval is – vanuit het departement van Buitenlandse Zaken (gesprek met Gaetan Poelman, 9 april 2015). Sinds de paarse regering in 1999 maakt het internationaal cultuurbeleid deel uit van de bevoegdheid van de minister van Cultuur in Vlaanderen. Voordien behoorde het ICB ook in Vlaanderen tot Buitenlandse Zaken. Het moest toen in de eerste plaats dienen om Vlaanderen op de kaart te zetten in het buitenland en diende als een vorm van nation-building (Schramme, 2005, 3). In Vlaanderen geldt er vandaag een *‘follow the actor’* principe: vanuit de sector ondersteunt de overheid cultuur. Daarnaast wordt ook een meer diplomatieke benadering toegepast, weliswaar in mindere mate (gesprek Gaetan Poelman, 9 april 2015).

3.2 DE ACTOREN

De belangrijkste actoren van het Vlaams internationaal cultuurbeleid zijn de **cel Cultuur Internationaal** (CINT), opgericht vanuit het departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media (CJSM) na het verschijnen van de nota Internationaal Cultuurbeleid in 2012 en geconcretiseerd in 2013 (Schauvliege, 2012, 3). Toenmalig Vlaams minister van Cultuur Joke Schauvliege bracht deze ‘strategische’ nota ICB uit om een duurzame basis te leggen voor het Vlaams Internationaal Cultuurbeleid (Schauvliege, 2012). Vóór deze nota bestond dit nog niet. De minister zag dit document als *“een springplank om onze cultuur en culturele sector een actuele en herkenbare internationale dynamiek te geven”* (Schauvliege, geciteerd in: Ministerie van Cultuur, Jeugd, Sport en Media, z.d.).

De opdrachten voor de CINT zijn als volgt samen te vatten:

- ontwikkelen van ontwerpbeleidslijnen en formuleren van een globaal kader;
- contacten leggen met buitenlandse partners;
- opsporen en onderhouden van aanspreekpunten in het veld;
- uitwisselen van kennis over voor het ICB relevante evenementen en initiatieven;
- helpen afstemmen van ICB gerelateerde projecten en programma's;
- ondersteunen of voorbereiden van eenmalige acties of duurzame activiteiten;
- terugkoppelen van eigen werkzaamheden naar de Vlaamse ministers van Cultuur en van Buitenlands Beleid (Schauvliege, 2012, 3)

Het in 2010 opgerichte thematisch **Managementcomité 'Internationaal Cultuurbeleid en Culturele Diplomatie'** (MACO ICCD) stuurt de CINT aan. Dit managementcomité is een overlegorgaan tussen de verschillende entiteiten van de Vlaamse overheid die zich bezighouden met internationaal cultuurbeleid en culturele diplomatie. Concreter betekent het een samenwerking tussen Departement Internationaal Vlaanderen en het Departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media en de agentschappen Toerisme Vlaanderen, Internationaal Ondernemen en Kunsten en Erfgoed, aangevuld in 2013 met het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen. Het MACO ICCD staat in voor het langetermijn- en strategisch denken rond de culturele dimensie van het buitenlands beleid en daarmee samenhangende internationale activiteiten (Kunsten en Erfgoed, 2013). Voorbeelden van hun realisaties zijn afspraken rond de culturele aanwezigheid in China (2013), afspraken cultureel verdrag tussen Vlaanderen en Nederland en werkgroepen rond internationale toonmomenten en topevenementen.

Ook de visienota Kunsten van Gatz van april 2015 benadrukt het belang van de betrokkenheid van andere beleidsdomeinen als toerisme, economie, onderwijs, wetenschappen, Internationaal Vlaanderen en stedenbeleid, waarop de nota ICB (2012) reeds benadrukte.

"(...) Elke Algemene Afgevaardigde van de Vlaamse Regering heeft een budget ter beschikking waarmee hij/zij culturele omkaderingsactiviteiten kan betalen/sponsoren. Ook krijgen zij een beperkt financieel 'rugzakje' vanuit het departement cultuur dat zij inzetten ter ondersteuning van culturele initiatieven in hun respectieve ambtsgebieden, om zo de uitstraling van Vlaanderen verder te versterken." (Gatz, 2015; 40).

Naast de CINT en het managementcomité krijgt een **topevenementenraad** eveneens een specifieke rol toebedeeld. Culturele topevenementen die opgezet worden door Vlaanderen zorgen voor een internationale aantrekkingskracht. Om hieruit alle mogelijkheden te putten zal binnen het ICB een topevenementenraad geïnstalleerd worden (Schauvliege, 2012, 4; BAM, 2012, par. 3). Dit gebeurt in overleg vanuit de domeinen Cultuur, Buitenlands Beleid, Stedenbeleid en Toerisme, maar ook de vzw Kunststeden Vlaanderen en de steden/gemeenten.

Ten slotte is er een inhoudelijk **kennisknooppunt ICB**. Dit kennisknooppunt wil naast de expertise van de fondsen en de steunpunten ook de expertise van de grote instellingen, internationale netwerken, universiteiten en hogescholen bundelen.

3.3 INSTRUMENTEN

De volgende instrumenten worden gebruikt door het beleid om verder te werken en in te spelen op de dynamieken van het veld en het internationaal werkkterrein.

- Subsidiëringreglement voor de ondersteuning van culturele internationale projecten

Het culturele veld wordt in Vlaanderen op diverse manieren ondersteund door de overheid. Subsidiemogelijkheden voor internationale initiatieven zijn opgenomen binnen het Kunsten- en erfgoedbeleid, binnen het Sociaal en Cultureel Werk beleid, binnen het Vlaams Fonds voor de Letteren en binnen het Vlaams Audiovisueel Fonds. De specifieke financiering van internationale projecten of initiatieven binnen de beeldende kunst, wordt in verder besproken met de mogelijke ondersteuning binnen het Kunstendecreet (cfr. hoofdstuk 3.5).

- Presentatieplekken en residentiewerking

Cultuurminister Sven Gatz wilt in de toekomst de aanwezigheid van de grote Vlaamse kunstenaars op belangrijke presentatieplekken ondersteunen. Hij gelooft dat zij een aanzuigeffect creëren waardoor ook het nieuwe aankomende talent mee naar de internationale top wordt geloodst. Naast een versterkte Vlaamse aanwezigheid in het buitenland, gelooft hij daarenboven ook in een sterk internationaal cultureel aanbod in Vlaanderen (Gatz, 2014, 31).

- Internationale netwerken en internationale promotie en communicatie

Voor een deel van de sector situeert de netwerkondersteuning zich nu binnen het Kunstendecreet. Dit werd, zoals vermeld in de nota ICB van 2012, uit het Kunstendecreet gelicht om binnen een afzonderlijke reglementering uitgewerkt te worden voor alle disciplines (Schauvliege, 2012, 5). De uitvoering van de een-, of meerjarige ondersteuning van de netwerken gebeurt door de CINT die zowel advies, evaluatie als eventuele aansturing volbrengt. Een aantal voorwaarden wordt opgenomen in een beheersovereenkomst. Het netwerkbeleid legt het accent op het 'fysiek ontmoeten' door individuele studiereizen, themacongressen, gebundelde culturele presentaties, bezoekersprogramma's en dergelijke te stimuleren en ondersteunen.

Een grote rol met betrekking tot de ondersteuning van de internationale netwerkontwikkeling is weggelegd voor het **Kunstenpunt**, het gefusioneerde steunpunt voor de kunsten waarin het

voormalige BAM (beeldende kunst), VTi (podiumkunsten) en Muziekcentrum (muziek) zijn ondergebracht. Het ondersteunen van de sector in de verdere internationale profilering wordt, door het Kunstendecreet, dan ook tot de kerntaken van het steunpunt gerekend (Vreys, 2009, 11). Het Kunstenpunt heeft als taak, volgens het nieuwe kunstendecreet, actief bij te dragen aan de ontwikkeling van de internationale dimensie van de kunsten uit Vlaanderen door internationale communicatie en promotie (art 72. §1, Kunstendecreet). Dirk De Wit, voormalig directeur van BAM en momenteel verantwoordelijk voor de antenne beeldende kunst, coördineert eveneens de internationale werking van het Kunstenpunt waarbij de internationale werking continu in vraag gesteld wordt om de kritische dialoog te stimuleren. In de eerste plaats kijkt het Kunstenpunt naar plekken in de wereld waar meerdere disciplines aanwezig kunnen zijn (gesprek met Dirk De Wit, 27 mei 2015). Sinds de fusie van het steunpunt, in januari 2015, kunnen de disciplines meer gemeenschappelijk optreden en samen krachten bundelen. Zo wil het steunpunt nu contacten leggen met München - een stad interessant voor theater, muziek en beeldende kunst - aangezien de stad binnen vier jaar culturele hoofdstad zal zijn, in de hoop dat deze contacten iets kunnen opleveren voor de Vlaamse kunstenaars.

Ook voor de internationale communicatie en promotie is een belangrijke rol voor de Steunpunten weggelegd. Internationale communicatie en promotie spelen een belangrijke rol in de versterking van de internationale culturele zichtbaarheid en aanwezigheid van de Vlaamse cultuur waarop de cultuurminister Gatz naar eigen zeggen verder wil op inzetten (Gatz, 2014, 30). Dirk De Wit ijverde lange tijd voor promotiesubsidies voor de kunstensector en dit werd in het nieuwe Kunstendecreet voor de eerste maal officieel opgenomen. *“Het komt er nu met het nieuwe kunstendecreet, maar het valt af te wachten hoeveel geld daarvoor wordt vrijgemaakt”* (gesprek met Dirk De Wit, 27 mei 2015).

- Culturele diplomatie

Cultuur als politiek-economisch middel had in het verleden een meer prominente plaats in het Internationaal Cultuurbeleid (Van camp, 2006, 78). Het buitenlands cultuurbeleid was toen als volgt samen te vatten:

“Naamsbekendheid en imago zijn vooral van belang om de handelscontacten met mogelijke partnerlanden te vergemakkelijken. Cultuur wordt dan gezien als een economische hefboom... Buitenlands cultureel beleid was in die zin ook onderdeel van een bewuste politiek van ‘nation-building’ ”(Schramme, 2006, 12).

Gatz visie en doelstellingen wat betreft de culturele diplomatie voor de beleidsperiode 2014-2019 verwoordt hij als volgt:

Vandaag is het meer dan ooit nodig om de kwaliteit en het internationale prestige van onze kunsten en cultuur meer te valoriseren, in interactie met andere beleidsdomeinen zoals diplomatie, toerisme en internationale handel. Vanuit die vaststelling wil ik, samen met mijn collega bevoegd voor buitenlands beleid, werken aan een culturele diplomatie waarbij de diplomatie evenzeer de belangen van de cultuursector dient als omgekeerd. In het buitenland wil ik de werking van onze Vlaamse vertegenwoordigers stimuleren en versterken die met de middelen van het culturele rugzakje zichtbare en significante activiteiten opzetten die bijdragen tot internationale samenwerking en uitstraling (Gatz, 2014, 31).

- Bilaterale samenwerkingsakkoorden met andere landen en regio's

Sinds de Sint-Michielsakkoorden in 1993 heeft Vlaanderen een volwaardige bevoegdheid op vlak van buitenlands beleid en kan Vlaanderen als regio culturele akkoorden sluiten met andere landen. Eén van de prioriteiten voor de regeerperiode van Gatz is het onderhouden van de bilaterale samenwerkingen waarmee reeds culturele relaties zijn gesloten (Gatz, 2014, 32). De uitgangspunten van het Vlaams ICB hebben hun weerslag op de keuze van prioritaire landen waarmee samenwerkings- en culturele akkoorden afgesloten werden (Van Camp, 2006, 80). Het gaat onder meer om Nederland, Frankrijk en andere buurlanden omwille van de nabijheid. Vooral de relatie met Nederland wordt hoog gewaardeerd omwille van de taal- en cultuurverwantschap. Verder zal er worden ingezet op het cultureel samenwerkingsakkoord tussen de Vlaamse en Franse Gemeenschap. Naast de buurlanden en regio's, worden ook akkoorden en duurzame relaties onderhouden en gestart met landen en regio's verder van huis. Hiervan zijn Turkije en Marokko een voorbeeld: als landen van herkomst van allochtone gemeenschappen in Vlaanderen, zijn er betekenisvolle samenwerkingsverbanden gestart onder de vorm van culturele akkoorden. Voor het bepalen van eventuele bijkomende prioritaire landen of regio's is volgens Gaetan Poelman continu onderzoek naar de overlap tussen culturele, diplomatieke, geografische of economische doelstellingen sterk aangewezen (gesprek met Gaetan Poelman, 9 april 2015).

- Multilaterale regelgeving

Internationale organisaties zoals de Europese Unie, de Raad van Europa en de Verenigde Naties en UNESCO hebben een steeds nadrukkelijker rol opgenomen in allerhande beleidsvorming waarvan de impact tot op het nationale, regionale en zelfs lokale niveau wordt ervaren (Gatz, 2014, 15). Eén van de beleidsprioriteiten van het Vlaamse beleid is aldus het maximaliseren van de dialoog tussen het Vlaamse en internationale beleidsniveau (Gatz, 2014, 32). Gatz acht het noodzakelijk om vanuit de overheid een proactieve beleidsdialoog met internationale organisaties te onderhouden en te intensiveren. De standpuntbepaling krijgt mede vorm door input van en uitwisseling met sectororganisaties en belangenbehartigers.

Vlaamse noden en belangen vinden zo hun weg naar het formele internationale debat met als doel de evoluties op internationaal niveau optimaal te laten aansluiten op het eigen beleid en de eigen sector (Gatz, 2014, 33). In dit kader is het niettemin belangrijk te duiden op de eerder beperkte rol die Vlaanderen op dit vlak kan spelen (Vreys, 2010, 9). Het blijft voor Vlaanderen moeilijk om autonoom op te treden in de beleidsvorming van multilaterale organisaties zoals Unesco en de Raad van Europa omdat deze geen deelstaten maar enkel nationale staten erkennen (Schramme, 2005, 4).

In de nota ICB van 2012 wordt aangegeven dat het essentieel is dat het ICB afstemt met het Europees beleid en actief deelneemt bij de uittekening van het Europees cultureel beleid (Schauvliege, 2012, 8). De ‘Europese Culturele Agenda’ wordt dan ook volledig onderschreven door Vlaanderen. Ook wordt door het ICB aansluiting gezocht bij Europese vertegenwoordigers en haar attaché bij CJSM (Schauvliege, 2012, 9).

Andere instrumenten voor het uitvoeren van het ICB zijn de culturele akkoorden, de culturele huizen en niet te vergeten de rol van de Vlaamse vertegenwoordigers en die van Belgische ambassades in het buitenland (Van Camp, 2006, 82)

3.4 BEELDENE KUNSTEN

“Zelfs wanneer een kunstenaar, curator of collectionneur niet regelmatig in het buitenland zit, hanteert men een internationaal perspectief. Men volgt de ontwikkelingen binnen de actuele kunstscène, die in de ogen van de geïnterviewden per definitie een internationaal karakter bezit.” (Gielen & Laermans, 2004, 39)

Hoewel het globale het lokale niet helemaal overkoepelt en de artistieke scene zeer Westers oogt, omschrijven Pascale Gielen en Rudi Laermans de hedendaagse beeldende kunsten sector als een wereldomspannend netwerk-van-netwerken in het boek ‘Een omgeving voor actuele Kunst’ (Gielen & Laermans, 2004, 39). De internationalisering van de kunsten en de socio-economische mondialisering hebben een grote impact op de sector van de beeldende kunst. De internationale positie van de beeldende kunsten naar een hoger niveau tillen is geen verantwoordelijkheid enkel en alleen voor de Vlaamse overheid. Zij kan hiervoor wel condities creëren aan de hand van een gerichte visie, doelstellingen en efficiënte beleidsinstrumenten. De auteurs pleiten voor een tweesporig internationaal beleid : (1) betere interfaces met translokale netwerken: *“wij moeten naar ginder, zij moeten naar hier”* en (2) een sterkere vernetwerking binnen Vlaanderen zelf om de internationale positie te versterken.

Wat houdt nu net het Vlaamse Internationaal beleid in ten opzichte van de beeldende kunstensector en wat zijn de sterke en zwakte aspecten hieraan? Uit een gesprek met Dirk De Wit blijkt dat hij meer

zwaktes dan sterktes kan opsommen in verband met de ondersteuning van de Internationale werking van de Beeldende Kunst. Hij situeert de sterktes van de Internationale werking van de beeldende kunsten ten eerste in de zeer goede kunstenaars die gevestigd zijn in Vlaanderen. Ten tweede in het feit dat het beleid oog heeft voor goede werkplekken voor kunstenaars in Vlaanderen. De zwaktes hebben haast allen te maken met gebrek aan financiële middelen vanuit het beleid voor de sector. Ten eerste zijn de beschikbare projectsubsidies voor kunstenaars (cfr. hoofdstuk 3.5) die projecten doen in het buitenland aan de lage kant (zeker in vergelijking met de omringende landen en alle Scandinavische landen). Ten tweede zijn de promotiesubsidies tot het huidige kunstendecreet onbestaande in tegenstelling tot het buitenland. In dit punt komt vanaf 2016 verandering met de invoering van het nieuwe Kunstendecreet onder de subsidielijnen van het specifieke instrument ‘Internationale promotie’ (cfr. hoofdstuk 3.5). Ten derde ervaart Dirk De Wit een gebrek aan prospectiesubsidies bij de Vlaamse Overheid. In tegenstelling tot andere landen, waar dikwijls subsidies bestaan om andere landen en markten te verkennen om er later (indirect) van te profiteren. Terwijl dat in Vlaanderen niet kan volgens De Wit: *“Dan denken ze altijd ‘dat is op kosten van de staat op vakantie gaan’. Wat eigenlijk een heel verkeerd beeld is van de overheid over hoe je eigenlijk internationale contacten kunt leggen”* (gesprek met Dirk De Wit, 27 mei 2015). Het algemene probleem van de beeldende kunstensector is de onderfinanciering volgens De Wit waardoor organisaties haast geen reisbudget hebben om een optimaal internationaal netwerk uit te bouwen. *“Een kunsthuis zoals WIELS in Zweden heeft gewoon veel meer geld”* (gesprek met Dirk De Wit, 27 mei 2015).

Vanuit het beleid wordt een centrale positie gegeven aan de individuele beeldende kunstenaar. Sofie Vreys (2009) duidde in haar scriptie reeds op een mogelijke beleidstekortkoming bij een te grote focus op creatie. Overheidsinvesteringen mogen zich volgens haar dan ook niet louter richten tot de autonoom scheppende kunstenaar. Ook middelen voor onder meer de internationale werking van kunstenaars en de werking van organisaties die deze kunstenaars ondersteunen moeten deel uitmaken van het beleidsinstrumentarium (Vreys, 2009, 8). Els Roelandt stelde dat net omdat beeldende kunstenaars meer en meer internationaal vernetwerkt zijn, beleidsaandacht naar een bredere benadering moet gaan. Er moet oog zijn voor het volledige proces van creatie en verspreiding, inclusief de relaties die kunstenaars (moeten) aangaan (Roelandt, 2008).

“In tegenstelling tot heel wat andere kunstenaars (v.b. uit de theatersector) gaat het huidige beleid ervan uit dat de beeldende kunstenaar in vele gevallen een autonoom scheppend kunstenaar is, voor wat het tot stand komen van zijn oeuvre betreft. (...) In werkelijkheid is de beeldende kunstenaar van vandaag een kunstenaar die actief vernetwerkt is binnen een scène: Hij reageert met en op anderen en maatschappelijke fenomenen binnen een maatschappelijke en institutionele context.” (Roelandt, 2008)

Ook Pascale Gielen schrijft in ‘Kunst in Netwerken’ dat kunstenaars al te vaak onterecht worden beschouwd als geïsoleerd. Kunstenaars zijn echter sterk vernetwerkt en gaan partnerschappen aan om hun creaties te ontwikkelen en te verspreiden (Gielen, 2008, 166).

Verschillen met andere disciplines werden doorheen de jaren getracht gelijk te maken. Zo was er aanzienlijk meer geld voor de podiumkunsten, wat nu meer in balans is gebracht volgens Gaetan Poelman (gesprek 9 april 2015). Daarnaast werden de steunpunten verenigd, wat heeft bijgedragen tot het vervagen van de verschillen tussen de disciplines. Met het nieuwe kunstendecreet dat vanaf 2016 van kracht gaat, wordt het evenwicht nog meer bevordert door het decreet in te delen volgens functies.

Naast de financiële ondersteuning van het Kunstendecreet (cfr. hoofdstuk 3.5), doet Vlaanderen een aantal zaken voor de beeldende kunsten die buiten het decreet vallen, zoals de ondersteuning van het Kunstenpunt. De hoofddoelstelling van Kunstenpunt met betrekking tot de opbouw van internationale werking van beeldende kunst is om kunstenaars meer presentatie- en werkgelegenheid aan te bieden. Om dit te bewerkstelligen hebben ze een aantal methodes uitgewerkt (gesprek met Dirk De Wit, 27 mei 2015):

1. Uitnodigen van buitenlandse curatoren, individueel of in groep, om kennis te maken met de Vlaamse kunstenaars.
2. Via uitwisselingsprojecten tussen landen buitenlandse curatoren uitnodigen naar Vlaanderen om het culturele veld te exploreren gedurende een aantal dagen. Omgekeerd worden Vlaamse curatoren uitgenodigd naar het buitenland.
3. Netwerken uitbreiden door elk jaar een land uit te kiezen dat gedurende twee weken helemaal geëxploreerd wordt door participerende curatoren, in samenwerking met Mondriaanfonds in Nederland en Deense art counsel en de Zwitserse art counsel. Zo werd in 2014 een reis naar Korea en Japanse eilanden georganiseerd en in 2015 gaat men naar Columbia en Chili.

Hoewel de meeste energie inderdaad in de kunstenaars en individuele curatoren gestoken wordt, worden de organisaties op een meer indirecte manier betrokken. Tentoonstellingen van de instellingen worden bezocht zodat de curatoren de organisaties en instellingen beter leren kennen.

3.5 HET KUNSTENDECREET EN SUBSIDIES VOOR INTERNATIONALE WERKING BEELDENE KUNST

Het culturele veld wordt in Vlaanderen op diverse manieren financieel ondersteund door de overheid. Subsidiemogelijkheden voor internationale initiatieven zijn opgenomen binnen het Kunsten- en Erfgoedbeleid, binnen het Sociaal en Cultureel Werk beleid, binnen het Vlaams Fonds voor de Letteren en binnen het Vlaams Audiovisueel Fonds. Met betrekking tot de beeldende kunstensector wordt in dit hoofdstuk gefocust op het Kunstendecreet. Voor het ICB is het Kunstendecreet van groot

belang aangezien dit decreet de ondersteuning voor internationale activiteit bepaalt. In 2016 wordt het nieuwe Kunstendecreet operationeel en vervangt het het decreet van 2004 dat niet langer is afgestemd op het veranderende kunstenlandschap en niet meer inspeelt op de noden van de kunstensector (Departement CJSB, z.d.). In 2012 werd de sector aan een grootschalige evaluatie onderworpen en in 2013 werd het nieuwe voorstel in het Vlaams Parlement gestemd. Vanaf eind 2015 kunnen subsidiedossiers volgens de regels van dit nieuwe Kunstendecreet ingediend worden.

“De aandacht voor internationale initiatieven en internationale uitstraling werd verankerd in het voorstel voor een vernieuwd Kunstendecreet onder de vorm van verschillende subsidielijnen. Het vernieuwde decreet bundelt ondersteuning voor werkverblijven in buitenlandse residenties, voor Vlaamse aanwezigheid op toonaangevende presentatieplekken en voor internationale netwerkorganisaties en netwerkevenementen in Vlaanderen en Brussel. Alternatieven zijn cofinanciering van Vlaamse projecten die worden ingediend bij internationale organisaties zoals de EU, doorbraaktrajecten, onder de vorm van zowel (terugbetaalbare) financiële steun als coaching, en op maat uitgewerkte begeleiding” (Schauvliege, 2013, 19).

De voornaamste vernieuwingen van dit decreet zijn:

- een strategisch kader als basis
- een functiegerichte benadering van het kunstenlandschap
- één kunstensteunpunt
- een aanpassing van het beoordelingssysteem
- een herwaardering van de projectsubsidieering
- een impulsbeleid voor nieuwe initiatieven
- een complementair beleid met andere overheden.

Het nieuwe kunstendecreet poogt de verschillen tussen de disciplines binnen het decreet te verkleinen door een onderverdeling te maken in functies. Het gaat om de functies : ‘ontwikkeling’, ‘productie’, ‘presentatie’, ‘participatie’ of ‘reflectie’. Er zal wel nog steeds meer geld naar podiumkunsten gaan, wat te maken heeft met de intrinsieke noden van deze sector. Eveneens door de steunpunten te verenigen, vervaagt het verschil tussen de kunstdisciplines (gesprek Gaetan Poelman, 9/04/2015).

Naast de functiegerichte benadering bij de basisinstrumente (beurzen – projectsubsidies – werkingssubsidies) worden een aantal specifieke instrumenten – los van functies – in het leven geroepen die gegroepeerd zijn volgens drie thema’s: (1) ondernemerschap, (2) Internationale promotie, (3) Verwerving en Spreiding.

Welke subsidies biedt het Kunstendecreet nu aan de internationale initiatieven? Hieronder volgt een opsomming van de mogelijke subsidies van het nieuwe decreet ter ondersteuning van internationale werking met een beknopte beschrijving wat ze inhouden en voor wie ze bedoeld zijn. Het voornaamste verschil ten opzichte van het oude decreet is dat de **internationale werking** sterker verankerd is in het

nieuwe decreet. Dit in overeenstemming met de maatschappelijke tendens dat internationaal werken steeds meer als een inherent deel van een werking of project wordt beschouwd. Daarom wordt internationaal werken niet meer afzonderlijk bekeken maar loopt het als rode draad doorheen de functiegerichte benadering (Vlaams parlement, 2013a, 7). Waar vroeger de internationale projecten een aparte subsidielijn in het decreet waren, wordt nu bij de basisinstrumenten geen onderscheid meer gemaakt tussen projecten of activiteiten die in het binnen- of in het buitenland plaatsvinden. Zo vallen de internationale projectsubsidies, samen met de werkverblijven, creatieopdrachten, opnameprojecten, en de vertaling van niet-periodieke publicaties die in het oude Kunstendecreet afzonderlijk werden benoemd nu binnen het nieuwe Kunstendecreet allen onder ‘projectsubsidies’. Daarnaast zijn er wel nog een aantal specifieke instrumenten ter ondersteuning van de internationale promotie en spreiding. Enkele van deze instrumenten werden tot nu buiten het decreet toegekend (o.a. residenties, presentatieplekken) Deze krijgen, naast een aantal nieuwe instrumenten zoals doorbraak trajecten, een decretale basis (Kunsten en erfgoed, z.d.). Onderstaande informatie werd verzameld via de website van Kunsten en Erfgoed, het nieuwe Kunstendecreet en via persoonlijke communicatie met Stan Van Pelt, verantwoordelijke voor internationaal kunstenbeleid bij het departement CJSM.

a) Projectsubsidies

- max. 3 jaar
- voor individuen, organisaties en buitenlandse organisaties (als er een link is met de Vlaamse Gemeenschap en er een presentatielink aan het project verbonden is)
- alle functies (nieuwe Kunstendecreet) : minstens functie ‘presenatie’ voor buitenlandse aanvragers
- organisaties die een werkingssubsidie ontvangen die groter is dan of gelijk aan 300.000 euro komen niet meer in aanmerking
- 3 indiendata: 15 september – 15 januari – 15 mei

b) Co-financiering van internationale projecten¹

- onder het specifieke instrument ‘ondernemerschap’ wordt een cofinanciering van internationale projecten aangeboden aan kunstorganisaties die participeren in internationale projecten. De cofinanciering van de meeste Europese projecten gaat uit van het principe van ‘matching funds’ die eigen inbreng of inbreng van lokale overheden vragen. Indien een

¹ Kunstendecreet, Art. 113. §1. De Vlaamse Regering kan aan een binnenlandse projectpartner een project- subsidie toekennen voor zijn bijdrage tot de cofinanciering die door een supranationale instantie geëist wordt voor de uitvoering van een internationaal kunstproject. De uitbetaling van een cofinanciering gebeurt op voorwaarde dat de aanvrager de internationale subsidietoekenning heeft ontvangen.

§2. Een cofinanciering van een internationaal kunstproject kan worden toegekend voor maximaal de duur van het internationale kunstproject.

§3. Een cofinanciering van een internationaal kunstproject bevat middelen voor de basis-, de personeels- en de werkingskosten van de binnenlandse projectpartner, vermeld in paragraaf 1, die aan het internationale kunstproject toewijsbaar zijn.

organisatie een subsidie binnen een bepaald Europees/internationaal programma positief beoordeeld wordt, zal de Vlaamse Overheid via cofinanciering ook een percentage ondersteunen. Volgens Stan Van Pelt zullen in eerste instantie cofinanciering van ‘Creative Europe’ projecten in aanmerking komen (persoonlijke communicatie Stan Van Pelt, 6 juli 2015).

- het doel is om Vlaamse organisaties te ondersteunen en stimuleren om subsidies aan te vragen bij supranationale organisaties, zoals Europa (Croes, 2015, z.p.). Om Vlaamse organisaties naar de EU-subsidies te leiden wilt de Vlaamse overheid met dit subsidieinstrument deze aanvragen stimuleren.
- continue indiening : aanvraag voor de cofinanciering van een internationaal kunstproject kan voor of na de goedkeuring door de supranationale instantie ingediend worden.
- beoordeling en advisering verloopt via de supranationale organisatie. In principe is geen artistieke beoordeling voorzien, omdat deze al door de EU gedaan wordt. Er zal enkel een zakelijke inschatting zijn die rekening houdt met de grootte van de organisatie, de mogelijkheid om eigen middelen te voorzien voor de matchfunding of andere ondersteuning te verwerven (persoonlijke communicatie Stan Van Pelt, 6 juli 2015).
- momenteel is er nog niet bepaald hoeveel of hoe dit percentage zal berekend worden, noch is het zeker wanneer het subsidieinstrument in werking zal treden (persoonlijke communicatie Stan Van Pelt, 6 juli 2015). Dit dient de minister immers nog te beslissen. Mogelijks zal dit vanaf 2017 zijn omdat dan ook een nieuwe structurele ronde van start gaat en er dus eventueel middelen voor dit instrument kunnen vrijgemaakt worden.

c) Internationale promotie subsidies:

c.1) Internationale residenties

- voor kunstenaars
- selectie door de internationale residentieplekken

c.2) Buitenlandse presentatieplekken

- voor kunstenaars en organisaties
- grote evenementen of locaties die voor de betrokken sector het meest kwalitatieve en uitgebreide programma van het moment tonen
- overeenkomst per plek
- voorbeeld: de grote musea, biënnales en kunstbeurzen voor de beeldende kunsten (Vlaams Parlement, 2013a, 10).

c.3) Tussenkomen voor buitenlandse publieke presentatiemomenten

- voor kunstenaars en organisaties: impuls voor de deelname aan initiatieven in het buitenland.
- actieve deelname
- de mogelijkheid aan een actor in het kunstenveld om op een snelle manier te kunnen inspelen op een kans in het buitenland
- alleen ‘presentatie’-activiteiten in aanmerking
- voorbeeld: de presentatie van jonge, beloftevolle kunstenaars op internationale kunstbeurzen door promotiegalleries komen in aanmerking.

c.4) Doorbraaktrajecten

- voor kunstenaars of kunstorganisaties die internationaal potentieel hebben
- financiële steun en ook begeleiding, coaching, inzetten van het netwerk...
- er wordt gemikt op het verwerven van een doorbraak in het buitenland (één of meerdere landen)
- individueel traject en eenmalig

c.5) Internationale netwerkorganisaties en internationale netwerkevenementen

- voor organisaties die netwerk vormen en leden verenigen rond een bepaald thema of sector (ondersteuning van de werking)
- bijdrage aan de internationale uitstraling van de Vlaamse kunstensector

In het oude Kunstendecreet dat nog geldt tot 2016, bestaat sinds 2010 een projectsubsidie voor de voorbereiding van een internationaal project binnen een Europees subsidieprogramma. Organisaties die in het kader van het Kunstendecreet al een werkingssubsidie van 300 000 euro of meer ontvangen, komen niet voor deze subsidie in aanmerking. Dit subsidieinstrument wordt echter niet langer opgenomen in het nieuwe Kunstendecreet. De reden hiervoor is dat er te weinig aanvragen ingediend werden om hiervoor een apart instrument op te nemen. Binnen het huidige decreet van 2006 tot op heden werden er 18 aanvragen ingediend, waarvan er vijf resulteerden in een subsidie (Van Pelt, persoonlijke communicatie, 6 juli 2015).

Ter volledigheid biedt het Cultureel-erfgoeddecreet ook een aantal subsidies aan voor internationale initiatieven en internationale werking. Zo zijn er mogelijkheden voor projectsubsidies voor internationale cultureel-erfgoedprojecten en projectsubsidies voor internationale cultureel-erfgoedprojecten die cofinanciering vereisen. Ook is er binnen het erfgoeddecreet een subsidie voor competentieontwikkeling in een internationaal cultureel-erfgoedperspectief en ten slotte een werkingssubsidie voor de internationale profilering van kunstcollecties. Voor verdere informatie hieromtrent biedt de website van Kunsten en Erfgoed (<http://www.kunstenerfgoed.be/nl/wat-doen-we/onze-subsidies>) een duidelijk overzicht van subsidies.

4 EUROPEES CULTUURBELEID

4.1 CONTEXT EN BELEID

De voorloper van de Europese Unie (EU), de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (EGKS), werd in 1952 opgericht om economische redenen. Daardoor stond cultuur lange tijd niet op de politieke agenda. Vandaag houdt de EU zich echter niet langer enkel bezig met de kolen- en staalsector en werd het actieterrein sterk uitgebreid. De EU onderscheidt zo'n van tweeëndertig belangrijke onderwerpen waarin ze niet steeds even actief is. Zo zal de EU meer beslissingsmacht hebben op terrein van landbouw en handelspolitiek dan voor domeinen als onderwijs of cultuur, waar Europa in de eerste plaats aanvullend en ondersteunend optreedt (Vos, 2010, 9). Cultuurbeleid wordt in de eerste plaats overgelaten aan de lidstaten en regio's waarbij Europa wel over een aantal aanvullende bevoegdheden beschikt.

De impact van het Europees beleid op cultuur is in de eerste plaats via de subsidies die worden uitgetrokken voor projecten en initiatieven. Met name de cultuurprogramma's (cfr. hoofdstuk 4.2), maar ook andere initiatieven worden georganiseerd op Europees niveau. De culturele hoofdsteden, verbroedering tussen gemeenten, dag van het erfgoed en de uitreiking van prijzen voor literatuur, muziek, architectuur en cultureel erfgoed. Naast deze specifieke subsidies zijn er ook implicaties voor cultuur bij beslissingen van de EU in andere sectoren. Een voorbeeld hiervan is de bescherming van auteurs via de regelgeving van de EU met betrekking tot de interne markt (Vos, 2010, 75). Culturele dimensies zijn impliciet aanwezig in andere domeinen van de EU.

Historische juridische evolutie

Voor de eerste maal werd een apart hoofdstuk (art. 128) aan cultuur besteed in het Verdrag van Maastricht (1992). Voordien werden de culturele hoofdsteden al toegepast vanaf 1985, maar verder had de EU geen wettelijke basis voor rechtstreekse betrokkenheid in culturele zaken (Shore, 2006, 12). Het artikel 128 van het Verdrag van Maastricht wou de culturele autonomie van de afzonderlijke lidstaten en de culturele diversiteit waarborgen en instandhouden. Deze paragraaf vormde de juridische basis voor het Europees cultuurbeleid (Schramme, 2011, 65). Het latere verdrag van Amsterdam (1997) voegde aan het 'instandhouden' eveneens het 'stimuleren' van culturele diversiteit toe (art. 151).

Het cultuurbeleid van de Europese Unie wordt vandaag juridisch geregeld via het artikel 167 van het Verdrag van Lissabon of het 'werkingsverdrag' (2009) (het oude artikel 151 in het Verdrag van Amsterdam). Het 'werkingsverdrag' of het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) werd gesloten tussen de lidstaten van de Europese Unie en vormt de constitutionele basis

van de Europese Unie. De doelstelling van het VWEU is dat de Europese Unie bijdraagt tot de ontplooiing van de culturen van de lidstaten onder eerbiediging van de nationale en regionale verscheidenheid van die culturen, maar tegelijk ook de nadruk leggend op het gemeenschappelijk cultureel erfgoed. Het desbetreffende artikel 167 wordt hieronder geciteerd:

1. *De Unie draagt bij tot de ontplooiing van de culturen van de lidstaten onder eerbiediging van de nationale en regionale verscheidenheid van die culturen, maar tegelijk ook de nadruk leggend op het gemeenschappelijk cultureel erfgoed.*
2. *Het optreden van de Unie is erop gericht de samenwerking tussen de lidstaten aan te moedigen en zo nodig hun activiteiten op de volgende gebieden te ondersteunen en aan te vullen:*
 - *verbetering van de kennis en verbreiding van de cultuur en de geschiedenis van de Europese volkeren,*
 - *instandhouding en bescherming van het cultureel erfgoed van Europees belang,*
 - *culturele uitwisseling op niet-commerciële basis,*
 - *scheppend werk op artistiek en literair gebied, mede in de audiovisuele sector.*
3. *De Unie en de lidstaten bevorderen de samenwerking met derde landen en met de inzake cultuur bevoegde internationale organisaties, met name met de Raad van Europa.*
4. *De Unie houdt bij haar optreden uit hoofde van andere bepalingen van de Verdragen rekening met de culturele aspecten, met name om de culturele verscheidenheid te eerbiedigen en te bevorderen.*
5. *Om bij te dragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van dit artikel:*

nemen het Europees Parlement en de Raad, volgens de gewone wetgevingsprocedure en na raadpleging van het Comité van de Regio's, stimuleringsmaatregelen aan, met uitsluiting van harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten; neemt de Raad, op voorstel van de Commissie, aanbevelingen aan.

Dit artikel legt de beginselen en het huidige kader betreffende het Europees cultuurbeleid vast. Cultuur behoort primair tot de verantwoordelijkheid van de lidstaten en dit zal in de toekomst ook zo behouden worden (Europese Commissie, 2007, 4). Het EU-niveau gebeurt onder volledige naleving van het subsidiariteitsbeginsel. De rol van de EU kan gezien worden als een ‘zachte kracht’, gebaseerd op normen en waarden zoals menselijke waardigheid, solidariteit, verdraagzaamheid, vrijheid van meningsuiting, respect voor verscheidenheid en de interculturele dialoog (Europese Commissie, 2007, 3). Een kritiek op deze cultuurparagrafen werd aangehaald in de scriptie van Els Van Camp (2006):

“De culturele verscheidenheid wordt dus ook op Europees niveau gewaarborgd. Toch moet gezegd zijn dat deze ondergeschikt blijft aan het economische belang, de eerste bestaansreden van de Europese Unie. Zo primeert het vrije verkeer van goederen en personen (artikel 87 lid 3d) op de culturele uitzondering, waardoor culturele goederen onderworpen blijven aan de vrije markt. De cultuurparagrafen moeten dan ook bekeken worden in het licht – of beter in de duisternis – van de context van de gehele verdragen” (Van Camp, 2006, 96).

Europese Agenda voor Cultuur en Europe 2020

In 2007 stelde de Europese Commissie een **Europese agenda voor Cultuur** voor om in te spelen op

de uitdagingen van de mondialisering. Volgens Hans Erik Näss was cultuur hierdoor “*for the first time been elevated into the premier league of Union politics*” (Näss, 2010, z.p.). In de agenda wordt onderkend dat cultuur een onmisbare factor is voor de verwezenlijking van de strategische doelstellingen van de EU, zoals welvaart, solidariteit en zekerheid (Nogueira & Prutsch, 2015). Näss (2010) verklaart aan de hand van diverse argumenten waaronder de toegenomen interesse voor cultuur die leidde tot het verschijnen van deze eerste strategie voor cultuur op Europees niveau. Onder andere haalde hij een enquête van Eurobarometer (2007) aan waarin maar liefst 89 % van Europeanen een grotere nood aanvoelden voor cultuur gestimuleerd op EU-niveau (Näss, 2010, z.p.).

Met de nieuwe strategie wordt beoogd de culturele samenwerking binnen de EU te intensiveren. Drie prioriteiten worden vooropgesteld waaraan specifieke doelstellingen worden gelinkt:

(1) culturele diversiteit en interculturele dialoog. Eén van de specifieke doelstellingen hierbij is de bevordering van mobiliteit van kunstenaars en beroepsbeoefenaars (EC, 2007, 10).

(2) bevordering van de creativiteit in het kader van de Lissabonstrategie ten behoeve van groei en werkgelegenheid. Omdat creativiteit de trigger is voor sociale en technologische innovaties en dus als gevolg een impact heeft op (economische) groei in de EU zijn de specifieke doelstellingen bedoeld om deze creativiteit te stimuleren in het onderwijs en via creatieve samenwerkingsverbanden tussen de culturele sector en andere sectoren (EC, 2007, 11).

(3) cultuur als cruciaal aspect van de internationale betrekkingen. Van belang is hierbij de UNESCO conventie van 2005 betreffende de bescherming en de bevordering van de diversiteit van cultuuruitingen. De Europese Gemeenschap en de lidstaten zetten zich om een nieuwe, proactieve culturele rol voor Europa te ontwikkelen in de context van zijn internationale betrekkingen. Daarnaast willen ze ook de integratie van de culturele dimensie als belangrijk element in de betrekkingen van Europa met partnerlanden onderschrijven (EC, 2007, 11).

Een werkmethode voor een gezamenlijk werkprogramma cultuur wordt voorgesteld in de Agenda voor Cultuur (2007), namelijk een open coördinatiemethode (OCM) om de samenwerking tussen de lidstaten te intensiveren (EC, 2007, 13). Deze methode is een alternatief op ‘harde regels’ waarbij lidstaten worden gestimuleerd om hun beleid af te stemmen op elkaar via gezamenlijke doelstellingen (*benchmarking*) (Vos, 2011, 176). Aan een OCM kunnen verschillende invullingen gegeven worden, afhankelijk van het actiedomein. Hierbij dient genuanceerd te worden dat de OCM methode niet altijd even doeltreffend is: uit vorige toepassingen bleek dat zachte dwang de lidstaten er niet van overtuigen om hun beleid te heroriënteren noch werkte de *peer pressure* tussen de lidstaten zoals gehoopt (Vos, 2011, 180).

Hoewel de uitvoering van de Agenda for Culture (2008) zorgde voor een meer structurele aandacht

voor cultuur in Europese context (Schramme, 2013, 65), uiten bepaalde auteurs enige kritiek. Näss beschuldigt de communicatie van de Agenda for Culture ervan niet accuraat te zijn wat betreft de term ‘intercultural dialogue’ die herhaaldelijk terugkomt. De interculturele dialoog is een voortdurende prioriteit voor de Europese Unie. Näss’ kritiek: “*Both the Communication, and its broader policy context, confirms that the EU’s view on diversity seems to be more about food and language than conflicting morals and divergent interpretations of freedom of speech*” (Näss, 2010, z.p.). De oplossing ziet de auteur in Europese projecten zoals het StrangerFestival waar Europeanen hun gevoelens over diversiteit (*diversity*) en verschil (*difference*) kunnen uiten zodat fijnere analytische categorieën ontstaan die nodig zijn in beleidsdocumenten.

Van 2014 tot 2020 is er een nieuw Europees cultuurprogramma (2014-2020). In deze periode wil de EU inzetten op de prioriteiten slimme, duurzame en inclusieve groei (“*smart, sustainable and inclusive growth*”) uiteengezet in de **Europa 2020**-strategie. Europe 2020 poneert vijf kerndoelstellingen (Europese Commissie, 2010, 5):

1. werkgelegenheid (75% van de bevolking tussen 20-64 jaar heeft werk)
2. onderzoek, ontwikkeling en innovatie (3% van het BBP van de EU in deze domeinen)
3. klimaatverandering en energie (broeikasgassenuitstoot neemt af met 20%)
4. onderwijs (10% dalen van schoolverlaters en minstens 40 % heeft diploma hoger onderwijs van de 30-34-jarigen.
5. armoede en sociale uitsluiting (daling van 20 miljoen personen in armoede of met het risico op armoede)

Het belang van deze strategie en doelstellingen situeert zich in de afstemming van het Europese beleid op de strategie: “*All EU policies, instruments and legal acts, as well as financial instruments, should be mobilised to pursue the strategy’s objectives.*” (Europe 2020, 2010, 20).

Zo ook is het **Work Plan for Culture 2015-2018**, ontwikkeld door de Council of the European Union (Raad van de Europese Unie) en overeengekomen door de EU ministers van cultuur, afgestemd op de Europa2020 (2010) doelstellingen en de Europese *Agenda for Culture* (2007). Het werkplan richt zich op de belangrijkste uitdagingen voor culturele organisaties en KMO’s in de creatieve sector op nationaal en EU-niveau in de context van globalisering en digitalisering. Vier prioriteiten worden uiteengezet voor de periode 2015-2018 waaraan nog een twintigtal concrete acties gelinkt worden (Raad van de Europese Unie, 2014, 4):

- *Accessible and inclusive culture;*
- *Cultural heritage;*

- *Cultural and creative sectors: creative economy and innovation;*
- *Promotion of cultural diversity, culture in EU external relations and mobility.*

OCM blijft de primaire werkmethode voor de uitvoering van het werkplan. Aanvullend worden andere methodes geïntroduceerd en geïmplementeerd zoals ad hoc werkgroepen en thematische seminars, experten- en informele meetings van cultuurkabinetten...

Naast al deze beleidsontwikkelingen binnen de EU zijn er ook nog andere actoren actief op vlak van cultuur op multilateraal niveau, zoals de Raad van Europa. De Raad is ruimer dan de Unie en heeft een zorgende taak wat betreft het erfgoed in de eerste plaats. Zo is bijvoorbeeld Open Monumentendag is een initiatief van de Raad (Schramme, 2013, 65).

Een heikelpunt binnen het Europese cultuurbeleid is in verband te brengen met de verticale structuur van de Europese besluitvorming die het moeilijk maakt om beleidsdomeinen te integreren met elkaar (Vos, 2010, 79). Dit heeft in sommige gevallen nefaste invloeden op de culturele sector, die niet steeds in rekening wordt gehouden door andere beleidsdomeinen. Het blijft een grote uitdaging dat culturele aandachtspunten in rekening worden genomen door het beleid van andere sectoren. Twee andere uitdagingen voor het cultuurbeleid volgen Hendrik Vos zijn het culturele veld betrekken bij opstellen van Europese doelstellingen en de nieuwe technologische ontwikkelingen (Vos, 2010, 80).

4.2 ACTIEPROGRAMMA'S EN SUBSIDIES : OVERZICHT EN KWANTITATIEVE ANALYSE

In dit deel wordt een overzichtsanalyse van de verschillende actieprogramma's waar culturele projecten op kunnen beroepen. Op basis van internetbrowsing en voorgaande culturele projecten gefinancierd door Europese subsidies, worden de volgende subsidieprogramma's van de EU geanalyseerd met betrekking tot de culturele sector: Creative Europe, de structuurfondsen, Europe for Citizens, Erasmus+ en ten slotte Horizon2020. De inhoud, prioriteiten en technische aspecten van de programma's zijn vervat in bijlage (Bijlage II). Naast de vraag welke programma's mogelijk zijn, vragen we ons ook af hoe de kansen voor projecten binnen de (beeldende) kunsten zich verhouden en hoe deze kansen evolueren doorheen de verschillende beleidsperiodes.

4.2.1 CREATIVE EUROPE

4.2.1.1 BEKNOPTE SCHETS

Sinds het verdrag van Maastricht (1992) de EU de mogelijkheid gaf om culturele diversiteit in de Unie te promoten (art. 128), werden enkele subsidiekanalen uitgedacht en in leven geroepen. Caleidoscoop (beeldende kunst), Ariane (literatuur), Raphaël (cultureel erfgoed) waren de eerste culturele programma's maar al snel kwamen de tekortkomingen van deze programma's aan het oppervlak doordat de budgetten beperkt waren, het beleid versnipperd was en er geen sprake was van een

visionair cultuurbeleid (Vos, 2010, 76). Een grondige herziening gebeurde in 2000 met de lancering van 'Cultuur 2000' waarbij een overkoepelende aanpak gehanteerd werd. De acties beperkten zich niet meer tot één discipline om culturele uitwisseling te stimuleren. Met cultuur 2000 werden ongeveer 1500 initiatieven gesubsidieerd tussen 2000-2007. Het budget dat hiervoor uitgetrokken werd was 167 miljoen (2000-2005) en 69,5 miljoen (2006-2007) en besloeg slechts 0,03 % van de Europese begroting (Vos, 2010, 77). Voor de periode 2007-2013 werd het 'Cultuur 2007' programma opgestart waarvoor er een budget van 400 miljoen euro was. Media behoorde hier nog niet toe en kreeg daarbovenop een budget van 755 miljoen euro (Vos, 2010, 77).

Naast subsidieprogramma's die hieronder uitgebreider aan bod komen, worden ook andere acties gefinancierd waar binnen het kader van deze thesis niet verder kan worden op ingegaan:

- culturele hoofdsteden: op basis van een cultureel programma met een sterke Europese dimensie, worden steden geselecteerd als culturele hoofdstad van Europa. Op lange termijn moeten deze bijdragen tot de ontwikkeling van de stad in de vorm van stadsherstel, het bevorderen van de creativiteit en het verbeteren van het imago van steden (Europese Commissie, z.d.). In 2015 zijn de Belgische stad Mons en de Tsjechische stad Plzeň de Europese culturele hoofdsteden.
- prijzen : Het doel van de prijzen voor cultureel erfgoed, architectuur, literatuur en muziek is de uitstekende kwaliteit en het succes van Europese activiteiten te benadrukken.

2014-2020

De nieuwe programmaperiode verloopt van 2014 tot 2020 en heeft een budget van €1.46 miljard. Het nieuwe programma Creatief Europa (2014-2020) bouwt voort op eerdere EU-programma's de MEDIA-programma's (1991-2013), het MEDIA Mundus-programma (2011-2013) en de cultuurprogramma's (2007-2013) in één overkoepelend programma. Deze fusie zou de organisaties effectiever ondersteunen en zorgt voor een coherente ondersteunende structuur voor de verschillende culturele en creatieve sectoren (Europese Unie, 2013, 223). Creative Europe heeft daardoor drie subprogramma's die subsidies bieden voor de culturele en creatieve sector: ten eerste het cultuurprogramma (culturele en creatieve sector), ten tweede het MEDIA-programma (audiovisuele sector) en ten derde werd ook een sectoroverschrijdend subprogramma toegevoegd. Dit laatste cross-sectoraal programmaonderdeel voorziet middelen voor enerzijds beleidssamenwerking en multidisciplinaire activiteiten. Anderzijds wordt een financiële garantiefaciliteit vanaf 2016 aangeboden die ervoor zal moeten zorgen dat een hefboomeffect wordt gecreëerd voor nieuwe kansen en acties (Europese Unie, 2013, 223). Van het budget is 31% bestemd is voor Cultuur, 56% voor MEDIA en 13% voor het crossectorale luik. De uitvoering gebeurt door het *Education, Audiovisual*

and Culture Executive Agency (EACEA) en op nationaal of regionaal niveau is er begeleiding via de Creative Europe Desks.

Enkele verschillen met vorige programma

- overkoepeling van MEDIA en CULTUUR
- verhoging van het budget met 9% ten opzichte van de 2007-2013 programma's (Cultuur en MEDIA). Van het budget is 824 miljoen euro bestemd voor MEDIA, 455 miljoen voor Cultuur en 184 miljoen euro voor een cross-sectorale tak. Eerst lag er echter een voorstel van de EC op tafel met een budgetverhoging van 37% ten opzichte van de voorgaande periode. Dit voorstel werd echter afgekeurd door de Raad.
- nieuwe cross-sectorale acties met garantiefaciliteit vanaf 2016
- betreffende de algemene en specifieke doelstellingen, is gelijk gebleven het beschermen en versterken van de Europese culturele ruimte en de aandacht voor transnationale mobiliteit van zowel actoren als werken en producten. Verschillend is de toegevoegde aandacht voor het versterken van het concurrentievermogen van de culturele en creatieve sectoren teneinde de slimme, duurzame en inclusieve groei (Europa 2020 strategie) te bevorderen. Daarnaast gaat in het nieuwe programma bijkomende aandacht naar het bereiken van nieuwe en grotere publieksgroepen en publieksonwikkeling, twee specifieke doelstellingen die niet in het cultuur-programma 2007-2013 opgenomen was (Europese Unie, 2013, 226; Europese Unie, 2006, 4). Waar de nadruk in het 2007-2013 op het bevorderen van Europees burgerschap lag, komt in het 2014-2020 programma het versterken van het concurrentievermogen van de culturele en creatieve sectoren in de plaats, “teneinde slimme, duurzame en inclusieve groei te bevorderen” (Europese Unie, 2013, 226). Hieruit blijkt dat er sprake is van een tendens naar grotere marktgerichtheid. Daarnaast leggen de specifieke doelstellingen van het nieuwe programma nadruk op innovatie, beleidsontwikkeling en managementmodellen. Ten slotte wordt evenwichtige geografische spreiding specifiek vermeld als doelstelling voor Creative Europe 2014-2020.

Het Creative Europe programma is het instrument bij uitstek van de EU om de audiovisuele en culturele initiatieven in Europa te stimuleren. Daarnaast heeft het ook een rechtstreekse impact op de economische groei en werkgelegenheid, wat in lijn ligt met de Europa 2020 strategie. De focus van het nieuwe programma 2014-2020 werd als volgt verwoord door Karel Barták, leidinggevende van het *Culture Programme Unit* van DG Education and Culture European Commission:

“In het Creative Europe programma concentreren we ons op de bevordering van cultuur inclusief film, maar ook op de disseminatie van hoogwaardige kunstproducties en de mobiliteit van kunstenaars. Een

verdere focus is innovatie en innovatieve projecten. Wij zijn er van overtuigd dat het programma niet alleen uitstekende projecten zal financieren, maar daarnaast ook financiering voor cultuur uit andere bronnen zal aantrekken.” (Karel Barták, zoals geciteerd en vertaald in: Creative Europe Desk NL, 2014, 2).

In deze thesis wordt er gefocust op het subprogramma Cultuur dat bestaat uit vier grote acties, namelijk: (1) samenwerkingsprojecten, (2) Europese netwerken, (3) Europese platforms en (4) literaire vertalingen. De nadruk komt in het kader van de (beeldende) kunstensector te liggen op de eerstgenoemde actie, de samenwerkingen tussen Europese culturele organisaties. Binnen deze actie kunnen nogmaals twee categorieën onderscheiden worden: de kleinschalige samenwerkingsprojecten en de grootschalige samenwerkingsprojecten.²

4.2.1.2 KWANTITATIEVE ANALYSE 2014 EN 2015

Een kwantitatieve analyse voor de meeste recente geselecteerde projecten voor het jaar 2015 werd reeds ondernomen door Geoffrey Brown, directeur van Euclid (Brown, 2015). Onderstaande analyses zijn gebaseerd op dit document tenzij anders aangegeven.

In vergelijking met de 2014, waren in 2015 22 projecten meer aanvaard voor financiering, waarbij er een stijging was van de kleinschalige projecten (met 73%) en een daling van de grootschalige projecten (met een daling van 23,8%). De slaagpercentages worden duidelijk aan de hand van onderstaande tabel:

	Total			Large			Small		
	Appns	Succ	%age	Appns	Succ	%age	Appns	Succ	%age
2015	603	80	13.27%	127	16	12.6%	476	64	13.45%
2014	411	58	14.11%	74	21	28.38%	337	37	10.98%
Increase/Decrease	+192	+22		+53	-5		+139	+27	
Inc/Decr as %age	46.7%	37.9%		71.6%	-23.8%		41.2%	73.0%	
Total 2014 & 2015	1014	138	13.6%	201	37	18.4%	813	101	12.4%
Average per year	507	69	13.6%	100.5	18.5	18.4%	406.5	50.5	12.4%

TABLE 1 : AANVRAGEN EN SLAAGPERCENTAGES VAN CREATIVE EUROPE KLEINE- EN GROOTSCHALIGE SAMENWRKINGSPROJECTEN (BROWN, 2015, 3).

Opvallend is dat er een groot verschil zit in beide jaren in het aantal aanvragen met een totale stijging van 46,7%. Het slaagpercentage voor beide categorieën in 2015 daalde licht, ondanks dat er meer succesvolle projecten waren in totaal. De cijfers van de grootschalige samenwerkingen (daling van het slaagpercentage) verschillen sterk van die van de kleinschalige (stijging van het slaagpercentage). Het aantal co-organisatoren of partnerorganisaties voor kleinschalige projecten is gestegen in 2015,

² Voor de details van de verschillende soorten financiering kan verwezen worden naar bijlage II of naar de Guidelines van Creative Europe Culture Sub-Programme (European Commission, 2014).

terwijl het aantal co-organisatoren voor de grootschalige samenwerkingen daalde (wat logischerwijs samenhangt met het feit dat er minder grootschalige projecten succesvol waren). Het gemiddelde van partnerorganisaties per project kwam voor de kleinschalige samenwerkingsprojecten op 3.4 partners per project en voor de grote projecten op 10.1. In 2014 lag dit voor de kleinschalige projecten iets hoger (4.1), en voor de grootschalige projecten iets lager (9.6) (Brown, 2015, 3).

Wanneer de resultaten van de aanvragen voor het Creative Europe programma bekeken worden per land, kan opgemerkt worden dat België relatief goed scoort. Het slaagpercentage over alle landen bedroeg 13,27 % voor het jaar 2015, wat voor de Belgische projecten hoger lag met 26,67 %. Dit percentage zorgt ervoor dat België bij de top vijf van de hoogste slaagpercentages hoorde.

2015	Total				Large				Small			
	Appns	succ	%age	%tot	appns	Succ	%age	%tot	Appns	succ	%age	%tot
Belgium	30	8	26,67	10	10	2	20	12,5	20	6	30	9,38
All	603	80	13,27	100	127	16	12,60	100	476	64	13,45	100

TABLE 2 : AANVRAGEN EN SLAAGPERCENTAGES VOOR BELGIË VOOR HET JAAR 2015 IN VERGELIJKING MET DE CIJFERS VOOR ALLE LANDEN (AFGELEID VAN BROWN (2015, 14)).

Andere succesvolle landen waren Finland, Letland, Lithuania en Verenigd Koninkrijk. De gehele tabel met de aanvragen over de twee jaren 2014-2015 van alle landen is bijgevoegd in bijlage (Bijlage IIIa), samen met de tabel van het aantal co-organisatoren per land (Bijlage IIIb).

Een cijfermatige vergelijking van het programma 2014-2020 met het vorige Cultuurprogramma 2007-2013,³ doet kennen dat het gemiddelde aantal aanvragen per jaar van het nieuwe programma hoger ligt en minder slaagkans kent (13,6 % 2014-2015 versus 28,28 % 2009-2013). Het valt hierbij vooral op dat er een grote daling is in goedgekeurde aanvragen: het gemiddelde aantal goedgekeurde projecten per jaar voor de periode 2009-2013 was 128 terwijl het gemiddelde aantal goedgekeurde projecten per jaar voor de periode 2014-2015 nog maar 69 is. Succes daalt dus met bijna de helft (46,1%). Dit is door de spectaculaire daling van goedgekeurde kleinschalige samenwerkingsprojecten (van 117 naar 50,5) want het gemiddelde aantal goedgekeurde grootschalige projecten steeg in het 2014-2015 programma (van 11 naar 18,5). Samengevat zijn er dus tot nu toe voor de nieuwe programmaperiode gemiddeld in totaal minder projecten in vergelijking met het vorig cultuurprogramma: veel minder kleine samenwerkingsprojecten tegenover een kleine toename van de grote samenwerkingsprojecten.

³ Het slaagpercentage voor de projecten van 2007-2008 was niet beschikbaar waardoor er gewerkt wordt met de jaren 2009-2013.

	Total			Large			Small		
	Appns	Succ	%age	Appns	Succ	%age	Appns	Succ	%age
2009-13 avg p/year	454	128	28.28%	58	11	19.59%	396	117	29.56%
2014-15 avg p/year	507	69	13.6%	100.5	18.5	18.4%	406.5	50.5	12.4%
Increase/Decrease	+53	-59		+42.5	+7.5		+10.5	-66.5	
Inc/Decr as %age	+11.7%	-46.1%		+73.3%	+68.2%		+2.7%	-56.8%	

TABLE 3 : AANVRAGEN EN SLAGPERCENTAGES VAN HET GEMIDDELDE PROJECTEN PER JAAR VOOR DE PERIODE 2014-2015 IN VERGELIJKING MET HET GEMIDDELDE PROJECTEN PER JAAR VOOR DE PERIODE 2009-2013 (BROWN, 2015, 4).

Wat betreft het aantal organisaties die gesteund werden (zowel leadpartners als de co-partners) is er in de vergelijking van de twee programma's een daling van 31% (gemiddeld aantal organisaties per jaar gesteund door Cultuur 2007-2013 was 625 versus 433,5 organisaties gemiddeld per jaar voor 2014-2015). Het aantal partnerorganisatie (geen lead) daalde met 27,5 %. Voor de grootschalige projecten stegen zowel het totaal aantal organisaties als het aantal co-organisatoren, wat opnieuw samenhangt met de stijging van aantal succesvolle grootschalige projecten.

Brown wijdde zich niet aan de gevraagde en toegekende budgetten van de gesubsidieerde projecten. Deze gegevens zijn wel te vinden en te downloaden op de website van EACEA, het uitvoerend agentschap van Creative Europa (<https://eacea.ec.europa.eu>). Onderstaande figuur geeft de budgetaanvragen per land weer voor de kleinschalige samenwerkingsprojecten goedgekeurd in 2015 (figuur 1).

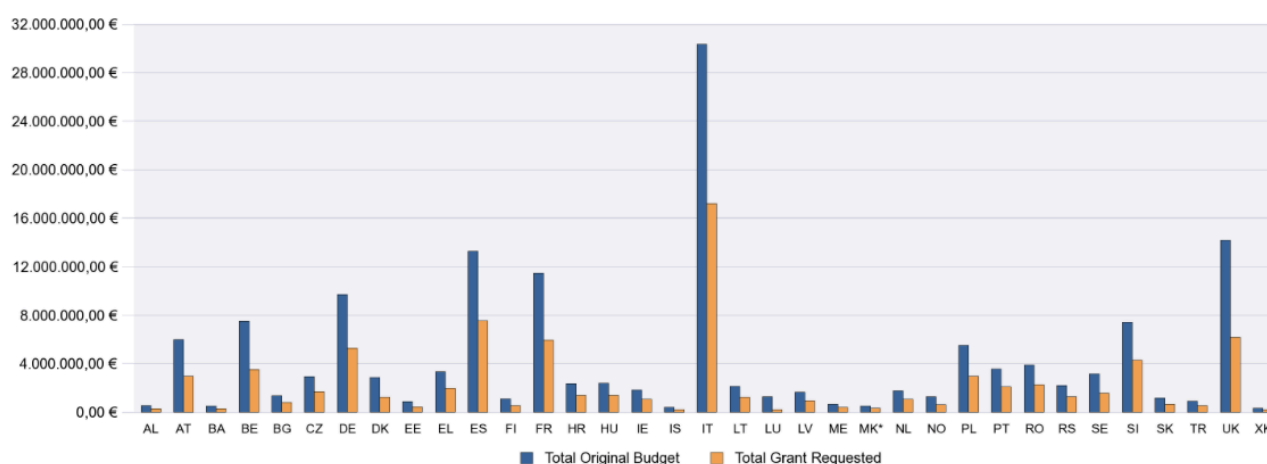

FIGURE 1 : KLEINSCHALIGE SAMENWERKINGSPROGRAMMA'S 2015: VRAAG PER LAND (EACEA, 2015).

Opvallend is het grote bedrag dat Italië aanvraag, wat te maken heeft met de maar liefst 101 aanvragen die werden ingediend door Italiaanse organisaties (waar slechts 9 projecten van werden goedgekeurd). De grafiek voor de grootschalige samenwerkingsprojecten ziet er als volgt uit (figuur 2):

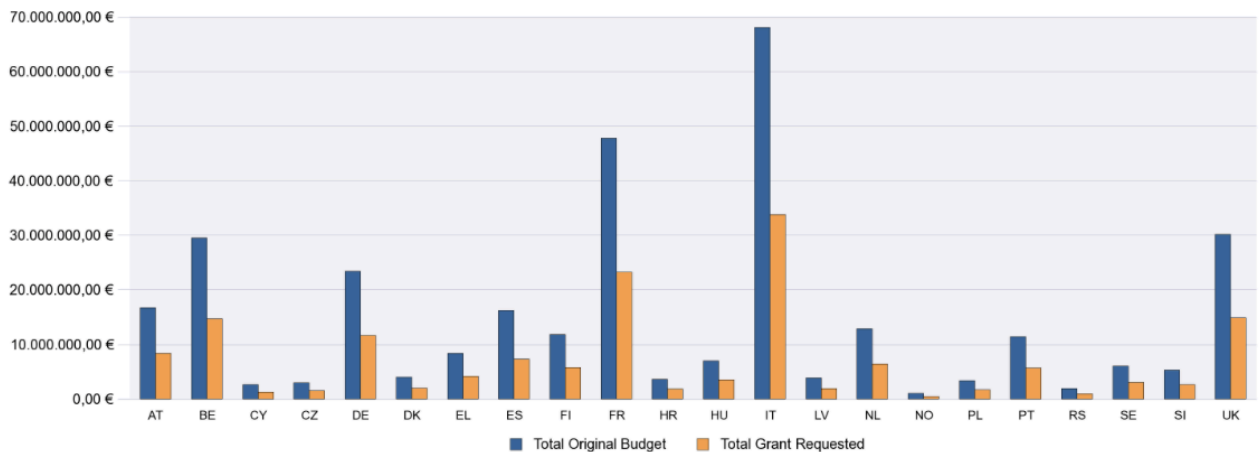

FIGURE 2 : GROOTSCHALIGE SAMENWERKINGSPROGRAMMA'S 2015: VRAAG PER LAND (EACEA, 2015).

Ook hier toont Italië een grote piek in het aangevraagde budget. Zij dienden immers 33 grootschalige projecten in, waarvan er slechts 2 werden goedgekeurd (EACEA, 2015).

Wat betreft België werden 20 kleinschalige samenwerkingsprojecten aangevraagd waarvan het originele budget 7.479.755,00 € was, waarvoor 3.522.129,44 € gevraagd werd als subsidie, wat neerkomt op een co-funding van 47,09% van Europa (EACEA, 2015). Van deze aanvragen werden uiteindelijk zes projecten goedgekeurd voor een subsidiebedrag van 812.020,66 €. Dit betekent dat 23,05% van het totaal aangevraagde budget voor Belgische projectleiders effectief werd gesubsidieerd door Europa. Tien grootschalige samenwerkingsprojecten werden ingediend door Belgische organisaties, voor een totaal budget van 29.545.138,16€ waarvan voor 14.692.428,40 € co-funding gevraagd op Europees niveau (cofunding van 49,73%). Twee projecten werden goedgekeurd waarvoor een slaagpercentage van 20% geldt. Het budget dat in totaal voor deze twee projecten door de EU gesubsidieerd wordt aan de participerende organisaties is 2.516.101,51€ en stelt dus 15,32 % voor van het oorspronkelijk aangevraagde budget door Belgische organisaties.

Maar hoe verhouden de disciplines van alle geselecteerde projecten zich tegenover elkaar? Deze vraag werd niet onderzocht in de analyses van Brown (2015). Helaas bestaat er evenmin een lijst waarop aangeduid staat binnen welk discipline het project zich situeert, zoals aangeduid in de aanvraag door de projectleider zelf. Daarom werd er in het kader van dit onderzoek een lijst opgesteld met de 64 kleinschalige samenwerkingsprojecten van 2015 en de 16 grootschalige samenwerkingsprojecten met de verbonden disciplines van de projecten (Bijlage IV). In de eerste plaats werd gezocht naar het project, maar wanneer niet veel bekend was over het project, werd naar de sector van partners gekeken om eventuele aanvullende disciplines toe te voegen. Vier projecten werden buiten beschouwing gelaten omdat er onvoldoende zekerheid was over de discipline waarin het project actief was.

Op basis van deze lijst werd een visuele weergave gemaakt voor de kleinschalige projecten om een overzicht in de lange lijst te willen scheppen (figuur 3). Om dit te kunnen doen werden de projecten

onderverdeeld in zes klassen waarvan de legende toegevoegd werd onderaan de bijlage. Deze onderverdeling werd gedaan op basis van een gelijkaardige, maar grootschaligere en grondigere, analyse van INTERACT (2013) over projecten gefinancierd met EFRO-middelen (cfr.infra). Om de figuur enigszins te vereenvoudigen werden twee klassen (cultural industries en creative industries) ten slotte samengevoegd.

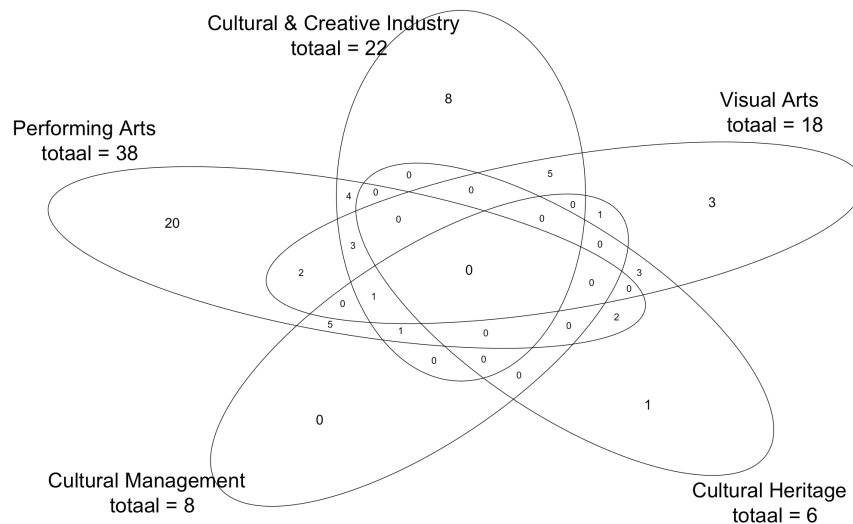

FIGURE 3 : VISUELE WEERGAVE VAN KLEINSCHALIGE SAMENWERKINGSPROJECTEN GOEDGEKEURD IN 2015 (OPGESTELD DOOR DE AUTEUR)

Uit de lijst en figuur kunnen we onder meer afleiden dat de betrokken organisaties heel divers zijn per project. Vaak participeren één of meerdere ‘onvervalste’ kunstenuorganisatie (binnen de zogenaamde ‘core arts’ te situeren), aangevuld met organisaties die zich meer bevinden op het terrein van de creatieve en culturele industriën, meer management georiënteerde en zelfs sociale organisaties. Zo hebben minstens 14 projecten een uitgesproken sociale dimensie. Opvallend veel projecten spelen zich af binnen de podiumkunsten (*performing arts*: hieronder werd muziek, theater, festivals en dans verstaan). Meer dan de helft (38 projecten) hadden activiteiten met podiumkunsten waarvan 20 ‘uitsluitend’ bezig waren met creatie, presentatie, ontwikkeling (etc.) van *performing arts*. Verder werden maar liefst 22 projecten gelinkt aan de *cultural* en *creative industries*. Deze sectoren kwamen vooral in combinatie voor. Slechts 2 projecten werden uitsluitend in de creatieve industrie gesitueerd en 6 projecten in de culturele industrie. Opvallend weinig cultureel erfgoed als primaire sector: slechts één project draaide helemaal rond erfgoed en nog vijf andere in combinatie podiumkunsten of beeldende kunst. *Last but not least* waren er 18 projecten die (deels) toegewijd waren aan de beeldende kunsten (in dit geval werd hieronder gerekend: schilderkunst, sculptuur, fotografie en ambachten). Daarentegen werden maar drie projecten als louter actief in de beeldende kunsten bestempeld. Van de combinaties met beeldende kunsten, kwamen vooral de *performing arts* naar voren, alsook de culturele en creatieve sectoren.

De grootschalige samenwerkingsprojecten tonen een gelijkaardige situatie waarbij van de 16 projecten (waarvan 1 weggelaten werd wegens onvoldoende informatie) acht projecten met podiumkunsten, vier met culturele industrie en drie met beeldende kunsten (waarvan één louter beeldende kunst). In verhouding met de kleinschalige zijn de erfgoed projecten beter vertegenwoordigd (met drie projecten), wat vermoedelijk te maken heeft met de hoge kostprijzen van erfgoedprojecten en dus grotere subsidie vereisen.

Voor de 40 Belgische organisaties die in 2014 en 2015 goedgekeurd werden als EU-subsidie-ontvangers (samenwerkingsprojecten en platforms/partners en projectleiders), werd gekeken naar de disciplines waarin deze organisaties actief zijn. De tabel met de onderverdeling, ingedeeld door de auteur van deze scriptie, zijn terug te vinden in bijlage op basis van online-research (Bijlage V). Elf organisaties situeren zich in de muzieksector, vijf organisaties zijn actief met theater bezig, zes organisaties werden onderverdeeld onder performing arts (theater, dans, muziek). Vier organisaties zijn actief in de visual arts, waaronder hedendaagse- en oud kunst en videokunst gezien worden, twee erfgoedorganisaties. Eén organisatie (Bozar) werd als interdisciplinair geclassificeerd en houdt zich zowel met performing arts als visual arts bezig. Verder zijn er drie uitgeverijen gesubsidieerd, één design-organisatie, twee organisaties in het veld van het cultuurmanagement en ten slotte twee organisaties binnen de sociale sector. Ook zijn er drie hoge scholen betrokken (één hiervan, P.A.R.T.S., werd ook al onder de performance arts-organisaties geteld). Opvallend is dat de helft van de geselecteerde organisaties zijn gevestigd in Brussel (20 van de 40), terwijl er ook 15 Vlaamse organisaties, drie Waalse organisaties en één organisatie bestaat in beide landsdelen.

4.2.2 STRUCTUURFONDSEN

4.2.2.1 BEKNOPTE SCHETS

De fondsen passen samen met het cohesiefonds in de bredere context van het cohesiebeleid van de Europese Unie ter bevordering van de economische, sociale en territoriale samenhang. De structuurfondsen zijn financiële instrumenten van de EU voor het regionaal beleid ter neutralisering van de verschillen in ontwikkeling tussen de regio's en de lidstaten. Verschillend van het Creative Europe programma is dat het management van deze subsidies niet bij een overkoepelend Europees orgaan ligt, maar bij de nationale, regionale of lokale besturen.

Één van de structuurfondsen is het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO), dat projecten subsidieert die de ongelijkheid tussen regio's verminderen, het concurrentievermogen vergroten en de cohesie versterken. Voor de periode 2007-2013 waren er drie doelstellingen waarbij Vlaanderen in aanmerking kwam voor twee van de drie: regionaal concurrentievermogen en werkgelegenheid als eerste en territoriale samenwerking als tweede (EFRO, 2013, 6). In laatstvermelde doelstelling is Vlaanderen actief in drie interregionale (Interreg IVc), twee

transnationale (Interreg IVb) en vier grensoverschrijdende (Interreg IVa) programma's.⁴ Het Brusselse gewest kan slechts op drie Interreg programma's beroep doen, de interregionale programma's: Interreg Europe, Urbact, Interact. Elk van de Interreg programma's of de Europese Territoriale Samenwerking stippelen hun eigen doelstellingen en prioriteiten uit en zijn plaatsgebonden, zoals weergegeven in het subsidieoverzicht (Bijlage II). Budgettair investeerde de EU tussen 2007 en 2013 zo'n 8,5 miljard euro in de Interreg-programma's. In de begrotingsperiode 2014-2020 wordt Interreg IV opgevolgd door Interreg V. Tijdens deze periode is 11,7 miljard euro uit de begroting voor het cohesiebeleid bestemd voor de Europese territoriale samenwerking (Europa.nu, z.d.).

Naast de Europese territoriale samenwerking (ETC) zijn er operationele meerjarenprogramma's (OP's) die opgebouwd zijn rond inhoudelijke prioriteitsassen en één as technische bijstand. Het OP Vlaanderen 2014-2020 beschikt over een EFRO budget van 173,5 miljoen euro. Het operationeel programma EFRO in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft eveneens een eigen strategie, aangepast aan de sociaal-economische kenmerken van de hoofdstad. Dit programma beschikt over een bedrag van 114 miljoen euro van EFRO en het gewest. Het doel is te investeren in een gebied met een sterke ontwikkelingsachterstand, de zogenaamde Prioritaire Interventiezone (PIZ). De prioriteitsassen van dit OP zijn, net als die van Vlaanderen, opgenomen in het overzicht van subsidieprogramma's (Bijlage II).

Een tweede structuurfonds is het Europees Sociaal fonds (ESF) en dit ondersteunt de beroepsintegratie van werklozen en kansarme bevolkingsgroepen door de financiering van opleidingsacties (Europese Unie, z.d., z.p.).

Ten derde is er ook het cohesiefonds. Dit is echter niet van toepassing op Vlaanderen aangezien dit fonds subsidies verleent aan de lidstaten waar het bbp per inwoner minder dan 90% van het gemiddelde in de Unie bedraagt.

4.2.2.2 KANSEN VOOR CULTUUR?

Uit de beknopte schets is reeds af te leiden dat de structuurfondsen niet in de eerste plaats bedoeld zijn om de culturele sector an sich te financieren of te stimuleren. Echter, werden tussen 2007 en 2013 verschillende creatieve en culturele projecten en organisaties gesteund door structuurfondsen en in het bijzonder de samenwerkingsprogramma's van Interreg. Voor de nieuwe begrotingsperiode 2014-2020 kunnen nog geen kwantitatieve analyses gemaakt worden om die reden dat vele programma's nog maar pas gelanceerd zijn en er nog geen resultaten bekend zijn.

⁴ De focus van de Interreg programma's 2007-2013 lag op: (1) het aanmoedigen van innovaties en het stimuleren van het ondernemerschap + groei van de kenniseconomie, (2) de aantrekkelijkheid en de toegankelijkheid van lidstaten, regio's en steden vergroten, (3) bescherming van het milieu en gezamenlijk beheer van natuurlijke en technologische risico's (EFRO, 2013, 9).

Een belangrijke studie van onderzoekers binnen KEA European Affairs “*Het gebruik van structuurfondsen voor culturele projecten*” toonde aan dat cultuur een kernfunctie vervult bij het lokaal, regionaal en nationaal beleid (Iglesias, Kern, & Montalto, 2012, 5). Hierbij speelden de Europese structuurfondsen in het verleden een wezenlijke rol bij het opstarten van creativiteitsbeleid en –projecten. Een andere waardevolle analyse omtrent de subsidiëring en promotie van de culturele en creatieve industrie door de Europese territoriale samenwerkingsprogramma’s (Interreg) tussen 2007-2013 werd ondernomen door INTERACT, een knooppunt voor informatie uitwisseling en zichtbaarheid van de resultaten binnen ETC (eveneens gesubsidieerd door het EFRO). Het onderzoek, “*European Territorial Cooperation: Inspiring Creativity. Promoting Culture and Creative Industries across Europe*”, keek naar het aandeel van de creatieve en culturele sector binnen de Europese interreg programma’s (2007-2013), waarom de regio’s hierin investeerden en wat de rol van deze fondsen is voor het culturele veld (Interact, 2013). De data waarmee gewerkt werd, zijn terug te vinden op KEEP (Knowledge and Expertise in European Programmes, <http://www.keep.eu/>) en werden aangereikt door de programma’s zelf. Volgens deze analyse werd er tussen 2007 en 2013 11 % van de beschikbare ETC budgetten gespenseerd aan culturele en creatieve projecten. De hoofdreden hiervoor zou zijn dat de regio’s en lidstaten de Culturele en Creatieve Industrie (CCI) projecten als een sleutelrol zien in de regionale ontwikkeling (Interact, 2013, 3). 3884 projecten, ofwel 55 % van alle projecten binnen de ETC programma’s (2007-2013), werden onderzocht waarvan er 583 CCI projecten waren, wat zo’n 15 % betekende (Interact, 2013, 4). Deze projecten werden vervolgens ingedeeld in categorieën (figuur 4):

- kunstensector: 44% van de geanalyseerde projecten, gespenseerd EFRO-buget: 420 miljoen euro
 - cultureel erfgoed : 31%
 - podiumkunsten : 7%
 - beeldende kunsten : 3%
 - combinaties : 3%
- creatieve Industrie⁵: 21 % met 236 miljoen euro
- culturele industrie⁶: 9 % met 64 miljoen

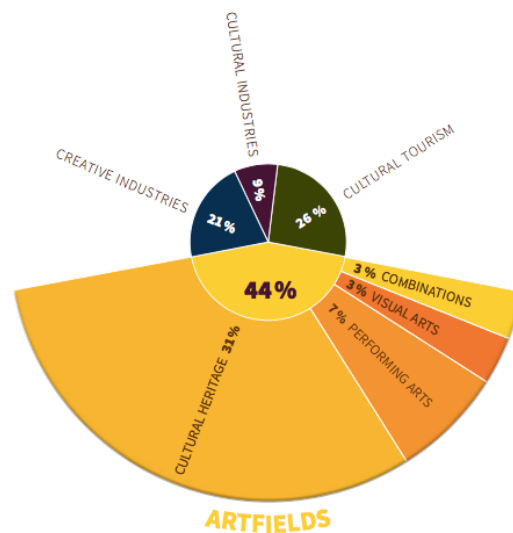

FIGURE 4 : PROCENTUELE WEERGAVE VAN DE DISCIPLINES BINNEN DE CCI PROJECTEN, GESUBSIDIEERD DOOR ETC-PROGRAMMA'S (2007-2013) (OVERGENOMEN VAN INTERACT, 2013, 24).

⁵ Hieronder wordt verstaan: ontwikkeling van functionele producten (architectuur, design)

euro

- cultureel toerisme: 26% met 299 miljoen euro

“Although their economic potential is still underestimated, art fields play an important role in Europe’s social and economic growth”, schrijven de auteurs in het Interact-onderzoek (Interact, 2013, 14). De hoofdactiviteiten van de CCI projecten liggen in het behoud van cultureel erfgoed en het bevorderen van leer-platformen om expertise uit te wisselen. Beeldende Kunsten projecten, waaronder de auteurs schilderkunst, sculptuur, fotografie en ambachten zien, werden veel minder gesteund door de ETC programma’s. De projecten die binnen de beeldende kunsten werden gecategoriseerd, waren voornamelijk ambacht-projecten (Interact, 2013, 24). Het ging concreet om 15 beeldende kunsten projecten (over heel Europa), gesteund door 10 grensoverschrijdende Interregprogramma’s, met een budget van 8 miljoen euro (2% van EFRO naar CCI projecten). De beeldende kunstenprojecten hadden meestal een educatieve dimensie of hadden te maken met stage- of residentieplaatsen, die kunstenaars ideeën laten uitwisselen en nieuwe culturen ervaren. Op een tweede plaats waren er projecten die rondom de creatie van een cultureel evenement, tentoonstelling of andere draaiden. De toegevoegde waarde volgens de auteurs van de Beeldende kunstenprojecten waren enerzijds “Stimulating creativity through highlighting diversity” en anderzijds “Encouraging creative potential” door mogelijkheden voor kunstenaars in het buitenland te creëren (Interact, 2013, 25).

Besluitend kan gesteld worden dat voor de ETC programma’s (2007-2013) veel meer geld naar CCI projecten was gegaan dan oorspronkelijk gedacht werd. Cultuur was onderschat hierin ondanks het aandeel van beeldende redelijk beperkt was. Deze visie werd al gedeeld door een andere analyse in verband met de cultuur en de structuurfondsen ondernoemen door ERICarts en het *Centre for Strategy & Evaluation Services* (CSES) in 2010. Hun lage verwachtingen voor culturele projecten op basis van de richtlijnen van de structuurfondsen, werden weerlegd door de analyse van de de feitelijke bijdragen voor culturele interventies (ERICarts and CSES, 2010, 107). Ook het *Policy Handbook* van de *Working Group of EU Member States experts*, te kaderen in de OCM van het Europees Agenda voor Cultuur (cfr. supra), bevestigt nogmaals het belang van de financiering van de CCI ter stimulering van de Europese economie (Europese Unie, 2012, 11). Het onverwachte grote aandeel wordt door Interact verklaard om drie redenen (Interact, 2013, 28). Ten eerste omdat cultuur een transversaal, horizontaal karakter heeft dat niet los gezien kan worden van regionale ontwikkeling. Ten tweede omdat cultuur en identiteit sterk verbonden zijn met elkaar en zich in de kern van het plaatsgebonden beleid bevinden. Ten derde kwamen de onderzoekers tot de conclusie dat de toegevoegde waarde van CCI projecten meer en meer duidelijk en zichtbaar worden aan de hand van recentelijke gepubliceerde studies e.d., waardoor deze projecten meer in aanmerking kwamen voor

⁶ Hieronder wordt verstaan: culturele producten voor groter publiek en productie (film, video, tv, radio, muziek, boeken, new media)

steun van ETC programma's. Om die redenen zouden de ETC fondsen tussen 2007-2013 een belangrijk deel van hun budget aan culturele en creatieve projecten gespendeerd hebben: de Europese Commissie schat zo'n 6% van het budget van alle ETC programma's zouden voor CCI projecten gediend hebben (Europese Commissie Cohesion policy 2007–13, 2007).

“Culture and the creative industries are natural partners of European Territorial Cooperation programmes on many levels: whether to carefully address the socio-cultural, cross-border dimension or to encourage the inter-regional, culturally sensitive exchange and transfer of good policy approaches in larger cooperation areas and in the European territory as a whole. Culture opens doors in neighbouring regions, shapes images of transnational cooperation areas and innovative city networks. It is at the heart of European integration and shows ways for a modernised neighbourhood policy.” (Interact, 2013, 28).

Dit besluit van de Interact analyse dient genuanceerd te worden aan de hand van de ervaringen van een expert van Interreg IVc en adviseur voor organisaties in projecten, Sylvia Amann. De organisaties van de CCI waren volgens haar ervaring niet altijd even goed in staat om hun activiteiten in het kader van de Interregprogramma's te passen (Amann, 2013, 29). Ook het *Policy Handbook* van de werkgroep van de Europese Unie (2012) toonde aan dat er nog veel plaatsen zijn in Europa waar de CCI projecten niet kunnen beroepen op structuurfondsen, *“due to a lack of awareness, little political recognition, weak strategic alliances and absence of effective strategies”* (Europese Unie, 2012, 57). Vele stakeholders van de structuurfondsen blijven sceptisch ten opzichte van de bovenvermelde toegevoegde waarden van de CCI projecten en de management-capaciteiten van de medewerkers in de culturele organisaties. Amann gaf een aantal aanwijzingen om de CCI sector te versterken in het regionaal beleid. Onder andere (Amann, 2013, 29):

- (1) participatieve beleidsprocessen waarin de CCI een rol kunnen spelen en de programma's mee vorm geven;
- (2) omdat uit onderzoek (Europese Commissie, 2010 b, 8) bleek dat het integreren van CCI in de structuurfondsen betekenisvol en verdedigbaar is, pleitte de auteur voor thematische prioriteiten van de 2014-2020 programma's die de CCI sector mogelijkheden biedt. Als voorbeelden stelt zij zaken in het veld van innovatie, sociale cohesie of milieu voor.
- (3) meer flexibiliteit op vlak van wijzingen inbrengen binnen de projecten;
- (4) pre-financieringsmogelijkheden binnen de programma's verkennen en de de financiële reglementering minder complex maken;
- (5) intensifiëren van de uitwisseling van *good practice* over de regio's heen.

Toekomst?

Voor de huidige periode 2014-2020 is echter ‘achteruitgang’ van de structuurfondsen op te merken in het perspectief van financiering van de CCI. De reeds vermelde studie van KEA European Affairs van Iglesias, Kern, & Montalto (2012) is niet mals voor de uitwerking van het cohesiebeleid 2014-2020. De mogelijkheden van cultuur en de rol daarvan in de ondersteuning van economische ontwikkeling en sociale inclusie is volgens hen onvoldoende herkend:

“De beleidsverandering die de afgelopen paar jaar heeft plaatsgevonden op het gebied van cultuur-, innovatie- en cohesiebeleid, en waarbij een begin gemaakt is met een bredere benadering van cultuur die gericht is op een betere verbinding tussen culturele investeringen en economische, sociale en innovatiedoelen, komt maar voor een deel tot uiting in de komende beleidsvisie op cultuur” (Iglesias, Kern, & Montalto, 2012, 7).

Cultuur is niet langer één van de elf thematische prioriteiten van het cohesiebeleid 2014-2020 (visueel weergegeven in bijlage VI). Het artikel van Valentina Montalto van KEA (European Affairs) geeft aan dat dit enigszins zorgwekkend is maar dat het voor CCI projecten nog steeds mogelijk zal zijn om te profiteren van de ETC programma’s (Montalto, 2013, 45). De vraag die hierbij rijst en waar hieronder dieper op ingegaan wordt, is over welk soort projecten dit mogelijk zal blijven: ‘zuiver’ culturele projecten (zoals beeldende kunsten) of vooral projecten die zich situeren in de creatieve of culturele industriën?

Het ligt niet binnen het bestek van deze masterscriptie om de alle programma’s één voor één te bespreken en te zien hoe deze gewijzigd zijn ten opzichte van de voorgaande beleidsperiode. Er kan echter wel gekeken worden naar het nieuwe kaderende en richtinggevende **cohesiebeleid 2014-2020**, goedgekeurd door de Raad van de EU in december 2013. De veranderingen voor de financieringsinstrumenten ten opzichte van 2007-2013 kunnen samengevat worden in vijf punten (Europese Commissie, 2014 b, z.p.). Ten eerste wordt een grotere draagwijdte van de financieringsinstrumenten beoogd. Van alle thematische doelstellingen die onder de operationele programma’s vallen kan gebruikt gemaakt worden door alle fondsen, zolang het maar efficiënt en doelmatig is. Daarnaast moeten financieringsinstrumenten worden ontworpen op basis van een *ex-antebeoordeling*, opdat bewezen kan worden dat er een bepaalde nood bestaat in een specifieke regio. Ten tweede zijn er nieuwe uitvoeringsmogelijkheden: de nieuwe regelgeving biedt meerdere uitvoeringsmogelijkheden waaruit de lidstaten en beheersinstanties de meest geschikte oplossing kunnen kiezen. Ten derde is er een flexibiliteit van de cofinancieringsregels en aanvullende financiële prikkels in het leven geroepen. Zowel voor de nationale programma’s (OP’s) als de nationale, regionale, transnationale of grensoverschrijdende financiële instrumenten werden maatregelen getroffen op vlak van cofinanciering. Ten vierde zijn er meer heldere regels voor financieel beheer. Het nieuwe kader bevat duidelijkere regels in de zin van de kwalificatie van financieringsstromen. Ten laatste wordt een meer gestroomlijnde verslaglegging van de vooruitgang van de uitvoering gevraagd door het beleid. De beheersautoriteiten zijn als gevolg verplicht om bij de Commissie als bijlage bij

het jaarlijkse uitvoeringsverslag een specifiek verslag in te dienen over de concrete acties die financieringsinstrumenten omvatten.

Besluitend kan gesteld worden dat de nieuwe verordeningen **meer flexibiliteit** bieden bij het ontwerp van de programma's en dat ze meer helderheid en zekerheid geven binnen het wets- en beleidskader voor financiële instrumenten. De aanwijzingen die Sylvia Amann (cfr. supra) suggereerde zijn dus gedeeltelijk ingepast in het nieuwe kader. Ondanks het feit dat cultuur geen thematische prioriteit meer is, lijkt wel dat er nog ruimte is voor de regionale programma's om culturele projecten op te nemen door de grotere flexibiliteit. Dit is echter wel sterk afhankelijk van het programma en de regio/bestuurautoriteit. Financieel zouden de instrumenten eveneens minder complex worden. Van intensievere uitwisseling van good practices noch van pre-financieringsopties kan alsnog geen uitspraken gemaakt worden door deze auteur voor de periode 2014-2020. Toekomstige studies in de lijn van de Interact-analyse (2013) voor de nieuwe programmaperiode zou zeer waardevol zijn.

Uit getuigenissen van programma managers ondernomen door de analyse van Interact (2013) blijkt dat bepaalde Interreg programma's nog kansen zullen bieden aan culturele projecten. Een voorbeeld van zo'n verklaring is afkomstig van de communicatie manager van het Zuid-Oost-Europa programma: *“Considering no thematic objective directly related to culture is planned in the upcoming programming period, cultural projects could be included in the investment priority ‘Protecting, promoting and developing cultural heritage’, within the thematic objective ‘Protecting the environment and promoting resource efficiency’, or even in innovation- related thematic objectives in the case of cultural projects with a very innovative approach”* (Eloy Gómez, geciteerd in Interact, 2013, 46). Verder worden vooral projecten die focussen op creative industrie, innovatie en cultureel erfgoed vermeld. Andere aanbevelingen voor het inspielen van culturele projecten op de nieuwe thematische doelstellingen werden gegeven door Jordi Balta, coördinator bij European Expert Network On Culture (EENC) (Bijlage VII). Ook uit diens woorden lijkt de focus te liggen op innovatieve projecten gelinkt aan de creatieve industrie of eco-design projecten binnen de culturele industrie.

Vlaanderen

Zoals reeds aangehaald, zijn de kansen voor culturele projecten sterk afhankelijk van de regionale beheersautoriteit die de budgetten en projecten bepalen. Om die reden worden de voorgaande literatuur- en documentanalyse getoetst aan de Interreg programma's waar Vlaamse organisaties op kunnen beroepen. In Vlaanderen staat het Agentschap Ondernemen in voor de coördinatie en opvolging van 4 grensoverschrijdende, 2 transnationale en 3 interregionale programma's waarin Vlaanderen participeert. De rol van het Agentschap is in de eerste plaats beleidsmatige beslissingen maken: zij kiezen uit de elf thema's die de Europese Commissie (cfr. supra) naar voren schoof hun prioriteiten uit.

In een gesprek met David Grzegorzewski, directeur van het team Programma-/projectbeheer Interreg, kwam naar voren dat cultuur geen evidente match is voor de in de eerste plaats economische Interreg programma's (gesprek met David Grzegorzewski, 30 april 2015). Grzegorzewski ervaarde dat sinds 2007-2013 culturele projecten in de 9 Interreg programma's waarin Vlaanderen participeert, begonnen af te nemen doordat de nadruk kwam te liggen op jobs creëren. Wel waren er in deze periode heel wat projecten rondom toerisme. Op de databank van KEEP kunnen statistieken en gegevens van alle Belgische projecten weergevonden worden. Uit één van deze grafieken die alle projecten - sinds 2000 - per sleutelwoord groepeerd, blijkt dat de projecten rond 'cultural heritage and arts' op een tweede hoogste plaats staat met 142 projecten (van een totaal van 1112 projecten) (KEEP, z.d., <http://www.keep.eu/search/country/belgium>). Deze gegevens gelden echter voor de hele Interreg periode sinds 2000. Voorgaande belangrijke programma's voor culturele projecten waren volgens David Grzegorzewski Interreg Frankrijk-Wallonië-Vlaanderen, maar ook Interreg Maas-Rijn. Dit verklaart hij door de aanwezigheid van Frankrijk en Franstalige gebieden in het programma waar het lijkt dat cultuur een belangrijker agendapunt betekent. Meer Zuidere regio's, alsook de nieuwe lidstaten, zouden sterker de culturele kaart trekken. Vlaanderen daarentegen heeft een andere visie op de rol van cultuur in Interreg programma's. Interreg Vlaanderen gaat cultuur naar eigen zeggen niet actief promoten, maar culturele projecten kunnen nog een middel vormen tot toenadering, als een sociale doelstelling.

Grzegorzewski voorspelt dat voor de periode 2014-2020 geen zuivere artistieke projecten zullen kans maken op financiering binnen de Interreg instrumenten. Wat wel nog zal ondersteund worden zijn projecten die in de creatieve industrie te situeren zijn rond ondernemerschap, design, productontwikkeling of multidisciplinaire projecten.

Negatief voor de culturele sector is bovendien dat culturele projecten vaak te klein bevonden worden voor zowel het Interreg programma en ook door de organisaties zelf omwille van de zware administratieve lasten: "*de hele rimram daarvoor achten ze niet nodig: voor elke euro heb je namelijk veel kosten*" (gesprek met David Grzegorzewski, 30 april 2015). De dossiers zijn zwaar desondanks niet onhaalbaar voor culturele organisaties. Daarboven werd de procedure vereenvoudigd door twee stappen in te voeren: een eerste voor de indiening van het concept, een tweede fase wordt met de definitieve indiening ingezet na feedback.

Succesvolle projecten hebben volgens David Grzegorzewski de volgende eigenschappen:

1. geïntegreerde partnerschappen waarbij het reeds bezitten van een netwerk een pluspunt is
2. er moet vraag zijn naar het project. Net om die reden poogt het Agentschap projecten rond productontwikkeling en technologische kant van CCI project te steunen.

“Bijvoorbeeld de projecten van BUDA in Kortrijk maken cross-overs tussen economie en kunst. Ook om die reden behoren de projecten van De Kreun niet langer bij Interreg, die te weinig technologisch gefocust waren zonder cross-overs.” (gesprek met David Grzegorzewski, 30 april 2015).

3. inhoudelijk sluiten de projecten aan bij innovatieve sectoren, cross-overs tussen cultuur/kunst en economie, met als doel een bepaalde maatschappelijke uitdaging aan te gaan of een consortium te creëren.

“De culturele sector is hierbij niet uitgesloten, maar de focus zal niet liggen op het promoten van culturele projecten.” (gesprek met David Grzegorzewski, 30 april 2015).

Een thema als sociale inclusie (thematische prioriteit 9), die door de analyses van bijvoorbeeld de werkgroep van de Europese Unie (Europese Unie, 2012, 20) en EENC (Interview with Jordi Baltà, Interact, 2013, 52) naar voren worden geschoven als belangrijkste acties die verwijzen naar de culturele industrieën, raadt Grzegorzewski aan geïntegreerd uit te werken in het project.

4. financieel zijn cash flows van de organisaties van belang en de financiële controle is aanzienlijk. Wel wordt er bij het selecteren en de aanvaarding rekening gehouden met wanneer er kleinere organisaties bij zijn. Anekdotisch vertelt Grzegorzewski over de betaalbewijzen van De Kreun met allerlei kassatickets van Colruyt wat een nachtmerrie voor het controle systeem betekende. *“Het controle systeem is niet echt voorbereid op zulke kleine organisaties”* (gesprek met David Grzegorzewski, 30 april 2015).

5. een aanrader is om reeds geparticipeerd te hebben aan een Interreg programma als partner alvorens als leider naar voor te komen.

Operationele programma's

Naast de Interreg programma's lijkt het OP Vlaanderen op een eerste zicht niet veel kansen te bieden voor culturele projecten op basis van de eerder economisch gerichte prioriteitsassen en voorgaande gefinancierde projecten (Agentschap Ondernemen, 2014, 32-90). Omdat het EFRO-programma vooral bedoeld is voor projecten van publieke actoren, werd hier in het bestek van deze thesis niet dieper op ingegaan. Meer onderzoek is echter nog wenselijk.

Hetzelfde geldt voor het OP Brussel, hoewel dit ontwerp op eerste zicht meer kansen biedt voor socio-artistieke projecten in de vierde prioritaire as *“Het levenskader verbeteren van de kwetsbare buurten en bevolkingsgroepen”* (gewestelijke overheidsdienst Brussel, 2014, 59). Een specifieke doelstelling hierbij vormt het infrastructuuraanbod versterken alsook het aanbod van culturele uitrustingen in de achtergestelde wijken. Echter is de eenmalige oproep voor deze meerjarige subsidielijn (in juli 2014)

reeds afgesloten.⁷

Europees Sociaal Fonds

Kansen voor culturele projecten van het ESF waren er in het verleden met het EQUAL programma dat liep tussen 2000-2008. Dit programma werd gefinancierd door het ESF in cofunding met de lidstaten en steunde innovatieve, transnationale projecten die de strijd aangingen met discriminatie en ongelijkheid op de arbeidsmarkt. Een voorbeeld van project binnen dit programma was het Nederlandse *KunstWerk(t)* waarin 11 organisaties, 18 kunstenaars en vier verschillende doelgroepen betrokken werden in een beeldende kunsten project. Vandaag bestaat dit niet meer maar werkt het ESF Agentschap met open oproepen die gelanceerd worden op hun website (<http://www.esf-agentschap.be/nl/project/oproepen>). Het fonds subsidieert projecten die mensen omscholen naar een nieuwe job of hen begeleidt bij het zoeken naar werk. Een focus op maatschappelijk kwetsbare groepen (laaggeschoolden, allochtonen of personen met een arbeidshandicap) wordt hierbij als prioriteit gezien. Zuiver artistieke projecten kunnen in deze subsidielijn niet beroepen op subsidies, maar er bestaan wel mogelijkheden voor de educatieve of socio-artistieke activiteiten van culturele (beeldende kunsten) organisaties.

4.2.3 EUROPE FOR CITIZENS

Het Europe for Citizens of Europe voor de Burger programma, gemanaged door enerzijds het DG Communication en het EACEA, bedeeft zowel projectsubsidies als exploitatiesubsidies met als doel het bijdragen aan de kennis van de burgers over de EU en het Europees burgerschap aanmoedigen. Hierbij heeft het programma twee onderdelen: (1) het Europees gedenken en (2) de democratische betrokkenheid en burgerparticipatie: democratische en burgerparticipatie van burgers op Unieniveau aanmoedigen (EACEA and Europese Commissie DG Comm, 2014, 7). De vier acties waarin samengewerkt dient te worden met één of meer partners uit de andere lidstaten (alsook Servië, Montenegro en Macedonië) zijn:

1. europees herdenken
2. stedenbanden
3. netwerken tussen steden
4. projecten van maatschappelijke organisaties

De hieraan gelinkte maatregelen, aantal partners per actie, deadlines en voor wie welke acties bedoeld zijn... zijn terug te vinden in het overzicht van subsidies (Bijlage II).

⁷ Dit is eveneens een reden waarom op deze subsidiemogelijkheid niet dieper werd ingegaan.

Voor culturele organisaties zou het programma volgens de website van het departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media kunnen dienen voor: het ondersteunen van internationale promotie, verbeteren van toegang tot internationale markten, promotie van transversale regionale samenwerking en ten slotte voor promotie van (sectoroverschrijdende) netwerking en samenwerking (Departement CJSM, z.d.).

Na het doornemen van de gids met inspirerende Belgische voorbeelden van Europa voor de Burger 2007-2013, blijkt dat vooral Belgische steden reeds in Town Twinning projecten participeerden (Departement CJSM, 2013). Daarnaast zijn vooral sociale projecten van maatschappelijke organisaties of netwerkorganisaties op te merken. Culturele projecten zijn allen te situeren in de cultureel-erfgoedgemeenschap met een aantal projecten rond erfgoed of geschiedenis van Belgische musea, zoals Kazerne Dossin en het Museum en van de Heemkunde Vlaanderen vzw. Geen enkele organisatie binnen de beeldende kunsten genoot echter steun van het programma. De verschillende acties van Europa voor de Burger zijn beslist relevant voor bepaalde culturele organisaties die zeer specifieke projecten rondom de gesteunde acties op poten willen zetten of in willen participeren. Een kritische en beknopte noot is dat in de grafische weergave van (alle) succesvolle projecten voor de periode 2007-2013 het aantal projecten opvallend in dalende trend gaat (Departement CJSM, 2013, 80-82).

4.2.4 ERASMUS+

Het nieuwe Erasmus+ (2014-2020) brengt zeven EU-programma's uit de oude programmaperiode (2007-2013) die te maken hebben met onderwijs en jongeren bij elkaar. Hoewel het Erasmus programma in de eerste plaats gericht is op onderwijsinstellingen, kan het mogelijk mogelijkheden bieden voor culturele organisaties voor internationale mobiliteit, transversale samenwerking etc... Zo kan actie twee rond 'samenwerking voor innovatie en goede praktijken' cross-sectorale partnerschappen met bijvoorbeeld kunstschole steunen. Ook zouden partnerschappen op het gebied van jeugdzaken interessant kunnen zijn voor educatieve diensten van Beeldende kunstenorganisaties. Het EU programma werkt met periodieke projectoproepen die in het oog gehouden kunnen worden op de website van het EACEA.

Een paar voorbeelden ter illustratie van interessant cultuurprojecten waarin Vlaamse organisaties betrokken waren en met steun van het EU Erasmus programma:

- met betrekking tot beeldende kunst : het ETNA-project (Exploring Technologies and New Approaches in Art Education for Senior Adults) was een een Grundtvig-Leerpartnerschap tussen 2012-2014 met verschillende internationale partners. In Vlaanderen werkte Mu-Zee-um, een kunsteducatieve organisatie in Oostende, mee aan dit project. Ook gallerijen (zoals de Turner Contemporary in Verenigd Koninkrijk) participeerden in dit project.

- andere: het jongereninitiatief met dans 'BAIRRO BAILA' door het LOST Collective, een informele groep van Portugese en Vlaamse jongeren die samen een sociaal videoproject in Portugal opzetten, het Europees vrijwilligerswerk 'E-crobaties²' door de Circusschool Circolito, 'Right here' met kindertheaterorganisatie Larf vzw, ... Deze projecten werden gevonden via de website van het departement CJSM.

Deze projecten zijn enkel interessant voor organisaties die mikken op educatieve projecten of projecten met jongeren.

4.2.5 ANDERE

Horizon 2020

Voor projecten rond onderzoek en innovatie kunnen subsidies, ook voor culturele organisaties, aangevraagd worden bij het Horizon 2020 project. Er zijn drie pijlers : 1) Excellent Science (wetenschappelijk onderzoek), 2) Industrial Leadership (leiderschap en economie), 3) Societal Challenges (oplossingen voor Europese maatschappelijke uitdagingen). Hieronder vallen zo'n 20 onderzoeksgebieden, met onder andere het gebied van '*Reflective Societies: Cultural Heritage and European Identities*'. Het programma kan dienen ter versterking van onderzoek, ontwikkeling en innovatie of ter uitbouw van van digitale infrastructuur voor CCS sector (departement CJSM). Hoewel dit programma niet voor veel culturele organisaties relevant is, kan het kansen bieden voor organisaties binnen de CCI die actief zijn in onderzoek, (technologische) ontwikkeling en innovatie in internationaal verband.

5 ERVARINGEN, KNELPUNTEN EN SUCCESFACTOREN VAN INGEDIENDE EUROPESE PROJECTEN

Dit hoofdstuk is gebaseerd op kwalitatief onderzoek waarin de gegevens werden verzameld aan de hand van dieptegesprekken met tien organisaties die reeds ervaring hebben met (allerhande) Europese financieringsprogramma's. Er werd ervoor gekozen om in een eerste deel per organisatie de ervaringen van de zeer uiteenlopende projecten te bespreken opdat de lezer een indruk krijgt van het soort projecten. Aan de hand van de topics die werden besproken in de gesprekken, worden de ervaringen gestructureerd. Wanneer een organisatie zowel ervaring had met afgekeurde projectvoorstellen als met goedgekeurde projectvoorstellen, wordt deze onderverdeling ook gemaakt. De gesprekken met de verantwoordelijken van de projecten in kwestie worden hier en daar aangevuld met interne documenten, verkregen via de organisaties zelf. Een tweede deel behelst de knelpunten en succesfactoren die niet langer per organisatie maar per type EU-subsidieprogramma worden gestructureerd. Dit omwille van de sterk afwijkende inhoud en vereisten en als gevolg ook andere knelpunten en succesfactoren. De succesfactoren werden afgeleid de voorafgegane gesprekken met de verantwoordelijke van de Creative Europe Desk Vlaanderen en Interreg Vlaanderen. De factoren die uit laatstgenoemde gesprekken naar voren kwamen, werden vervolgens bevraagd in de gesprekken met de organisaties (topiclijst van de gesprekken met organisaties in bijlage I). Dit alles werd getoetst aan de documenten die verspreid werden door de Europese Commissie en de contactpunten zoals programmabrochures en powerpointdocumenten van infodagen in verband met de EU programma's. Als laatste bepaalden ook de bevindingen in de documentanalyses en artikels in verband met EU subsidies voor de culturele sector de keuze van bevraagde succesfactoren. Andere knelpunten of succesfactoren die in de gesprekken naar voren kwamen, werden eveneens opgenomen en verwerkt doorheen dit hoofdstuk. Aan de hand van matrices met een overzicht van de organisaties over de bevraagde topics, zullen de voornaamste succesfactoren en knelpunten worden afgeleid. De verschillende knelpunten en succesfactoren worden niet opgedeeld naar knelpunten enerzijds en succesfactoren anderzijds om die reden dat bepaalde factoren als een knelpunt én als een succesfactor kunnen gezien worden. Een rangorde van de factoren leek irrelevant voor dit onderzoek.

5.1 ERVARINGEN PER ORGANISATIE ONDER DE LOEP

5.1.1 CONTOUR

De vzw Contour in Mechelen is een kunstorganisatie die zich toelegt op de creatie en presentatie van bewegend beeld en videokunst. Centraal binnen de organisatie staat de biënnale van de videokunst, die elk onpaar jaar georganiseerd wordt. De organisatie doet dit sinds 2001 en ontvangt structurele

subsidies van het Kunstendecreet voor de vierjarige periode 2013-2016, voor een bedrag van € 265.000 .

Contour heeft al meerdere ervaringen met het Europees cultuurprogramma. Onderstaande tabel geeft een overzicht weer van de ondernomen projecten:

Project	Projectleider	Partners	Programma aanvraag +	Aanvaard? + periode project
<i>Leisure, Discipline and Punishment</i>	Contour Mechelen vzw	- Göteborg International Biennial for contemporary Art (SE) - Liverpool Biennial (UK) - Ljubljana Biennial of Graphic Arts (SI)	Cultuur 2007-2013 Kleinschalige samenwerking 198 000 €	JA (indiening 2012) Project: oktober 2012-september 2014
<i>Moving stories</i>	Contour Mechelen vzw	- EMAF European Media Art Festival, Osnabrück (Duitsland) - INVIDEO by A.I.A.C.E., international exhibition of video and cinema beyond, Milaan. - OK, Centre for Contemporary Art, Linz (Oostenrijk) - Vidéoformes, manifestation internationale art video et nouveaux médias, Clermont-Ferrand(Frankrijk) -WRO, Art Centre and International Media Art Biennial, Wroclaw (Polen)	Cultuur 2007-2013 Kleinschalige samenwerking € 168.000	JA (indiening 2009) Project: 2009-2011
<i>Contour/ passage</i>	Contour Mechelen vzw	- Exhibition partners: Beursschouwburg FLACC Nona - Associated partners CAC - Contemporary Art Centre, Vilnius EMAF, Osnabrück OK Centrum, Linz VidéoFormes, Clermont-Ferrant	Cultuur 2000 Kleinschalige samenwerking /	JA (indiening 2006) (2006-2008)
<i>Bourgondische route</i>	Contour Mechelen vzw	/	Cultuur / Grootschalige samenwerking Creative Europe € 1.000.000	NEE

In een gesprek met Frans Lefever, de Europees raadgever van Contour, werd verteld hoe de organisatie de Europese projecten ervaarde. Na een professionele loopbaan bij VRT op de dienst van buitenlandse programmering, werd hem gevraagd om in de Raad van Bestuur van Contour te zetelen in 2005. De raad Raad van Bestuur van Contour had toendertijd een actieve rol in de ontwikkeling van de Europese projecten. Contour diende tijdens de periode dat Frans Lefever in het bestuur zat, vijf Europese projecten in bij het Creative Europe programma waarvan drie goedgekeurde en twee afgekeurde projecten (waarover helaas geen informatie over beschikbaar is en om die reden niet opgenomen in bovenstaande tabel). Zowel bij het eerste goedgekeurde project, *passages* in 2006, als bij het project *Moving* stond Lefever ook in voor de financiële afrekening van het project.

5.1.1.1 GOEDGEKEURDE PROJECTEN

Ontwikkeling idee en voorbereiding

De voornaamste reden om met Europese projecten te starten in 2005-2006 is experimenteel te duiden. De organisatie wou iets proberen en aldus Lefever: “*we hadden nog geen idee waar het ons naartoe zou leiden*” (gesprek met Frans Lefever, 29 april 2015). Door de positieve internationale samenwerking en het openbreken van het provinciale niveau (“*weg van het Mechelse*”), kreeg de organisatie een nieuwe dimensie. Omwille van die eerste positieve ervaring zijn zij verder blijven inzetten op Europese projecten.

De ontwikkeling van het projectidee ging vooraf aan de feitelijke voorbereiding van de projectaanvraag. De tijd die over één project ging varieerde afhankelijk van het project. Wanneer men een idee had een Europees project op te starten, werd dit allereerst binnen de organisatie ontwikkeld alvorens partners te contacteren. Nadien werd gekeken in welk Europees programma dit project het best paste en werd vervolgens gepoogd aan zoveel mogelijk voorwaarden te voldoen.

Een hele zomer lang werd in beslag genomen door het opzoeken van de partners bij de voorbereiding, ietwat ook de meeste voorbereidingstijd in beslag nam. Het fysiek bezoeken van de partners is iets waar Lefever sterk op hamerde als succesfactor voor een goed resultaat omdat dit enerzijds een sfeer van vertrouwen kweekt tussen de projectleider en de partnerorganisaties en anderzijds efficiënter is voor de ontwikkeling van het idee en de onderhandelingen.

Partnerschap

Contour had gedurende jaren stabiele partners waarop ze meermaals beroep konden doen. De manier waarop de organisatie aan partners kwam, was een kwestie van zoeken en toeval. De zoektocht naar partners werd bemoeilijkt doordat er niet steeds evenveel mogelijkheden waren met betrekking tot de sector van de videokunst. Ook om die reden werkte Contour vaak verder met partners die ze reeds kenden. Doorheen de verschillende Europese samenwerkingsprojecten heeft de organisatie steeds een vlotte samenwerking gekend met haar partners. Dit was grotendeels te wijden aan de voorwaarden die de organisatie stelde om partnerschappen te sluiten: (1) partners zitten op dezelfde golflengte in verband met het inhoudelijke project, (2) er werd gestreefd naar gelijkwaardigheid tussen de organisaties. Zo kozen ze haast steeds voor middelgrote organisaties uit eerder kleine steden opdat de partners gelijkgestemd waren met het Mechelse Contour. Wanneer toch een organisatie uit een grote stad betrokken werd, werd deze organisatie doorgaans een kleine partner die een minder grote investering maakte in het project.

Opvallend was dat samenwerking met Oost- en Noord Europa steeds als belangrijker werd ervaren door het cultuurprogramma door de jaren heen.

Inhoud van de projecten

De grootste drempel, gepaard gaande met de ontwikkeling van het inhoudelijk projectvoorstel, was volgens de respondent gelinkt aan de sector van de videokunst:

“In een project had je bij ons twee mogelijkheden qua activiteiten: als eerste produceren, als tweede tentoonstellen. De moeilijkheid lag erin steeds een nieuwe invalshoek te vinden bij de ontwikkeling van een project: welke invalshoek gaan we nu nemen voor een nieuw project en hoe kan samenhang tussen de twee soorten activiteiten gecreëerd worden?” (Frans Lefever, 29 april 2015).

Belangrijke inhoudelijke elementen in de projecten waren volgens Lefever: (1) project vertrekt vanuit eigen doelstellingen en kan geïntegreerd worden in de werking van de organisatie, (2) het transnationale aspect van het project, (3) het draagt bij tot de kunstenaars zelf.

Bij het eerste punt voegde hij wel toe dat men daarnaast zoveel mogelijk moet voldoen aan de gevraagde voorwaarden en prioriteiten van het subsidieprogramma. Zoniet, aldus Lefever, *“moet je er niet aan beginnen”* (Frans Lefever, 29 april 2015).

Administratie

De meeste administratieve taken nam Contour op zich als projectleider. Ze begeleidden eveneens de partnerorganisaties met hun formulieren en verslaggeving. Omwille van het grote werk, zet een organisatie het beste een halftime medewerker op de voorbereiding van een Europees project. De actieve Raad van Bestuur stond hiervoor in bij Contour.

Wanneer Lefever het afwegingskader diende te maken of de tijd die de administratie in beslag nam in verhouding stond tot de waarde van het project, twijfelde hij. De zakelijk leider, Steven Op de Beeck, was deze mening niet toebedeeld.

Financieel management

Voor de eerste aanvraag betekende het opstellen van de financiële begroting een heuse uitdaging. De maatstaven die ze aan het begin genomen hadden, hebben ze steeds kunnen aanhouden wat de voor de organisatie een teken was dat ze goed zaten.

De drie succesvolle kleinschalige samenwerkingsprojecten hadden een budget iets onder het maximum bedrag dat de EU financierde, € 200.000.⁸ Financieel gezien investeerde Contour hier zo'n € 40.000 van eigen middelen in. Een gelijkaardig bedrag werd gevraagd van elke partner aangezien de cultuurprogramma's van de EU een co-financiering van 50 tot 60 % inhouden. In ruil voor deze

⁸ Het exacte budget van Passages (cultuur 2000 programma) is aan de auteur van deze scriptie onbekend.

investering konden de organisaties alle kunstwerken die geproduceerd werden doorheen het project tentoonstellen. Iedereen moest financieel baat hebben bij de samenwerking: twee kunstwerken zelf financieren stond tegenover acht kunstwerken tentoonstellen voor dezelfde prijs.

Wat betrof de voorfinanciering van de projecten werd ongeveer een 70% op voorhand gefinancierd door de EU. Om cash flow problemen te vermijden, poogde het management van Contour discreet te zijn door te wachten met het uitbetalen van de partners wanneer zij zelf effectieve en bewijsbare kosten konden voorleggen.

Het grootste knelpunt was echter de financiële opvolging die niet onderschat mag worden. De controle van de EU uit op de financiële kant van het project was volgens Frans Lefever erg streng. Lefever gaf aan dat hier een begeleidend expert, “*een soort van all-round persoon*”, wenselijk zou zijn die de organisaties begeleidt om dit succesvol uit te voeren.

Overige uitvoering van het project

Eens de Europese samenwerking van start was, werd een belangrijk aandachtspunt de opvolging van het project. “*Zijn de kunstenaars bij de partnerorganisaties en van eigen organisatie effectief bezig met het afgesproken thema of project?*” Fysieke bezoeken bij partners ter opvolging was een noodzaak voor Contour.

Een ervaren drempel tijdens de uitwerking van de geslaagde projecten, was de communicatie met Europa. Lefever had het gevoel dat men vanuit het Europees beleid, gevestigd in Brussel, uiterst voorzichtig omsprong met contact opdat alle lidstaten gelijk zouden behandeld worden.

Begeleiding

Over het toenmalige CultuurContactpunt Vlaanderen is Lefever positief hoewel het beperkter actief was toen Contour startte met EU-subsidies voor cultuur in 2006. Zo getuigde Lefever dat er tijdens de preprojecten van Contour nog geen hulp was vanuit het CultuurContactPunt noch vanuit Vlaanderen in de zoektocht naar partners. Dit is iets wat de vernieuwde Creative Europe Desks nu wel pogen te begeleiden via oproepen op hun websites of zelfsamengestelde databanken (bijvoorbeeld door de desks van Verenigd Koninkrijk, Oostenrijk, Italië en Slovenië). De Vlaamse desk heeft geen databank maar lanceert oproepen op de website (<https://cjsm.be>).

Eerder werd al aangegeven dat een begeleidend expert wenselijk zou geweest zijn in de financiële verslaggeving en verwerking die Europa eist. Lefever vindt dit geen taak om op Europees niveau uit te voeren, noch door de desks. Laatstgenoemde doen namelijk al veel in de voorbereiding. Lefever opperde dat dit eerder een taak – onafhankelijk of dit al dan niet mogelijk is – voor de Vlaamse gemeenschap of de steunpunten zou kunnen zijn.

5.1.1.2 AFGEKEURDE PROJECTEN

Twee projectaanvragen die de organisatie indiende, werden afgekeurd. Bij beiden ging het om grootschalige samenwerkingsprojecten waarvan Lefever vermoedt dat deze te ambitieus waren voor een relatief kleine organisatie als Contour. Volgens hem zou Europa geen vertrouwen hebben gehad in het feit dat een kleine organisatie een omvangrijk project zou kunnen dragen (gesprek Frans Lefever, 29 april 2015). Eén daarvan, getiteld *De Bourgondische route*, ging om een subsidieaanvraag van € 1.000.000. Op dit afgekeurd project werd geen feedback ontvangen. De organisatie voelde echter zelf aan waar het misgelopen was, namelijk de uitgewerkte thematiek rondom de Bourgondische geschiedenis waaraan het EU-programma weinig belang hechtte. Een laatste project (geen extra informatie beschikbaar) dat afgekeurd werd, was omwille van het gebrek aan *audience development*. Dit wijtte Lefever aan de locatie Mechelen die misschien te weinig te bieden had voor Europa qua publieksaandacht. Wat betreft het belang van communicatie en *audience development* in het project, had men het gevoel dat publiekcijfers en dergelijke een steeds grotere rol kregen in de cultuurprogramma's.

5.1.1.3 BESLUITEND EN TOEKOMST

Lefever vatte de voordelen van het programma samen in het grote en stijgende budget dat een groot aandeel van projecten kan financieren. Ook werd dankzij het transnationale aspect van het financieringsinstrument de opbouw van een netwerk positief beïnvloed en gesteund. Omdat er echter veel onduidelijkheid heerst over het verderzetten van de Vlaamse structurele subsidies vanuit het kunstendecreet, betekende het laatste project hoogstwaarschijnlijk het einde van het Europees verhaal voor Contour. Wanneer de Vlaamse steun zal tegenvallen in de nieuwe beleidsperiode, zal de organisatie veel minder geneigd zijn om nog te investeren in Europese projectconstructies. De eerste prioriteit van de organisatie blijft de reguliere werking, namelijk het organiseren van de biënnale. Lefever vreesde dat Contour in dat geval meer en meer op zichzelf zou terugvallen.

Lefever getuigde dat doorheen de jaren het EU cultuurprogramma sterk gewijzigd is. Wat hem vooral opviel is de toenemende strengheid van de Commissie in de goedkeuring van projecten. Een nadeel in het Creative Europe programma 2014-2020 is volgens Lefever dan ook dat er hoe langer hoe meer kandidaten zijn waardoor de *“koek over teveel mensen moet verdeeld worden”*. Daarnaast leek het gemakkelijker geselecteerd te worden als grote, gevestigde organisaties. Europa lijkt ervan uit te gaan dat er dan grotere kwaliteit en draagvlak aanwezig moet zijn. Meer commerciële activiteiten waarbij een groot publiek bereikt kan worden, lijken het in de ogen van Lefever steeds meer te halen. Om die reden denk Lefever dat *het sop steeds minder de kool* waard is. Een laatste bedenking ziet Lefever in de artificiële constructie dat het Europese project mogelijk kan worden. Hoewel hij het filosofische aspect van het programma dat de Europese gedachte van bevordering van samenwerking tussen EU-landen als achtenswaardig en positief ervaart, vraag hij zich af of het nog altijd artistiek en inhoudelijk interessant kan blijven...

5.1.2 LOKAAL 01

Lokaal 01 is een kleinschalige Antwerpse organisatie die werkperiodes voor beginnende kunstenaars, critici en curatoren faciliteert. De zakelijk en artistiek leider, Frederik Vergaert, is de drijvende kracht achter Lokaal 01. De beeldende kunst organisatie ontvangt voor de periode 2013-2016 een vierjarige subsidie via het Kunstendecreet van €55.000, wat het kleinste bedrag betekent van de door Vlaanderen gesteunde organisaties beeldende kunst. De organisatie heeft slechts twee medewerkers waaronder de leider en draait verder op vrijwilligers.

Voor de ontwikkeling van het project *Traffic* diende Lokaal 01 reeds tweemaal een aanvraag in voor een subsidie van het Creative Europe programma, maar telkens met negatief resultaat. De ervaringen werden besproken met de coördinator van Lokaal01, Frederik Vergaert, en werd aangevuld met de feedback van de evaluatiecommissie, intern verkregen.

Project	Projectleider	Partners	Programma + aanvraag	Aanvaard + periode project
Traffic	Lokaal 01 Antwerpen	6 officiële partners, overige geassocieerde partners - Sint Lucas Antwerpen (Be) - Bucharest AiR - Arts university Bournemouth (UK) - Middelheim museum (Be) - Extra city (Be) - The Tetley - Hotel Charleroi - Yorkshire Sculpture Park (UK) - Koninklijke Academie Schone Kunsten Antwerpen (Be) - Rundum - University of the arts London (UK) - Akv St. Joost Hogeschool - Kingston University London (UK) - Rupert	Creative Europe 2014-2020 Kleinschalig samenwerkings programma Max. € 200.000 Totaal project van € 333.335	Nee (indiening 03/ 2014) Nee (indiening 10/2014)

5.1.2.1 AFGEKEURD PROJECT

Ontwikkeling idee en voorbereiding

Redenen om een Europees project te ontwikkelen, hadden te maken met het feit dat Lokaal 01 op zich reeds een degelijke internationale werking had. Bovendien kreeg de organisatie steeds meer het gevoel minder op subsidies vanuit het Vlaamse Kunstendecreet te kunnen rekenen (gesprek met Frederik Vergaert, 15 april 2015). In 2012 dreigde een opheffing van subsidies voor de tentoonstellingsruimte

voor hedendaagse beeldende kunst door een negatief advies voor de subsidieperiode '13-'16 onder het Kunstendecreet van de Vlaamse Gemeenschap. Als reactie werd een petitie opgestart (Petities24, 2012) en getuigde de organisatie dat ze “ (...) *op zoek gaan naar alternatieve financieringsbronnen. De cultuurpremie van de stad volstaat immers niet om onze werking te dekken*” (Robin Vanbesien, geciteerd in: Nieuwsblad, 2012, 22 februari). Europese subsidies konden hier mogelijk een aanvulling op betekenen. Alvorens het idee ontstond van het project *Traffic*, was Vergaert reeds op de hoogte van de Europese subsidiemogelijkheid binnen het Creative Europe programma.

Het tijdsbestek van de ontwikkeling van het projectidee tot de tweede afkeuring bedroeg ongeveer twee jaar, waarmee Vergaert sinds januari 2014 intensief bezig was (voor de eerste deadline van maart 2014).

Partnerschap

Met elk van de partners had Vergaert reeds contact vóór de opstart van *Traffic* maar naar aanleiding van het project zijn een aantal van hen “officiële” partners geworden. Over de samenwerking met hen was Vergaert zeer positief en getuigde hij dat de motivering van ieders kant sterk was.

Een knelpunt volgens Vergaert was dat drie van de partners hoge kunstscholen waren, wat vrij logge instellingen betekenden waardoor de samenwerking soms bemoeilijkt werd door de hiërarchische structuur en tragere beslissingstijd van deze instituten. Een tweede moeilijkheid had te maken met de lange periode waarin het project op poten werd gezet. Omdat het project (deels) doorging, ook zonder EU steun, verliep de partnercommunicatie soms moeilijker door deze onzekerheid.

Het toekenningscriterium ‘*Quality of the partnership*’ scoorde op één criterium na het beste volgens de evaluatiecommissie met 12 punten op 20. De veelheid aan partners en de veelheid aan betrokken landen (4 tot 5 landen) werd als gebalanceerd en relevant geëvalueerd. Dankzij een tiental organisaties die extra bijdroegen tot het project schreef men: “*the partnership will therefore go beyond the partner’s direct neighbours at a great extent*” (EACEA, 2015, z.p.). De geografische verspreiding wordt dus gewogen door de evaluatiecommissie. Het feit dat Vergaert en zijn partners mogelijke toekomstige partners in andere landen aangaf, werd eveneens als “*encouraging*” beschouwd. De grootste struikelblok voor de Europese evaluatie was echter dat zij de indruk kregen dat de projectleidende organisatie, Lokaal01, de grootste rol toebedeeld kreeg en aldus geen sprake was van een ware collaboratie, maar van “*two way co-operations*”. Verdere commentaren behelsden een gebrek aan een concrete management methode voor de coördinatie en een gebrek aan een gedetailleerde verantwoordelijkheidsverdeling tussen de partners.

Inhoud van het project

Doorheen de ontwikkeling van idee naar project werden geen drastische veranderingen gedaan aan de inhoudelijke activiteiten van het project om te passen binnen het kader van Creative Europe. Het artistieke kwam steeds voorop voor Vergaert. Wel poogde de organisatie de prioriteiten van het sub-cultuurprogramma te beantwoorden in de aanvraag. De relevantie (“*relevance*”) van het project werd dan ook als meest positieve toekenningscriterium geëvalueerd in de feedback, met een score van 25 op 35 (EACEA, 2015, z.p.). In dit criterium werd het project per prioriteit en specifieke doelstelling geëvalueerd. Men gaf aan dat het project een sterke wil en lange termijnsvisie had om bij te dragen tot het versterken van de hedendaagse beeldende kunst sector door transnationaal en internationaal te werken. Ondanks ze het netwerk en platform dat *Traffic* beoogde als ambitieus en positief ervaarden, had het dossier onvoldoende informatie verschaft om dit echt te verzekeren. Slechte punten scoorde het dossier omdat het te vaag bleef over bepaalde acties. Zo schreven ze: “*This is relevant to Priority 2.1 which has also been listed and ranked as the highest priority, and even though this has been identified, the descriptions and information needed to support this are vague*” (EACEA, 2015, z.p.). Ook werd te weinig informatie over participerende kunstenaars meegegeven. Vergaert gaf dit in het persoonlijk gesprek eveneens toe, maar wijdde dit aan de aard van *Traffic* dat met jonge kunstenaars werkt die niet steeds weten wat zij zullen doen of waar zij zullen staan binnen 2 jaar (gesprek met Frederik Vergaert, 15 april 2015). Ten slotte werd in het criterium relevance de zwakke *audience development* al meegegeven, dat de prioriteit 2.3 vormt. Een realistische strategie om nieuw publiek te betrekken en engageren ontbrak.

Van een ‘*lack of clarity*’ werd de organisatie eveneens beschuldigd in het criterium ‘*Quality of content*’. Het globale project werd als veelbelovend en tot nadenken stemmend geëvalueerd. Haast alle negatieve commentaren werden beoordeeld als vaag of weinig informatief. Voorbeelden hiervan waren de doelstellingen en manieren van evaluatie doordat zowel de kwalitatieve indicators alsook de kwantitatieve outputs niet genoeg waren uitgewerkt. Noch werd er informatie gegeven over de talen die gehanteerd werden in het project, noch duidelijke info in verband met doelpublieken.

“The project has not provided the necessary information or addressed some very important matters in a satisfactory manner so as to convince of the overall success of the proposed project” (EACEA, 2015, z.p.).

Het moeilijkste deel van het inhoudelijke project was voor Frederik Vergaert het communicatie-aspect. Voor dit criterium werd *Traffic* dan ook het meeste afgestraft door het evaluatiecomité met slechts 8/20 punten. “*The proposal has suggested several methods which could be used as its communication strategy, but these are vague and generalised*” (EACEA, 2015, z.p.). Op Europees niveau was het een groot nadeel om geen duidelijke doelgroepen voorhanden te hebben en bovendien geloofden zij niet in zo’n laag budget voor een communicatiecampagne. “*Hoe meer mensen bereiken, hoe beter*” zegt Vergaert, “*maar dat is moeilijk voor projecten die vooral inhoudelijk werken, zoals*

Traffic” (Frederik Vergaert, 15 april 2015). Vergaert verklaart dit als een inherentie van de hedendaagse beeldende kunst sector om moeite te hebben met een brede doelgroep te bereiken. Het is opmerkelijk hoeveel belang gehecht wordt aan het communicatie- en verspreiding aspect in de evaluatie: in drie van de vier criteria werden negatieve opmerkingen gegeven met betrekking tot de audience development en communicatie naar publiek toe.

De reden waarom *Traffic* inhoudelijk niet goedgekeurd werd volgens Katrien Peeters van Sint-Lucas, één van de partnerorganisaties in *Traffic*, is dat het project iets te groot gezien werd en de aanvraag op vele vlakken te vaag bleef (gesprek Katrien Peeters, 7 mei 2015).

Administratie

Frederik Vergaert nam de administratie van de aanvraag haast integraal op zich. Hij kreeg daarnaast steun van één van de partners, Sint-Lucas hogeschool, op redactioneel vlak. Hij raadte het echter sterk af om alleen te werken aan het projectdossier. Vergaert getuigde dat een aanvraag opstellen veel denkwerk vereiste door de specifieke structuur en opdeling per prioriteit. “*Het was een goede denkoefening, maar wel het tegenovergestelde van creatief*” (Frederik Vergaert, 15 april 2015).

De eerste maal dat het projectdossier werd ingediend, maart 2014, werd het project afgekeurd omwille van de basisvoorwaarden die niet in orde waren: een bepaald, administratief document ontbrak (er was gewerkt met een foutieve template voor een *declaration of honour*). De lijst van administratieve documenten is ook behoorlijk uitgebreid (cfr. richtlijnen van het Cultuur sub-programma Creative Europe: Europese Commissie, 2014a, 30). Bovendien waren bepaalde vereisten oubollig in Vervaerts opinie: zo werden geen digitale handtekeningen van de partners aanvaard.

Financieel management

Dit deel beperken we in het geval van Lokaal 01 tot de de opstelling van het budget aangezien geen sprake van financiële uitwerking van het project kan zijn. Het budget zag Frederik Vergaert niet meteen als een knelpunt. Het belangrijkste voor hem was hierbij een goede onderhandeling met de partners.

In de evaluatie werd enkel een opmerking gemaakt over het budget waarvan onduidelijk was hoeveel van de reis- en accommodatiekosten naar de kunstenaars zelf gingen of naar de projectmanagers. Daarnaast was het voor hen onduidelijk en onvoldoende beargumenteerd waarom Lokaal 01 een onevenredig groot budget voor zichzelf voorzag, ondanks zij aangeven dat loonkosten van belang waren (EACEA, 2015, z.p.). Dit heeft voornamelijk te maken met de ingerekende loonkosten voor Vergaert die het meeste werk van administratie in het project stak als coördinator.

Begeleiding

Op financiële ondersteuning ter voorbereiding van een Europees subsidiedossier had Vervaert geen beroep gedaan. De reden die hiervoor aangegeven werd is dat extra dossiers opstellen en indienen tijdsrovend is en men bovendien nog vier maanden moest wachten alvorens het verkrijgen van de steun.

Frederik Vergaert stond zeer positief tegenover de Creative Europe Desk Vlaanderen, met name de intensieve begeleiding door Gudrun Heymans. Het Kunstenpunt raadpleegde hij eerder op informele manier door persoonlijke contacten. Deze had voornamelijk een rol als doorverwijzing en door actief mee te denken over het project. Verdere begeleiding van hen achtte Vervaert dan ook niet noodzakelijk.

5.1.2.2 BESLUITEND EN TOEKOMST

Traffic werd op gang gezet en gaat door, ook zonder Europese subsidies. Een aantal activiteiten worden aangepast of geschrapt wanneer geen aanvullende financiering gevonden worden. Voor Frederik Vergaert vergden de aanvragen voor de Europese financiering bijzonder veel kostbare tijd, ietwat moeilijk op te vangen was voor een kleine organisatie zoals Lokaal 01. Voor de kunstscholen zoals Sint-Lucas die partner zijn in het project, kon zoiets makkelijker worden opgevangen (gesprek met Katrien Peeters, 7 mei 2015).

Besluitend denkt Vergaert dat projecten rond beeldende kunst een moeilijke piste vormen voor het Creatief Europa programma. Men moet het project tot in detail kunnen omschrijven voor een periode van drie jaar (welke activiteiten, waneer, waar en door wie), een moeilijke opgave wanneer gewerkt wordt met jonge kunstenaars. Alle flexibiliteit wordt geëlimineerd, net iets waar creatieve, beeldende kunsten projecten nood aan hebben. Dit gebrek aan flexibiliteit zag hij dan ook als het zwaktepunt bij uitstek in het EU programma: er wordt zijn insziens te weinig rekening gehouden met het karakter van de sector.

5.1.3 NETWERK AALST

Netwerk is het centrum voor hedendaagse kunst in Aalst waar beeldende kunst, samen met andere disciplines, gepresenteerd wordt. Tentoonstellingen, concerten, performances, film- en videovoorstellingen, lezingen, publicaties, residenties en een documentatiecel situeren de beeldende kunst in een brede en gediversifieerde, artistieke en maatschappelijke context. Via het Kunstendecreet wordt Netwerk voor de vierjarige periode 2013-2016 gesubsidieerd met een bedrag van € 500.000.

Els Van Camp onderzocht reeds in 2006 de internationale werking van de organisatie en schreef dat Netwerk toen op zoek was naar buitenlandse samenwerkingen met equivalente organisaties die dezelfde interesses en visie delen (Van Camp, 2006, 42). Sinds 2005 is het kunstencentrum bezig met de kunstscènes in bepaalde steden en plaatsen in kaart te brengen en is Netwerk op financieel gebied

op zoek naar internationale fondsmogelijkheden. De Europese samenwerkingsprojecten waarin de organisatie sinds 2009 participeert, is binnen deze context te situeren en heeft sterk bijgedragen tot de internationale vernetwerking van Netwerk.

Om meer te weten te komen over de ervaringen van voorgaande Europese projecten, werd een interview afgenomen van Annie Van Hoorick, de zakelijk leidster van de organisatie. Netwerk werd zowel financieel gesteund door Interreg als Creative Europe. In onderstaand relaas werden de ervaringen niet afzonderlijk van elkaar behandeld maar gestructureerd per topic met eerst de Interreg-ervaringen en vervolgens de Creative Europe-ervaringen. Onderstaande tabel geeft de verschillende goedgekeurde Europese projecten weer van de organisatie. De afgekeurde projectvoorstellen werden niet opgenomen omdat de preciese gegevens ontbreken.

Project	Projectleider	Partners	Programma + aanvraag	Aanvaard? + periode project
LCP: Landscapes, Cities, People	Fabrica, Brighton, UK	- Netwerk, Aalst, BE - L'H du Siège, Valenciennes, France - Aspex, Portsmouth, UK - Kunst en Zwalm, Zwalm, Belgium - la malterie, Lille, France	INTERREG IV 2 seas programme €1.500.000	JA 2009 –2012 (2 x ingediend)
Understanding Territoriality: Identity, Place and Possession (UTIPP)	Fabrica, Brighton, UK	- Netwerk Aalst, BE - Društvo Za Filmska Produkcija Otvorena Soba Dooel Skopje, MK - Fondazione Pistoletto Onlus, IT	Creatief Europa 2014-2020 Kleinschalige samenwerking € 200.000 (52,06 %)	JA (Indiening: 2x ingediend - voor Creative Europe 2007-2013 - Oktober 2014)
openHUB Europe	OSTRALE, zentrum für zeitgenössische Kunst e.V., Dresden, DE	- Associazione Arci Equinozio, Italy - Kukuk Vog, Eupen, BE → vervangen door Netwerk Aalst, BE - Stowarzyszenie Swiat Nadziei, PL.	Creatief Europa 2014-2020 Kleinschalige samenwerking € 180.177 (60,00 %)	2015 (indiening: oktober 2014)

5.1.3.1 GOEDGEKEURDE PROJECTEN

Ontwikkeling idee en voorbereiding

Voor het Interreg – 2 zeeën - project werd het initiatief van het project genomen door de projectleider, de Britse hedendaagse beeldende kunst organisatie Fabrica. Fabrica was nog op zoek naar gelijkgestemde organisaties in België en Nederland en benaderde Netwerk zelf. De ontwikkelingen en uitwerking van het project werden vervolgens helemaal in samenwerking met alle partners gedaan. Het tijdsbestek tussen de eerste ontmoeting en de goedkeuring van de financiering van het project was ongeveer twee jaar. De eerste indiening van het project werd geweigerd door Interreg.

Het recente Creative Europe project *Understanding Territoriality: Identity, Place and Possession* (UTIPP) is een samenwerking met dezelfde Fabrica van het Interregproject LCP. Opnieuw was

Fabrica projectleider maar deze keer ontwikkelden ze het projectidee en –aanvraag samen. Het project werd de eerste maal afgekeurd in het cultuurprogramma 2007-2013. Na de herwerking aan de hand van de feedback, werd de aanvraag opnieuw ingediend in oktober 2014 en deze maal succesvol. Een tweede project gefinancierd door het Creative Europe programma 2014-2020, is openHUB. De evolutie van dit project verliep op een afwijkende wijze voor Netwerk omdat ze in een eerste instantie niet betrokken waren bij het project. Pas toen de Belgische partner Kukog vzw op het laatste nippertje annuleerde nadat het project reeds goedgekeurd was, werd Netwerk betrokken.⁹

Partnerschap

De samenwerking met partners in het LCP project waren ontstaan naar aanleiding van het Interreg project. Via kunstenaars van Fabrica die ook vertrouwd waren met Netwerk, zijn de organisaties in contact gekomen met elkaar. Fabrica is dankzij dit project uitgegroeid tot trouwe partner van de organisatie en de organisaties werken nu opnieuw samen in het Creative Europe programma UTIPP. Het meest positieve dat Netwerk ziet in de samenwerking met de partners tijdens het project was de kennisdeling tussen de organisaties. Dankzij deze contacten kon de organisatie zichzelf beter definiëren (gesprek met Annie Van Hoorick, 20 mei 2015). Gezien het Interregproject in twee fasen verliep, was het bovendien belangrijk om te blijven samenwerken over de inhoudelijke projecten en activiteiten, gedurende het hele proces.

Ook in het Creative Europe project *UTIPP* werkt Netwerk samen met Fabrica. De organisatie ervaart het positief samen te werken met deze organisatie waar ze reeds een project mee hadden uitgevoerd. Het last-minute partnerschap in het 3^e project *openHUB* kwam tot stand via contacten met een kunstenaar.

Zowel een sterktepunt als een knelpunt van Europese programma's situeert Annie Van Hoorick bij de partnerschappen in de samenwerkingsprojecten van zowel Interreg als Creative Europe. Het leren kennen van nieuwe organisaties ziet Netwerk als het sterktepunt bij uitstek. Via meetings en visitaties ontstaat een belangrijke kennisdeling tussen de partners en ontstaan duurzame contacten. Het knelpunt situeert ze in het zoeken en vinden van goede partners. Anekdotisch vertelt ze hierbij dat de organisatie in het verleden een Europees samenwerkingsproject wou opstarten en waarvoor een stagiaire een lijst met mogelijke partners had opgesteld. Wanneer Netwerk aan tafel zat met deze organisaties, miste de organisatie “*een kiem, een basisidee*” dat de organisaties verbond. “*Het partnerschap moet meer zijn als een som van de delen*” (gesprek Annie Van Hoorick, 20 mei 2015). In het wilde weg zoeken naar partners, daar gelooft de organisatie niet (meer) in. Al bij al betekent voor Netwerk het partnerschap dé succesfactor bij uitstek tijdens de projectuitwerking: het moet enerzijds kwalitatief en anderzijds – eenmaal de samenwerking gestart is – loyaal zijn. Wanneer één van de

⁹ In de lijst van resultaten van de Europese Commissie staat nog Kukuk Vog als partner foutief weergegeven.

partners zich terugtrekt of teruggefloten wordt, blokkeert dit namelijk de hele samenwerking en een succesvol project. De organisatie heeft steeds goede ervaringen met haar partners gehad ietwat ze wijten aan de grote inherente motivatie waarover alle partners telkens beschikten.

Inhoud van de projecten

Het Interreg 2 seas programma, LCP, was een project rond publiekswerking van de hedendaagse kunstcentra. Netwerk Aalst had zich specifiek gefocust op jongeren met een beperking. Via uitwisseling van kennis tussen de partners, heeft de organisatie naar eigen zeggen veel bijgeleerd over publiekswerking (gesprek Annie Van Hoorick, 20 mei 2015). *Contact and building trips* werden georganiseerd waarbij de regio's van elke partners bezocht werden en waar kennisdeling tussen de organisaties plaatsvond. Via taalstages kregen de communicatiemedewerkers van Aalst een onderdompeling in de Franse taal. Naast het aspect van kennisdeling, waren eveneens tentoonstellingen en conferenties verbonden aan het project. Tentoonstellingen van de andere partners werden samen besproken en voorstellen werden gesuggereerd, maar toch kon elke organisatie zijn eigen eigenheid kon behouden bij de tentoonstellingen in zijn organisatie.

Het inhoudelijk project betekende voor Netwerk de meest positieve impact van het Europees project: doordat iedere partner zijn eigenheid kon bewaren, stemde dit tot nadenken over de eigen werking en organisatie. Netwerk werd verplicht tot het definiëren van de eigen organisatie en haar missie, visie... Dankzij het project heeft Netwerk ook de specifieke Europese logica leren kennen. Het project LCP speelde in op het 'verbeteren van de levenskwaliteit' van de regio en kon daardoor gefinancierd worden.

Ook de andere Europese projecten die Creative Europe subsidies verkregen, moeten een toegevoegde waarde bieden als antwoord op de criteria en moeten Europese meerwaarde aantonen. Annie Van Hoorick herkent hierin een moeilijkheid in de ontwikkeling van een creatief en artistiek project dat daarbij ook aansluit bij de eigenheid van de organisatie. Een absolute afrader houdt in projecten te verzinnen of zo sterk aan te passen enkel voor het verkrijgen van Europese extra middelen.

Administratie

Annie Van Hoorick ziet de administratieve taken als een noodzakelijk kwaad dat hoort bij elk soort Europees programma. Vooral de evaluatierapporten waren een lastige karwei tijdens de uitwerking van het LCP project. Daarnaast was denkwerk vereist wanneer er inhoudelijke veranderingen of financiële verschuivingen nodig zijn tijdens het project, die steeds aangevraagd moeten worden bij het programma.

De tijd die in de administratie wordt gestopt, is het doorgaans wel waard voor Annie Van Hoorick maar "*het sop moet de kool nog waard zijn*" (Annie Van Hoorick, 20 mei 2015). De extra kosten die

een Europees project met zich meebrengen, zoals reiskosten, mogen de organisatie niet op het einde van de rit in de problemen brengen op financieel vlak.

Financieel management

Specifiek voor Netwerk betekende de subsidie voor het LCP project € 250.000, waarbij een cofinanciering van 50% vereist was van de organisatie zelf. De cofinanciering en voorfinanciering (overbrugging van één jaar moest zelf gemaakt worden) van het project vormde voor de organisatie geen probleem doordat zij een solide financiële situatie hadden op dat moment. De financiële verwerking van het project werd gedaan door een halftijds in dienst genomen personeelslid die uitsluitend hiermee geoccupeerd was. Knelpunten bij de financiële uitwerking van het project ontstonden doordat de organisaties te laat waren voor de infosessies die plaatsvonden voor de organisatie betrokken was in het Interreg project. Van Hoorick acht het belangrijk dat er onmiddellijk na de goedkeuring van het project infosessies met workshops gegeven worden of net vóór de eerste claim. De organisatie getuigde dat de financiële controle zeer streng gebeurde door Europa en daadwerkelijk elke fout opmerkte.

Positief was dat dankzij de subsidies voor het Interreg project, het mogelijk werd om iemand aan te nemen om de publiekswerking te verzorgen. De zakelijk leider vindt het een sterkte van de Interreg dat loonkosten van de werknemers mee opgenomen kunnen worden als kost in de begroting.

Begeleiding

Positieve ervaringen met begeleiding voor beide soorten EU-financiering zijn volgens Annie Van Hoorick van Netwerk:

- de organisatie kreeg ondersteuning en hulp van de territoriale facilitator van het Interreg 2 zeeën programma van Vlaanderen bij het opmaken van de aanvraag. Ook de provincie West-Vlaanderen, betrokken in het programma, controleerde de vereiste administratie alvorens het doorgestuurd werd naar de lead partner in Brighton;
- de werking van Creative Europe Desk Vlaanderen en met name een positieve evaluatie van Gudrun Heymans;
- enthousiasme is er voor de toekomstige bijdragen van de Vlaamse Overheid in de matchfunding voor Europese projecten vanaf 2016 (cfr. hoofdstuk 3.5). Netwerk Aalst wordt voor meer dan €300.000 structureel gesubsidieerd door het Vlaamse kunstendecreet, waardoor de organisatie in het verleden niet kon beroepen op subsidies ter voorbereiding van Europese subsidiedossiers.

5.1.3.2 AFGEKEURDE PROJECTEN

Het eerste projectdossier van LCP werd geweigerd in het Interreg programma. Volgens Annie Van Hoorick was dit te verklaren omdat het toenmalige subsidiedossier vanuit het standpunt van de kunsten geschreven werd. De tweede keer stelden ze het dossier op vanuit het standpunt van de publiekswerking. Twee keer hetzelfde project, een andere invalshoek. Van Hoorick getuigde dat het enige tijd kostte om de logica van een Interreg-dossier te vatten. Hoewel deze meer economische, marktgerichte aanpak soms wrang aanvoelde voor het hedendaagse kunstencentrum, toch was het voor hen in de eerste plaats een kwestie van jargon, terminologie.

Ook het Creative Europe project UTIPP werd de eerste maal afgekeurd in het vorige cultuurprogramma 2007-2013. In oktober 2014 werd het opnieuw voorgelegd nadat het project verwerkt werd op basis van de verkregen feedback. Voor deze call moest men 84/100 behalen en kreeg het project groen licht.

5.1.3.3 BESLUITEND EN TOEKOMST

De grootste impact van de Europese samenwerkingsprojecten van Netwerk doorheen de jaren, zowel Interreg als Creative Europe, betekende het internationaal netwerk dat opgebouwd werd. Kunstenaars kunnen via dit netwerk voorgesteld worden in andere landen en andere organisaties, wat van groot belang is voor de internationale presentatie van kunstenaars. Dankzij het Interregproject, getuigt Van Hoorick, heeft de organisatie activiteiten gedaan waar ze anders nooit de kans voor zouden gekregen hebben.

5.1.4 BOZAR

Bozar heeft zich het laatste decennium ontpopt als een organisatie met grote Europese uitstraling, gevestigd in Brussel, het hart van Europa. De relatie tussen Bozar en Europa is een complexe relatie die verder gaat dan het geven en ontvangen van Europese subsidies. Het netwerk van Bozar wordt gesteund door Europa op twee niveaus: ten eerste is er steun voor concrete projecten, ten tweede voor uitwisseling van kennis. De Europese projecten van Bozar beperken zich niet tot kortstondige projecten maar de organisatie wilt ook dienen als een Europees platform. Door lid te zijn van het netwerk ECHO (European Concert Hall organisation) toont de organisatie dat ze geëngageerd zijn en helpen zij de commissie om de beleidsmakers te connecteren met kunstenaars. Naast ECHO is Bozar eveneens lid van andere Europese netwerken en platformen zoals ENCATC, Culture Action Europe en European Festival Association (Meseeuw, 2014, z.p.). Als grote instelling heeft Bozar een adviseur die zich bezig houdt met de Europese diplomatieke relaties van de instelling als kunstinstituut en als Europees platform, Frédéric Meseeuw. Drie jaar geleden startte hij op vraag van directeur Paul Dujardin bij Bozar om de Europese projecten te ontwikkelen. Door zijn vorige baan bij KEA European Affairs, een in Brussel gevestigde onderzoeks- en adviesbureau, is hij in bezit van een grote expertise rond Europa.

Bozar is enigszins een buitenbeentje in de tien organisaties in die zin dat het gaat om een federale cultuurinstelling die subsidies van de Belgische staat verkrijgt en daarnaast ook van de Vlaamse gemeenschap voor de Vlaamse uitstraling in Brussel. In 2014 kondigde de federale regering echter aan zwaar te besparen op de middelen van zowel de federale culturele instellingen zoals Bozar en de Munt. De pers beschreef de drastische besparingscijfers voor deze instellingen in 2015 met een daling op zowel de werkingsmiddelen (-20%) als de investeringsmiddelen (-22%) (Faro, 2014, z.p.).

Doorheen de jaren schat Meseeuw dat Bozar ongeveer 15 projecten ingediend heeft bij Europese subsidieprogramma's (gesprek met Frédéric Meseeuw, 5 mei 2015). Dit zowel als partnerorganisatie en als coördinerende organisatie. Hij schat dat het percentage aanvaarde projecten zo'n 20 % zou zijn. Omwille van een gebrek aan informatie van alle projectaanvragen van Bozar, worden enkel de lopende projecten opgenomen in onderstaande overzichtstabel.

Project	Projectleider	Partners	Programma + aanvraag	Aanvaard? + periode project
Ottoman – Europe. Promoting 500 years of or cultural relations.	Bozar, Paleis voor Schone Kunsten	- Istanbul Foundations for Culture and Arts (Turkije) - National Museum in Krakow (Polen) - Transcultural Internation Institute (Fr) - Kunsthistorisches Museum Vienna (Oostenrijk) - Witte de With Center for Contemporary Arts (Nederland)	Cultuurprogramma 2007-2013 Grootschalig samenwerkingsproject € 1.168.671	JA 2013 – 2016
ECHO	European Concert Hall Organisation	- Cité de la musique Paris FR - Laeiszhalle Elbphilharmonie Hamburg DE - Het Concertgebouw Amsterdam NL - Kölner Philharmonie DE - L'Auditori Barcelona ES - Megaron – The Athens Concert Hall GR - Paleis voor Schone Kunsten Brussel (Bozar) BE - Philharmonie Luxembourg LU - Stockholms Konserthus SE - Sage Gateshead UK - Town Hall & Symphony Hall Birmingham UK	Cultuurprogramma 2007-2013 Meerjarig Samenwerkingsproject € 1,657,050	JA 2010-2015
Rostrum +	Conseil international de la musique (FR)	- BIRMINGHAM CITY UNIVERSITY, UK - CONSERVATORIO DI MUSICA DI STATO V. BELLINI, IT - EESTI RAHVUSRINGHAALING, EE - EUROPEAN MUSIC COUNCIL EV, DE - NARODOWE FORUM MUZYKI, PL - PALAIS DES BEAUX ARTS SA, BE - POLSKIE RADIO S.A., PL - SVERIGES RADIO AB, SE - UNIVERZITET UMETNOSTI U BEOGRADU	Creative Europe 2014-2020 Kleinschalig samenwerkingsproject € 200.000,00 (47,17 %)	JA 2015- (indiening: oktober 2014)
Big Bang. An adventurous Music Project for Children	Zonzo Compagnie (BE)	- Paleis voor Schone kunsten (Bozar) BE - Millenaris HU - Stavanger Konserthus NO - Centro cultural de Bélem PT - Opéra de Lille FR	Cultuurprogramma 2007-2013 Samenwerkingsproject € 200,000	JA 2010-2012

5.1.4.1 GOEDGEKEURDE PROJECTEN

In 2015 zijn er vier lopende Europese projecten waarin Bozar participeert. Van één daarvan, namelijk het *Ottomans & Europeans* project, is zij projectleider. Op dit project wordt in de getuigenis gefocust omdat de overige projecten in de eerste plaats muzikale projecten zijn. Hoewel de grootschalige tentoonstelling “The Sultan’s World” binnen het *Ottomans & Europeans* project een renaissance kunsttentoonstelling van oude meesters met oostelijke invloed is, is het project niet te reduceren tot een erfgoed project. Hedendaagse beeldende kunstorganisaties zijn betrokken zoals Witte de With Center for Contemporary Art dat conferenties organiseert over hedendaagse kunst in relatie tot het Ottomaans-Europees kader. Ook de Italiaanse Fondazione Pistoletto organiseert *blind date* sessies voor jonge kunstenaars in het kader van dit project.

Ontwikkeling idee en voorbereiding

De evolutie van het project *Ottomans & Europeans* is over een lange periode gegaan. De eerste kiem van het projectidee ontstond vijf à zes jaar geleden en drie jaar geleden ontstond het idee om het project te ontwikkelen als een samenwerkingsproject voor het Creative Europe programma, aldus Meseeuw (gesprek met Frédéric Meseeuw, 5 mei 2015). De voornaamste reden om te kiezen voor een grootschalig samenwerkingsproject was omdat het ging om een Renaissance tentoonstelling, waarbij de kosten voor leningen van kunstwerken en het behoud van de werken al snel oplopen.

Bozar is zowel projectpartner als projectleider in Creative Europe projecten. Hierover getuigde Meseeuw dat wanneer een inhoudelijk project tot hun kernwerking behoort, men voordeel denkt te hebben om projectleider te zijn. Als federale grote cultuurinstelling kan de organisatie dit ook dragen.

Partnerschap

In totaal waren er zes hoofdpartners en zeven geassocieerde partners uit 9 landen die deelnamen aan het samenwerkingsinitiatief (CultuurContactPunt, 2013, 135). Het zoeken naar partners en het samen ontwikkelen van het project, heeft ongeveer vijf of zes maanden tijd in beslag genomen. Het uitzoeken van geschikte partners was een uitdaging voor het team. Zo hadden niet alle partners de financiële verwickelingen begrepen drie weken vóór de deadline waardoor de medewerkers van Bozar op korte tijd nog twee nieuwe partners moesten zoeken.

Slechts met één of twee partners had Bozar voorheen reeds samengewerkt. De meeste partners - Meseeuw schatte driekwart van de partners - waren nieuw voor de organisatie in het *Ottoman & European* project. Hierbij getuigde Meseeuw dat het wel aan te raden is met partners te werken die men al kent.

Inhoud van het project

De doelstellingen van het Ottoman-Europe project zijn driedig: (1) het bewustzijn en de percepties over de culturele betrekkingen tussen Europa en de Ottomanen te veranderen, (2) de culturele betrekkingen tussen de EU en Turkije vandaag te verkennen, (3) jonge Turkse en Europese kunstenaars kansen te bieden om samen nieuwe artistieke ideeën te genereren (CultuurContact, 2013, 135). Het concrete project bestond uit het organiseren van tentoonstellingen, 4 internationale conferenties, en tenslotte uitwisselingen en residenties van hedendaagse kunstenaars die een dynamische culturele uitwisseling bevorderden.

Een knelpunt bij het ontwikkelen van het inhoudelijk project voor het Creative Europe programma is volgens de respondent van Bozar dat er een “*lack of sectoral approach*” is (Frédéric Meseeuw, 5 mei 2015). Alle sectoren worden namelijk volgens dezelfde criteria beoordeeld. Bepaalde criteria zijn echter moeilijker te bereiken voor een tentoonstellingsproject als pakweg een festival met podiumkunsten. Meseeuw vermeldde als voorbeeld de aandacht die geschonken wordt aan het publieksbereik van de activiteiten. Meseeuw pleit voor een grotere flexibiliteit op dit vlak en wil dat men meer rekening houdt met een sectorale benadering.

Administratie

Op de vraag of het werk dat in de aanvraag gestoken het waard is, heeft Meseeuw het gevoel dat dit sterk afhankelijk is van project tot project bij Bozar. Voor de grootschalige tentoonstellingen die georganiseerd kunnen worden in het *Ottoman & Europeans* project wel, maar een kleinschalige samenwerkingsproject zou hier niet genoeg middelen voor opleveren om het project te financieren. Een grootschalig project levert meer geld op, maar vereist enorm veel administratieve en financiële opvolging tijdens de uitwerking van het project.

Financieel management

Het moeilijkste in de aanvraag is het opstellen van het budget volgens Meseeuw. Dit moet precies overeenstemmen met de activiteiten en doelstellingen van het aangevraagde project.

Voor het Creative Europe project werd een fulltime medewerker op het project gezet die instaat voor de financiële verwerking van het project. Daarnaast is er nog een coördinator die fulltime met het project bezig is gedurende drie jaar en een medewerker die gedurende één jaar lang fulltime voor het project werkte.

De voorfinanciering vormde voor de organisatie geen probleem want dit kon worden opgevangen met het budget van Bozar.

Begeleiding

Over de ondersteuning vanuit het beleid erkent Meseeuw dat het van groot belang is over de Creative Europe Desks te beschikken. Daarnaast erkent hij dat het interessant zou zijn mocht er een bepaalde instantie bereikbaar zou zijn voor hulp bij de financiële uitvoering van een project. Hij suggereert dat dit uitgeoefend kan worden door de Desks, met middelen van de twee gemeenschappen in België (Meseeuw, 5 mei 2015).

5.1.4.2 BESLUITEND EN TOEKOMST

In de toekomst wilt Bozar nog verder inzetten op de Europese *networking* en samenwerking in de culturele sector. Er zijn echter nog heel wat uitdagingen volgens Meseeuw (Meseeuw, 2014, 3 februari). Ten eerste kan door een daling van de middelen minder tijd besteed worden aan het opbouwen van netwerken. Ten tweede stijgen de kosten voor mobiliteit van kunsten (zowel kunstwerken als kunstenaars) steeds. Ten derde is het erg moeilijk om voor ‘gewone’ netwerkactiviteiten, waarin Bozar sterk is en een sleutelrol kan hebben, financiering te krijgen. Ten vierde erkent Meseeuw het belang van Europese cultuurprogramma’s, maar wordt de competitie zeer groot voor 28 lidstaten en komt bovendien de nadruk meer te liggen op het aantonen van impact van een project. Ten slotte erkent hij eveneens het belang van regionale- en structuurfondsen, hoewel dit volgens hem veel belangenbehartiging en voorspraak nodig heeft om te slagen (Meseeuw, 2014, 3 februari). Dankzij de participatie in Creative Europe projecten konden wel reeds positieve contacten gelegd worden voor de verdere opbouw van een netwerk, wat hun internationale verankering ten goede komt.

Samengevat heeft Bozar positieve ervaringen met Creative Europe omwille van (1) de opbouw van netwerken via contacten met partnerorganisaties, (2) nieuwe manieren van ontwikkelen en creëren die kunnen ontstaan in het kader van de Europese gesteunde projecten: door een ‘verplichte’ samenwerking met andere organisaties kunnen ze gezamenlijk meer kwaliteit creëren, presenteren, (3) het financiële voordeel. Negatieve opmerkingen hebben, zoals kort al aangehaald, te maken met de niet-sectorale benadering van het programma. Volgens Meseeuw is het kader niet specifiek genoeg. Alle projecten vallen in één “mand” waarbij dezelfde criteria gelden en dit is niet steeds eerlijk. Om die reden pleit Meseeuw voor meer flexibiliteit op dit vlak. Ten slotte merkt hij in negatieve zin een tendens op naar meer economische en marktgerichte doelstellingen en prioriteiten. Opnieuw betreft Meseeuw hierbij de niet-sectorale benadering waardoor het voor de ene sector makkelijker is om marktgerichte resultaten te bekomen dan de andere sector. Toch kan toegevoegd worden dat Meseeuw een nogal dubieuze houding heeft tegenover de niet-sectorale benadering van het Creative Europe programma. Zo somde hij ook als sterktepunt de multidisciplinaire manier van benaderen van het programma op.

5.1.5 AUGUSTE ORTS

Auguste Orts is een productie- en distributieplatform in de sector van de audiovisuele kunst, gevestigd in Brussel. De organisatie werd gesticht door vier kunstenaars, Herman Asselberghs, Sven Augustijnen, Manon de Boer and Anouk De Clercq. Deze kunstenaars zijn allen actief in de eerste plaats (maar niet uitsluitend) in het gebied van film en video en besloten hun krachten te bundelen. De artistieke leiding is in de handen van Marie Logie en het zakelijke wordt gecoördineerd door Ann Goossens. De organisatie ontvangt subsidies van de Vlaamse overheid via het Kunstendecreet (discipline audiovisuele kunst) tijdens de vierjarige periode 2013-2016 met een bedrag van € 97.000.

In 2015 werd bekend dat een project van de kleinschalige Brusselse organisatie organisatie aanvaard werd in het Creative Europe programma. Dit project is de enige ervaring met Europese subsidies van de organisatie tot nu toe. In een gesprek met zakelijk leidster Ann Goossens en met hier en daar aanvullingen van directrice Marie Logie, werden de Europese ervaringen bloot gelegd.

Project	Projectleider	Partners	Programma + aanvraag	Aanvaard? + periode project
ON & FOR PRODUCTION: A European Project ON and FOR Artists' Moving Image	Auguste Orts (BE)	- CA2M CENTRO DE ARTE DOS DE MAYO (Spanje) - LUX (UK)	- Creative Europe 2014-2020 Sub-programma Cultuur Kleinschalig samenwerkingsproject € 71.832,19 (60%)	JA (indiening oktober 2014) 2015 - 2016

De organisatie is te situeren, net zoals haar stichtende kunstenaars, op het raakvlak van media en andere kunst disciplines (“...at the crossroads of cinema, video, audiovisual arts, documentaries, experimental films... where media and disciplines cross-fertilize each other” (Website Auguste Orts, z.d., z.p.)). Om die reden zat het management van de organisatie met enige onduidelijkheid over bij welk programma zij het beste zouden aankloppen in hun zoektocht naar Europese middelen (Marie Logie, 8 juni 2015). De organisatie heeft namelijk het gevoel tussenin de twee sub-programma's te vallen.

“We voelden ons wel thuis in dat Cultuurprogramma, maar je voelt dat je moet zoeken naar hoe kunnen we... we hebben dan bijvoorbeeld in woordkeuzes de nadruk gelegd dat we echt wel artistiek werken opdat ze niet denken dat we te audiovisueel zijn, terwijl we in dat Media programma niet audiovisueel genoeg zijn... je voelt dat je er zo tussen hangt, maar dat is natuurlijk onze specifieke situatie” (Goossens, 8 juni 2015).

Enige verwarring ontstond met betrekking tot deze problematiek drie à vier jaar geleden wanneer zij voor de eerste maal gingen informeren over Europese subsidies. Toen werd hen verteld dat de programma's Cultuur en Media zouden samen gaan in de toekomst, ietwat voor Auguste Orts interessant zou zijn gezien zij zich op het raakvlak tussen beide programma's bevonden. Wanneer zij bij aanloop van het project On & For Production informeerden bij het MEDIA programma, dacht de organisatie dat meer overlap zou bestaan maar werden ze doorverwezen naar het Cultuurprogramma.

Dit misverstand ging vermoedelijk over de overkoepeling van het MEDIA en CULTUUR programma, waarvoor vroeger twee aparte programma's bestonden.

5.1.5.1 GOEDGEKEURDE PROJECTEN

Ontwikkeling idee en voorbereiding

Het idee voor *On & For Production* is twee jaar geleden ontstaan, één jaar voor de pilooteditie in april 2014. Deze pilootversie van het project ontving financiële middelen van het Vlaams Audiovisueel Fonds en andere partners, zoals het Kunstenpunt. Het effectieve project gesteund door de EU bouwde verder op deze pilooteditie. De try-outs waren van belang voor de organisatie omdat het op die manier concreter was voor hen om een projectvoorstel te maken. Bovendien was het format reeds uitgetest, wat zou bijdragen tot een succesvolle uitwerking van het project.

In de fase vóór de goedkeuring en start werd de het projectdossier samengesteld op basis van de drafts van de pilootversie die reeds voorhanden waren. In een eerste fase heeft Auguste Orts deze uitgebreid, rekening houdende met de criteria. In een tweede fase werd gezamenlijk met de partners geschreven aan de concretere uitwerking.

De reden dat ze Europese subsidies gingen aanvragen was zowel om het financiële aspect alsook het kader van samenwerking met buitenlandse partners. Een Europese subsidie is daarenboven een duwtje in de rug voor internationaal te werken en zorgt voor een bepaalde internationale uitstraling van het project.

“Nu is het natuurlijk zo dat ons project eigenlijk al in wezen een Europees project was. Het was dan ook snel gedacht om daar dan een Europese subsidie voor aan te vragen. Zeker omdat er met die partner uit Londen al een langere dialoog bestaat, die eerste piloot en dan die eerste editie... het was eigenlijk vanaf het begin al een Europees project” (Goossens, 8 juni 2015).

Partnerschap

Naast Auguste Orts zijn nog twee andere organisaties betrokken in het project. Met één van hen, Lux in Londen, werkte Auguste Orts reeds samen in de pilooteditie. De eerdere samenwerking werd als positief ervaren en maakte dat er veel dialoog was geweest over het project. Vanuit dit duo gingen ze samen op zoek naar een derde partner binnen eigen netwerk, Centro de Arte Dos de Mayo in Madrid, waar bepaalde kunstenaars van Auguste Orts contacten hadden.

Ze zagen het partnerschap niet als een moeilijkheid of knelpunt maar de organisatie stak wel het meeste tijd in het onderhouden van de relaties en het opvolgen van ervan. Wanneer ze oproepen zagen passeren van andere projecten voor partners, beseften ze dat andere organisaties minder tijd spendeerden aan overleg met partners. Zij staken echter wel enorm veel tijd in het gezamenlijk ontwikkelen van het project (vaak via skype) en het gezamenlijk uitvoeren, omdat dit in het specifieke

geval van *On & For Production* nodig was. De communicatie met de partners is dé succesfactor bij uitstek voor hen.

“Ik herinner me nog van een voorgaand project van vorige organisatie waarbij we met een partner werkten die we niet op voorhand kenden, die we wel twee keer hadden ontmoet voor het dossier op te maken, maar gaandeweg het project ging dikwijls veel energie naar het omgaan met deze partner...” (Goossens, 8 juni 2015)

Inhoud van het project

On & For Production is een project in hoofdzaak voor een professioneel doelpubliek waarin originele ‘ronde tafels workshops’ aangeboden worden aan kunstenaar, producenten en professionelen van binnen- en buitenland. Dit wordt verbonden aan workshops voor publiek (specifiek studenten), symposia en ten slotte een publicatie. Het project wordt één keer in Londen, één keer in Madrid en éénmaal in Brussel georganiseerd, de locaties van alle partners.

Op inhoudelijk vlak moet er een goed project zijn om goedgekeurd te worden, wat natuurlijk moeilijk objectief te duiden valt. Volgens Marie Logie is hun project sterk om de volgende reden:

“Omdat kunstenaars de vzw hebben opgericht, en ook alle beslissingen bij hun liggen, komt het project helemaal voort vanuit hun praktijk. Ik denk dat dat maakt dat het een goed project is of dat vind ik alleszins, ik weet niet of Europa daarom vindt dat het een goed project is.” (Logie, 8 juni 2015)

Het project kreeg dus vorm volgens eigen visie en werking. In de dossiertaal werd wel een bepaald aangepast jargon gebruikt. Daarbij was een absolute must over iemand te beschikken die goed schrijven kon en Engelstalig redationeel bekwaam was. Het is dus een aanrader er een Engelse native speaker bij te betrekken.

Administratie

Bij de opstart van het project, na de positieve beslissing, steeg de administratieve last. Goossens meent dat het Cultuurprogramma op dit vlak verstrengd is in vergelijking met drie jaar geleden bij Q-O2. Het ging niet om moeilijke regelingen maar tijdsroevende, kleine aanpassingen op vraag van de EU contactpersoon van het project.

Alsnog vindt de organisatie dat de administratieve last de moeite waard is. Echter staat het project nog in kinderschoenen en beseft Goossens, dankzij haar vorige ervaring met de financiële uitwerking van een Europees project, dat het final report nog een zware administratieve klus wordt. *“Ik hou mijn hart al een beetje vast”* (Goossens, 8 juni 2016).

Financieel management

Het budget werd opgesteld door zakelijk directrice van Auguste Orts en werd één op één met de partners geregeld. Uit ervaring met een vorig Europees project in een voorgaande job bij Q-O2, vond

zij dat het heel belangrijk was om vanaf het begin helemaal op de hoogte te zijn over hoe het budgettair in elkaar zit. Ondanks het slechts een *estimated* budget is, is het namelijk niet makkelijk om achteraf zaken aan te passen. Je kan maar 10% per budgetchapter verschillen en fundamentele wijzingen moeten worden aangevraagd.

Hoewel het maximum bedrag dat kan worden aangevraagd worden in een kleinschalige samenwerkingsproject € 200.000 behelst, werd ‘slechts’ € 71.832,19 verzocht. De reden hiervoor is dat de eigen investering van 40% die vereist is niet meer zou gedragen kunnen worden bij een groter bedrag door de kleine projectleider en de twee andere partners. Of dit realistische bedrag in hun voordeel heeft gespeeld bij de goedkeuring, wist Goossens niet. Ze had eerder het gevoel dat Europa grotere projecten en grotere kosten geloofwaardiger vond. Op basis van de feedback van de evaluatiecommissie, merkte ze op dat de budgetten niet steeds op een toepasselijke manier bekeken werden gezien het om een kleine organisatie ging.

Wat voor hen een zwaktepunt en moeilijkheid betekende was dat men te horen kreeg dat Europese subsidies niet dienen voor verloning. Toch vindt het management van Auguste Orts dat arbeid de basis vormt van elke vorm van samenwerking. Over het opnemen van loonkosten in het budget, bestond dan ook enige verwarring, die zelfs niet altijd duidelijk was voor de Creative Europe Desks.

“Je kan er niet van uitgaan dat je alleen maar middelen voor transporten, catering en die omkadering wilt hebben als je geen geld kunt hebben voor de verloning. De verloning gaat niet verdwijnen. Bijvoorbeeld voor communicatie kon dat voor Europa geen webeditor of vertaler zijn, terwijl dat voor ons communicatie kosten zijn, want andere kosten voor communicatie hebben wij niet echt... Misschien is dat ook omdat wij zo'n kleine organisatie zijn, wij zijn gewend om te skypen, van andere kosten hebben wij eigenlijk bijna niets...”
(Goossens en Logie, 8 juni 2015).

Dankzij de vernieuwde e-tutorials, beschikbaar op de website van EACEA, had de organisatie wel het gevoel over voldoende informatie te beschikken voor de praktische financiële verwerking van het project. Drie jaar eerder, bij het vorige project waarin Goossens betrokken was., zou dit niet het geval geweest zijn.

Begeleiding

Positieve ervaringen had het management van Auguste Orts met de Vlaamse Creative Europe desk. In het verleden werd eveneens geparticeerd in workshops van de desk, wat zeer nuttig was. Het belang om ervaringen te wisselen tussen verschillende organisaties, mag niet onderschat worden. Gaandeweg het project rezen heel wat vragen op. De workshops zorgden dan voor interessante uitwisselingsmomenten. Voor de financiële uitwerking en opstellen van budgetten was er minder begeleiding voorhanden. Dit werd echter niet als een groot knelpunt beschouwd.

Wat betreft de steun van de Vlaamse overheid waren zij te laat om de subsidies voor de voorbereiding van een Europees projectdossier aan te vragen. Goossens is echter wel van mening dat dit een nuttige steun zou geweest zijn, zeker voor kleine organisaties die geen grote kosten kunnen uitgeven aan reizen. Deze subsidielijnen worden echter afgeschaft vanaf de invoering van het nieuwe Kunstendecreet in 2017 (cfr. hoofdstuk 3.5). De toekomstige subsidielijnen van een bijdrage in de co-financiering bij Europese subsidies lijkt de organisatie een utopisch idee om de co-funding te dragen en ze twijfelt of dit mogelijk zal zijn binnen het (dalende) budget. Toch zou het in hun geval een hefboom kunnen betekenen mocht Vlaanderen dit succesvol implementeren.

Het contact en de relatie met de contactpersoon van EACEA die wordt aangewezen kan een belangrijke succesfactor zijn, maar net zo goed een knelpunt in de ogen van Goossens. De huidige contactpersoon is een heel ander type contactpersoon dan in haar vorige ervaring. Er werd toen fysiek samengezeten met deze persoon over de financiële afhandeling van het project. Doorheen het project riep het financiële aspect allerhande vragen op en dan is een contactmoment met het EACEA nuttig, vooral omdat het Vlaamse contactpunt vanaf dan geen verdere hulp meer kan bieden.

5.1.5.2 BESLUITEND EN TOEKOMST

In de toekomst wil Auguste Orts een vervolg brengen aan het Europese subsidie-verhaal. Wanneer het project ten einde loopt in oktober 2016, zullen ze iets nieuws op touw zetten. De organisatie blijft het oog openhouden en proactief zoeken naar andere Europese subsidiemogelijkheden. Zo is men de mogelijkheden binnen het Erasmus programma beginnen te verkennen. Het is voor hen een kwestie van opvolging om te kijken welke Europese middelen mogelijk zijn voor toekomstige projecten.

5.1.6 MUSEUM VOOR SCHONE KUNSTEN GENT

Samen met het S.M.A.K. en het Design Museum maakt het Museum voor Schone Kunsten van Gent (MSK) sinds 1 januari 2014 deel uit van de AGB Kunsten en Design (Autonoom Gemeentebedrijf). De AGB Kunsten & Design maakt deel uit van Groep Gent en wordt aangestuurd door een raad van bestuur, waarbij de voorzitter van de raad van bestuur de Gentse schepenen van cultuur is. De omvorming moest zorgen voor een besparing op werkingskosten en personeel van de musea. Het museum is ingedeeld bij het Vlaamse niveau ontvangt daarom een werkingssubsidie van het Erfgoeddecreet voor de periode 2014-2018 van € 716.000.

Hoewel de collectie van MSK in de eerste plaats rond oude kunst en meesters is opgebouwd, werd het project *Manufactories of caring space-time* als relevant beschouwd in het kader van dit onderzoek omdat het geen erfgoed project is maar aansluit bij de professionele beeldende kunsten. Bovendien zijn hedendaagse beeldende kunstorganisaties betrokken in het project zoals FRAC Lorraine. Onderstaande tabel geeft de feiten van het project weer. De ervaringen van het project werden door

MSK medewerkster Valentine De Beir meegedeeld. Eveneens werd de uitgebreide projectbeschrijving ter beschikking gesteld voor aanvullende informatie.

Project	Projectleider	Partners	Programma + aanvraag	Aanvaard? + periode project
<i>Manufactories of caring space-time</i>	AGB Kunsten en Design – MSK Gent	- Fonds Régional d’art contemporain de Lorraine (Frankrijk) - Fundacio Privado Antoni Tapies (Spanje)	Creative Europe (cultuur) 2014-2020 Kleinschalige samenwerking € 200.000,00 (53,75 %)	JA (indiening: oktober 2014) 2015– 2017

5.1.6.1 GOEDGEKEURDE PROJECTEN

Ontwikkeling idee en voorbereiding

Omdat de respondent pas betrokken werd na de positieve beslissing, is niet veel informatie voorhanden wat betreft de ontwikkeling van het projectidee. Een andere medewerker van MSK, Frederik Matthijs, ontwikkelde in samenwerking met de directie en partners de projectaanvraag. Na de beslissing werden op basis van de feedback van de beoordelingscommissie aanpassingen getroffen, waarin De Beir betrokken werd.

Partnerschap

De organisatie had reeds contacten met haar partners vóór het Creative Europe samenwerkingsproject, maar alsnog geen officiële samenwerkingen. In de aanloop van het aanvraagdossier werd intensief samengewerkt met hen om één samenhangend verhaal te creëren. Deze contacten verliepen voornamelijk via skype. Pas na de beslissing werd een eerste fysieke partnermeeting – die meteen de allereerste activiteit van het project was – georganiseerd. Op deze meeting werden alle praktische zaken op punt gezet, alsook de financiële afspraken.

Een sterkte van het Cultuurprogramma situeert de organisatie in het leren kennen van de andere instituties en de directies die nieuwe contacten kunnen via de ‘verplichte’ samenwerking.

Inhoud van het project

Manufactories of caring space-time is een project dat werkt met relationele, collectieve en colloboratieve tendensen in de hedendaagse kunst, met een sociale invalshoek. Elke partner selecteerde via lokale partners een kunstenaarscollectief of coöperatie die een project creëren met plaatstelijke gemeenschappen. Dit kon zowel performing arts zijn als beeldende kunst, literatuur... Daarnaast worden workshops, kunstenaarsresidenties, seminaries en tentoonstellingen met het gecreëerde resultaat georganiseerd. De communicatie van het project moet zich richten op doelgroepen

zoals kinderen, jongeren, kwetsbare groepen en gehandicapten. MSK werkt samen met een kunstenaarscollectief uit Rusland, “Gorod Ustinov”, die ‘micro’-kunst maken. Het doel van het project is het volgende:

“The aim is to recover different ways of art and culture production, other knowledge or objects of art, outside institutional circuits and the art market, to explore creatively and collectively, with local communities, more sustainable environments and economies of art” (MSK, 2015, 1).

MSK ervaarde veel ruimte om te doen wat ze willen op inhoudelijk vlak. Er werden geen inhoudelijke aanpassingen gedaan om Europese subsidies te verkrijgen, maar er werd wel rekening gehouden met een specifieke denkwijze van Europa en de langetermijnvisie van de EU. Zo werden bijvoorbeeld samenwerkingen met universiteiten ondernomen.

Het communicatie-aspect werd het minste beoordeeld door de beoordelingscommissie met een score van 15/20 (De Beir, 10 juni 2015). Dit omdat er nog geen concreet communicatieplan was opgesteld. Na de beslissing hebben ze dit kunnen toevoegen in het dossier. Ondanks MSK geen concrete strategie had opgesteld, hadden ze wel een duidelijk omschreven doelgroep voor ogen, alsook lokale, geassocieerde partners die kunnen helpen om de doelgroepen te bereiken (MSK, 2015, 24).

Administratie

De feedback vanuit het EACEA was voor MSK vooral zeer streng op vlak van administratieve regelingen. De aanpassingen die na de goedkeuring gemaakt werden, in samenwerking met hun contactpersoon van het EACEA, zijn voor MSK een enorme administratieve last. De grootste uitdaging hierbij was de opmaak van het activiteitenschema met data die moesten overeenstemmen met de *detailed description* van het project. De organisatie ervaarde het als een moeilijke taak om te weten waar men precies zou staan in het project binnen twee jaar. Anekdotisch vertelde De Beir dat een kunstenaar volgens de activiteitenlijst in mei 2016 zal komen naar MSK, maar deze is daar vooralsnog niet op de hoogte van (De Beir, 10 juni 2015).

Financieel management

Het voordeel van de aangeleverde subsidie is dat MSK een nieuwe medewerker kan aanwerven die de projectleider van *Manufactories of caring space-time* zal worden. Deze persoon zal ook het financieel management op zich nemen. Alsnog verricht De Beir deze taak maar door een gebrek aan ervaring, bestaan voor haar alsnog veel onduidelijkheden betreffende de financiële verwerking.

De voorfinanciering vormt niet meteen een moeilijkheid voor de organisatie. De afspraak met de partners in verband met het financiële aspect is dat de projectleider het geld ontvangt en uitdeelt aan de partners wanneer zij dit nodig hebben voor activiteiten. Voor hetzelfde project worden ook subsidies aangevraagd bij de Vlaamse overheid en privéfondsen om de eigen financiering te bolwerken.

Begeleiding

Het contact en de begeleiding van de contactpersoon van het EACEA loopt volgens De Beir verloopt vlot. Enige opmerking hierbij is dat het contact persoonlijker zou kunnen gezien alles nu gebeurt via e-mail. Op het einde van het jaar vindt een kick-off meeting plaats met de verschillende betrokken partijen, maar de organisatie getuigt dat het wenselijk zou zijn dit vroeger te laten doorgaan. De vorige meeting vond plaats voordat de beslissingen genomen werden waardoor MSK hier niet mee kon participeren.

De Creative Europe desk wordt als positief ervaren. Na opstart van het project is MSK samengekomen met Gudrun Heymans om het financieel management te bespreken en de e-tutorial van EACEA gezamenlijk te overlopen. “*Soms voel je je namelijk wel wat verloren*” (De Beir, 10 juni 2015). Extra begeleiding in verband met de financiële uitwerking is dus gewenst. Deze persoon kan vanuit Europa komen maar dit “*maakt niet zoveel uit wie*” (De Beir, 10 juni 2015).

5.1.6.2 BESLUITEND EN TOEKOMST

De Beir is ervan overtuigd dat MSK in de toekomst nog verder zal inzetten op Europese subsidies. Alsnog zijn er geen concrete plannen voor. Ondanks de administratieve tijdsroof is de organisatie ervan overtuigd dat het project dit waard is eenmaal ze de administratie en financiële systeem onder de knie hebben. Het is een uitgelezen kans om een project uit te voeren waar ze helemaal achter staan. Omdat het project zich op een zijspoor bevindt van de reguliere werking van het museum, is het eveneens een welgekomen aanvulling van hun projectbudget.

5.1.7 SINT-LUCAS ANTWERPEN

Als school is Sint-Lucas Antwerpen enigszins een vreemde eend in de bijt in dit hoofdstuk. Toch werd ervoor gekozen om deze onderwijsinstelling te bespreken omwille van de betrokkenheid in verschillende interessante Europese programma's met artistieke en culturele inhoud, waaronder Creative Europe, Erasmus en Interreg. Meer informatie over de ervaringen van de school met de Europese subsidies, werd verworven via een gesprek met Katrien Peeters, coördinator Internationale Zaken van de school. Aangezien de focus van deze thesis op beeldende kunsten organisatie ligt, wordt dit deel beknopter.

Een overzicht van een greep uit de verschillende artistieke projecten van de school is in onderstaande tabel weergegeven. Als school is de organisatie weliswaar betrokken bij het Erasmus programma, maar dit werd niet opgenomen in de tabel gezien dit niet om steun naar de organisatie gaat, maar naar individuele studenten of leerkrachten.

Project	Project-	Partners	Programma	+	Aanvaard?	+
---------	----------	----------	-----------	---	-----------	---

	leider		aanvraag	periode project
Digisol	Gemeente Breda	- Rewin Projecten (NL) - Avans Hogeschool (NL) - Karel de Grote Hogeschool (Sint Lucas Antwerpen) - Kent County Council (UK) - Bournemouth University (National Centre for Computer Animation NCCA)(UK)	Interreg IVa 2 seas €299.200 (100% ERDF)	JA 01/12/2012 - 31/08/2014
Traffic	Lokaal 01	Cfr. Tabel Lokaal 01 (deel 5.1.2)	Creative Europe	NEE
Pop-up School	Sint-lucas Antwerpen	Onbekend	Interreg V Vlaanderen-Nederland	Nog onbekend - Indiening oktober 2015

Aangezien het Creative Europe project Traffic reeds besproken werd onder Lokaal 01 (cfr. hoofdstuk 3.1.2.), zal er gefocust worden op het Interregprogramma Digisol, samen met de algemene ervaringen van de instelling met Europese projecten. Digisol was een Interreg project dat verder bouwde op vroegere 2 zeeën-projecten: VIVID, SHIVA, 3I en 2 Seas Trade (website Intereg IVa, z.d.). De onderzoeksgroep verbonden aan de Sint-Lucasschool participeerde ze als partner in dit project rond “*Toegepast onderzoek, Innovatie en Zakelijke ondersteuning*”.

Een voorgaand samenwerkingsproject ondernam de school binnen de financiering van het Erasmus programma. Dit was een intensief programma met een samenwerking met minstens 3 kunsthogescholen. Het ging om een zogenaamd ‘intensief programma’ (IP): een kort studieprogramma dat studenten en onderwijzend personeel van hogeronderwijsinstellingen uit ten minste drie deelnemende landen samenbracht om rond bepaalde thema’s te werken. Het Erasmus+ biedt nog steeds subsidiemogelijkheden voor samenwerkingen tussen scholen, regio’s... waarbij er gewerkt wordt rond innovatie en goede praktijken (Epos-Vlaanderen, z.d.). Toch vond Sint-Lucas geen geschikt programma meer om het project te financieren binnen Erasmus 2014-2020. Deze werking wordt momenteel vanuit de school zelf gefinancierd bij gebrek aan Europese subsidies.

5.1.7.1 GOEDGEKEURDE PROJECTEN

Ontwikkeling idee en voorbereiding

Sint-Lucasschool is betrokken geraakt in Digisol doordat de stad Breda de school een aantal jaren geleden benaderd had met het voorstel van het project. Een jaar na die eerste toenadering is de onderzoeksgroep van Sint-Lucas ingegaan op het voorstel. Vóór de aanvraag zijn alle partners eenmaal samengekomen om het project te bespreken, maar de aanvraag werd in de eerste plaats door de projectleider vervuld. De ontwikkeling van het Interreg-programma verliep in twee fases: een eerste fase waarin het onderzoek naar de thema’s centraal stond; een tweede fase waarin de eerste fase meer praktisch zou worden uitgewerkt. Deze tweede fase is echter nooit doorgegaan omdat het niet werd

goedgekeurd door het Interreg-programma. Er was niet aan voldoende data geraakt om de vooropgestelde doelen van de tweede fase te kunnen bereiken.

Partnerschap

In het Digisol project gingen een aantal scholen het partnerschap aan met steden en bedrijven. Elke partner had zijn eigen verantwoordelijkheden binnen het project, waarin zij hun eigen ‘core business’ konden uitoefenen. In het geval van de onderzoeksgroep van Sint-Lucas was dit onderzoek verrichten naar het thema “*Toegepast onderzoek, innovatie en zakelijke ondersteuning*” en hiervan op een grafische manier een overzicht maken. De kunstschool is positief over het goede contact met de partnerscholen tot vandaag. Dankzij Digisol heeft de school haar netwerk kunnen uitbreiden. Helaas werd een vlot partnerschap tijdens het project bemoeilijkt doordat niet alle partners inhoudelijk op dezelfde golflengte zaten. De steden, die meer vanuit een economische problematiek dachten, hadden een heel ander doel voor ogen als de kunstscholen. Mede daarom is de tweede fase van het project niet mogen doorgaan volgens Peeters (Peeters, 7 mei 2015). Over het tweede deel van het project waren niet voldoende afspraken gemaakt tussen de partners, waardoor de aanvraag van de uitwerkingsfase te vaag bleef en men vanuit Interreg aanvoelde dat het partnerschap niet voldoende solide was voor de financiering van een tweede projectfase.

Inhoudelijk project

Het project werd als volgt omschreven: “*The main aim is to increase the use of creative digital solutions in various business sectors and thus the development prospects of companies by raising, the development and dissemination of results of 2 Seas projects, additional studies and making/designing prototypes (f.e. gaming, simulations and 3D applications)*” (website Interreg Iva, z.d.). Het gaat hier dus niet om een artistiek project an sich, maar om het ontdekken van en gebruik van creatieve digitale oplossingen. Het doel van de partners was de toekomstige samenwerking tussen de creatieve digitale industrie en de traditionele sectoren te bevorderen en het gebruik van digitale oplossingen te stimuleren (website Digisol, z.d.).

Peeters is van mening dat culturele projecten wel kunnen in Interreg programma’s zolang zij maar getoetst worden aan de vooropgestelde doelstellingen (gesprek 7 mei 2015).

Administratie

Wat betreft de administratie vóór de aanvraag werd dit in de eerste plaats vervuld door de projectleider. De administratieve last was vooral hoog tijdens de uitvoering van het Interreg project. Peeters, die verantwoordelijk was voor de administratie, had veel belangrijke informatie te laat gekregen. Daarnaast had Sint-Lucas ook de infosessies gemist door later in het Interreg project in te stappen. Daardoor was zij niet vanaf het begin op de hoogte van de timesheets, waarop bijgehouden

moest worden hoeveel uren per dag elk personeelslid aan het werk was voor het project. Omdat Sint-Lucas de enige partner was die nog niet in een Interregprogramma had geparticipeerd, ging de projectleider er onterecht van uit dat iedereen op de hoogte was van dit soort administratieve taken.

Wanneer Peeters een afwegingskader dient te maken, getuigt zij dat de Europese subsidies mogelijkheden bieden waar anders geen sprake van zou zijn. Echter, organisaties die er gebruik van willen maken, moeten de negatieve aspecten die er onlosmakelijk mee verbonden zijn in het achterhoofd houden.

Financieel management

De eerste fase van het project betekende concreet € 30.000 voor de onderzoeksgroep (gesprek Katrien Peeters, 7 mei 2015). Hiermee kon de school deels personeelskosten betalen en het bedrag zorgde voor enige ademruimte.

Wat betreft de financiële verwerking hadden ze problemen doordat de financiële verslaggeving voor de EU afweek van de normale internationale financiële verslaggeving die de school gewoon was. Deze kosten konden nadien niet meer gerecupereerd worden. Katrien Peeters omschreef dit als een leerpunt. Zij raadde dan ook aan om – alvorens een eigen project te starten - als partner in een Europees project te participeren om uit ervaring te leren en te kunnen omgaan met fouten.

Begeleiding

De controle van de administratieve taken gebeurde in de provincie West-Vlaanderen, waar men met vragen terecht kon.

Voor een nieuw Interreg project, de *pop-up schools*, heeft de organisatie voornamelijk veel steun gehad vanuit de provincie Antwerpen. Zij helpen, controleren en lezen de aanvraag na waardoor ze al een vorm van feedback ontvangen vóór de effectieve indiening. De provincie vormt in het project eveneens een brugfunctie tussen de partners en het Interreg-programma. Aanbevelingen met betrekking tot meer opvolging en ondersteuning is volgens Katrien Peeters niet van toepassing.

5.1.7.2 AFGEKEURDE PROJECTEN

Ondanks de afkeuring van *Traffic*, was Peeters positiever over het partnerschap in dit project dan bij Digisol. Het belangrijkste bij een partnerschap, aldus Peeters, is dat de partners inhoudelijk op dezelfde lijn zitten. Dit omschreef ze meteen ook als een niet te onderschatten succesfactor van een Europees project.

Het meest belangrijke dat Sint-Lucas ervaren heeft in de participatie in het project Traffic is de verbreding van het netwerk van de school dankzij de samenwerking met Lokaal 01 en de andere

scholen. Daarnaast draagt de Sint-Lucasschool het project een warm hart toe aangezien het inhoudelijk beter aansluit bij hun creatieve doelen dan het Interreg project Digisol.

5.1.7.3 BESLUITEND EN TOEKOMST

Sinds mei 2014 broedt de school op een nieuw idee voor een project waarvoor ze gaan pogen om Interreg-middelen in de wacht te slepen. Na de ontwikkeling van het projectidee, zijn de organisatoren op verschillende fronten financiering gaan zoeken. Interreg V Vlaanderen-Nederland bleek al snel het programma te zijn dat het best aansluit bij het idee en de doelstellingen van het project. De school plant om als projectleider dit project, namelijk de POP-UP School, in te dienen bij het Interreg programma Vlaanderen-Nederland na de call in de zomer van 2015. De veranderde prioriteiten voor het nieuwe programma (2014-2020) zijn: Innovatie, Duurzame Energie, Milieu en Arbeidsmarkt (programmabrochure Interreg V, 2015, 5). Het project gaat inspelen op het ondernemerschap van kunstenaars. Om het project te verwezenlijken zal de school eveneens beroepen op impulssubsidies van de Stad Antwerpen en cofinanciering van de Karel de Grote Hogeschool. Geïnteresseerde partners werden gevonden via Interreg waar ze op een event het project hebben voorgesteld. Een volgende stap is om al deze mogelijke partners samen te brengen om het project en de samenwerkingen concreter te maken.

5.1.8 KUNST IN ZICHT VZW

Kunst in Zicht is een kunsteducatieve organisatie gevestigd in Turnhout dat actieve projecten ontwikkelt met en voor kinderen, jongeren en hun begeleiders. Deelnemende jongeren kunnen dankzij hen experimenteren met kunstvormen en -disciplines om daarin vaardigheden, kennis en attitudes te ontwikkelen (website Kunst in Zicht, z.d.). De organisatie wordt gesteund via het Kunstendecreet door de subsidiëring van kunstorganisaties, organisaties voor kunsteducatie, organisaties voor sociaal-artistieke werking en periodieke publicaties in de periode van 1 januari 2015 tot en met 31 december 2016 met een bedrag van € 100.000.

Tot nu toe heeft Kunst in Zicht één groot project met Europese subsidies achter de rug als projectleider. Het programma waarin ze participeerden was het grensregio Interreg programma, Vlaanderen-Nederland. De ervaringen werden door Eva Steel, coördinator en zakelijk medewerker, in een persoonlijk gesprek toegelicht.

Project	Projectleider	Partners	Programma aanvraag +	Aanvaard? periode project +
<i>ICQ</i>	Kunst in Zicht vzw Turnhout	- Bureau CiST (NL) - Aktuwa vzw	Interreg IV (2007-2013) Vlaanderen-Nederland <i>Subsidie EU: €</i>	JA Project: 2009 - 2012

			214.999,95 Totaal project: € 768.630,68	
--	--	--	---	--

5.1.8.1 GOEDGEKEURDE PROJECTEN

Ontwikkeling idee en voorbereiding

Het idee voor ICQ (“*I seek you*”) vond zijn oorsprong in een gesprek met de partner Bureau CiST uit Nederland. Deze organisatie was al een aantal jaren bezig met leerkrachten van het basisonderwijs in Nederland op te leiden tot cultuurcoördinatoren van hun school. Dit project heette ‘ICC’ (Interne CultuurCoördinator). Vervolgens was Bureau CiST op zoek naar een manier, of methodiek, om inspiratie en input te geven aan dat netwerk van leerkrachten om de theorie van hun opleiding in praktijk om te zetten. Kunst in Zicht ontwikkelde jaren geleden al een methodiek die de creativiteit, het ‘Creatief Quotiënt’ (CQ), verhoogt. De samenwerking tussen de organisaties hield dus een vervlechting van de twee methodieken in: ICC en CQ werden samen ICQ (Kunst in Zicht en Bureau CiST, 2012, 4).

Na het ontstaan van het idee, ging een tijdsperiode van twee jaar en een half vooraf aan de effectieve start van het programma. Reeds in 2006 waren de gesprekken met Interreg gestart en in 2009 is het project effectief begonnen. Deze lange voorafgaande fase had te maken kwam door de moeizame samenwerking met de projectmanager in verband met de financiële verwickelingen van de aanvraag (cfr. infra).

Partnerschap

Officieel waren er drie partners betrokken in het project maar vzw Aktuwa, de programmatie vzw van de Warande waar Kunst in Zicht gevestigd is, ging om een zuiver technisch partnerschap omdat twee personeelsleden van Kunst in Zicht onder deze vzw tewerkgesteld waren. Kunst in Zicht ontwikkelde samen met BureauCiST het inhoudelijk project en als projectleider schreef Kunst in Zicht het dossier. De samenwerking met de Nederlandse partner is steeds vlot verlopen. Ook wanneer de partnerorganisatie zich verzette tegen de administratieve last tijdens de uitvoering, raakte alles opgelost.

Het grootste voordeel van de participatie in het Interreg programma situeert Eva Steel dan ook in de band met de Nederlandse organisatie. Dankzij het project en het partnerschap hebben zij veel kunnen bijleren van de Nederlandse context waarin cultuureducatie wordt gerealiseerd. Het is bovendien een blijvend contact dat de organisatie zal kunnen aanspreken.

Inhoud van het project

Eva Steel getuigde dat de Interreg programma's in 2009 nog toegankelijker waren voor culturele projecten als nu:

“Het project is gelopen van 2009 tot 2012, waar toen bij Interreg nog wat geld was voor cultuur. Dat is ondertussen niet meer, tenzij je heel goed kunt verantwoorden dat het toch iets van sociale-economie doelstellingen en duurzaamheid of ecologie inhoudt. Ik denk dat dat nog hun speerpunten zijn, maar eigenlijk alles van cultuur is daaruit gevallen.” (Steel, 12 juni 2015)

ICQ wou de kwaliteit van kunst- en cultuureducatie in en voor het onderwijs via samenwerking en inhoudelijke verdieping verbeteren. Dit deden ze door enerzijds in Vlaanderen het ICC project van Bureau CiST te introduceren en anderzijds de methodologie van CQ van Kunst in Zicht te leren aan het reeds bestaande leerkrachtennetwerk in Nederland. Het afgebakende gebied van het programma betekende wel dat het project enkel in bepaalde regio's van Antwerpen en Noord-Brabant in Nederland uitgevoerd kon worden. Steel getuigde dat op vlak van inhoud het project goed paste binnen het programma waardoor zij geen aanpassingen moesten maken om subsidies te verwerven.

“Het was een nieuw project maar paste toen wel inhoudelijk in het kader. Ik heb niet het gevoel dat wij daar hard hebben aan moeten wringen om dat goed te keuren.” (Steel, 12 juni 2015)

Het inhoudelijke project betekende dan ook geen knelpunt in het ontwikkelen van het projectdossier. Vanuit Interreg werden nimmer opmerkingen gemaakt wat betreft de inhoud. Steel is van mening dat zij hier ook minder voeling en expertise over hadden dan bijvoorbeeld een beoordelingscommissie van het Kunstendecreet waarin mensen met kennis van cultuur en kunst betrokken zijn.

Administratie

Het knelpunt bij uitstek situeert de organisatie in de administratieve regelgeving en strenge controle verbonden aan het project.

“Er werd heel erg gekeken naar: ‘Volg je de regeltjes?’. En de financiën waren daar zeker een onderdeel van, van alles wat hun regelgeving betrof. Dat was administratief een hele bedoeling.” (Steel, 12 juni 2015)

De administratie was zo groot dat de Nederlands projectpartner op een gegeven moment begon te protesteren tegen alle administratieve regels. Kunst in Zicht moest dit als projectleider oplossen en hen aansporen maar genoot niet van deze rol.

Financieel management

Een eerste obstakel wat betreft het financiële van het project was de opstelling van het budget in samenwerking met de eerste projectmanager. Met deze persoon werd een lang traject afgelegd waarin budgetvoorstellen heen en weer gingen omdat ze nog als te hoog werden bestempeld. De organisatie had enigszins het gevoel gecoördineerd te worden.

“...op den duur dacht ik ‘Makker, zeg gewoon welk bedrag dat we moeten op ons begroting zetten en we zullen wel terugtellen’. Want uiteindelijk, als je een andere subsidie vraagt, is dat ook zo hé. Je vraag 200.000 en je krijgt 100.000, ja, dan moet je uw plan aanpassen... Maar die speelde daar geen open kaart over, dat was heel vervelend. En dat is wel een aantal keer over en ’t weer gegaan.” (Steel, 12 juni 2015)

Na deze periode kreeg het budget groen licht. Voor Kunst in Zicht betekende dit jaarlijks € 70.000 voor hen, een aanzienlijk budget om mee te werken.

Een tweede ostakel was de cofinanciering die gezocht diende te worden door de organisatie Kunst in Zicht. Steel dacht niet dat zij in een 50-50 verhouding zaten, maar de deling van de bedragen zoals teruggevonden op de website van Interreg Vlaanderen-Nederland tonen dit wel aan (Webstie Interreg Vlaanderen-Nederland, z.d.). Het feit dat loonkosten konden mee worden opgenomen in het projectbudget, maakte de cofinanciering realistisch voor Kunst in Zicht. Een aantal mensen die vast in dienst waren werden in het projectbudget opgenomen, alsook konden er twee halftijdse medewerkers aangeworven worden om het project te laten draaien. Eens de begroting er was, viel de verdere opvolging van het budget goed mee, verklaarde de respondent.

Een derde knelpunt was de administratieve verwerking van de financiën. Een halftijdse medewerker stond in dienst om de administratie en vooral de financiële verantwoording op te volgen. Een groot geluk voor Kunst in Zicht was dat zij iemand hadden kunnen aanwerven voor deze taak die voorheen reeds gewerkt had bij Interreg waar zij financiële controles deed. Steel is van mening dat het een noodzaak is om iemand te hebben die speciaal daarvoor werkt. Enig nadeel was dan wel dat een groot deel van de subsidie in het loon werd gestoken en niet in het project zelf.

Gedurende en na het project zijn een aantal financiële controles geweest waarbij de administratie goedgekeurd werd. De organisatie vertelde bovendien dat ze wel vijfmaal een externe controle over de vloer hebben gehad.

“en ze zeggen dat die projecten gelood worden om controle te doen maar wij hadden wel een beetje het gevoel dat wij daar elke keer werden uitgepikt omdat wij zo’n klein projectje waren... ik weet niet of dat dat waar is, maar het voelde in ieder geval wel over gecontroleerd omdat je al zo’n administratie aflevert met elk bewijs... Dat je dacht van: ‘Allé mannen, dat is gewoon niet te doen’.” (Steel, 12 juni 2015)

Begeleiding

De begeleiding van de projectmanager van Interreg omschreef de organisatie enerzijds als een factor van succes of anderzijds als een knelpunt in het project. Er moet een bepaalde bepaalde ‘klik’ zijn. Deze personen waren verbonden met de provincie Antwerpen en waren over het algemeen makkelijk bereikbaar.

Verder zijn zij op eigen initiatief gaan praten met een vrouw die beroepsmatig Europese subsidiedossiers schreef die hen veel wist te adviseren. Samengevat had Steel dus niet het gevoel dat men op Vlaams niveau nog extra begeleiding moet aanbieden. Ook dankzij de expertise van de aangeworven medewerkster, was begeleiding minder noodzakelijk voor Kunst in Zicht tijdens de verwerking van het project.

Volgens Kunst in Zicht is er wel nood aan begeleiding in het wegwijs raken in alle Europese programma's.

“Het voelt nu alsof dat dat de enige plek is waar nog geld te krijgen is voor cultuur. Maar er zijn zoveel administratieve voorwaarden aan verbonden en dat maakt het heel complex en ook wel een hoge drempel zeker voor zo'n kleine organisatie als wij. We zijn nu nog met twee mensen dus dat wilt zeggen dat wij er eigenlijk niet aan beginnen op deze moment.” (Steel, 12 juni 2015)

Sinds juli 2015 heeft het departement CJSM echter een toolbox gelanceerd op haar website voor de zoektocht naar geschikte Europese subsidies dat hopelijks een (gedeeltelijke) oplossing biedt voor het bovenstaande probleem (Department CJSM, 2015).¹⁰

Ten slotte was de organisatie niet op de hoogte wat betreft Vlaamse subsidies ter voorbereiding van een Europees project. Gelukkig liepen, gezien de samenwerking met het dichte Tilburg en de lage telefoonkosten, transportkosten noch communicatiekosten hoog op.

5.1.8.2 BESLUITEND EN TOEKOMST

Wanneer Kunst in Zicht het afwegingskader maakt tussen de moeite en tijd versus de voordelen die zo'n project opleveren, vinden ze het helemaal waard omwille van het mooie en geslaagde project dat ze ermee hebben kunnen realiseren. Het doel was om langs de twee kanten van de grens leerkrachten te hebben die met cultuur bezig zijn in onderwijs en die daar ook een opleiding voor gehad hebben wat goed gelukt volgens coördinator Eva Steel. Via ICQ heeft men veel aandacht in Vlaanderen getrokken, wat de organisatie ten goede was gekomen. Na 2012 werd eveneens nog verder gebouwd aan het project maar omwille van geen extra projectmiddelen, besloten ze het in 2014 op een andere manier aan te pakken. Sindsdien wordt enkel nog de kennis en expertise doorgegeven hieromtrent als afrondende fase.

Ondanks het succes denkt de organisatie dat het hen niet meer zou lukken om in de toekomst in Interreg te participeren. Ten eerste omwille van de reeds vermelde twijfels over de kansen voor cultuur in de nieuwe programmaperiode van Interreg. Na afloop van het project hadden ze gepolst bij Interreg Vlaanderen-Nederland welke middelen nog te verkrijgen waren om het project verder te zetten, maar werd de organisatie een negatief antwoord gegeven. Ten tweede omdat de organisatie er momenteel

¹⁰ Op het moment van het interview (juni 2015) was het plan van een toolbox te lanceren nog niet bekend.

niet aan toe is. Dit heeft te maken met het Vlaamse dossier voor het Kunstendecreet dat zij aan het opstellen zijn voor najaar 2015 en ook omdat Kunst in Zicht nog maar twee vaste personeelsleden in dienst heeft. Ten derde heeft Steel het gevoel dat de Interreg programma's meer en meer mogelijkheden bieden aan grotere organisaties.

Toch wil de organisatie in de toekomst nog Europese middelen aanvragen. Zo wil de organisatie, wanneer de organisatie weer wat gegroeid is, participeren in een Creative Europe programma. Daarnaast zijn ze reeds begonnen met het verkennen van het Erasmus+ programma, gezien de link tussen Kunst in Zicht en onderwijs. Dit ging echter niet vlot en de organisatie ervaarde een ontoegankelijkheid waardoor het plan opzij werd gezet.

“Daar vond ik wel dat je weinig advies kreeg bij welk programma je best zat (...) We zijn eens in 2012 naar een infosessie geweest van het Erasmus programma, en dan bleek dat dat echt wel heel erg gericht was op onderwijs en dat je daar als externe organisatie ook veel moeilijker kon ingeraken. Dat ging over uitwisseling van studenten of over uitwisseling van docenten van hoger onderwijs en daar werden ook vooral reiskosten betaald... maar dat was niet waar wij op zoek naar waren, wij waren op zoek naar projectmiddelen.” (Steel, 12 juni 2015)

5.1.9 BUDA KUNSTENCENTRUM

BUDA Kunstencentrum is een kunstencentrum in Kortrijk, ontstaan in 2004. Het kunstencentrum organiseert festivals en filmvoorstellingen en is tevens een werkplaats voor kunstenaars. BUDA is erkend als een multidisciplinair kunstencentrum en wordt gesubsidieerd door het Kunstendecreet met een werkingssubsidie over 4 jaar van € 1.000.000. BUDA is dus geen voorbeeld van een beeldende kunstorganisatie maar heeft een multidisciplinair karakter. Toch werden deze ervaringen opgenomen omdat het kunstencentrum doorheen de jaren al ervaringen met verscheidene Europese programma's heeft. Zo werd hun filmaanbod gesteund in het Media Programma, participeerden zij in meerdere Interreg projecten (telkens Interreg Vlaanderen-Wallonië-Frankrijk) en hebben zij ook al ervaring met de cultuurprogramma's.

In een gesprek met Franky Devos, algemeen directeur van BUDA, werden de ervaringen persoonlijk toegelicht. De nadruk lag in dit gesprek in de eerste plaats op de Interregprojecten, maar voor die topics waar het Cultuurprogramma ter sprake kwamen, werden deze ervaringen eveneens vermeld. Ook werd informatie gehaald uit een uiterst interessant artikel van de hand van Devos, gepubliceerd in De Frans Nederlanden van Ons Erfdeel in september 2013. In onderstaande tabel worden enkel de goedgekeurde en besproken projecten opgenomen. De afgekeurde worden besproken in onderdeel 5.1.9.2. Evenmin worden de toekomstige projecten opgenomen; deze worden besproken in deel 5.1.9.3.

Project	Projectlei-	Partners	Programma + aanvraag	Aanvaar
---------	-------------	----------	----------------------	---------

	der			d? + periode project
NEXT festival	La Rose des vents – scene nationale Lille Métropole (FR)	- Cultuurcentrum Kortrijk vzw (BE) - Kunstencentrum BUDA vzw (BE) - Maison de la culture de Tournai asbl (BE) - Espace Pier Paolo Pasolini (FR)	Interreg IV (2007-2013) Frankrijk-Wallonië-Vlaanderen (theme: quality of life) Total: € 2.309.547 EU Funding: € 1.180.000	JA 2008-2011
NE(X)TWORK S	La Rose des vents – scene nationale Lille Métropole (FR)	- Cultuurcentrum Kortrijk vzw (BE) - Kunstencentrum BUDA vzw (BE) - Maison de la culture de Tournai asbl (BE) - Espace Pier Paolo Pasolini (FR)	Interreg IV (2007-2013) Frankrijk-Wallonië-Vlaanderen (theme: quality of life) Total: € 1.531.341 EU Funding: € 732.968	JA 2012-2014
Trottoirs	Le Vivat, Armentières (FR)	- BUDA kunstencentrum (BE)	Interreg IV (2007-2013) Frankrijk-Wallonië-Vlaanderen (theme: quality of life) Total: € 684.963 EU Funding: € 349.775	JA 2011-2014
APAP (Advancing Performing Arts Project – performing Europe)	Szene, vereind zur Förderung der Kultur, (DE)	-Szene salzburg AT - kunstencentrum BUDA BE - BIT Teatergarasjen Bergen NO - Centrale Fies Dro IT - Fundacja Cialo/Umysl Warsaw PL - Maison de la Culture d’Amiens FR - Student Centre Zagreb – Culture of Change HR - Tanzfabrik Berlin DE	Cultuurprogramma 2007-2013 - Meerjaarlijkse samenwerkingsproject (1.1) € 2.500.000	JA (1 ^e indiening afgekeurd) Periode: 2011-2016
LABO 21: European platform for interdisciplinary research on artistic methodologies	BUDA kunstencentrum (BE)	- Laboratorium, BE - Bezimeno autorsko društvo, HR - University of Dance, SE	Cultuur 2007-2013 Kortlopende samenwerking (2jaar) € 200.000	JA 2010-2011
New Media, Performing Arts and Spectatorship	Crew vzw (Be)	- Kaaitheater BE - Kunstencentrum Vooruit BE - Kunstencentrum BUDA BE - V2 Institute for the Unstable Media, NL - EUROKAZ Festival, Zagreb HR - Steierischer Herbst Festival, Graz AT - Centro per l’Arte Contemporanea Luigi Pecci, Prato IT - La Chartreuse, Centre international de recherche, de création et d’animation, Villeneuve-les-Avignon FR - PLACCC Festival, Budapest HU	Cultuurprogramma 2007-2013 Kortlopende samenwerkingsproject € 200.000	JA Periode: 2010-2012

5.1.9.1 GOEDGEKEURDE PROJECTEN

Ontwikkeling idee en voorbereiding

Gezien de grensligging van de stad Kortrijk heeft de organisatie het voordeel te kunnen participeren in het grensprogramma Vlaanderen-Wallonië-Frankrijk. Het NEXT festival is ontstaan naar aanleiding van de opstart van de Eurometropool Lille – Kortrijk - Doornik in 2008. Dit is een EGTS (Europese Groepering voor Territoriale Samenwerking). De 14 instellingen die samen deze Eurometropool in het leven hebben geroepen, streven allemaal hetzelfde na: alle aspecten van de samenwerking binnen het grondgebied versterken (website Eurometropool). Zij stelden hun beleid voor en aanvankelijk zat cultuur hier niet bij. BUDA heeft dan samen met de andere festivalorganisaties het NEXT festival uitgewerkt en erin verwerkt.

*“Cultuur werd één van de zes prioritaire assen waarrond ze hun beleid uittekenden. Het zijn de nadagen van Richard Florida die met zijn boek *The Rise of the Creative Class* (2002) menig politicus overtuigt dat creatieve steden de motor van economische groei zullen worden. Wie wil dat niet? De burgemeester van Rijsel, Kortrijk en Doornik waren alvast helemaal gewonnen.”* (Devos, 2013, 3).

De interregsubsidie betekende in deze context een accelerator om gezamenlijke projecten op te zetten in de grensregio. Het was in de eerste instantie een financiële opportuniteit. Dankzij de subsidie van Interreg kon het festival op grote schaal kunnen uitgevoerd worden door de samenwerking met de andere huizen. NE(X)TWORKS is eigenlijk een verderzetting op het NEXT festival maar een nieuw dossier kon niet opgesteld worden voor eenzelfde project. Om die reden ontstond het project NE(X)TWORKS waarin men belicht hoe het festival als platform kan dienen voor economische, sociale en politieke netwerken.

De deadlines worden beslist door het Interreg programma, afhankelijk of zij er al dan niet klaar voor zijn. De tijd die vooraf ging aan de voorbereiding van de aanvraag was ongeveer zeven weken voor de eerste fase. Voor de 2^e fase hadden de organisaties de zomermaanden de tijd om de aanvraag op te stellen. Weliswaar moeten informeel de ideeën en samenwerkingen al gevormd worden vóór de lancering van de oproepen.

Vervolgens worden de ontwikkelingen van de projecten binnen het Cultuurprogramma van de EU belicht. Het project binnen het EU cultuurprogramma, APAP, was begonnen als een project waar jaarlijks project subsidies bij de EU voor gevraagd werden. Franky Devos getuigde dat Europa vervolgens zelf gevraagd had om het als een meerjarig samenwerkingsproject in te dienen onder het vorige cultuurprogramma (gesprek met Franky Devos, 1 juni 2015). De eerste keer dat deze projectaanvraag werd ingediend, werd het geweigerd door de EU maar de keer daarop werd het project voor vijf jaar erkend en gesubsidieerd (2011-2016).

Het plannen van een projectaanvraag voor het cultuurprogramma, of nu Creative Europe, is eenvoudiger gezien er vaste, jaarlijkse deadlines vastgesteld zijn waarnaar afgestemd kan worden.

Partnerschap

BUDA was nooit projectleider in een Interregproject en is hier ook geen vragende partij voor. Bij NEXT was de samenwerking met de andere partners in eerste instantie voor de financiële voordelen die via de opstart van de samenwerking vergaard kon worden. De eerste jaren hebben de partners vooral communicatieve bruggen geslagen en was er nog niet echt sprake van diepgaande expertise-uitwisseling, zoals nu wel al het geval is. In het andere Interreg project, *Trottoirs*, heeft de organisatie slechts één partner: Le Vivat in Armentière, een gelijkaardige stad als Kortrijk omwille van geschiedenis en schaal.

De zoektocht naar partners in de Interregprojecten wordt geholpen door evenementen die andere organisaties in de regio organiseren. Zo had de organisatie Pictonovo in Tourcoing een conferentie op touw gezet waar ambities uitwisseld werden. Clusters van gelijklopende ideeën werden gevormd en zo ontstonden nieuwe partnerschappen. In deze zoektocht heeft BUDA altijd het voordeel van de kleinschaligheid van de stad Kortrijk. Doordat men aan Vlaamse zijde van het programmagebied met minder zijn, wordt BUDA vaak zelf aangesproken door Rijselse collega's binnen het grensoverschrijdend samenwerkingsprogramma Vlaanderen-Wallonië-Frankrijk. “*On a l’embarras du choix*” (Devos, 2013, 4).

Inhoud van de projecten

Beknopt kan gezegd worden dat zowel NEXT als NE(X)TWORKS een festival is voor performing arts over de grenzen heen. *Trottoire* werkte rondom een aantal thema's in verband met kunst in de openbare ruimte en participatie in de kunst. Het inhoudelijke voordeel van deze projecten gesteund door Interreg, is dat ze op veel grotere schaal kunnen werken in samenwerking met meer omvangrijke steden en regio's. Expertise delen met organisatie uit deze steden, is eveneens een groot inhoudelijk pluspunt voor de organisatie. Zo is NEXT geen programmering van afzonderlijke huizen, maar heeft het een eigen identiteit gecreëerd dat de som van de vijf organisatoren ruim overstijgt (Devos, 2013, 4).

Dat deze inhoudelijke culturele projecten konden gesubsidieerd worden heeft de organisatie te maken met het Vlaanderen-Wallonië-Frankrijk programma waar cultuur hoger op de agenda stond als de andere Interreg programma's voor Vlaamse regio's. Devos heeft het gevoel dat de programma's waarin Romaanse landen bij betrokken zijn, cultuur een grotere inslag heeft (gesprek met Devos, 1 juni 2015). In tegenstelling tot programma's met Nederland waar hij het gevoel heeft dat cultuur minder en minder een prioriteit wordt en waar de kans om een cultuurproject gefinancierd te krijgen via Interreg zeer klein wordt. Anekdotisch vertelde Devos over een congres van de Chambre de Commerce Franco Belge in Frankrijk waar een speech over de rol van kunsten in de economie door Jean de Bethune, de gedeputeerde economie van de provincie West-Vlaanderen, gegeven werd. Dit vindt hij heel aanmoedigend, maar is volgens hem ondenkbaar in Nederland.

Administratie

Het administratieve werk dat gepaard gaat met Europese subsidies blijft een lastig karwei voor alle huizen zegt Devos. De lasten als partner beschouwt hij hoger bij Interreg dan bij het cultuurprogramma omdat de partnerorganisaties een groot deel minder belast worden hierin in vergelijking met de projectleiders.

Wanneer het afwegingskader (administratieve lasten/tijd versus de waarde project) dient gemaakt te worden, lijkt voor hem een Interregprogramma meer de moeite dan projecten onder het cultuurprogramma Creative Europe. Voor BUDA is dit immers meer haalbaar dan een Creative Europe project, waarvan hij vindt dat het stilaan een loterij begint te worden. Bij Interreg speelt ook een politiek component, waarbij via gelobby en genetwerk bij regionale overheden het één en ander waargemaakt kan worden.

Financieel management

Het project NEXT leverde jaarlijks € 68.000 aan middelen voor BUDA, wat betekende dat zij € 136.000 kosten moesten maken voor het project.

Het feit dat er geen gemeenschappelijke rekening voor alle partners bestaat, ervaarde BUDA als een negatief element voor het financieel management. In het geval van NEXT leek het Devos beter om dit wel te hebben, maar de Europese regelgeving van Interreg laat dit niet toe.

Samengevat stelde Devos dat er eigenlijk quasi constant problemen zijn met de financiële uitwerking van de Interreg projecten. De grootste hinderpaal, ondervond de organisatie, is dat er bij het management van Interreg een gebrek aan vertrouwen is. Enerzijds onderkent Devos strenge controle gezien het om aanzienlijke subsidiebedragen gaat en de Europese beleidsmakers “*in een soort bubbel in Brussel*” zitten (Devos, 1 juni 2015). Maar door de hele procedure op een zodanig strikte en rigide manier te laten verlopen, wordt een klimaat van wantrouwen gecreëerd volgens Devos.

Daarnaast ondervond de organisatie cash flow problemen tijdens de uitvoering van de Interreg projecten omwille van de lage voorfinanciering van het bedrag door het Interregprogramma. In tegenstelling tot het cultuurprogramma waar de voorfinanciering geen probleem vormde met een voorschot van 80%, moest een Interreg projecten grotendeels zelf voorgefinancierd worden. Om hieraan tegemoet te komen, ging de organisatie lenen bij de bank. Momenteel heeft de organisatie bijvoorbeeld € 250.000 geleend om deze situatie op te lossen maar elk jaar betalen ze hier zo'n 11 à 12.000 € interest voor. In de selectieprocedure wordt hier enigszins rekening mee gehouden of de organisaties de vereiste voorfinanciering aankunnen via een verklaring van de organisaties zelf (Devos, 1 juni 2015).

Begeleiding

De grote nabijheid van de begeleiding (bij provincie West-Vlaanderen) tijdens de Interregprojecten werd als zeer positief ervaren.

Wat betreft de Creative Europe-projecten, werd de Creative Europe Desk positief ervaren in de hulp bij de ontwikkeling van het idee en de zoektocht naar partners, maar negatiever vond Devos dat er geen begeleiding qua administratieve en financiële uitwerking wordt geboden. Het zou volgens de algemeen directeur van Buda aangeraden zijn om hiervoor meer ondersteuning te krijgen van de desks of mogelijks van de steunpunten. Bij laatstgenoemde moet echter de vraag gesteld worden of zij hier wel gemandateerd genoeg voor zijn gezien de desks in contact staan met het Europese niveau. Het uitvoerend management van Creative Europe, EACEA, werd als moeilijk bereikbaar en veraf ervaren.

5.1.9.2 AFGEKEURDE PROJECTEN

Tweemaal werden een ingediend dossier bij het cultuurprogramma afgewezen: het ene zeer recent bij Creative Europe (titel onbekend), een ander was voor het NEXT festival bij Cultuur 2007-2013. Feedback van het recente project leerde hen dat het voornamelijk op communicatie vlak tekort schoot. In Devos' mening ging het soms om heel ridicule redenen. Zo werd het dossier van NEXT beoordeeld met een score van 96 op 100 punten maar een project moest 98/100 halen om geselecteerd te worden. Devos besluit dat er veel verwacht wordt van de projecten bij de cultuurprogramma's. Naar het kunstencentrums gevoel wordt het immers voor Creative Europe projecten langzaamaan niet meer de moeite om hier tijd en middelen in te steken. Bovendien vindt de organisatie dat het, in het geval van een kleine samenwerking, om niet zoveel geld gaat. Met de € 200.000, over verschillende jaren en te verdelen over de partners, kan niet meer zoveel gedaan worden per organisatie (Devos, 1 juni 2015). Dit moet weliswaar in de context van de organisatie gezien worden die zich met het festival focust op performing arts waarbij de kosten snel oplopen.

Ondanks deze bedenkingen, gaat de organisatie toch het recente Creative Europe project nogmaals indienen in de toekomst. Aangezien de jury slechts bestaat uit twee personen, kan het dus zijn dat de nieuwe jury minder belang hecht aan de communicatie als de vorige.

5.1.9.3 BESLUITEND EN TOEKOMST

In het algemeen schat Devos de kansen voor culturele projecten bij de nieuwe Interreg programma's 2014-2020 veel lager in als de voorgaande beleidsperiode. *“Als culturele organisaties nog Europese centen wil, zullen ze zich moeten inschrijven in de 2020 strategie”* (Devos, 2013, 5). In het bijzonder zuiver artistieke projecten, zullen minder waarschijnlijk geselecteerd worden. Zoals reeds besproken in hoofdstuk 4.2.2. over de structuurfondsen, behoort cultuur niet meer tot de prioriteiten in de meeste Interregprogramma's. Ook in Vlaanderen-Wallonië-Frankrijk behoort cultuur niet meer tot de prioriteiten tussen 2014-2020 maar kreeg een transversale functie en doorkruist de prioritaire

domeinen mobiliteit, economie en duurzame ontwikkeling. Echter merkte Devos in het programma horende bij een luik in verband met toerisme – onder een subcategorie – een aantal regels op ten gunste van cultuur. Deze enkele zinnen poneren volgens Devos de mogelijkheid om culturele projecten met een internationale uitstraling alsnog gefinancierd te krijgen. Vermoedelijk gaat het om de specifieke doelstelling 4, horende bij prioriteit 3, *“Op creatieve, innoverende en duurzame wijze het grensoverschrijdend patrimonium valoriseren en ontwikkelen via toerisme”*. Eén van de verwachte resultaten hierbij is *“de verdere professionalisering van de actoren in de sectoren duurzame ontwikkeling, toerisme en cultuur”* (Interreg Frankrijk- Wallonië –Vlaanderen, 2015, 29). Ook in prioriteit 2 (*“versterken van het grensoverschrijdende concurrentievermogen van de kmo’s”*), onder SD 3 (*“gezamenlijk voorzieningen creëren, valoriseren en met elkaar delen om de kmo's te ontwikkelen en te begeleiden bij het zoeken naar toegang tot de markten”*) wordt cultuur vermeldt als sector (Interreg Frankrijk- Wallonië –Vlaanderen, 2015, 26).

Volgens Devos linkt de sporadische vermelding van cultuur in het programma aan de discussies die hieromtrent gaande zijn binnen het beleid. Ondanks het feit dat cultuur niet meer op de agenda staat in de programma's, pogen de lokale en provinciale overheden de deur nog op een kier zetten voor culturele projecten (Devos, 1 juni 2015).

Ondanks de eerder negatieve visie op de toekomstige Interreg 2014-2010 periode, heeft het kunstencentrum recent drie nieuwe Interreg projecten ingediend. Deze drie nieuwe aanvraagdossiers spelen dan ook helemaal in op die sporadische regels waarin cultuur vermeld werd: (1) een nieuw dossier voor NEXT werd ingediend en werd vanuit toerisme benaderd, alsook zal worden ingespeeld op andere economische- en ondernemingsaspecten.

“We hebben gezocht naar argumenten op basis van toerisme: zo is de meetindicator, als enigste mogelijk in het project, het aantal nachten die geboekt worden bij hotels in de stad en grensregio. Zo worden voor een IETM-conferentie die georganiseerd wordt, 450 personen voor vijf dagen lang verwacht in Kortrijk en Rijsel. Hierbij hebben we ingespeeld op de impact voor de hotels in Kortrijk en Rijsel voor dit evenement” (Devos, 1 juni 2015).

(2) Een tweede dossier noemt *“Europole North”* en is gelijkaardig aan APAP en hierin zal Buda als partner participeren. Er wordt een pool van bedrijven, wetenschappers uitgebouwd die kunstenaars zullen ondersteunen in hun artistieke creatie. Devos vreest echter dat het niet zal goedgekeurd worden omwille van een *“te artistiek”* project. De gekozen meetindicator hier wordt de impact op innovatie bij bedrijven. De partners achten het noodzakelijk om inhoudelijk aspecten van economie of ondernemerschap te betrekken om tegemoet te komen aan de doelen van Interreg. (3) Een derde projectdossier, *“Pause/Play”* is opnieuw met Le Vivat van Armentière. Het gaat om een klein subsidiebedrag (voor BUDA € 160.000 voor vier jaar) en speelt inhoudelijk in op nieuwe economische modellen zoeken, als alternatief op de huidige drang naar economische groei, om de economische crisis op te lossen in samenwerking met kunstenaars en wetenschappers. Devos denkt niet dat dit zal

goedgekeurd worden omdat het eigenlijk interreg-programma tegenspreekt in de essentie, “*maar het zou wel de prijs van het ‘meest sympathieke’ project moeten winnen*”, aldus Franky Devos (1 juni 2015). Ook al worden de projecten niet goedgekeurd, is het de tijd waard omwille van de contacten die gelegd zijn en die kunnen leiden tot mogelijke verdere samenwerking.

Besluitend betekende het opgebouwde netwerk het grootste voordeel van de Europese projecten, maar ook de expertise die werd uitgewisseld tussen de partners (hieronder verstaat men ook informele uitwisseling van praktische, banale zaken die bijgeleerd worden en die de organisatie misschien zal overnemen). Dat het kunstencentrum de laatste structurele subsidieronde van de Vlaamse regering een budgetstijging kreeg en één van de grootste kunstorganisaties werd, is volgens Devos te danken aan de ambitieshift die BUDA zich eigen maakte om een internationaal festival voor twee miljoen inwoners te organiseren (Devos, 2013, 5). Tevens kan gesteld worden dat BUDA Interreg waardevoller acht als Creative Europe omwille van de nabijheid van de partners als eerste. Ten tweede zag het management de kansen op selectie bij het cultuurprogramma dalen over de jaren door meer kandidaten en door een stijgende bekendheid (dankzij de inspanningen van de Creative Europe Desk).

5.1.10 MUHKA

Het Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen is het museum voor moderne kunst en hedendaagse kunst in Antwerpen. De instelling doet zowel aan tijdelijke tentoonstellingen als collectieaanwerving en kunstwetenschappelijk onderzoek. Als instelling van de Vlaamse Gemeenschap, valt het museum noch onder het Kunstendecreet, noch onder het Erfgoeddecreet maar ontvangt het vanuit Vlaanderen een vijfjarige structurele subsidie van vier à vijf miljoen euro (Van Keirsbilck, 10 juli 2015). Daarnaast krijgen ze subsidies van de stad Antwerpen voor een bedrag van ongeveer € 75.000.

Dieter Van Keirsbilck, zakelijk directeur, lichtte in een persoonlijk gesprek de ervaringen van MuHKA toe. De focus van het gesprek lag op *L'Internationale*, een project dat momenteel lopende is. Aanvullende informatie werd aangereikt zoals de *grant agreement* en de *budget sheets* van het project. Naast dit project heeft het museum slechts één voorafgaande ervaring met een Europees samenwerkingsproject toen Van Keirsbilck nog niet voor het museum werkte; een voorbereidend project op *L'internationale* met dezelfde partners maar een kortlopende samenwerking met een lager budget. Omdat concrete gegevens ontbreken, wordt dit project niet opgenomen in onderstaande tabel.

Project	Projectleider	Partners	Programma aanvraag +	Aanvaard? periode project +
L'internationale	Van Abbemuseum Eindhoven (NL)	<ul style="list-style-type: none"> - MuHKA, Antwerpen (BE) - Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofia, Madrid ES - Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA), Barcelona (ES) - Moderna galerija (MG+MSUM), Ljubljana, (Slovenië) - SALT (Istanbul and Ankara, Turkey) - Stiftung Universität Hildesheim (DE) 	Cultuurprogramma 2007-2013 Meerjarige samenwerking € 2.500.000	JA 2013-2017

		- School of Arts (KASK), Gent (BE)		
--	--	------------------------------------	--	--

5.1.10.1 GOEDGEKEURDE PROJECTEN

Ontwikkeling idee en voorbereiding

Zoals kort aangehaald, is *L'Internationale* een vervolgproject van een kleiner, tweejarig Europees samenwerkingsproject met dezelfde partners. Het ontstaan van het oorspronkelijke projectidee kwam doordat alle partners, behalve het Reina Sophia die later in de conferentie bijgekomen is, middelgrote organisaties zijn die een bepaalde druk voelden om een nieuw profiel en concept te ontwikkelen als alternatief op het overheersende model van monolitische instellingen zoals bijvoorbeeld Tate Modern. Als confederatie willen zij niet samensmelten tot één grote instelling, maar willen ze krachten bundelen om een nieuw samenwerkingsverband rondom een specifiek thema op te starten waarbij iedereen zijn eigenheid behoudt.

De tijd die inmiddels over het project is heengegaan is zes jaar: één jaar voorbereiding, twee jaar het eerste (kleine) samenwerkingsproject en vervolgens de vijfjarige grote samenwerking van 2013 tot 2017. De instellingen zijn momenteel aan het nadenken en uitzoeken hoe het project goed afgesloten kan worden en wat er zal gebeuren na de Europese financiering.

Partnerschap

Het partnerschap houdt een samenwerking, een “confederatie”, in tussen zes musea en een aantal aanverwante instellingen die geen musea zijn, zoals universiteiten. Alle partners hebben veel samengezeten om het project samen te stellen en te ontwikkelen. Van Abbe hanteerde vervolgens de pen voor de aanvraag, maar over alles werden onderlinge afspraken gemaakt op voorhand. Voorheen had het Antwerpse musea al samengewerkt met twee van de partners, Van Abbe en SALT.

MuHKA werd benaderd door Van Abbe om partner te zijn via het persoonlijke netwerk en de affectie tussen de instellingen.

“Wij hebben altijd al een hele goede relatie gehad met Van Abbe. MuHKA en Van Abbe liggen ook sowieso niet zo ver van mekaar, Eindhoven en Antwerpen. Van Abbe had ook heel goede contacten met SALT in Istanbul en met MACBA ook... Het gaat deel netwerk, deel gelijkaardige instellingen zijn, waarop gebaseerd is geweest om partners te benaderen” (Van Keirsbilck, 10 juli 2015).

Van Keirsbilck ervaart de samenwerking met de partnerinstellingen als zeer positief. De enige kink in de kabel had te maken met een wisseling van de directeur van het curatorteam in MACBA als gevolg van een intern probleem. Om die reden situeert Van Keirsbilck een mogelijke faalfactor van een Europees samenwerkingsproject in het gevaar dat één van de partnerinstellingen in een interne crisis geraakt door omstandigheden en het project hieronder lijdt.

Een succesfactor voor een goede projectuitwerking en waardevol partnerschap daarentegen is het regelmatig, fysiek ontmoeten van de partnerinstellingen. Hoewel de directeur tweemaandelijks skypeet met de projectcoördinator, merkt hij vanuit zijn ervaring dat men veel productiever is bij een fysieke ontmoeting.

Inhoud van het project

Het sleutelthema van het samenwerkingsverband is de periode vóór de val van de Berlijnse muur en er net na. De naam van het project is ontleend aan de *Internationale*, het strijdlid van de arbeidersbeweging, waarin wordt opgeroepen tot een rechtvaardige en democratische samenleving. De hoofdactiviteit van de musea binnen het Europese project is het organiseren van tentoonstellingen. Daarnaast gaat een beperkt deel van de subsidie die naar colloquia en lezingen. In een derde instantie werden ook vier werkgroepen opgericht die thematisch werken rond thema's als ICT, collectie en communicatie. Alle kennis en ervaring die gegenereerd wordt, wordt op het online webplatform en applicatie geïntroduceerd.

Een belangrijke succesfactor ter goedkeuring van een project oriënteert Van Keirsbilck in een consistent programma met een thema dat door alle internationale partnerinstellingen gedragen wordt. Er moet een bepaalde visie achter zitten, een filosofie met een hoger doel. Het hoger doel van *L'Internationale* is om een alternatief te zijn van samenwerking en die innoverend is. Het innoverende karakter van een project is tevens enorm van belang om het goedgekeurd te krijgen.

Administratie

De grootste administratieve uitdaging vindt Van Keirsbilck zonder twijfel de administratie van de budgetten. Ieder jaar moeten ze een rapport maken, zowel een inhoudelijk rapport als een technisch rapport, waarin dat eigenlijk iedere euro en iedere cent die uitgegeven is, moet verantwoord worden.

“Maar verantwoord worden tot in het extreme. Met factuur, met onkostennota's, etcetera etcetera... al dat materiaal moet digitaal verzameld worden, ingescand worden en juist gecodeerd worden” (Van Keirsbilck, 10 juli 2015).

De tijd die hierin kroop is terug te vinden in de verplicht op te stellen time sheets: zowel de activiteiten van een speciaal aangeworven medewerker, alsook de curatoren en de mensen in de werkgroepen worden opgenomen in deze sheets (MuHKA en Van Abbe, 2015). De zakelijk directeur maakte zelf ook een inschatting van de verhouding van zijn totaal aantal werkuren ten opzichte van het Europese project: voor hem zou dat ongeveer één twintigste van zijn totale tijd opeisen, schat hij. Zeker wanneer een rapportage nadert, is het team hier een paar maanden druk mee bezig.

Een succesfactor voor een waardevolle uitwerking van een project situeert Van Keirsbilck in het hebben van een goede coördinator binnen de lead partner die alles op administratief vlak in goede

banen leidt. Daarnaast moeten er binnen de partnerinstellingen duidelijke verantwoordelijkheden toegewezen worden aan één of meerdere personen die de administratie opvolgen.

Toch vindt hij het de tijd en moeite waard omwille van de toegevoegde waarde van de samenwerking met andere instellingen die het programma biedt.

Financieel management

Het programma bedraagt 2,5 miljoen euro voor alle partners gedurende vijf jaar. Het volledige project budget bedraagt vijf miljoen euro. 50 % cofinanciering is verplicht door de partnerorganisaties bij te dragen. MuHKA heeft naast eigen middelen aanvullende financiering gevonden via buitenlandse stichtingen (privé en publiek) en ambassades van landen waarvan de kunstenaars mee in de groepstentoonstelling zaten.

“Bijvoorbeeld voor de Welvaartstaat is er een budget voorzien in het voorstel van 55.000 euro voor dat specifiek project. Normaal proberen wij het totale budget van de tentoonstelling te houden op het dubbele daarvan. En als we daar een groter budget voor nodig hebben, dan zullen we de middelen zoeken bij externe financiering zoals sponsoring of door stichtingen... Maar in principe is de financiering ongeveer 50%. Het zal altijd iets minder zijn omdat we altijd wel wat externe middelen erbij vinden.”(Van Keirsbilck, 10 juli 2015)

Voor MuHKA specifiek betreft het een financiering van om en bij de € 550.000 - 600.000, verspreid over het hele project. Afhankelijk van welke tentoonstelling georganiseerd worden, zal dit het ene jaar wat meer zijn dan het andere. Vier tentoonstelling zal MuHKA met deze subsidie financieren en daarnaast nog een aantal kleinere posten zoals IT-projecten die vanuit de werkgroepen zijn opgestart.

Van Keirsbilck getuigde dat de organisatie in het begin nog niet voldoende op de hoogte was over de specificiteiten van de verwachte Europese financiële verslaggeving. Hoewel het project over zeer goede coördinatoren beschikt in het Van Abbemuseum, kwamen deze er pas bij na de opstart. Doordat de opstart moest gebeuren met het personeel van de reguliere werking, verliep dit in het begin niet zo vlot. Nadien werd beslist iemand aan te werven bij Van Abbe die louter de opvolging doet van het Europese project wat voor betere begeleiding zorgde bij MuHKA.

Doordat de financiële richtlijnen ten eerste anders zijn en ten tweede relatief snel veranderen binnen de EU, is ieder jaar wel iets aangepast waardoor de organisatie zich continu intern moest aanpassen. Ondanks onderstaande verklaring dat er veel tijd en werk in kruipt, merkt hij ook op dat het ook wel duidelijk is eenmaal onder de knie.

“Wij hebben voor onze reguliere werking een systeem van facturen coderen die wij gewoon zijn maar de codering die gevraagd wordt door de Europese Unie is anders. En dat lijkt een simpel ding maar als er een factuur binnenkomt, moet die gecodeerd worden en als dat één voor het Europese project is, moet dat anders en niet iedereen was daar direct mee weg en dat vergt wel wat aanpassing”(Van Keirsbilck, 10 juli 2015).

Met prefinanciering van het project heeft MuHKA nog geen problemen gekend. Er wordt een voorschot door de EU betaald van 40%, een volgende 40% ontvangt het museum na de jaarlijkse rapportage en de laatste 20% wordt gestort bij de eindevaluatie van het totale project.

Begeleiding

Van Keirsbilck is twijfelachtig over het al dan niet nood hebben aan externe begeleiding voor de financiële verslaggeving vanuit Europa, Vlaanderen of een andere instantie. Gezien MuHKA ‘slechts’ een partnerinstelling is in het project, ligt de eindverantwoordelijkheid niet bij hen en verlopen alle contacten met de administratie van EACEA via de projectleider. Een ondersteuning vanuit Europa lijkt hem dus, voor MuHKA, niet veel toegevoegde waarde te bieden.

Het management van MuHKA is niet goed op de hoogte van wat Vlaanderen aanbiedt ter ondersteuning. Hij ziet de rol van de Creative Europe Desk voornamelijk in de begeleiding van de pre-fase en niet voor de uitwerking van een project.

“De verdere financiële opvolging is te operationeel, dan zit je veel te diep in de organisatie om daar eigenlijk ondersteuning te kunnen bij vragen. Omdat iedere organisatie anders gestructureerd is intern” (Van Keirsbilck, 10 juli 2015).

5.1.10.2 BESLUITEND EN TOEKOMST

Na de Europese financiering is het de bedoeling om de confederatie van musea verder te zetten, ongeacht er extra financiering gevonden wordt. Onder welke vorm en met welke financiering zijn nog vraagtekens waarover de instellingen in overleg zijn. De intentie is wel om opnieuw in te schrijven in een Europees programma, omdat het voor deze confederatie het meest geschikte instrument lijkt. Van Keirsbilck schat het nieuwe cultuurprogramma echter niet positief in.

Besluitend is Van Keirsbilck een absoluut voorstander van de langlopende subsidies die dit cultuurprogramma aanbiedt. Het gaat over een vijfjarig programma waarin de confederatie haar visie volledig kan ontplooiën, wat het grootste voordeel is van de Europese subsidie in Van Keirsbilck’ opinie. Een groot pluspunt is weliswaar dat het om een aanzienlijk bedrag gaat van 2,5 miljoen euro. Een tweede pluspunt volgens Van Keirsbilck beschouwt hij de verplichte samenwerking met de buitenlandse partners waardoor de blik wordt opengetrokken, weg van Vlaanderen. Op zich vindt hij dat er geen nadelen verbonden zijn aan het project, behalve dat de complexiteit van dossieropbouw en de rapportage zou mogen verlaagd worden.

5.2 SUCCESFACTOREN EN KNELPUNTEN GEËXTRAHEERD PER PROGRAMMA

In voorgaande deel werden de ervaringen van de organisaties besproken per topic. In dit deel worden, per programma, de succes- of ‘faal’-factoren afgeleid en getoetst aan documentanalyses van de programma’s en Europees beleid.

Alvorens verder te gaan, dient kort geschetst te worden wat er net bedoeld wordt met een succesvol Europees project. Het begrip wordt tweeledig beschouwd in deze scriptie. Als eerste is een succesvol project een project dat geselecteerd werd voor subsidies. Ten tweede wordt onder succes de uitwerking van het project begrepen dat zowel financieel, artistiek en inhoudelijk meerwaarde en voordeel biedt voor alle betrokken partners waarbij de voordelen de (administratieve) werkdruk waardig zijn.

5.2.1 CREATIVE EUROPE PROJECTEN

5.2.1.1 VERGELIJKENDE MATRIX TOPICS PER ORGANISATIE

	Idee en voorbereiding	Partnerschap	Inhoud	Administratief	Financieel	Begeleiding	Overig
C o n t o u r	- reden: experimenteel / weg van provinciaal niveau - idee binnen organisatie ontwikkeld - fysiek bezoeken partners	- voorkeur gekende partners - zoeken en toeval - weinig mogelijkheden binnen sector - voorwaarden : (1) dezelfde golflengte, (2) gelijkwaardigheid - Oost- en Noord Europa - fysiek bezoeken ter opvolging	- vanuit eigen doelstellingen -transnationale aspect - bijdragen kunstenaars - voorwaarden en prioriteiten programma beantwoorden > artificiële constructie ? - thematiek onbelangrijk - knelpunten: (1) gebrek audience development (locatie), (2) invalshoek vinden, (3) grootte organisatie vs. ambitie	- halftime medewerker (vorbereiding) -actieve raad van bestuur - administratieve last en tijd minder waard	- uitdaging: begroting vorbereiding - iedereen financieel baat - discreet uitbetalen voor cash flow problemen te vermijden - knelpunt: opvolging - hoge controle	- “all-round persoon” wenselijk (financiële) – door VG of steunpunten - CultuurContact Punt/desk positieve begeleiding - communicatie EACEA stroef	-opvolging project belangrijk - toekomst afhankelijk van Vlaamse subsidies en stabiliteit organisatie - grote gevestigde organisaties meer kans - motivering directie ontbreekt
L o k a 1 0 1	- reden: reeds internationaal/ dreiging opheffing Vlaamse steun	- vertrouwde partners - motivering groot - knelpunt: logge schoolinstituten als partner - geografische verspreiding positief ervaard - mogelijke toekomstige partners - knelpunt: geen ware collaboratie, ongelijke verantwoordelijkheid en	- artistieke op eerste plaats - relevantie positief ervaren (beantwoorden prioriteiten) - knelpunt: inhoud aanvraag te vaag - zwakke audience development (gebrek aan strategie) - knelpunt: communicatie met betrekking tot de specifieke sector - taalaspect onderbelicht - te ambitieus (?)	- door Vergaert: alleen - kostbare tijd verloren - basisvoorwaarde en administratieve documenten niet voldaan (1 ^e indiening) - “oubollig” - structuur aanvraag dossier positief	- begroting: onderhandelin g partners van belang - onduidelijk en onvoldoende beargumenteer d onevenredig groot budget naar projectleider	- geen beroep op vorbereidende subsidies EU dossier - Creative Europese desk positieve begeleiding	- projecten beeldende kunst moeilijke piste: te weinig rekening met karakter sector / gebrek aan flexibiliteit
N	- project 1)	- vertrouwde	- bieden van	- noodzakelijk	- solide	- positieve	

e t w e r k	voorbereiding in samenwerking, project 2) na goedkeuring betrokken	partners (project 1) via kunstenaars in contact partners (project 2) - knelpunt: zoeken partners - partnerschap is meer dan een som van de delen - voorwaarden: (1) kwalitatief, (2) loyaal, (3) inherente motivatie - sterktepunten: leren kennen van organisaties, kennisdeling, netwerk opgebouwd	toegevoegde waarde en Europese meerwaarde - aansluiten bij eigenheid organisatie	kwaad - tijd waard maar sop moet kool waard zijn - extra kosten	financiële situatie waardoor geen cash flow problemen	evaluatie Creative Europe desk	
B o z a r	- reden: hoge kosten tentoonstelling dragen	- uitdaging: uitzoeken partners - financiële verwickelingen afspreken - één à twee al samengewerkt - voorkeur voor vertrouwde partners - positief voor opbouw van netwerk	- niet-sectorale benadering bij evaluatie criteria: meer flexibiliteit gewenst (publieksbereik) - steeds meer economische en marktgerichte doelstellingen	- last - tijd waard: afhankelijk project tot project	- uitdaging: begroting - fulltime medewerker - problemen voorfinanciering opgevangen budget Bozar	- positieve evaluatie Creative Europe Desk - extra begeleiding financiële verwerking wenselijk – door Desk?	- meer aandacht op aantonen van impact - competitie wordt groot
A u g u s t e O r t s	- reden: reeds internationaal op zich maar nood aan extra stimulans voor internationale werking, samenwerkings kader en financiële aspect - voorheen al (twee) pilootedities – uittesting format - Engelstalige eindredactie aanvraag	- voorheen samenwerking - zoektocht via kunstenaars, binnen netwerk - gezamenlijk ontwikkeling en uitvoering project - onderhoud relaties tijdsrovend - succesfactor: communicatie partners	- eigen visie en werking - vanuit praktijk/kunstenaar vertrekend - aangepast jargon	- gezamenlijk partners voor aanvraagdossier - stijging last na goedkeuring - verstrengde controle - tijdsroevende, kleine aanpassingen - tijd waard	- budget één op één met partners besproken - budgetair op hoogte vanaf begin gezien - moeilijkheid van aanpassingen - laag bedrag omwille cofinanciering te dragen - niet toepasselijke evaluatie EU: grotere kosten geloofwaardiger (communicatiekosten) - moeilijkheid: verwarring verloning - voldoende informatie uitwerking dankzij e-tutorials	- positieve evaluatie Creative Europe Desks: workshops, doorlezen dossier... - extra financiële begeleiding niet nodig omwille vernieuwde e-tutorials e.d. - te laat Vlaamse subsidies ter voorbereiding - nieuwe subsidie cofinanciering: mogelijke hefboom - contact EACEA: succesfactor voor vlotte samenwerking/terughoudend ontmoeting	- meer overlapping media-cultuur wenselijk
M S K		- reeds contacten - eerste samenkomst na selectie	- veel ruimte - sociale dimensie - rekening houden denkwijze Europa - communicatie-aspect: niet concreet - omschreven doelgroep	- strenge evaluatie - kritiek: te vage activiteitenlijst - tijd waard	- medewerker aanwerven - voorfinanciering geen knelpunt	- begeleiding financiële verwerking wenselijk - persoonlijker contact EACEA wenselijk	
B U D A	- reden: financiële opportuniteit - eerst kortlopende EU	- netwerk en expertise positief - afstand negatief	- knelpunt: communicatie-aspect	- last - meer moeite bij Interreg dan bij Creative Europe	- kleine samenwerking: te klein bedrag	- positieve evaluatie Desks - meer ondersteuning financiële en	- strenge feedback/hog e verwachting - dankzij EU projecten :

	subsidie, nadien meerjarige					administratieve uitwerking wenselijk – desks? - EACEA moeilijk bereikbaar	ambitieshift
M u H K A	- reden: langlopende subsidie en groot bedrag, blik opengetrokken - vervolproject op kortlopende subsidieproject - idee gezamenlijk partners ontstaan: bepaalde druk, alternatief bieden	- gelijkaardige organisaties - zoektocht via persoonlijk netwerk en affectie projectleider - intensieve samenwerking concept - voorheen met 2 organisaties samengewerkt - knelpunt: interne crisis partners - succes: regelmatig, fysiek ontmoeten - meerwaarde in samenwerking	- consistent programma met bepaalde visie - innovierend + digitale aspecten	- uitdaging: administratie budget en rapportage – extreme verantwoordelijkheid - complexiteit verlagen - aangeworven medewerker + directie - succes: goede coördinator voor administratie bij lead partner - tijd waard : noodzakelijk kwaad	- begin niet voldoende op hoogte financiële verwerking: anders en veranderend - hoge subsidie - geen problemen voorfinanciering	- geen nood extra begeleiding als partnerorganisatie - positieve evaluatie Creative Europe Desk	- pessimistisch toekomst - confederatie verder zetten

5.2.1.2 SUCCESFACTOREN

Ingedeeld in overeenkomst met bovenstaande matrix, worden de meest opvallende factoren van succes besproken. De categorie “idee en voorbereiding” werd weggelaten omdat de verbonden succesfactoren konden onderverdeeld worden over de overige klassen. De zes klassen worden tweeledig opgesplitst: (1) ten eerste worden de goede praktijken – naast het voldoen aan de *award criteria* - opgesomd opdat het project wordt goedgekeurd door de beoordelingscommissie; (2) ten tweede komen die factoren aan bod die gunstig (of ongunstig) kunnen zijn voor een meer algemene succesvolle uitwerking van een project.¹¹

5.2.1.2.1 INHOUDELIJK PROJECT

Ter goedkeuring:

➤ concrete omschrijving projectaanvraag

Een knelpunt bij heel wat af- en goedgekeurde projecten hield de te vage uitwerking in. Zo was de rode draad doorheen de kritiek van Traffic dat te weinig informatie verschaft werd om de beoordelingscommissie te overtuigen. Een “*sub-succesfactor*” hierbij is de nood aan een **goede Engelstalige eindredactie** bij het opstellen van de projectaanvraag. Aanrader is om er een Engelse *native speaker* bij te betrekken.

➤ uitgewerkte publieksoontwikkeling, communicatie en publieksbereik met visie

¹¹ Deze opdeling kan echter niet strikt gezien worden: bepaalde factoren dragen immers zowel bij tot goedkeuring alsook een succesvolle uitwerking van het project.

Zowel Lokaal01, Contour en BUDA hebben reeds afkeuring van een projectvoorstel gekend waarbij één van de voornaamste ‘faal’-factoren te situeren was in het gebrek van communicatiemanagement met visie op publieksontwikkeling. Negatieve opmerkingen van de beoordelingscommissie wat betreft communicatie- en publieksbereik kwamen in de feedback van Traffic (Lokaal01) in drie van de vier beoordelingscriteria terug. Ook MSK en Bozar zagen het communicatieve aspect als een knelpunt. MSK had een goede visie op doelgroep voor ogen, gelinkt aan lokale partners om het doelpubliek te bereiken, waardoor zij een concreet communicatieplan na de goedkeuring van het project konden toevoegen. Een **tot in detail uitgewerkte communicatiestrategie en -plan** met de voorziene **doelpublieken** en de manier waarop hen te bereiken en in welke taal, is een cruciale succesfactor. Hiervoor dient echter wel moeite en motivatie aanwezig zijn: “(...) *maar we hadden ook geen zin om hiervoor een aparte website voor te maken waar toch niemand naartoe surft en die de kosten-baten niet rendeert*” (Devos, 1 juni 2015).

De hoge eisen wat betreft het publieksbereik werden niet steeds als gepast ervaren bij de sector van de beeldende kunst. Zo vermeldde Frederik Meseeuw van Bozar dat het publieksbereik voor een tentoonstellingsproject veel moeilijker te bereiken valt als een festival en pleitte voor meer flexibiliteit in de beoordeling van dezelfde criteria voor alle sectoren. Deze mening sluit aan bij die van Lokaal01 waar men acht dat brede doelgroepen bereiken niet altijd even goed samengaat met de hedendaagse beeldende kunstensector.

Bijkomstig hierbij is dat Europa ongeloof heeft voor het gekoppelde communicatiebudget dat te laag is in de perceptie van Europa, ondanks deze organisaties gewoon zijn met zo’n bedrag te opereren.

“De grote opmerking was dat ze vonden dat we een heel laag communicatiebudget hadden. Europa is gewend dat een website 15.000 euro kost... Als wij dan zeggen dat onze website – ik ben nu het cijfer kwijt – maar pakweg 4000 euro gaat kosten, dan gaan zij dat zeer raar vinden. Terwijl wij wel kunnen verantwoorden waarom wij die uitgaven gaan doen.”
(goossens, 8 juni 2015)

In voorgaande hoofdstuk werd reeds opgemerkt dat in de beleidsdocumenten van het nieuwe Creative Europe programma 2014-2020 een bijkomende aandacht naar publieksontwikkeling en – bereik gaat. Ook in de gesprekken met de respondenten kwam het aspect van publieksbereik herhaaldelijk terug. Zo getuigden verschillende organisaties die ervaring hadden met zowel het voorgaande als het meest recente cultuurprogramma dat de beoordelingscommissie hier steeds meer aandacht aan schenkt.

“Negen jaar geleden waren ze hier nog niet zo mee bezig” (Frans Lefever, 29 april 2015).

Het stijgende belang om in te zetten op publieksontwikkeling en –bereik is te staven aan de hand van de verordening van het nieuwe programma. In tegenstelling tot het voorgaande programma (Europese Unie, 2006, 4), luidt een specifieke doelstelling in het nieuwe Creative Europe programma “(...) *alsmede het bereiken van nieuwe en grotere publieksgroepen en het verbeteren van de toegang tot*

culturele en creatieve werken in de Unie en daarbuiten, waarbij de inspanningen met name moeten worden gericht op kinderen, jongeren, personen met een handicap en ondervertegenwoordigde groepen” (Europese Unie, 2013, 226 (art. 4, b.)). Bevordering van publieksonwikkeling wordt nogmaals vermeld in een laatste specifieke doelstelling (d) en als prioriteit in het subprogramma cultuur (Europese Unie, 2013, 229 (art. 12, 2.c.)).

Dat audience development één van de speerpunten van het Creative Europe programma is, komt door de teruglopende publiekscijfers en betrokkenheid in veel disciplines van de cultuursector (Creative Europe Desk NL, 2014, 3). Projecten die zich focussen op de ontwikkeling van innovatieve strategieën voor het bereiken van een nieuw en divers publiek, hebben dan ook meer kans op een groter slaagpercentage. Europa wilt ondersteuning bieden in het ontwikkelen van deze publieksstrategieën en heeft een studie op poten gezet naar succesvolle benaderingen en methoden op het gebied van de publieksonwikkeling bij culturele organisaties. Een oproep naar participanten in het onderzoek werd gelanceerd waarvan de deadline in augustus 2015 valt. De resultaten van het onderzoek zullen gebruikt worden als basis voor de selectie criteria in toekomstige oproepen gelanceerd door het Creatief Europa programma (Europese Commissie, 2015, 7). Daarnaast beoogt de studie om cultuurmanagers uit te rusten met expertise om een meer publieksgeoriënteerde organisatie te leiden op intern en extern niveau. Een andere studie waarop organisaties zich kunnen inspireren, is die van Anne Bamford en Michael Wimmer (Bamford & Wimmer, 2012). De studie, “*Audience building and the future Creative Europe Programme*”, dateert van vóór het nieuwe programma maar geeft, met oog op het stijgende belang van de publieksonwikkeling in het nieuwe programma, strategieën en interessante cases mee voor een kwalitatieve *audience building*.

➤ **beantwoorden aan relevantie en inpassen in Europese denkwijze**

De relevantie van het project bij de doelstellingen en prioriteiten van het cultuurprogramma (Bijlage II) is één van de evaluatiecriteria waardoor het vanzelfsprekend grote impact heeft op selectie. Daarnaast heeft het programma als doel Europese meerwaarde te creëren en steunt het projecten die hieraan beantwoorden (Europese Unie, 2013, 226). In de recent gelanceerde oproep in juli 2015, moet er duidelijk gekozen worden voor één van de drie prioriteiten van het Creative Europe programma, zijnde: A. ‘transnationale mobiliteit van de culturele spelers en circulatie van creaties’, B. ‘publieksonwikkeling’ en C. ‘capaciteitsopbouw’ (met nadruk op (1) digitalisering, (2) nieuwe business modellen, (3) training en vorming) (departement CJSM, 2015). In het aanvraagdossier moet men maximum drie van de vijf prioriteiten linken aan het inhoudelijk project en deze een rangorde geven (EACEA, 2015b, 3).

Het beantwoorden aan de voorwaarden en prioriteiten is een belangrijke succesfactor, maar toch ervaren bepaalde organisaties dit meer en meer als een artificiële constructie. Zo wordt de Europese denkwijze achtenswaardig geacht maar twijfelen sommigen aan de artistieke interessantheid die dit

kader biedt. Om subsidies te krijgen moet het project enerzijds aansluiten bij de Europese logica en een toegevoegde waarde bieden als antwoord op de criteria en moet de Europese meerwaarde aangetoond worden. De uitdaging hierbij ligt in de creatie van zo'n project dat daarbij ook aansluit bij de creativiteit en eigenheid van de organisatie. Een hulp om te passen binnen het kader, biedt de Ierse Creative Europe desk door een aantal vragen op te stellen waaraan het project dient te voldoen om relevant te zijn en kwaliteit te bieden voor het programma (Bijlage VIII).

Bozar merkte in negatieve zin een tendens op naar meer economische en marktgerichte doelstellingen en prioriteiten waaraan voldaan moeten worden, wat reeds bevestigd werd door deze auteur in de vergelijking van de programma's 2007-2013 en 2014-2020 (cfr. hoofdstuk 4.2.1.1).

De ervaringen leerden ons dat een project verzinnen en helemaal aanpassen om in de Europese 'denkwijze' te passen uit den boze is, maar dat een bepaalde aanpassing van jargon opportuun is bij het beschrijven van inhoudelijk project.

“Je gaat zo schrijven zodat je weet dat het bij hun goed begrepen zal worden” (Goossens, 8 juni 2015).

Algemene uitwerking

➤ **testen van format**

Meerdere organisaties gaven aan dat hun gesubsidieerde projecten vervolgpjecten waren die reeds uitgetest werden. Sommige van hen ontvingen reeds EU subsidies voor een kleiner bedrag (L'Internationale van MuHKA, APAP van BUDA), andere werden gefinancierd met Vlaamse subsidies en eigen middelen (On & For Production van Auguste Orts). Voordelen van zulke try-outs zijn dat het project al concreter vorm heeft om het projectvoorstel op te stellen alsook dat het format reeds uitgetest is in de praktijk.

➤ **vanuit eigen organisatorische werking en doelstelling**

Heel wat respondenten getuigden dat een “goed” project noodzakelijk is om een waardevolle Europese ervaring te krijgen. Hoewel dit zeer subjectief is en het Europees programma veel ruimte biedt op inhoudelijk vlak, pogen we te schetsen wat verstaan wordt onder een goed project. (1) Herhaaldelijk kwam terug dat het project diende te passen in de eigen werking van de organisatie en aansluitend bij de missie en visie.

“De succesvolle projecten gingen in de eerste plaats uit van de eigen doelstellingen van de organisatie. De Europese projecten konden op die manier geïntegreerd worden in de reguliere werking, in de biënnale” (Frans Lefever, 29 april 2015).

(2) Projecten die dicht bij de kunstenaarspraktijk en direct ter ondersteuning zijn van de kunstenaars, leek de respondenten interessant. (3) Consistent programma uitstippelen met een bepaalde visie, een filosofie met een hoger doel. (4) Evenwicht zoeken tussen artistieke eigenheid bewaren en aspecten die inspelen op de prioriteiten van Creative Europe zoals innovatie, digitalisering en sociale dimensie.

5.2.1.2.2 PARTNERSCHAPPEN

Ter goedkeuring

➤ **partnerschap: geografische verspreiding partners**

Samenwerking over de grenzen heen bevorderen is één van de ambities bij uitstek van het subsidieprogramma. Ondanks men geen verplichte geografische verspreiding tussen de partners oplegt, blijkt uit de projectervaringen en -feedback dat geografische verstrooiing als positief ervaren wordt. Eén van de sinds 2014 toegevoegde specifieke doelstellingen van het programma vermeldt het streven naar een evenwichtige geografische spreiding en sectorvertegenwoordiging (Europese commissie, 2013, 226). Zo ervaaarde Contour het bijvoorbeeld als belangrijk om partners zowel in Noord- als Oost- en Zuid-Europa te zoeken. De feedback van Traffic was positief over het partnerschap dat verder ging dan de directe buurlanden door de grote hoeveelheid geassocieerde partners. BUDA die veel ervaring met Interreg projecten hebben, ervaren afstand als iets negatief voor de samenwerking.

Algemeen

➤ **binnen netwerk of reeds samengewerkt**

Er is geen één geschikte manier om partners te zoeken. Dit is namelijk volkomen afhankelijk van de aard van het project, de organisaties in kwestie... Toch zijn een aantal good practices en tips op te merken bij de verschillende wijzen om aan partners te geraken.

Heel wat respondenten hadden moeite met het zoeken en vinden van goede partners. Bij zoektochten zonder eigen contacten en netwerk, miste men vaak een kiem, motivatie om een stabiel partnerschap op te bouwen. Anderen ervaaarden het als een moeilijkheid om mogelijke partnerorganisaties te vinden die actief waren in hun eigen specifieke nichesector. Hulp wordt geboden door de Creative Europe Desks bij de zoektocht naar partners op hun website (<https://cjsm.be/cultuur/themas/internationaal-cultuurbeleid/subsidies/creatief-europa/partners-ced>) waar oproepen gelanceerd worden en waar een partnersearch-formulier kan ingevuld worden. Hier worden ook links naar databanken die Desks van andere nationale staten opstelden zoals het Verenigd Koninkrijk, Italië, Oostenrijk en Slovenië aangereikt. Ook Vlewa, het Vlaams Europees Verbindingsagentschap, reikt vijf tips aan in de zoektocht naar partners in Europese samenwerkingsprojecten (Hofmans, 2014, z.p.):

1. raadpleeg eerder goedgekeurde projecten
2. ontmoet collega's op infosessies
3. hou partneroproepen in de gaten en verspreid er zelf een
4. neem deel aan brokerage events en projectdevelopmentworkshops
5. organiseer een bilateraal overleg

Toch was niemand van de respondenten warm te maken voor deze manieren van partners zoeken maar verkozen ze allen het contacteren van mogelijke partners binnen de persoonlijke contacten en netwerk. Bij voorkeur kan beroep gedaan worden op organisaties waarmee men in het verleden reeds samenwerkte. Voor een vlotte en stabiele samenwerking is het een groot pluspunt is reeds een gemeenschappelijke basis te hebben. Ook via contacten van kunstenaars verbonden aan de organisaties (Auguste Orts, Netwerk...) werden constructieve partnerorganisaties gevonden.

“Je hebt natuurlijk projecten die vanuit één organisatie ontstaan en dan partners gaan zoeken met één coördinator. Terwijl bij ons het project al vertrokken is vanuit een duo en dan zijn we nog een derde partner gaan zoeken binnen ons netwerk, we hebben niet gekozen voor een totaal nieuwe partner” (Goossens, 8 juni 2015).

➤ **ware collaboratie**

Hoewel deze succesfactor eveneens betrekking heeft tot de goedkeuring van een project, is het ook voor de complete werking en afloop van het samenwerkingsproject betekenisvol dat er sprake is van een ongeveerinsde samenwerking tussen de partners. Daarom is het van belang dat er een evenredige verantwoordelijkheidsverdeling is tussen de partners, waarbij de projectleider weliswaar nog steeds een coördinerende rol op zich neemt.

De samenwerkingsverbanden dienen te streven naar een additieve synergie die in de eerste plaats kennisdeling en netwerk gemeenschappelijk stelt om tot een sterker resultaat te komen. Het delen van kennis en ervaringen kunnen ideeën en inzichten betekenen voor de afzonderlijke organisaties en kan zelfs leiden tot innovatie (Schramme, 2009, 9). Zoals zakelijk leider van Netwerk al zei is het partnerschap *“meer dan de som van de delen”*. Ook andere getuigden dat er een meerwaarde in het samenwerkingsverband moet zijn voor alle partijen, waarbij ieder toch zijn eigenheid kan behouden.

➤ **communicatie met partners**

“Omdat een samenwerkingsproces over de gehele lijn door mensen moet worden gedragen is het belangrijk om op een consequente manier met de medewerkers om te gaan.” (Wellens, 2009, 37).

Communicatie met de partners is in een geslaagd samenwerkingsverband cruciaal. Daarom is het van belang als projectleider veel aandacht en tijd te schenken aan de onderlinge communicatie die op gelijke voet met iedereen dient te gebeuren. De directie van Auguste Orts stak naar eigen zeggen het

meeste tijd in de communicatie naar de partners toe. Overleg kan via skype gebeuren maar regelmatig fysiek ontmoeten van alle partners is een meer productieve en efficiënte praxis. Hoe sneller alle communicatie open en transparant gebeurt, hoe beter. Dit bleek onder meer uit de getuigenis van Bozar waarbij niet alle partners de financiële verwickelingen begrepen hadden en men op de valreep nieuwe partners moest zoeken. Ten slotte is het een goed idee om één op één vóór de start van het project met de partners samen te zitten om de budgettaire afspraken te overleggen.

➤ **selectie van gelijk(w)aardige partners op dezelfde golflengte**

Om een vlotte samenwerking met de partnerorganisaties te bevorderen, spraken enkele respondenten van bepaalde voorwaarden in de keuze van de partners. Zo werd zowel bij de projecten van Contour alsook bij L'Internationale waar MuHKA betrokken was, gekozen voor gelijk(w)aardige organisaties die overeenkomstige doelstellingen deelden. Ten tweede is het van belang dat alle partners op dezelfde golflengte zitten qua artistieke visie opdat een kwalitatief partnerschap teweerk wordt gesteld en een hoge motivatie heerst.

➤ **faalfactor: interne crisis partners**

Als laatste wordt een mogelijke faalfactor genoemd in de samenwerking tussen de partners. Een groot probleem doet zich voor wanneer één van de partners zich terugtrekt of teruggefloten wordt door omstandigheden. Zo'n probleem kan ontstaan bij interne crisis bij één van de partnerorganisaties waardoor het project hieronder lijdt of deze zicht genoodzaakt voelt om uit het project te stappen. Dit blokkeert namelijk de hele samenwerking. Loyale en stabiele partners hebben is een must.

5.2.1.2.3 ADMINISTRATIEF

Ter goedkeuring

➤ **correct administratief dossier**

Een lijst van administratieve documenten zijn vereist ter goedkeuring van een aanvraag (Bijlage IX). Een eerste stap in de evaluatieprocedure controleert onder meer de aanwezigheid van deze documenten. Aanvragen die niet aan alle criteria voldeden, worden schriftelijk in kennis gesteld en zouden korte tijd hebben om hierop te reageren (Europese Commissie, 2014a, 24). Echter werd de eerste aanvraag van Traffic afgekeurd om die reden.

Algemene uitwerking

➤ **administratief medewerker**

Voor zowel het voorbereidend dossier alsook tijdens de (financiële) uitvoering van het project, raadden de organisaties aan om een halftime (of fulltime bij grote samenwerkingsprojecten) aan te

nemen die deze functie op zich neemt. Bij Contour nam de actieve RvB deze taak deels op zich, maar niet elke organisatie is dit gegeven.

Bovendien moet rekening gehouden worden met het feit dat net na de selectie de administratie aanzienlijk stijgt. Het is aangeraden om op voorhand iemand intern aan te stellen die verantwoordelijk is voor de vaak kleine maar tijdsroevende aanpassingen op vraag van EACEA.

Ten slotte is het voor de projectleidende organisatie een belangrijke succesfactor om een goede projectcoördinator aan te werven die alle partners ondersteunt in de administratie.

➤ **het sop en de kool**

Dat het sop de kool nog waard moet zijn, kwam een aantal malen ter sprake tijdens de interviews. Organisaties die plannen om een dossier op te stellen, moeten voor zichzelf overwegen of tijd die erin gestoken wordt het project en het subsidiebedrag nog waard is. De meeste organisaties zien de administratieve taken als een noodzakelijk kwaad en vinden de tijd van de voorbereiding en verwerking de moeite waard. Op Europees niveau wordt een aanzienlijk grotere verantwoording gevraagd in vergelijking met het Vlaamse niveau. Volgens meerdere organisaties zou de complexiteit mogen verlaagd worden.

“Jaja, het is het absoluut waard. Je moet de dingen wat uit elkaar trekken. De administratieve rompslomp is iets wat erbij komt en dat is niet altijd even fijn maar het moet maar. Iedere subsidieaanvraag is zo; bij de Vlaamse overheid of bij het Koning Boudewijnfonds of wat dan ook, dat vergt altijd administratie. Wat de absolute toegevoegde waarde is, is de samenwerking met de andere instellingen. Dit is sowieso heel belangrijk voor ons: het trekt de grenzen wat open, en als je daarvoor wat administratie moet doen, dan is dat dat waard. Absoluut. Het zou allemaal wat minder kunnen natuurlijk...” (Van Keirsbilck, 10 juli 2015).

Anderen zijn hier niet zo zeker over. Zo heeft de directie van Lokaal01 inmiddels veel kostbare tijd verloren. Bozar vindt dit afhankelijk van project tot project. Een kleinschalige samenwerkingsproject zou voor een grootschalige organisatie als Bozar niet genoeg middelen opleveren om het project te financieren. Omdat BUDA in de positie is dat een Interreg project meer haalbaar is dan selectie bij Creative Europe, vindt deze organisatie het niet langer de tijd en energie waard.

“Doordat vele organisaties hun Vlaamse subsidies zien slinken - ook in het buitenland - gaan veel meer organisaties Europees geld zoeken en projecten indienen, waardoor het echt een lotto geworden is met enorm veel aanvragen” (Devos, 1 juni 2015).

5.2.1.2.4 FINANCIËEL MANAGEMENT

Voor de meeste van de geïnterviewde organisaties betekende de financiële opvolging en administratieve financiële verwerking een groot knelpunt in de uitwerking van het project omwille van de hoge en strenge controle vanuit Europees niveau. Pasklare oplossingen zijn niet zomaar voor te

schotelen maar een aantal goede praktijken of waardevolle aanbevelingen konden onderscheden worden.

Ter goedkeuring

➤ **financiële draagkracht organisatie**

“Applicants must have stable and sufficient sources of funding (financial capacity) to maintain their activity throughout the period during which the project is being carried out and to participate in its funding” (Europese Commissie, 2014a, 10).

Ten eerste geldt dat een organisatie moet beschikken over voldoende financiële draagkracht. Wanneer dit niet gegarandeerd wordt door de aansluitende documenten, vereist het EACEA een garantie van een bank of financiële institutie of wordt een subsidiecontract aangeboden zonder voorfinanciering maar met een systeem van tussentijdse betalingen (Europese Commissie, 2014a, 11).

➤ **overeenstemmend budget met inhoudelijk project**

Het opstellen van de begroting in de voorbereidende fase bleek de grootste hinderpaal. Cruciaal is dat alle uitgaven en inkomsten uitgebreid geargumenteed worden en overeenkomen met de *detailed project description*. Gezien elke partner een eigen financiële inbreng moet maken, is het van belang hier van meet af aan te overleggen en te onderhandelen met elke partner. Aanpassingen maken in het budget wanneer het project loopt, is niet eenvoudig. Om die reden beperkt men dit beter.

Ten slotte moet opgemerkt worden dat volgens bepaalde kleinere organisaties het Agentschap niet steeds even toepasselijk de begroting evalueert, gegeven dat het om kleine organisaties gaat die gewoon zijn om met kleine budgetten te werken. Zo leek het alsof men grotere kosten als geloofwaardiger zag.

Algemene uitwerking

➤ **op de hoogte van financieel management via e-tutorials en workshops...**

Afhankelijk van de voorkennis en voorgaande ervaringen van de geïnterviewde projectmanagers was de knowhow over de financiële verwerking een knelpunt. Door de e-tutorials van het EACEA aandachtig te bestuderen, kan veel opgehelderd worden. Deze video's verschaffen praktische informatie over het financieel management: de regels, adviezen, (niet) in aanmerking komende kosten, te indienen documenten alsook informatie over de eindevaluatie... Het is de verantwoordelijken aangeraden om zich hier van meet af aan meteen in te verdiepen. Verschillende organisaties waren voornamelijk in de startfase onvoldoende op de hoogte van de specificiteiten van de Europese financiële verslaggeving. Bovendien is het zo snel mogelijk aanstellen van een project coördinator een grote hulp voor de partnerorganisaties bij de financiële verwerkingen.

➤ **alle partners voordeel**

➤ **cash flow problemen vermijden**

Cash flow problemen worden al enigszins vermeden in het Creative Europe programma door de selectie criteria in verband met de financiële capaciteit van een organisatie. De geïnterviewde organisaties kampten geen van allen met grote problemen hieromtrent. Wel tipten sommigen om discreet te zijn in het uitbetalen van de partners als projectleider: pas wanneer effectief kosten gemaakt moeten worden, financieren ze de kosten.

Een solide financiële situatie is samengevat een vereiste gezien de voorfinanciering in sommige gevallen deels opgevangen wordt door het budget van de organisatie zelf. De uitbetalingsprocedure is afhankelijk van de duur en grootte van de subsidie, waarbij oftewel een voorfinanciering van 70% geldt, oftewel 50% of 40% bij grotere bedragen en over langere periode (Bijlage X).

➤ **voorzien van cofinanciering**

De EU subsidieert op het totale projectbudget een maximum van 60% bij kleinschalige samenwerkingsprojecten en 50% bij grootschalige samenwerkingsprojecten. Zowel de projectleidende organisatie alsook alle (officiële) partnerorganisaties staan in voor een cofinanciering van eigen middelen of bijkomstige financiering van elders.

Wanneer het vinden van aanvullende financiering een belemmering vormt, is een mogelijke oplossing het aangevraagde budget af te stemmen op het maximale cofinancieringsbedrag dat de organisatie zelf kan investeren.

“Om je project zelf voor die 40% te kunnen dragen, zijn wij maar tot het maximum gegaan dat we konden investeren... Alé, dat is relatief natuurlijk, je kunt altijd nog proberen... of een risico nemen en zeggen dat je bijvoorbeeld nog - wie weet - bijkomend geld gaat vinden. Maar wij hebben een beetje tussen de beiden gekozen en het wat op veilig gespeeld en niet voor het maximum gegaan” (Goossens, 8 juni 2015).

Andere oplossingen zijn aanvullende projectsubsidies zoeken bij de Vlaamse gemeenschap of steden. Vermoedelijk zal vanaf 2017 de veelbelovende subsidielijn vanuit Vlaanderen ingevoerd worden die zal bijspringen in de cofinanciering van Europese projecten (cfr. hoofdstuk 3.5). Desalniettemin is het niet toegestaan om andere Europese financiering voor hetzelfde project te verwerven gezien het programma het beginsel van een non-cumulatieve subsidie toepast (Europese Commissie, 2014a, 16).

Ten slotte kan ook, naar voorbeeld van MuHKA, aanvullende financiering extern gevonden worden via sponsoring, binnenlandse stichtingen of zelfs buitenlandse stichtingen (privé en publiek) en ambassades van landen van participerende kunstenaars e.d. Voor deze laatste piste kunnen de publicaties van On the Move, het Cultural Mobility Information Network, geraadpleegd worden die

opportunities van financiering voor culturele mobiliteit binnen en buiten Europa overzichtelijk weergeven.¹²

➤ **Loonkosten opnemen**

Over het al dan niet opnemen van loonkosten in de budgetaanvraag bestond enige onduidelijkheid onder de respondenten. Enige verheldering wordt geschept. Volgens de guidelines van het programma zijn er geen limieten gerelateerd aan de personeelskosten (zowel voor management, externe diensten alsook vergoedingen voor kunstenaars etc. kunnen opgenomen worden) maar ze moeten wel in lijn van de activiteiten liggen en ze moeten in verhouding staan tot de begroting (Europese Commissie, 2014a, 18). De getuigenis van Auguste Orts lijkt hier enigszins haaks op te staan. Het valt bijvoorbeeld niet te verklaren aan de hand van de documentanalyse waarom geen webeditor kon worden opgenomen als in aanmerking komende uitgave.

Een punt van zorg moet de argumentatie zijn van de loonkosten in het budget, gezien de negatieve feedback van het Agentschap over de opgenomen loonkosten in de projectaanvraag van Traffic.

5.2.1.2.5 BEGELEIDING

Ter goedkeuring

➤ **gebruik maken Creative Europe Desks**

Nagenoeg elke respondent was uiterst positief over de werking van de Vlaamse Creative Europe desk met de hulp bij de voorbereiding van een projectaanvraag. Het laten nalezen van de projectaanvraag, alsook hulp vragen bij de zoektocht naar partners, is aan te raden. De workshops (deze worden in 2015 opnieuw georganiseerd in augustus-september ter voorbereiding van de komende deadline in oktober 2015) worden eveneens als waardevol beschouwd omwille van de ervaringen die uitgewisseld werden onder de participanten en de praktische informatie.

Algemene uitwerking

➤ **communicatie EACEA**

De relatie met de toegewezen projectverantwoordelijke van het Agentschap (EACEA) is een belangrijk contactpunt vanaf de start van het project. Meeste projectverantwoordelijken getuigden van een stoeve communicatie met het projectmanagement van EACEA. Bovendien is de omgang erg afhankelijk van persoon tot persoon. Hoewel bij deze succesfactor dus een portie toeval aan de orde is, is het desondanks begerenswaardig over een bereikbaar contactpersoon te beschikken.

“Dat moet ook klikken heb ik het gevoel. Nu is het een veel losser contact, maar tegelijk houdt hij wel af om in persoon te ontmoeten omdat hij dan iedereen over gelijke kam wil scheren.

¹² Website van On the Move waar de publicaties bovendien gratis te downloaden zijn: <http://on-the-move.org/funding/europe/>.

Wij zitten nu wel per toeval dichtbij in Brussel – maar voor buitenlandse organisaties gaat dat niet.” (Goossens, 8 juni 2015)

Dat zij een terughoudende houding hebben tegenover fysieke ontmoetingen met Belgische organisaties is echter begrijpelijk gezien zij eveneens Hongaarse en Spaanse organisaties begeleiden.

➤ **Faalfactor: gebrek aan begeleiding voor financiële verwerking?**

Het werd reeds aangehaald bij de financiële succesfactoren, maar gezien het opvallende knelpunt van de financiële opvolging en administratieve financiële verwerking lijkt dat additionele begeleiding stof tot nadenken vormt.

Evenwel bestaan nog verdeelde meningen over het al dan niet wenselijk zijn van zo'n contactpersoon en met name vanuit welke instantie deze persoon zou kunnen opereren – onafhankelijk of dit al dan niet financieel mogelijk zou zijn van deze instanties. Mogelijke opties van begeleiding kunnen zijn van het Vlaams niveau; of van het departement CJSM, of van de steunpunten. Bij laatstgenoemde is echter de vraag of deze hiervoor voldoende gemandateerd zijn. Andere optie is een uitbreiding van begeleiding door de Creative Europe Desks die rechtstreeks in contact staan met het EACEA. Financieel zou dit met geld van beide gemeenschappen kunnen gedragen worden. Oftewel wordt de begeleiding geboden door de contactpersonen van EACEA. Het betekent wel een hele uitdaging (financieel, praktisch...) om steun te bieden aan organisaties over heel Europa.

Organisaties die als partnerorganisatie deelnamen hebben minder nood aan extra begeleiding maar wel in de eerste plaats aan een degelijke coördinator bij de projectleider.

➤ **voorbereidende subsidies Europees project van Vlaanderen**

Geen enkele van de organisaties maakten gebruik van **voorbereidende subsidies** voor een Europees project omdat ze niet op de hoogte waren, te laat waren of geen aanspraak konden maken hierop. Om die reden kunnen dus geen uitspraken gemaakt worden of dit al dan niet een factor van succes was. Gezien er slechts vijf effectieve subsidies werden verschaft sinds 2006 en de subsidielijst wordt afgeschaft binnen het nieuwe Kunstendecreet, kunnen we enigszins besluiten dat dit geen geslaagde maatregel was van de Vlaamse Gemeenschap (cfr. hoofdstuk 3.5).

Naar de toekomstige mogelijkheid tot ondersteuning in de cofinanciering wordt door bepaalde organisaties uitgekeken (cfr. hoofdstuk 3.5). Onder andere door kleinere organisaties met mindere financiële draagkracht waarbij zo'n maatregel een hefboom zou kunnen betekenen. Het is echter nog afwachten hoe groot het budget hiervoor zal zijn en wanneer het geïmplementeerd zal worden.

“Maar al is het daar een deel van, zoals bij ons – wij zijn maar voor het maximaal bedrag gegaan dat we zelf aankonden – dus als je dan nog een deel subsidie van vlaanderen daarvoor

kan krijgen, kan je ook meer Europese subsidie aanvragen. Dus dat zou wel een hefboom kunnen betekenen” (Goossens, 8 juni 2015).

5.2.1.2.6 OVERIGE

Algemene uitwerking

➤ ervaring met Europese projecten

Het beschikken over personeelsleden die reeds ervaring hebben met voorgaande projecten binnen het cultuurprogramma of Creative Europe, begunstigt de uitwerking. Bovendien zijn voorgaande ervaringen met Europese projecten altijd voordelig. Daarom is het aan te raden om eerst als partner te participeren in een samenwerkingsproject alvorens zelf een aanvraag in te dienen als projectleider.

➤ Motivering directie

Een gemotiveerde directie die gelooft in het project is zeer nodig. Ook al worden de verantwoordelijkheden verdeeld over personeelsleden of worden nieuwe medewerkers aangeworven, toch blijft de directie een belangrijke coördinerende functie hebben.

5.2.2 EUROPESE TERRITORIALE SAMENWERKINGSPROJECTEN

5.2.2.1 VERGELIJKENDE MATRIX TOPICS PER ORGANISATIE

	Ontwikkeling	Partnerschap	Inhoud	Administratief	Financieel	Begeleiding	Overig
N e t w e r s a m e n w e r k i n g	- idee ontstaan bij projectleider - samenwerking partners voorbereiding - 1 ^e indiening geweigerd	- via kunstenaars - trouwe partners geworden - voordeel: netwerk, kennisdeling - zichzelf beter definiëren - samenwerking belangrijk gedurende hele proces (2 fasen Interreg) - via ligging en aard - = voorwaarden Creative Europe : kwalitatief, loyaal, motivatie hoog - impact: internationale netwerk ontstaat dat ten gunste is voor internationale presentatie kunstenaar	- publiekswerking - sociale dimensie: jongeren met beperking - kennisdeling organisaties (taalstages,...) - eigenheid en identiteit trouw in activiteiten - positieve impact: kennisdeling - leren kennen Europese logica: ‘verbeteren van de levenskwaliteit’ - afgekeurd project: vanuit standpunt kunsten - jargon	- noodzakelijk kwaad - grootste last: evaluatierapporten - inhoudelijke/financiële aanpassingen vereist denkwerk - doorgaans waard maar afweging nodig	- cofinanciering 50% - concreet voor Netwerk: 250.000 (€) - voorfinanciering geen probleem: solide financiële situatie - halftime medewerker verwerking - knelpunten: te laat infossessies Interreg - strenge controle - medewerker aangeworven voor publiekswerking (loonkosten opgenomen)	- nood: na goedkeuring onmiddellijk infossessies met workshops - Territoriale facilitator Interreg 2 zeeën: aanvraag - Provincie West-Vlaanderen: controle administratie	- impact: dankzij project activiteiten ondernomen waar ze anders niet kans voor krijgen +
S i n z o n d e r h e n v a n u i t p r o b l e m s t e d e n l a t e r b e t r o k k e n a a n v r a a g d o o r p r o j e c t l e i d e r, 1 s a m e n k o m s	- idee ontstaan zonder hen - vanuit probleem - Leden - later - betrokken - aanvraag door projectleider, 1 - samenkomst	- benaderd door projectleider - scholen + steden + bedrijven - goede contacten kunstscholen - netwerk uitgebreid - niet dezelfde golf lengte (inhoudelijk) met alle partners; steden - 2 ^e fase afgekeurd omwille van gebrek	- rond creatieve, digitale oplossingen voor de traditionele sectoren - creatieve projecten kunnen wanneer getoetst aan doelstellingen - eigen core business : onderzoek, innovatie, zakelijke ondersteuning - nieuw project:	- hoge last - belangrijke informatie te laat - infossessies gemist - andere partners wel al - geparticipeerd in Interreg - budget voorgelegd	- concreet voor St. Lucas: 30.000 € : ademruimte + personeelskost - 0% cofinanciering: geen financiële inbreng verwacht - knelpunt: afwijkende internationale financiële verslaggeving > ongerecupereerde kosten	- Provincie West-Vlaanderen: controle administratie - nieuw project: provincie Antwerpen voor begeleiding aanvraag - provincies:	- impact: mogelijkheden waar anders geen sprake van is - motivatie directie

	t voor start	aan afspraken partners; te vage uitwerking + niet solide partnerschap - nieuw project: partners via event Interreg	ondernemerschap kunstenaars	door projectleider - waard: negatieve aspecten in achterhoofd houden, maar waard	- aanbeveling: eerst als partner om te leren - nieuw project : aanvullende financiering project bij stad Antwerpen	brugfunctie - geen nood meer begeleiding	
K u n s t i n Z i c h t	- idee samen ontstaan met partner - lange voorbereiding: 2jaar en half - reden: ligging organisatie en samenwerking NL	- partner al gekend - slechts 2 partners - intense en vlotte samenwerking inhoudelijk programma, aanvraag door projectleider - grootste voordeel: relatie met partner, kennisdeling en kruisbestuiving NL context	- toen programma toegankelijker voor cultuur - beperking gebied - onderwijs en cultuureducatie - passend binnen programma inhoudelijk - veel ruimte inhoudelijk: geen inhoudelijke opmerkingen vanuit programma	- zware last: administratieve regelgeving en controle - knelpunt: partner in opstand administratie - wel waard: mooi en geslaagd project	- concreet voor Kunst in Zicht: 70.000 € - knelpunt: voorbereidend budget in samenwerking met projectmanager: geen transparantie - cofinanciering: 50% obstakel maar realistisch door aanvaarde loonkosten - aanwervingen - knelpunt: administratieve verwerking financiën - halftijdse medewerker voor verwerking : reeds ervaring = noodzaak - 5 controles	- moeizame samenwerking projectmanager Interreg - 'klik' nodig - eigen initiatief - geen nood meer begeleiding - interne expertise groot - niet op hoogte Vlaamse subsidies	- nood aan wegwijs raken in Europese programma's - impact: aandacht in Vlaanderen - doelstellingen gelukt - negatieve visie toekomst, programma , onzeker Vlaanderen , meer grotere organisaties
B U D A	- reden: grenslosging, financieel voordeel, grote schaal - accelerator gezamenlijke projecten - idee gezamenlijk ontwikkeld en verwerkt via gelobby - voorbereidingstijd afhankelijk van calls	- nooit projectleider - eerste jaren: communicatieve bruggen - nadien: diepgaande expertise - voor Trottoirs: 1 partners (gelijkaardige stad) - zoektocht: evenementen van andere organisaties voor Interreg partners: clusteren gelijklopende ideeën - voordeel kleinschaligheid - Kortrijk : zelf aangesproken - pluspunt : expertise andere organisaties - samenwerking meer als som van delen met eigen identiteit - het voordeel: netwerk en expertise	- festivals / podiumkunsten - grote schaal via de samenwerkingen - cultuur hoger op agenda programma Fr-W-VI > Romaanse regio's? - politiek component : gelobby regionale overheden - toekomst: minder kans culturele projecten > 2020 strategie aansluiten - nieuw programma: kier voor cultuur > benadering vanuit toerisme en economie/ondernemerschap - belang meetindicators	- last - hoger bij Interreg als CE - meer waard bij Interreg	- concreet BUDA: 68000 € - cofinanciering 50% - negatief : geen gemeenschappelijke rekening - knelpunt: financiële verwerking > gebrek aan vertrouwen - cash flow problemen: lening bank	- positief: nabijheid en bereikbaarheid begeleiding - provincie West-Vlaanderen - niet op hoogte Vlaamse subsidies	- ambitieus dankzij Europese subsidies > (gedeeltelijk) gevolg verhoging subsidie Vlaanderen

5.2.2.2 SUCCESFACTOREN

Omdat de evaluatie- en selectieprocedure van Interregprogramma's niet zo eenvormig is als Creative Europe wordt in dit deel niet langer een onderscheid gemaakt tussen de factoren ter goedkeuring en de algemene gunstige praktijken. De evaluatieprocedure van EFRO behelst twee fasen waarin de stuurgroep van het programma in de eerste fase van preselectie de projectaanmeldingen selecteert die het meest waardevol zijn, in de tweede fase kijkt men of de gepreselecteerde aanvragen uitgewerkt werden tot een kwaliteitsvolle projectaanvraag (Interreg Vlaanderen-Nederland, 2015, 1). Bovendien gaat het om meerdere, afzonderlijke programma's met eigen bestuur en richtlijnen, waarbij nog

verdere opdeling ons te ver zou leiden binnen het bestek van deze thesis. Hierdoor kunnen sommige succesfactoren enigszins slechts beperkt blijven tot algemeenheden.

Bepaalde succesfactoren liepen parallel met de samenwerkingsproject van Creative Europe. In dat geval zal er kort worden verwezen naar het desbetreffende deel in voorgaand hoofdstuk. Wanneer belangrijke verschilpunten opduiken, wordt dit eveneens aangegeven.

5.2.2.2.1 INHOUDELIJK PROJECT

➤ concrete omschrijving projectaanvraag

Gelijkaardig aan een projectaanvraag voor Creative Europe dient de aanvraag zo concreet mogelijk omschreven te worden (cfr. hoofdstuk 5.2.1.2.1).

➤ inschrijven in ‘Europa 2020’ strategie

“Zeker indien culturele organisaties nog Europese centen wil, zullen ze zich moeten inschrijven in de 2020 strategie. Daarin wordt niet expliciet verwezen naar kunst en cultuur, maar wel naar tewerkstelling, onderzoek en ontwikkeling, klimaatverandering en energie, educatie en de strijd tegen sociale uitsluiting. De elf prioritaire thema’s binnen de structuurfondsen zijn hiervan een verfijning. De tijd dat we dus middelen kregen om grensoverschrijdende culturele projecten op te zetten behoort vanaf 2014 tot het verleden.”(Devos, 2013, 5).

Om EFRO-financiering te verkrijgen is het absoluut noodzakelijk om expliciet in te spelen op de Europa 2020 strategie (cfr. hoofdstuk 4.1.). In deel 4.2.2.2. kwamen reeds de geringe toekomstperspectieven voor culturele projecten aan bod. David Grzegorzewski gaf in een persoonlijk gesprek aan dat er vraag moest zijn naar het project. Dat kan bekomen worden door zich in te schrijven in de doelstellingen van de centrale Europa 2020 strategie, waarvan de prioritaire thema’s van de structuurfondsen (Interreg o.a.) een afgeleide zijn.

Hoe door de culturele en creatieve sector kan worden ingespeeld op de doelstellingen van Europa2020, wordt in algemene termen uiteengezet door Valentina Montalto (2013) in het artikel *“The European Funding Landscape and an Outlook towards 2020”*. Als eerste kan ‘slimme groei’ gevoed worden door kunsten en cultuur als bron van nieuwe ideeën, job, producten of diensten (toerisme, ICT...). Ten tweede wordt duurzame groei ondersteund door de CCI’s lage impact op het milieu alsook *“the ability to link the past and the future - culture can be a source of innovative ideas nurturing the new economy”*. Ten slotte kunnen culturele projecten gebieden doen heropleven en het creatieve denken stimuleren, wat nodig is in de kenniseconomie ter bevordering van ‘inclusieve groei’(Montalto, 2013, 45).

De succesvolle voorbeelden van de respondenten gingen allen over interessante culturele projecten (beeldende kunst, cultuureducatief, podiumkunsten) waarbij thema's als publiekswerking, sociale dimensies, digitalisering, ondernemerschap veel aan bod kwamen.

➤ **afhankelijk van de doelstellingen en prioriteiten van het specifieke Interregprogramma 'kieren voor cultuur'**

Bij de inhoudelijke selectiecriteria van het Vlaanderen-Nederland programma luidt de eerste stelling: *“Het project speelt in op een effectieve probleemstelling of opportuniteit in de grensregio. Het project komt tegemoet aan een effectieve behoefte of vraag op het terrein”* (Interreg Vlaanderen-Nederland, 2015, 4). Het is van belang om specifiek in te spelen op het programma van de eigen regio. Verder moet het project – om te passen in de selectiecriteria - ‘value for money’ genereren voor het programma. Het project draagt bij aan de gekozen specifieke doelstelling en de overeenkomstige indicatoren. Bij deze laatstgenoemde indicatoren ondervonden de respondenten bovendien dat het van belang is om in te spelen op de impact op economische- en ondernemingsaspecten van de regio.

De kansen of openheid voor een cultureel project is hierbij sterk afhankelijk van programma tot programma. Zo hebben zowel Devos als ook David Grzegorzewski het gevoel dat in de programma's waarin Romaanse landen bij betrokken zijn, cultuur een grotere inslag heeft (gesprekken met Devos, 1 juni 2015 en Grzegorzewski, 30 april 2015). Over het programma met Nederland heerst een algemeen gevoel bij alle respondenten, alsook David Grzegorzewski, dat de kans om een cultuurproject gefinancierd te krijgen miniem is.

“Hier in Antwerpen werd echt gezegd ‘neen, jullie kunnen in de toekomst geen projecten meer aanvragen’. Wij hadden contact met die projectmanagers tot het einde van het project en dan gaat dat erover hoe dat verder gaat in de toekomst en dan zeiden die; ‘nee, wij hebben niks waar je nog op kunt terugvallen’ (Eva Steel, 12 juni 2015).

Organisaties die toch – ondanks het verdwijnen van cultuur als prioriteit binnen de programma's – een aanvraag indienen voor EFRO subsidies, kiemen best het programma helemaal uit op zoek naar ‘kieren voor cultuur’, naar voorbeeld van BUDA.

➤ **invalshoek aanvraag**

Uit de ervaringen van de vier organisaties met het opstellen van aanvragen, valt aan te bevelen om vanuit een ander standpunten te schrijven dan de kunsten. Van Hoorick getuigde dat het enige tijd kostte om de logica van een Interreg-dossier te vatten. Het is van belang voor de goedkeuring van een project dat een organisatie de Interreg logica zo snel mogelijk eigen maakt. Hoewel deze meer economische, marktgerichte aanpak wrang kan aanvoelen voor een kunstenorganisatie, toch kan dit in de eerste plaats beschouwd worden als een kwestie van terminologie die eigen gemaakt moet worden.

➤ **eigen core business trouw blijven, ten volle achter project staan**

Om voldoende gemotiveerd te zijn voor de administratieve bijkomstigheden, is het van belang dat een organisatie zich helemaal achter het inhoudelijke project kan scharen. Vergelijkbaar met Creative Europe projecten, is het beter dat de projecten vanuit de eigen werking ontstaan en de eigenheid kunnen bewaren. Doordat elke partner in LCP zijn eigenheid kon bewaren in de activiteiten, stemde dit ook tot nadenken over de eigen werking en organisatie.

De respondenten getuigden dat, wanneer het project strookte met de programmadoelstellingen, een grote ruimte en vrijheid is voor de inhoudelijke, creatieve aspecten en activiteiten binnen het project.

5.2.2.2.2 PARTNERSCHAPPEN

➤ **regionale partners**

In tegenstelling tot de partners in Creative Europe, zijn de partners – afhankelijk van welk Interregprogramma – afkomstig van aangrenzende regio's. Het zoeken en selecteren van partners gebeurt vaak op basis van de ligging van de organisaties. Zo heeft BUDA het voordeel vaak aangesproken te worden door Franse organisaties in het kader van het Frankrijk-Wallonië-Vlaanderen programma doordat de organisaties aan de Vlaamse zijde van het programmagebied ondervertegenwoordigd zijn.

➤ **participeren aan events voor Interregpartners**

Meerdere respondenten participeerden in evenementen georganiseerd door organisaties in een bepaald programmagebied waar projectideeën van samenwerkingsprojecten voorgesteld werden aan geïnteresseerden. In de meeste gevallen werden de organisaties benaderd door de projectleiding die al een beginnend voorstel hadden. Naast zulke initiatieven helpt het netwerk van territoriale facilitatoren organisaties met het vinden van partners. Alsook organen zoals Vleva zetten partner-events op touw. Op de websites van de programma's kunnen projectideeën online gedeeld en gepresenteerd worden.

Verder kunnen, vergelijkbaar met Creative Europe, partnerorganisaties evengoed gevonden worden via persoonlijke contacten of via kunstenaars.

➤ **communicatie voor intense samenwerking**

Vergelijkbaar aan Creative Europe is de communicatie tussen de partners één van de succesfactoren bij uitstek. Gezien EFRO projecten in twee fasen verlopen, waarbij een evaluatie van de eerste fase beslist of de tweede fase kan ingezet worden, is de samenwerking en communicatie zo mogelijk nog crucialer gedurende het hele proces. Dit geldt vanaf de voorbereiding waar best de verwachtingen duidelijk gecommuniceerd worden en afspraken gemaakt worden tussen de verschillende instanties voor de gehele uitwerking van het project. Hierin was het project waarin Sint-Lucas betrokken was, gefaald: omdat er over de tweede fase onvoldoende afspraken werden gemaakt, bleef de aanvraag van de

uitwerkingsfase te vaag en voelde de stuurgroep van Interreg dat het partnerschap niet voldoende solide was.

Een solide en trouw partnerschap hebben bevordert de communicatie en het gehele samenwerkingsproject. Gezien in theorie slechts één partner verplicht is, gaat het doorgaans om minder partners wat de samenwerking intensifieert. Besluitend kan toegevoegd worden dat het slaan van communicatieve bruggen tussen de partners een werk is waar tijd voor genomen moet worden. Pas nadien kan er sprake zijn van diepgaande expertisewisseling.

➤ **inhoudelijk relevant**

Bij EFRO projecten is het van cruciaal belang dat het partnerschap inhoudelijk relevant is. Gezien het gewicht van het tegemoetkomen aan de (meer economisch gerichte) programmaprioriteiten en het inschrijven in de Europa2020 strategie, moeten de partners hier elk een inhoudelijke meerwaarde aan kunnen aanbieden. Het zoeken en vinden naar partners op basis van het inhoudelijke project zelf lijkt de beste strategie. Een gevolg daarvan is dat het vaak om een meer divers sectoriaal partnerschap gaat, zoals bijvoorbeeld Digisol waar zowel kunstscholen, bedrijven als steden betrokken zijn. Dit kan evenwel gaan om gelijkaardige culturele organisaties, zoals in LCP, ICQ en NEXT.

➤ **op dezelfde golflengte met alle partners**

Een knelpunt bij een partnerschap dat zeer uiteenlopende sectoren vertegenwoordigt, is dat niet alle partners op dezelfde golflengte zitten doordat zij andere motieven of doelstellingen voor ogen hebben. Een tekenend voorbeeld hiervan was Digisol waar de steden, die meer vanuit een economische problematiek dachten, een heel ander doel voor ogen hadden dan de kunstscholen. Een citaat van een project manager van het South West Europe programma (niet toepasselijk in Vlaanderen noch België) sluit hierbij aan:

“(...) but it’s very important, especially for the Lead Partner to identify your partner’s profiles, their motivation and resources to ensure project feasibility” (Regis Lopez Lang, in: Interact, 2013, 49).

➤ **ware collaboratie**

Deze factor komt overeen met het partnerschap bij Creative Europe (cfr. deel 5.2.1.2.2).

5.2.2.2.3 ADMINISTRATIEF

Door alle organisaties worden de administratieve lasten, zowel op vlak van voorbereiding als de regelgeving voor de administratieve uitwerking en afsluiting, als heel zwaar ervaren. De last ligt duidelijk hoger dan bij het cultuurprogramma. De grootste knelpunten bestonden in de administratieve

verwerking van de financiën, de evaluatierapporten maar ook wanneer inhoudelijke of financiële aanpassingen in het project gemaakt moesten worden.

“Wij moesten kwartaal afrekeningen maken, daar moesten dan facturen voor gekopieerd worden, dat moest dan in excels gezet worden, daar moesten betaalbewijzen bij... Dan kwam daar feedback op en dan moest je soms nog dingen extra bewijzen. Dan werden er dingen afgekeurd... Dat was een gigantische administratie.” (Steel, 12 juni 2015)

➤ **medewerker met expertise**

Voor de administratieve karweien is het een absolute noodzaak een medewerker (halftijds of voltijds) aan te werven die verantwoordelijk is voor de administratieve verwerking, met name de financiële administratie. Nog beter is wanneer deze persoon reeds enige expertise of ervaring met Europese projecten heeft.

“Na Interreg had ik zoiets van ‘man, ik zal nog eens twee keer nadenken of ik dat nog eens terugdoe. Ik doe dat nog alleen als ik dan die zelfde medewerkster terug in dienst kan nemen, of toch iemand die daar iets van kent. Dus ja, ik heb zo het gevoel dat die programma’s vooral in grotere organisaties veel mogelijkheden bieden maar dat dat in kleine organisaties bijna niet te managen is om dat er zomaar even bij te nemen.” (Steel, 12 juni 2015)

Tegelijkertijd vonden de respondenten het jammer dat er veel van het subsidiebudget in het loon werd gepompt en niet in het inhoudelijke project.

➤ **van begin af aan op hoogte regelgeving en financiële administratie**

Zowel Netwerk als Sint-Lucasschool waren te laat betrokken bij de ontwikkeling van het project waardoor zij de infosessies met praktische informatie gemist hadden en bepaalde kosten door onwetendheid niet gerecupeerd kregen. De verwachtingen bij het Europese project weken namelijk af van een normale internationale financiële verslaggeving. Het is belangrijk dat onmiddellijk na de goedkeuring van het project infosessies met workshops worden gevolgd of net vóór de eerste claim.

➤ **afwegingskader maken**

“De dossierlast was niet van de poes, maar de financiële return was die moeite waard” (Devos, 2013, 3).

Het deel 5.2.1.2.3. *het sop en de kool* geldt evenwel voor Interregprojecten maar zoals reeds aangegeven gaat het bij EFRO middelen vaak om grotere bedragen en een nog zwaardere verantwoording. Zo wordt het vanuit het beleid aangeraden om enkel projecten in te dienen met een omvang van ten minste € 200.000, gezien voor projecten met een kleinere omvang de administratieve lasten verhoudingsgewijs te groot zijn (website grensregio.eu).

BUDA vindt de voorbereidingstijd en administratieve lasten van Interreg meer waard dan CE, waarbij de kansen steeds meer slinken. In Kortrijk zit de organisatie in een goede positie met actieve regionale overheden waar kansen op Interregprojecten goedkeuring positiever worden ingeschat. Netwerk, Kunst in Zicht en Sint-Lucas zijn enthousiast over de verwezenlijkingen die nooit waargemaakt konden worden zonder de subsidie maar waarschuwen voor tal van negatieve aspecten die er onlosmakelijk mee verbonden zijn.

5.2.2.2.4 FINANCIEEL MANAGEMENT

➤ **communicatie projectmanager van belang bij opstellen van budget**

Kunst In Zicht was de enige respondent die als projectleider optrad in een Interregprogramma maar getuigde dat het opstellen van het budget een groot obstakel betekende in de ontwikkeling en voortgang van het project. Dit was te wijten aan de stoeve en niet-transparante communicatie met de aangestelde projectmanager van de beheersautoriteit van het programma. Voor de grensregio Vlaanderen-Nederland is de provincie Antwerpen aangesteld. Zij zijn verantwoordelijk voor de uitvoering (Interreg Vlaanderen-Nederland, z.d., 23). De begeleiding van een projectmanager van Interreg werd omschreven als een factor van succes of tegenspoed. Een bepaalde ‘klik’ met de begeleidende persoon is meegenomen.

Als partner in het project, wordt het budget doorgaans opgesteld door de projectleider – al dan niet in overleg.

➤ **enige financiële draagkracht nodig om te anticiperen op cash flow problemen**

Een stevige financiële situatie is vereist om cash flow problemen te vermijden. Bepaalde organisaties getuigden dat zij, omwille van een late uitbetaling van het subsidiebedrag, een lening aangingen bij de bank om te anticiperen op cash flow problemen. Andere konden de overbrugging maken met het budget van de gehele organisatie.

In de selectieprocedure wordt enigszins bekeken of de organisaties de vereiste voorfinanciering aankunnen via een verklaring van de organisaties zelf (Devos, 1 juni 2015). Dit is slechts indirect opgenomen bij selectiecriteria in de evaluatie van een project. In de nieuwe beleidsperiode blijft de voorfinanciering door de projectpromotoren (Kenniss Centrum Sociaal Europa, z.d., z.p.). In een persoonlijk gesprek haalde ook David Grzegorzewski (30 april 2015) van het Agentschap aan dat cash flows van de organisaties van belang zijn. Hij stipuleerde wel dat er bij de selectie rekening gehouden wordt met kleinere organisaties.

➤ **voorzien van cofinanciering**

De vereiste cofinanciering in alle projecten met EFRO-middelen behelst gemiddeld 50% (er bestaat enige flexibiliteit om hoger % te geven), zowel op partner- als op projectniveau. Bij het vinden van deze middelen gelden dezelfde voorstellen als bij Creative Europe (cfr. 5.2.1.2.4). Ook hier kan cofinanciering bij private investeerders of overheden (bijvoorbeeld bij de stad) ingezet worden, op uitzondering van andere Europese subsidies. De Vlaamse ministers hebben zich geëngageerd om, ieder voor hun beleidsdomein, in cofinanciering te voorzien voor EFRO-projecten. Bij interesse kan een organisatie een schriftelijke aanvraag indienen bij de betrokken minister(s) alsook bij het Agentschap Ondernemen (website Agentschap Ondernemen).

Voor een kleine organisatie met slechts weinig projectpartners als Kunst in Zicht kan de vereiste cofinanciering een obstakel vormen. Voor Kunst in Zicht werd dit mogelijk doordat loonkosten, die normaal met werkingsbudget betaald worden, (deels) mee werden opgenomen in het projectbudget waardoor budget vrij kwam voor cofinanciering.

➤ **loonkosten opnemen**

Een grote meerwaarde voor alle respondenten is het feit dat ze loonkosten makkelijk subsidiabel zijn, zolang zij in relatie tot het project staan. Dankzij LCP kon Netwerk een personeelslid aanwerven voor publiekswerking, wat de verrijkende ervaring was voor de organisatie. De andere kant van de medaille is dat wanneer teveel projectsubsidie naar een verloning van een administratief medewerker gaat, minder budget vrij is voor de inhoudelijke aspecten van het project.

5.2.2.2.5 BEGELEIDING

➤ **voorbereiding project en uitwerking administratie in overleg met provincies en facilitatoren**

Technische assistentie wordt aangeboden door alle Interreg programma's en wie dit zijn, is afhankelijk van het programma in kwestie. Het 2 zeeën programma heeft bijvoorbeeld een netwerk van territoriale facilitatoren opgezet om projectpromotoren en partners te ondersteunen bij de ontwikkeling en uitvoering van hun projecten. Het Vlaanderen-Wallonië-Frankrijk programma biedt een technisch team, bestaande uit een netwerk van zes steunpunten per regio (voor Vlaanderen is dit de provincie West-Vlaanderen), dat als schakel fungeert tussen het programma en projectpartners. In Interreg Vlaanderen-Nederland biedt de provincie Antwerpen ondersteuning: zij helpen, controleren en lezen de aanvraag na om een vorm van feedback te ontvangen vóór de effectieve indiening.

De hulp die door deze instanties (verbonden aan de provincies steeds) geboden werd bij de voorbereiding alsook de administratieve controle, werd als waardevol beschouwd door de respondenten. Door hun nabijheid waren ze makkelijker bereikbaar dan begeleiding bij Creative Europe. Bovendien wordt de nood aan extra begeleiding tijdens de uitwerking van het project hierdoor

overbodig. De begeleiding aangeboden door het programma (workshops, conferenties, seminaries e.d.) en contact met de beheersautoriteiten zelf, levert hierbij een positieve bijdrage.

➤ **subsidies vlaanderen**

Evenmin als bij het cultuurprogramma, maakten de responden gebruik van de voorbereidende subsidie. Voor Interreg was dit zelfs nog minder nodig gezien de geringe reiskosten bij de grensprogramma's door de kleine afstand tussen de partners.

5.2.2.2.6 OVERIGE

➤ **eerste ervaringen als partnerorganisatie, dan als projectleider**

Alvorens een eigen project te starten, raden alle participanten aan om eerst als partner in een Europees project te participeren om ervaringen op te doen en fouten te kunnen maken waaruit geleerd kan worden. Het werd al aangeraden bij het cultuurprogramma, maar bij Interreg is het nog prangender. Ook David Grzegorzewski van het Agentschap raadde dit ten stelligste aan. De administratieve lasten en verantwoordelijkheid als projectleider zijn zwaar en het nemen enige tijd in beslag om de administratieve regelgeving te verkennen en onder de knie te hebben.

Een andere mogelijkheid is niet de ambitie te koesteren projectleider te zijn. BUDA is bijvoorbeeld nog nooit hoofdpartner geweest en is hier ook geen vragende partij voor.

➤ **politiek component**

Reeds aangehaald door de ervaringen van BUDA, blijkt dat actieve belangenbehartiging met en door regionale overheden impact kan hebben op het al dan niet openstaan en selecteren van culturele projecten. Dit is echter erg afhankelijk van regio tot regio. Over de Kortrijkse organisaties ervaarde Steel bijvoorbeeld een andere situatie dan in Antwerpen:

“Als ik bijvoorbeeld zag wat voor een studiedag die daar toen rond georganiseerd hadden, dan dacht ik; ‘amai, die zijn hier serieus aan’t lobbyen om dat voor elkaar te krijgen’” (Steel, 12 juni 2015)

Devos haalde de contacten met de stad en provincie dan ook meermaals aan als cruciale factor gezien deze baat hebben aan de structuurfondsen die inspelen op het verbeteren en versterken van de economische situatie van de regio.

“De groei van de kunstensector in Kortrijk is sinds de jaren '90 dan ook voor een belangrijk deel te danken aan die grensoverschrijdende samenwerking en de middelen die daarmee gepaard gaan. Ook de Provincie West-Vlaanderen speelt daarin een cruciale rol. Ze bouwen niet enkel een stimulerende dienstverlening uit voor iedereen die projecten wil opzetten, ze komen ook over de brug met centen om een deel van de verplichte cofinanciering te helpen betalen.” (Devos, 2013, 4)

Echter wordt ook dit component minder en minder, gezien het schrappen van cultuur als prioriteit in de prioritaire assen. Ook al willen de lokale overheden de deur op een kier zetten door cultuur een transversale functie te geven in de prioritaire domeinen, toch ontbreekt er een vooruitstrevende visie en daadkrachtig actieplan (Devos, 2013, 6). Alertere overheden zouden tegenovergestelde inspanningen kunnen leveren en inzetten op creativiteit als toekomst van de economie (Devos, 2013, 6).

➤ **meer kansen voor grotere organisaties**

Dat subsidies voor vooral grote organisatie beter haalbaar zijn, blijkt een gevoel te zijn dat algemeen heerst onder de respondenten. Dit is enigszins te verklaren en te begrijpen doordat Interregsubsidies a priori geen subsidies zijn voor cultuurproject, in tegenstelling tot Creative Europe. Niettemin is het een gemiste kans voor waardevolle projecten die volgens Devos grote impact kunnen hebben:

“Europa aast op grotere projecten met een meer uitgesproken Europese dimensie, waarin diverse domeinen geïntegreerd zijn en ondernemerschap centraal staat. De culturele sector is hier niet op voorbereid en niet elk waardevol project leent zich hier toe” (Devos, 2013, 6).

➤ **motivering directie**

(cfr. 5.2.1.6.)

➤ **zekerheid van Vlaamse steun**

Over de relatie tussen de hoeveelheid Vlaamse middelen versus de slaagskans in Europese projecten, kunnen geen uitspraken gemaakt worden, gezien hiervoor omvangrijker kwantitatief onderzoek naar gevoerd moet worden. Dit geldt zowel voor Interreg als Creative Europe.

Niettemin kwam uit het beperkte aantal gesprekken naar voren dat er een bepaalde impact bestaande is gezien de nood aan een financiële solide basis en het beschikken over tijd en personeel. Organisaties die niet langer zeker zijn van (structurele) Vlaamse middelen van het Kunstendecreet, zoals Contour en Lokaal01, zijn hoe langer hoe minder bereid kostbare tijd te steken in de ontwikkeling van projectaanvragen voor Europese programma's. Wanneer Vlaamse steun tegenvalt, zullen organisaties minder geneigd zijn om nog te investeren in Europese projectconstructies. De eerste prioriteit van de organisaties blijft namelijk hun reguliere werking, en niet 'bijkomende' samenwerkingsprojecten. Of dit al dan niet een succesfactor kan geïntegreerd worden, wordt in het midden gelaten gezien enkel uitspraken gemaakt worden over de organisaties die dit expliciet vermeldden in het gesprek. Bovendien werd eveneens ondervonden dat net de onzekerheid betreffende Vlaamse middelen organisaties deed zoeken naar aanvullende Europese middelen.

De timing van de subsidieaanvraag voor het Kunstendecreet komt bovendien in 2015 ongunstig om een Europees Creative Europe project voor te bereiden: in het najaar ligt de deadline voor de

structurele subsidies van het Kunstendecreet, terwijl begin oktober de projectaanvraag voor Creative Europe moet worden ingediend.

Het verhaal van BUDA is tegenovergesteld. Deze organisatie heeft het gevoel dat de budgetstijging van de laatste Vlaamse structurele subsidieronde te danken is aan de ambitieshift en schaalvergroting die de organisatie onderging omwille van de Europese middelen. BUDA heeft dit natuurlijk grotendeels te danken aan het voordeel van diens ligging in het programmagebied van Interreg Vlaanderen-Wallonië-Frankrijk.

6 BESLUIT

Gezien het belang van de internationale werking van beeldende kunstenuorganisaties en de constante zoektocht naar aanvullende (project)financiering, neemt deze masterscriptie de mogelijkheden, ervaringen, knelpunten en succesfactoren van Europese subsidies onder de loep. De onderzoeksvraag is exploratief van aard en hanteert een breed perspectief op de mogelijke Europese subsidiekanalen en diens succesfactoren. Via documentanalyse en analyse van voorgaande onderzoeken, een aanvullende kwantitatieve analyse en kwalitatief onderzoek, werden mogelijke succesfactoren achterhaald.

Na een inleidend hoofdstuk en een verklaring van de methodologie, werd in hoofdstuk drie ingegaan op het Vlaams Internationaal Cultuurbeleid. De Vlaamse overheid poogt een stimulerende en regisserende rol te spelen met als doel de professionalisering en carrièreopbouw van kunstenaars te bevorderen. Een sterkte is dat dit in de eerste plaats vanuit het departement Cultuur gebeurt, hoewel een diplomatieke benadering met betrokkenheid van andere beleidsdomeinen ook gehanteerd wordt. Het ICB ondersteunt ten volle het Europees cultuurbeleid en wil een proactieve beleidsdialogo aangaan met het Europese niveau. Het blijft voor Vlaanderen echter moeilijk om autonoom op te treden en grote impact op de beleidsvorming te betekenen. Wat betreft de internationale ondersteuning van de beeldende kunsten, bleek het Kunstenpunt vooral van belang. Dirk De Wit duidde de zwaktes in een algemene onderfinanciering. Met het nieuwe Kunstendecreet, dat zal ingaan in 2016, zullen een aantal vernieuwde subsidiemaatregelen worden ingevoerd. Veelbelovend zijn de promotiesubsidies voor kunstenaars en de cofinanciering van internationale projecten op niveau van de organisaties, hoewel er nog veel onduidelijkheid heerst hieromtrent. De projectsubsidies ter voorbereiding van een Europees project blijken, zowel aan de hand van de ervaringen als de beleidsmakers zelf, geen succes en zullen dan ook worden afgeschaft.

In hoofdstuk vier werd gekeken naar het cultuurbeleid op Europees niveau. De Europese Agenda voor Cultuur (2007) en de Europa2020 strategie bleken hiervoor richtinggevende fundamenten. Aandachtspunten in het cultuurbeleid blijft het integreren van cultuur in andere beleidsdomeinen en de ietwat vage communicatie wat betreft de interculturele dialoog. Op basis van internetbrowsing en voorgaande culturele projecten gefinancierd door Europese subsidies, werden de volgende subsidieprogramma's van de EU geanalyseerd met betrekking tot de culturele sector: Creative Europe, de structuurfondsen, Europe for Citizens, Erasmus+ en heel beknopt Horizon2020.

De verschillen tussen het cultuurprogramma van de nieuwe beleidsperiode 2014-2020 is ten eerste de overkoepeling van het programma met MEDIA, ten tweede een verhoging van budget, de nieuwe garantiefaciliteit en de inhoudelijke verschuiving naar meer aandacht voor publieksonwikkeling en een tendens naar grotere marktgerichtheid, innovatie, concurrentievermogen en beleidsontwikkeling. De kwantitatieve analyse, gebaseerd op het onderzoek van Brown, bracht naar voren dat het

slagpercentage van de projecten in 2014 tegenover 2015 daalde, hoewel er een algemene stijging van geselecteerde projecten was. Tegenover de oude beleidsperiode zijn de slaagkansen voor de kleinschalige samenwerkingsprojecten gedaald, maar scoren de grootschalige beter. België scoorde opvallend goed. Uit de eigen analyse van disciplines bleek dat in één project vaak diverse disciplines alsook diverse organisaties gecombineerd werden. De podiumkunsten zijn in de meerderheid en beeldende kunsten worden vaak aangevuld met podiumkunsten of culturele en creatieve industrieën. Wat betreft de Belgische organisaties viel vooral het aantal Brusselse organisaties gedurende 2014-2015 op.

Ondanks het feit dat de Europese territoriale samenwerkingsprogramma's in de eerste plaats een economische finaliteit hebben, werden opmerkelijk veel projecten binnen de CCI gefinancierd tussen 2007-2013. De hoofdreden hiervoor is dat de regio's de CCI een sleutelrol toekennen in de regionale ontwikkeling. Om die reden blijkt het voor de organisaties veel waard om de fondsen te bekijken in hun zoektocht naar Europees middelen. Beeldende kunsten projecten waren niettemin in de minderheid. De toekomst biedt evenmin rooskleurige perspectieven. Het belang van cultuur in de ondersteuning van economische ontwikkeling is onvoldoende erkend in het cohesiebeleid 2014-2020. Toch zijn mogelijkheden voor cultuur afhankelijk van programma tot programma door een toegenomen flexibiliteit binnen de regionale programma's. Op verschillende plaatsen in het onderzoek kwam terug dat de programma's waar Franstalige regio's betrokken zijn, meer te bieden hebben voor cultuur.

In hoofdstuk vijf werden in een eerste deel de voorgaande ervaringen van Vlaamse en Brusselse organisaties onder de loep genomen. In een tweede deel werden de succesfactoren en daaraan verbonden knelpunten van het Creative Europe programma en van de Europese territoriale programma's of Interreg geëxtraheerd. De focus lag hier op Interreg en Creative Europe omdat de meeste ervaringen in deze programma's gevonden werden. Aanvullend onderzoek naar bijvoorbeeld ervaringen met culturele projecten binnen Europe for Citizens of Erasmus+ zou nuttig zijn.

Betreffende Creative Europe, zijn de voornaamste **inhoudelijke** succesfactoren een uitgedacht publieksontwikkeling en communicatie gezien het nieuwe programma dit als prioriteit ziet. Vanuit Europa worden studies en infosessies rond opgesteld om hierbij ondersteuning te bieden. Verder moet het inhoudelijke project enerzijds beantwoorden aan de relevantie en Europese denkwijze, anderzijds is het goed vanuit eigen organisatorische doelstellingen te vertrekken. Het combineren van andere disciplines en sectoren in het beeldende kunsten project lijkt aangewezen gezien zuivere beeldende kunsten projecten minder kans maken louter kwantitatief gezien. Deze factoren gaan ook op voor Interregprogramma's, met uitzondering van het belang van *audience development*. Bij de Interregaanvragen is het echter van bijkomstig belang om in te schrijven in de Europa2020 strategie en de economische impact van het project te benadrukken.

Het **partnerschap** in Creative Europe dient, integenstelling tot Interreg, geografisch verspreid te zijn om een zo groot mogelijke impact te hebben. Het selecteren van partners binnen eigen netwerk of waarmee reeds is samengewerkt kan voor zowel Interreg als Creative Europe een vlotte samenwerking bevorderen. Dat de communicatie tussen de partners cruciaal is, kwam terug bij alle respondenten. Door inhoudelijk op dezelfde golflengte te zitten, zal de communicatie enkel verbeteren. Dit laatste is zeker en vast een aandachtspunt in Interregprojecten waar de partners vaker uiteenlopende sectoren vertegenwoordigen om tegemoet te komen aan de economischere prioriteiten. Als coördinerende partner blijkt het van belang ruimschoots de tijd aan de communicatie te schenken en consequent om te gaan met alle partners. Het regelmatig fysiek ontmoeten hoort hier toe. Ten slotte dient er opgepast te worden voor interne crisissen bij partners en moet er sprake zijn van een ware collaboratie waar 1+1 gelijk wordt aan 3.

De **administratie** wordt als een groot knelpunt gezien in beide soorten programma's waarbij de lasten voor Interreg de kroon spannen. Een administratief medewerker uitsluitend op de projecten zetten is aangeraden bij allebei de subsidieprogramma's. Bij Interreg is eveneens een medewerker met enige ervaring of expertise een pluspunt. Ten slotte geldt is de uitspraak "*bezint eer ge begint*" van toepassing wat betreft de administratieve lasten en tijd die in een Creative Europe programma kruipt en de – zo bleek uit de analyse van Brown- dalende slaagpercentages anderzijds. Voor Interreg geldt hetzelfde, hoewel hierbij de selectie in twee fasen verloopt waardoor rood licht al sneller gegeven wordt.

Het **financieel management** verschilt voornamelijk in schaal wat betreft de voorbereiding, alsook in de verantwoording en begeleiding. Bij beide moet enige financiële draagkracht van de betrokken organisaties reeds aanwezig zijn om te anticiperen op cash flow problemen. Zeker in het geval van Interreg, waar een aanzienlijke voorfinanciering door de projectpromotoren blijft in de nieuwe programma's. Het opstellen van het budget is eveneens een uitdaging voor beide aanvragen, hoewel dit bij Interreg op een andere manier gebeurt in overleg met de aangewezen projectleider van de beheersautoriteit. De financieel manager moet rekening houden dat cofinanciering tijdig gezocht moet worden voor beide programma's, oftewel via eigen inkomsten en budget, de Vlaamse overheid, steden... of private investeerders. Een andere mogelijkheid is om het budget aan te passen naar wat de organisatie zelf dragen kan. Als laatste is het toegelaten – ondanks de verwarring - om loonkosten in beide subsidieprogramma's op te nemen, zolang zij in relatie tot het project staan.

Wat betreft de **begeleiding** is het voor Creative Europe een factor van succes om gebruik te maken van de Creative Europe Desks, die een uitstekende evaluatie toebedeeld kreeg wat betreft de voorbereiding van een aanvraag. Dat een goede relatie met de projectverantwoordelijke van EACEA eveneens een impact heeft op de vlotte uitwerking, is een factor waarbij een portie toeval en geluk aan de orde is. Een knelpunt voor Creative Europe is een gebrek aan begeleiding van het financieel

management: mogelijke suggesties werden gemaakt hieromtrent maar verdere studie naar haalbaarheid en doorvoering daarvan is vereist. Ten slotte bleken de Vlaamse voorbereidende subsidies voor Europese projecten geen al te grote impact te hebben op het succes van Vlaamse organisaties. De begeleiding vanuit Interreg bleek veel intensiever zowel tijdens het voorbereiden met technische hulp van de provincies en facilitatoren alsook tijdens de uitvoering van het project met het contact van de beheersautoriteit. Om die reden is de nood aan begeleiding bij de financiële administratie en -management minder hoog.

Verder is het steeds voordelig, zowel voor Creative Europe als voor Interreg, reeds ervaring gehad te hebben als partner alvorens zelf projectleider te zijn. Bij Interreg is een bijkomende succesfactor van tel, namelijk de rol van de (regionale) politiek in de beleidsvorming in tegenstelling tot het cultuurprogramma dat op Europees niveau wordt beslist. Ten slotte bleek het al dan niet hebben van zekerheid van Vlaamse werkingssubsidies in een (ambigue) relatie te staan met het ambiëren van Europese subsidies. Wanneer de Vlaamse steun tegenvalt, waren de organisatie minder geneigd om nog te investeren in Europese projectconstructies. Daarnaast heeft ook de timing van de deadlines van de subsidies invloed op het indienen van een projectvoorstel bij Europa.

Naast het afleiden van succesfactoren werden nog een aantal zaken opvallend bevonden. Zo waren de redenen waarom tal van organisaties zich waagden aan de Europese programmavoorstellen meervoudig. Ten eerste uiteraard om de loutere financiële opportuniteit. Ten tweede was er een wens om internationaal te werken en weg te gaan van het Vlaams of provinciaal niveau aan de hand van Europese samenwerking. Ten derde zocht men Europese subsidies omdat een project al internationaal georiënteerd was. Ten slotte startten heel wat organisaties EU middelen te overwegen uit vrees voor een terugval van de Vlaamse subsidies.

Verder heerste een algemeen negativisme wat betreft de toekomst van het slagen voor Europese programma's (zowel Creative Europe als Interreg programma's). Bij beide had men het gevoel dat steeds meer kansen weggelegd waren voor grotere, gevestigde organisaties. Projecten van minder dan 200.000 € werden bij Interreg afgeraden. Ook David Grzegorzewski gaf aan dat het controlesysteem van Interreg niet afgestemd was op kleinere organisaties.

Afsluitend zijn er een hele reeks voor- en nadelen verbonden aan de programma's. Hoe deze tegenover elkaar staan hangt af van de precieze situatie van de organisatie. Een meervuldig ervaren nadeel was het gebrek aan flexibiliteit, net iets waar creatieve, beeldende kunsten projecten nood aan hebben. Op dit vlak wordt er te weinig rekening gehouden met het karakter van de beeldende kunsten sector. Sommige organisaties zijn reeds veel kostbare tijd verloren aan geweigerde projectvoorstellen, alsook aan de administratieve lasten gezien de hoge (financiële) controles vanuit Europa. Voor anderen wogen de lasten niet op tegenover de duurzame contacten die gelegd konden worden.

Dit laatste is dan ook het grootste pluspunt van alle ervaringen: de expertise die gedeeld werd tussen de organisaties in zowel Creative Europe alsook Interreg en de netwerkopbouw. Het internationale netwerk dat bovendien gunstig effect heeft op de internationale presentatie van de kunstenaar.

7 AANBEVELINGEN

De aanbevelingen die hieronder zullen volgen, zijn bedoeld voor organisaties die ambiëren om projectsubsidies te behalen en met goed gevolg uit te voeren.

7.1 AANBEVELINGEN DIE GELDEN VOOR MEERDERE EUROPESE SUBSIDIEPROGRAMMA'S

- **Zoek uit welk EU financieringsprogramma het beste past** bij jouw projectidee en onderzoek of jouw organisatie voldoet aan de toelatingsvoorwaarden van het actieprogramma. Doe dit enkel voor projectideeën waar inherent een internationale dimensie of mogelijks Europese meerwaarde in aanwezig is. Ga geen projecten verzinnen of zodanig sterk aanpassen enkel om het verkrijgen van extra middelen.

- **Bewaar het evenwicht** tussen de artistieke eigenheid van het project en de organisaties en de aspecten die inspelen op de Europese prioriteiten zodat het voor iedereen artistiek interessant blijft.

- **Stel de projectaanvraag zo concreet en gedetailleerd mogelijk op.** Een goede Engelstalige eindredactie is hierbij aangeraden. **Controleer tevens of alle verplichte administratieve document bijgesloten zijn** en dat de juiste documenten gebruikt worden.

- **Motiveer zowel medewerkers als directie.** Door vanuit de eigen artistieke en creatieve doelstellingen van de organisatie te vertrekken en het project te integreren in de reguliere werking, kunnen alle betrokkenen ten volle achter het project staan.

- **Ontmoet alle partners regelmatig fysiek.** Samenwerking wordt door mensen gedragen waardoor de communicatie van cruciaal belang is.

- **Bezint eer ge begint.** Haast alle Europese middelen zijn gelinkt aan hoge administratieve lasten en hoge financiële verantwoording. Realiseer je dat het ontwikkelen van de aanvraag slechts het begin is en dat de administratieve druk stijgt na goedkeuring van het project. Bereid je hierop voor door de verantwoordelijkheden van meet af aan duidelijk te verdelen en zo spoedig mogelijk een goede coördinator aan te stellen.

- **Maak een kasplanning** op om cash flow problemen tijdig te voorzien. Deze brengt je inkomsten en uitgaven in kaart en schat de vereiste voorfinanciering in die nodig is in het project.

- **Zorg voor een voldoende financiële basis** om ten eerste te kunnen instaan voor de voorfinanciering en ten tweede om de cofinanciering van het project te dragen. Externe financiering kan je hierbij helpen, maar houdt opnieuw tijd en werkdruk in.

- **Informeer jezelf over de vereiste financiële verantwoording van meet af aan.** Door op voorhand e-tutorials, workshops of infosessies te raadplegen, bespaar je jezelf veel problemen en zelf ongerecupereerde kosten bij fouten.

- **Update het budget regelmatig en communiceer dits naar alle betrokken partners.** Het wordt aangeraden om regelmatig een geüpdatet document te verspreiden met de geschatte uitgaven en de geschatte inkomsten. Zo kunnen alle betrokken partners kort op de bal spelen wanneer iets niet volgens oorspronkelijk plan verloopt en wordt het overzicht behouden.

- **Informeer je over en overweeg de nieuwe Vlaamse subsidie die bijdraagt in de cofinanciering.** Deze zal geïmplementeerd worden na de opstart van het nieuwe Kunstendecreet.

7.2 AANBEVELINGEN SPECIFIEK VOOR ORGANISATIES MET INTERESSE VOOR CREATIVE EUROPE

- **Raadpleeg de Creative Europe Desk.** Zij helpen in de ontwikkeling van het idee, de voorbereiding van de aanvraag, de zoektocht naar partners... Wat betreft de financiële uitwerking zijn organisaties meer op zichzelf aangewezen waardoor jezelf informeren aan de hand van de e-tutorials cruciaal is.

- **Zoek partners doorheen heel Europa.** Geografische verspreiding wordt aangemoedigd om een zo groot mogelijke impact te bereiken.

- **Geef de voorkeur aan partners uit eigen netwerk of partners waarmee reeds samengewerkt is.** Indien dit niet vanzelfsprekend is: hou partneroproepen in de gaten of lanceer zelf één via de Creative Europe Desk of ontmoet collega's op infosessies.

- **Kies één prioriteit waarop gefocust wordt.** Dit geldt althans voor de huidige oproep voor projecten startend in 2016. In het aanvraagdossier kan men maximum drie van de vijf prioriteiten linken aan het inhoudelijk project en deze een rangorde geven.

- **Werk sectoroverschrijdend.** Uit de kwantitatieve analyse van de disciplines bleek dat in één project vaak diverse disciplines alsook diverse organisaties gecombineerd worden. **Durf samen te werken** met hen. Ondanks dat podiumkunsten in de meerderheid zijn, zijn er wel degeleijk kansen voor beeldende kunsten projecten, vaak aangevuld met podiumkunsten of culturele en creatieve industrieën.

- **Bepaal de beoogde doelgroepen en stel een communicatieplan op** om hen te bereiken. *Audience development* is één van de speerpunten bij uitstek in het nieuwe programma. In de selectie van de projecten wordt hier dan ook veel aandacht aan besteed.

- **Werf als projectleider een (halftime) personeelslid aan voor de (financiële) administratie.** De verloning van deze persoon kan opgenomen worden in het projectbudget. Als projectleider is het tevens aangewezen een bekwame en ervaren projectcoördinator te selecteren en aan te stellen.

7.3 AANBEVELINGEN SPECIFIEK VOOR ORGANISATIES MET INTERESSE VOOR INTERREG

Wanneer de ligging van de organisatie binnen het programmagebied van een Interreg programma valt, gelden onderstaande aanbevelingen. Voor WIELS, gelegen in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, is deze piste niet interessant gezien zij enkel op de transnationale en interregionale programma's kunnen beroepen door hun centrale positie. Deze programma's bleken echter veel minder kansen te bieden dan de grensoverschrijdende programma's, waar regionale politiek een grotere impact heeft. Alle ervaringen van respondenten zijn te kaderen in de grensoverschrijdende programma's.

- **Schrijf je in in de Europa 2020 strategie** en link de artistieke waarde van het project aan economische finaliteit die bedraagt tot 'Slimme, Duurzaam en Inclusieve Groei'. Wanneer je hier als organisatie geen interesse voor hebt, noch nood of zin, begin dan niet aan de participatie of ontwikkeling van een Interreg-project.

- **Speel in op de vraag en behoefte van de regio.** Door te zinspelen op de impact van economische- en ondernemingsaspecten van het project via marktgerichte indicatoren, maakt een artistiek project kans om EFRO middelen te vrijwaren. Benader de projectaanvraag niet vanuit de invalshoek van de kunsten, maar volgens de "Europese logica". Hou in gedachten dat het leren kennen van deze denkwijze enige tijd kost.

- **Kiem het inhoudelijke financieringsprogramma uit** voor 'kieren voor cultuur' waarop ingespeeld kan worden.

- **Zoek regionale partners die inhoudelijk interessant zijn.** Deze kunnen gevonden worden tijdens de **participatie van events in jouw regio**, waar ideeën kunnen voorgesteld worden en clusters van interesses gevormd worden.

- **Identificeer de motieven en doelstellingen van alle partners** op voorhand. Wanneer bepaalde partnerorganisaties niet op dezelfde golflengte zitten, kan dit voor ernstige problemen in de samenwerking zorgen.

- **Werf als partner een (halftime of fulltime) personeelslid aan voor de (financiële) administratie.** Selecteer deze persoon bovendien aan de hand van diens voorgaande ervaring of expertise. De verloning van deze persoon kan opgenomen worden in het projectbudget. Als projectleider is het tevens aangewezen een bekwame en ervaren projectcoördinator zo spoedig mogelijk aan te stellen.
- **Communiceer transparant** met je aangewezen projectmanager (en partners) over het budget. Overleg bovendien intensief met de technische assistentie en de provincies. **Maak gebruik van de assistentie, workshops en seminars** die het programma aanreiken. **Neem zelf initiatief** om ervaringsdeskundigen te contacteren.
- **Peil bij lokale overheden** wat zij kunnen betekenen via belangenbehartiging in het integreren van cultuur in de programma's.

8 BIBLIOGRAFIE

Agentschap Ondernemen. (2014). *Ontwerp Operationeel Programma EFRO 2014-2020 "Investeren in groei en werkgelegenheid" Vlaanderen*. Gedownload van www.agentschapondernemen.be/download/file/fid/33430.

Amann, S. (2013). Culture counts... for the EU structural and Investment Funds' implementation 2014-2020. In INTERACT, *European Territorial Cooperation. Inspiring Creativity. Promoting Culture and Creative Industries across Europe* (pp. 28-29). Vienna: INTERACT Point Vienna.

BAM. (2012). *Minister Schauvliege maakt strategische nota internationaal cultuurbeleid*. Geraadpleegd op 4 juni 2015, van <http://bamart.be/nl/news/detail/8123/482>.

Bamford, A. Wimmer, M. (2012). *Audience building and the future Creative Europe Programme*. On behalf of the European Expert Network on Culture (EENC). Gedownload van <http://www.eenc.info/news/report-audience-building/>.

Brown, G. (2015). *Getting better... Analysing the Results of the Second Call for Projects for the EU Creative Europe Culture Programme 2015*. Connexus Document. Te downloaden vanaf <http://www.euclid.info/shop/pubn-condo-015-getting-there/>.

Croes, A. (2015). *Het nieuwe Kunstendecreet* (Prezi-presentatie infosessies voor organisaties, lente 2015). Geraadpleegd op 8 juni 2015 van <https://prezi.com/iarib5m3xuxc/het-nieuwe-kunstendecreet/>.

CultuurContactPunt (2013a). *EU Cultuurprogramma. Inspirerende voorbeelden 2007-2013*. Brochure. Brussel: CultuurContactPunt.

CultuurContactPunt (2013b). *Europa voor de Burger 2007-2013. Inspirerende voorbeelden*. Brochure. Brussel: CultuurContactPunt.

Cultuurforum 2020. (2010). *Visietekst atelier "Internationaal cultuurbeleid"*. Voorzitter Paul Dujardin, ondervoorzitter Pascale Gielen, secretaries Anne-Marie Croes. Gedownload van: <https://cjsm.be/cultuur/cultuurforum-2020/ateliers>.

Creative Europe Desk NL. (2014). *FEITEN & CIJFERS. Creative Europe Cultuur 2014*. Brochure gedownload van <http://dutchculture.nl/>.

Creative Europe Desk Ireland (2014). *Creative Europe programme 2014-2020*. Infosessie op 27 augustus 2014. Powerpointpresentatie gedownload van <http://www.artscouncil-ni.org/images/uploads/Creative%20Europe%20-%20IrishPerspective%20Tips%20%2027%2008%2014.pdf>.

Department CJSM. (2015). *Toolbox EU financiering*. Te vinden op:
<https://cjsm.be/cultuur/formulieren/toolbox-eu-financiering>.

Departement CJSM. (z.d. a). *Het Nieuwe Kunstendecreet*. Geraadpleegd op 8 juni 2015, van
<http://www.kunstenenerfgoed.be/nl/wat-doen-we/het-nieuwe-kunstendecreet>.

Departement CJSM. (z.d. b). *Europe for Citizens, Erasmus+*. Geraadpleegd op 7 juli 2015, van
<https://cjsm.be/cultuur/europe-citizens>, <https://cjsm.be/cultuur/erasmus-0>.

Devos, F. (2013). *We moeten verder, dus moeten we terug. Naar een nieuwe plaats voor kunstenaars in de Eurometropool Lille, Kortrijk, Tournai*. In: De Franse Nederlanden, Ons Erfdeel (2013, september).

EACEA and Europese Commissie (DG Comm). (2014). *Programma "EUROPA VOOR DE BURGER" 2014-2020*. Programmagids. Gedownload van
<https://eacea.ec.europa.eu/sites/eacea-site/files/documents/comm2013003670000nl.pdf>.

EACEA (2015a). *Cooperation projects - Selection results 2015. cat.1, cat. 2*. Pdf's te downloaden van
https://eacea.ec.europa.eu/creative-europe/selection-results/cooperation-projects-selection-results-2015_en.

EACEA (2015b). *CREATIVE EUROPE (2014-2020). Culture Sub-programme. Calls for proposals: EACEA 29/2015 : Support for European cooperation projects*. Gedownload van
https://eacea.ec.europa.eu/creative-europe/funding/support-european-cooperation-projects-2016_en.

EFRO. (2013). *Europa investeert, Vlaanderen groeit. EFRO-projectenboek 2007-2013*. Brussel: Agentschap Ondernemen.

ERICarts and CSES (Mike Coine (CSES) and Andreas Wiesand (ERICarts)). (2010). *Study on the Contribution of Culture to Local and Regional Development – Evidence from the Structural Funds. Final Report*. Gedownload van
<http://www.ericarts.org/web/projects.php?aid=218&lid=en&al=&rid=330>.

Europa-nu (z.d.). *Europese Territoriale Samenwerking (INTERREG IV)*. Laatst geraadpleegd op 1 juli 2015 van
http://www.europa-nu.nl/id/vh92km5q3tuz/europese_territoriale_samenwerking.

Europese Commissie. (2007). *Mededeling over een Europese agenda voor cultuur in het licht van de mondialisering*. Gedownload van
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52007DC0242&from=NL>.

Europese Commissie. (2010 a). *Communication from the Commission. Europe 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth*. Gedownload van
http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/index_nl.htm.

Europese Commissie. (2010 b). *Communication Regional Policy contributing to smart growth in Europe 2020*. Gedownload van

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/communic/smart_growth/comm2010_553_en.pdf.

Europese Unie (2006). *Besluit nr. 1855/2006/EG van het Europees parlement en de Raad van 12 december 2006 tot vaststelling van het programma Cultuur (2007-2013)*. In: Publicatieblad van de Europese Unie (2006). L372.

Europese Unie. Working Group of EU Member States Experts on Cultural and Creative Industries (2012). *Policy Handbook on How to strategically use the EU support programmes, including Structural Funds, to foster the potential of culture for local, regional and national development and the spill-over effects on the wider economy?*. Gedownload van http://ec.europa.eu/culture/library/publications/cci-policy-handbook_en.pdf.

Europese Unie (2013). *Verordening (EU) nr. 1295/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2013 tot vaststelling van het programma Creatief Europa (2014 - 2020) en tot intrekking van de Besluiten nr. 1718/2006/EG, nr. 1855/2006/EG en nr. 1041/2009/EG*. In: Publicatieblad van de Europese Unie (2013). L347. 56e jaargang.

Europese Commissie (2007). *European Commission Cohesion policy 2007–13. Commentaries and official texts*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. 160 p. Gedownload vanaf: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/publications/guide2007_en.pdf.

Europese Commissie (2014 a). *Creative Europe. Culture Sub-programme. Support for European Cooperation projects. Guidelines*. Gedownload van https://eacea.ec.europa.eu/creative-europe/funding/cooperation-projects_en.

Europese Commissie (2014 b). *Financieringsinstrumenten binnen het cohesiebeleid 2014-2020*. Informatieblad. Gedownload van http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/financial_instruments_nl.pdf.

Europese Commissie (2015a). *CALL FOR TENDERS. Open procedure N° EAC/08/2015. STUDY ON AUDIENCE DEVELOPMENT - HOW TO PLACE AUDIENCES AT THE CENTRE OF CULTURAL ORGANISATIONS. TENDER SPECIFICATIONS*. Gedownload van http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/calls/general/2015-eac-08_en.htm.

Europese Commissie (2015b). *Creative Europe. Culture Sub-programme. Support for European Cooperation projects. Guidelines*. EACEA 29/2015. Gedownload van: https://eacea.ec.europa.eu/creative-europe/funding/support-european-cooperation-projects-2016_en.

Europese Unie. (z.d.). *Glossarium. Structuurfondsen en Cohesiefonds*. Laatst geraadpleegd op 1 juli 2015, van http://europa.eu/legislation_summaries/glossary/structural_cohesion_fund_nl.htm.

Europese Commissie. (z.d.). *European Capitals of Culture*. Geraadpleegd op 21 juni 2015 op: http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/capitals-culture_en.htm.

Faronet (2014). *Federale regering plant zware besparingen bij de federale culturele en wetenschappelijke instellingen*. Laatst geraadpleegd op 12 juli 2015 van <http://www.faronet.be/nieuws/federale-regering-plant-zware-besparingen-bij-de-federale-culturele-en-wetenschappelijke-inst>.

Gatz, S. (2015). *Strategische Visienota Kunsten. Naar een dynamisch, divers en slagkrachtig kunstlandschap in Vlaanderen*. Gedownload van <http://www.kunstenenerfgoed.be/nl/nieuws/minister-van-cultuur-sven-gatz-stelt-allereerste-visienota-kunsten-voor>.

Gatz, S. (2014). *Beleidsnota Cultuur 2014-2019*. Vlaams parlement, Stuk 126 (2014-2015), Nr. 1, ingediend op 24 oktober 2014 (2014-2015). Gedownload van: <https://docs.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2014-2015/g126-1.pdf>.

Gewestelijke Overheidsdienst Brussel. (2014). *Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling. Project van operationeel programma van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*. Gedownload van <http://be.brussels/a-propos-de-la-region/bruxelles-internationale/feder-obtenir-une-aide-europeenne>.

Gielen, P., & Laermans, R. (2004). *Een omgeving voor actuele kunst : een toekomstperspectief voor het beeldende-kunstlandschap in Vlaanderen*. Tielt: Lannoo.

Gielen, P. (2008). *Kunst in Netwerken. Artistieke selecties in de hedendaagse dans en de beeldende kunst*. Tielt: Lannoo.

Hofmans, J. (2014). Vijf tips om Europese projectpartners te vinden. Laatst geraadpleegd op 1 augustus 2015 op <http://www.vleva.eu/blog/vindEUprojectpartners>.

Iglesias, M., Kern, P., Montalto, V. (2012). *Het gebruik van structuurfondsen voor culturele projecten. Document aangevraagd door de Commissie cultuur en onderwijs van het Europees Parlement*. Brussel: Europese Unie. Gedownload van <http://www.europarl.europa.eu/studies>.

INTERACT (2013). *European Territorial Cooperation. Inspiring Creativity. Promoting Culture and Creative Industries across Europe*. Vienna: INTERACT Point Vienna.

INTERACT (z.d.). About Interact. Laatst geraadpleegd op 2 juli 2015 op: http://www.interact-eu.net/about_us/about_interact/22/2911

Interreg Vlaanderen-Nederland (2015). *SELECTIECRITERIA. Van idee tot goedgekeurd project*. Gedownload van <http://www.grensregio.eu/wp-content/uploads/2010/12/overzicht-selectiecriteria1.pdf>.

Interreg Vlaanderen-Nederland (z.d.). *Europa biedt kansen in de grensregio. Grensoverschrijdende samenwerking in de Grensregio Vlaanderen-Nederland (2007-2013)*.

Programmabrochure. Gedownload van http://www.grensregio.eu/wp-content/uploads/2010/12/Brochure_Intereg_NL.pdf.

KEEP. (z.d.). Database KEEP. Knowledge and Expertise in European Programmes. Laatst geraadpleegd op 2 juli 2015 op: <http://www.keep.eu/>.

Kenniscentrum Sociaal Europa (z.d.). *EFRO - Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling*. Laatst geraadpleegd op 12 augustus 2015 van <http://www.kcse.eu/programma/2014-2020/europees-fonds-voor-regionale-ontwikkeling>.

Ministerie van Jeugd, Sport, Cultuur en Media. (z.d.). *Internationaal Cultuurbeleid*. Geraadpleegd op 4 juni 2015, van <https://cjsm.be/cultuur/themas/internationaal-cultuurbeleid>.

Montalto, V. (2013). The European Funding Landscape and an Outlook toward 2020. In INTERACT, *European Territorial Cooperation. Inspiring Creativity. Promoting Culture and Creative Industries across Europe* (pp. 44-45). Vienna: INTERACT Point Vienna.

Näss, H. E. (2010). *The ambiguities of intercultural dialogue: Critical perspectives on the European Union's new agenda for culture*. Journal of Intercultural Communication (23). Gedownload van: <http://www.immi.se/intercultural/nr23/nass.htm>.

Nogueira, A.M., Prutsch, M.J. (2015). Infopagina's over de Europese Unie. Cultuur. Laatst geraadpleegd op 10 juni 2015, van http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/nl/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.13.1.html.

Roeland, E. (2008), Een actieve positie voor de kunstenaar in een open institutioneel kader. Laatst geraadpleegd op 5 juni 2015, van <http://bamart.be/pages/detail/nl/2762>. (Verschenen in <H>ART 45 van 26 december 2008).

Schauvliege, J. (2012). *Nota Internationaal Cultuurbeleid (ICB). Mededeling aan de Vlaamse Regering van 1 juni 2012 betreffende het internationaal cultuurbeleid VR 2012 0106 MED.0250*. Gedownload van <https://cjsm.be/cultuur/themas/internationaal-cultuurbeleid>.

Schauvliege, J. (2013). *Beleidsnota Cultuur Beleidsprioriteiten 2013-2014*. Vlaams parlement, Stuk 2241, Nr. 1, ingediend op 21 oktober 2013 (2013-2014). Laatst geraadpleegd op 5 juni 2015, van https://cjsm.be/cultuur/sites/cjsm.cultuur/files/public/beleidsbrief2013-2014_cultuur.pdf.

Schramme, A. (2005). 'Uitdagingen voor het Vlaams internationaal cultuurbeleid' in Neerlandia, 109, (1): 3-6.

Schramme, A. (Ed.). (2009). *1 + 1 = 3? Over samenwerkingsverbanden in de culturele sector*. Tiel: Lannoo.

Schramme, A. (2011). *Cultuur, overheid en beleid*. In: Schramme, A., Verbergt, B., De Corte, D., & De Pelsmacker, P. (2011). *Cultuurmanagement : de regels van de kunst*. Leuven: LannooCampus.

- Shore, C. (2006). *In Uno Plures? EU Cultural Policy and the Governance of Europe. Cultural Analysis*, 5: 7-26.
- Kunsten en Erfgoed. (2013). *Jaarverslag 2013. Overleg met Internationaal Vlaanderen*. Geraadpleegd op 4 juni 2015, van <http://2013.kunstenenerfgoedjaarverslag.be/jaarverslag-2013/over-ons/samenwerking/thematisch-overleg/overleg-met-internationaal-vlaanderen>.
- Kunsten en Erfgoed. (z.d.). *Het nieuwe kunstendecreet. Vragen over subsidie-instrumenten*. Geraadpleegd op 8 juni 2015, van <http://www.kunstenenerfgoed.be/nl/faq/het-nieuwe-kunstendecreet>.
- Leliaert, L. (2006). *Een stappenplan voor het 'Artist-in-residence' programma van WIELS - Centrum voor Hedendaagse Kunst, Brussel* (proefschrift). Antwerpen, UAMS.
- Mortelmans, D. (2007). *Handboek kwalitatieve onderzoeksmethoden*. Leuven: Acco.
- Raad van de Europese Unie. (2014). *Draft Conclusions of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council, on a Work Plan for Culture (2015-2018)*. Gedownload van <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-16094-2014-INIT/en/pdf>.
- Van Camp, E. (2006). *Internationale profilering Vlaamse beeldende kunstenuorganisaties: financieringskanalen in Europa* (proefschrift). Antwerpen : UAMS.
- Vlaams Parlement. (2013a). *Memorie van toelichting Kunstendecreet. Voorstel van decreet van de heer Paul Delva, mevrouw Yamila Idrissi en de heren Marius Meremans, Bart Caron, Johan Verstreken, Philippe De Coene en Wilfried Vandaele houdende de ondersteuning van de professionele kunsten*. Stuk 2157 (2012-2013) – Nr. 1. Gedownload vanaf : http://www.kunstenenerfgoed.be/sites/default/files/uploads/140522_Memorie%20van%20toelichting_KD.pdf.
- Vlaams Parlement. (2013b). *Uitvoeringsbesluit Kunstendecreet. Voorstel van decreet van de heer Paul Delva, mevrouw Yamila Idrissi en de heren Marius Meremans, Bart Caron, Johan Verstreken, Philippe De Coene en Wilfried Vandaele houdende de ondersteuning van de professionele kunsten. Tekst aangenomen door de plenaire vergadering*. Stuk 2157 (2012-2013) – Nr. 15. Ingediend op 4 december 2013 (2013-2014). Gedownload vanaf: <https://docs.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2012-2013/g2157-15.pdf>.
- Vleva (2014). *EU-subsidiegids 2014-2020*. 2^e editie. Brussel: Vleva. Gedownload van www.vleva.eu/subsidiewijzer.
- Vos, H. (2010). *De impact van de Europese Unie - beleidsterreinen, strijdpunten en uitdagingen*. EU-Studies (2de ed.). Leuven: Acco.
- Vos, H. (2011). *Besluitvorming in de Europese Unie: een survival kit*. Leuven: Acco.

Vreys, S. (2009). *Een Europees netwerk voor beeldende kunst: kader en voorbereidend onderzoek* (proefschrift). Antwerpen : Universiteit Antwerpen.

Wellens, N. (2009). Wat is samenwerken? Kunst, kunde, ... Samenwerken in Podiumland. In: Schramme, A. (red.). (2009). *1+1 = 3? Over samenwerkingsverbanden in de culturele sector*. Tiel: Lannoo.

Persoonlijke communicatie

Gesprek met Gaetan Poelman, 9 april 2015

Gesprek met Gudrun Heymans, 9 april 2015

Gesprek met Dirk De Wit, 27 mei 2015

Gesprek met David Grzegorzewski, 30 april 2015

Gesprek met Frans Lefever, 29 april 2015

Gesprek met Frederik Vergaert, 15 april 2015

Gesprek met Frederic Meseeuw, 5 mei 2015 (telefonisch)

Gesprek met Katrien Peeters, 7 mei 2015

Gesprek met Eva Steel, 12 juni 2015.

Gesprek met Annie Van Hoorick, 20 mei 2015.

Gesprek met Dieter Vankeirsbilck, 10 juli 2015

Gesprek met Marie Logie en Ann Goossens, 8 juni 2015

Gesprek met Valentine De Beir, 10 juni 2015

Gesprek met Franky De Vos, 1 juni 2015

E-mail van Stan Van Pelt, 6 juli 2015.

Per organisatie

Contour

Website Contour: <http://www.contourmechelen.be/contact.php>

Lokaal01

EACEA (2015). *Creative Europe – Culture Sub-programme*. Feedback aanvraagdossier Traffic (dossiernr. 559407), intern document.

Jonge kunstenaars dienen petitie in voor behoud van Lokaal01. (2012, 22 februari). *Het Nieuwsblad*.

Petities24 (2012). *Red Lokaal 01 Antwerpen in naam van de beeldende kunst!*. Laatste geraadpleegd op 11 juli 2015 van http://www.petities24.com/red_lokaal_01_antwerpen_in_naam_van_de_beeldende_kunst.

Website Lokaal01: <http://lokaal01.org>

Netwerk Art

Website LCP: <http://lcpeurope.eu/about-lcp/> (project LCP)

Websit Netwerk: <http://www.netwerk-art.be/nl/>

Bozar

Meseeuw, F. (2014, 3 februari). *Untitled Prezi*. Online prezi presentatie. Laatste geraadpleegd op 12 juli 2015 op <https://prezi.com/ylg-guvjyng/untitled-prezi/>.

Website Bozar: <http://www.bozar.be/nl>

Website Ottomans & Europeans: <http://ottomans-europeans.eu>

Auguste Orts

Website: <http://www.augusteorts.be/about>

MSK

MSK (2015). *Detailed Project Description “MANUFACTORIES OF CARING SPACE-TIME”*. Intern document.

Website: <http://www.mskgent.be/nl>

Sint-Lucas Antwerpen

Interreg IVa 2 mers-seas-zeeën (z.d.). *Digisol*. Laatst geraadpleegd op 14 juli 2015 op <http://www.interreg4a-2mers.eu/clusters/approved-clusters/applied-research-innovation-and-business-Support/digisol/nl>.

Interreg V (2015). *Programmabrochure Interreg V Vlaanderen-Nederland. Europa investeert in uw regio*. Gedownload van <http://www.grensregio.eu/interreg-v/>.

Epos-Vlaanderen (z.d). *Powerpointpresentatie “ERASMUS+ in onderwijs en opleiding”*. Gedownload van www.epos-vlaanderen.be/_Uploads/.../7_14u00_15u00_ErasmusPlus.ppt

Website Digisol: <http://www.digisoleurope.eu/index.php>

Website Sint-Lucas: <http://www.sintlucasantwerpen.be>

Kunst in Zicht

Interreg IV Vlaanderen-Nederland (z.d.). *ICQ*. Laatst geraadpleeg op 14 juli 2015 op <http://www.grensregio.eu/2011/02/17/icq/>.

Kunst in Zicht en Bureau CiST (2012). *ICQ verbindt cultuur en onderwijs*. Turnhout: Kunst in Zicht.

Website Kunst in Zicht: <http://www.kunstinzicht.be/over-kunst-zicht>.

BUDA kunstencentrum

Interreg Frankrijk- Wallonië –Vlaanderen (2015, 19 mei). Samenwerkingsprogramma Interreg V-A België-Frankrijk. Gedownload van http://www.interreg-fwvl.eu/sites/default/files/doc/samenwerkingsprogramma_1.pdf.

Website Eurometropool Lille - Kortrijk – Doornik: <http://nl.eurometropolis.eu/wie-zijn-wij/even-voorstellen.html>.

Website APAP: <http://www.apapnet.eu/index.php/kunstencentrum-buda-kortrij/kunstencentrum-buda-kortrij-news/343-buda-vista3-performing-europe>

Website NEXT: <http://www.nextfestival.eu/nl>

Website trottoirs: <http://www.trottoirs.eu/>

Website BUDA: <http://www.budakortrijk.be/nl>

MuHKA

EACEA (2013, januari). *Grant agreement for an action with multiple beneficiaries. Agreement number – 2013 – 1183 / 001-001 Culture program*. Intern document.

MuHKA (2015). *Estimated budgets en timesheets*. Interne exceldocumenten.

Website L'Internationale: <http://www.internationaleonline.org>

Website MuHKA: <http://www.muhka.be>.

9 BIJLAGEN

9.1 BIJLAGE I: TOPICLIJST MET MOGELIJKE VRAGEN VOOR RESPONDENTEN VAN DE ORGANISATIES

1. voorstelling

organisatie algemeen

Hoe lang bestaat organisatie al?

Hoeveel medewerkers?

Structurele subsidies van het kunstendecreet?

Hoeveel projectvoorstellen reeds ingediend voor een Europees subsidieprogramma?

Hoeveel van deze aanvaard of geweigerd?

project:

Welk Europees subsidieprogramma?

Wat hield project net in? Wanneer? Waarom? Wie?

2. projecten

a) goedgekeurde projectvoorstellen

Evolutie

Ontwikkeling idee en project: hoe is het project ontstaan?

Wat is tijdsbestek tussen kiem van het projectidee tot afsluiting van het project?

Waarom keuze voor Europees programma: wat was voornaamste reden? Financieel – inhoudelijk – samenwerkingen - ...

partners

Op welke basis werden de partners gezocht?

Hoe effectief partners gevonden?

Voorheen al samengewerkt met deze partners?

Inhoud

In welke mate project aangepast om binnen de strategie te passen? Hebt u dit als positief of negatief ervaren?

Inspraak partners groot op inhoudelijk project?

Administratie

Wat was grootste uitdaging voor u op administratief vlak?

Voor goedkeuring : Projectvoorstel samenstellen + indiening

Tijdsbestek?

Wie nam deze taak op zich?

Grootste uitdaging? (begroting?)

Na goedkeuring:

Afwegingskader: tijd en administratie waard?

Financieel

Financiering : Hoeveel? Hoe lang?

Voorfinanciering : zorgde dit voor problemen?

Voldoende op de hoogte over het financieel management van zo'n project?

Uitwerking

Welke knelpunten ervaren?

Wat waren de ervaren voor- en nadelen tijdens het project?

Besluitend en toekomst

Opnieuw doen voor een volgend project?

b. (extra vragen indien) geweigerd project:

Na weigering

Wat waren de ervaren drempels?

Feedback ontvangen vanuit Europees beleid?

Opnieuw indienen volgende call?

3. Ondersteuning en Europees beleid

Wat was rol van de contact- en steunpunten voor u ? Kon dit beter?

Wat zijn goede punten en slechte punten van de contact- en steunpunten voor u?

Zwaktespunten of sterktes van de programma's zelf? Wat kan beter?

Bent u op de hoogte van wat het kunstendecreet biedt voor internationale werking van organisaties ?

4. opsomming mogelijke succesfactoren

9.2 BIJLAGE II: LIJST VAN EUROPESE PROGRAMMA'S

Deze bijlage is zowel Engelstalig als Nederlandstalig samengesteld. Niet voor elk programma worden de inhoudelijke doelstellingen en praktische zaken meegedeeld maar er werd wel gepoogd de meest relevante informatie voor culturele organisaties te verzamelen. Bovendien wordt voor elk programma doorgelinkt naar de website voor meer informatie omtrent het inhoudelijke programma en de oproepen.

Deze bijlage werd samengesteld aan de hand van diverse bronnen. In de eerste plaats de officiële websites van de Europese subsidieprogramma's. Ten tweede werd gebruik gemaakt van de Vlevagids (2014) en de website van het Kennis Centrum Sociaal Europa (<http://www.kcse.eu/programma/2014-2020/europees-fonds-voor-regionale-ontwikkeling>) omwille van het mooie en duidelijke overzicht dat deze instanties bieden.

a. Creative Europe (2014-2020): culture sub-programme

i. Cooperation projects

Wat:

Category 1: smaller scale cooperation projects

Project leader + at least 2 partners

3 different countries

Max. 200 000 EUR – 60 % co funding

Category 2: larger scale cooperation projects

Project leader + at least 5 partners

6 different countries

Max. 2 000 000 EUR – 50 % co funding

Doelstellingen en prioriteiten:

Objectives:

1. to support the capacity of the European CCS (cultural and creative sectors)
 2. to contribute to audience development + improve access to cultural and creative works
 3. to contribute to innovation and creativity
-

Priorities (for call October 2015):

- Promoting the **transnational mobility** of artists and professionals with a view to enabling them to cooperate internationally and to internationalise their careers and activities in the Union and beyond, when possible on the basis of long-term strategies, and promoting the transnational circulation of cultural and creative works, the aim of which is to promote cultural exchanges, intercultural dialogue, understanding for cultural diversity and social inclusion;
- Strengthening **audience development** as a means of stimulating interest in and improving access to European cultural and creative works and tangible and intangible cultural heritage. Audience development seeks to help European artists/cultural professionals and their works reach as many people as possible across Europe and extend access to cultural works to under-represented groups. It also seeks to help cultural organisations adapt to the need to engage in new and innovative ways with audiences both to retain them, to build new audiences, diversify audiences including reaching current "non-audiences", and to improve the experience for both existing and future audiences and deepen the relationship with them;
- **Fostering creativity, innovative approaches to creation, and new ways of ensuring spillover effects to other sectors.** Developing and testing new and innovative models of revenue, management and marketing for the cultural sectors, in particular as regards the digital shift. A particular focus shall be given on supporting activities enabling cultural professionals to gain new skills, on those having an educational dimension and on those seeking to foster intercultural dialogue and mutual understanding among people from different cultures or backgrounds as well as to build on culture with a view to helping counter all forms of discrimination.

Voor wie:

Organisations (leader + partners):

- active in the cultural and creative sectors
- exist as a legal person since at least 2 years
- legally established in one of the participating countries

(EU Member States + acceding/candidate/potential countries + EFTA countries + Switzerland + European Neighbourhood Policy, the two last under conditions)

Natural persons may not apply for a grant

Door wie:

EACEA

Deadlines:

Publication call	Deadline	selection	Start project
July year n-1	1st Wednesday October year n-1	March year n	May - december year n (small) Juin – December year n (larger)

Opmerking met betrekking tot kunsten- en culturele sector:

Als voornaamste programma van het Creatief Europa programma (70% van het budget gaat naar de samenwerkingsprogramma's), is dit bij uitstek het belangrijkste en meest voor de hand liggende Europees financieringsinstrument voor culturele organisaties.

Links website:

https://eacea.ec.europa.eu/creative-europe/actions/culture/cooperation-projects_en

ii. (Literary translations)

Wat?

Creative Europe supports initiatives for the translation and promotion of literary works across EU markets, with the aim of increasing access to and readership of high quality European literature.

→ Geen mogelijkheid (beeldende) kunstensector

iii. European platforms

Wat?

- Supporting:
 - the mobility of creators and artists
 - promotion and showcasing of emerging talent from other European countries
 - stimulation of a genuine Europe-wide programme of cultural and artistic activities
 - contribution to audience development
 - providing visibility to Europe's values and different cultures
- Especially for emerging talent, through a Europe-wide programme
- Organisations joining together within a platform: common artistic vision to the fore + helping its members to improve their audience development techniques

Doelstellingen en prioriteiten:

Objectives:

1. to foster the development of emerging talent and stimulate the transnational mobility of cultural and creative players and circulation of works, with the potential to exert a broad influence on the cultural and creative sectors and to provide for lasting effects;
2. to help increase recognition and visibility of cultural and creative artists and creators with a strong commitment in terms of European programming through communications activities and

branding strategy, including, where appropriate, the creation of a European quality label.

Priorities:

- fostering the mobility and the visibility of creators and artists, in particular emerging ones and those lacking international exposure;
- stimulating a genuine Europe-wide programming of cultural and artistic activities with the view of facilitating access to non-national European cultural works via international touring, events, exhibitions and festivals, etc.;
- implementing a communication and branding strategy, including, where appropriate, the development of a European quality label (or an equivalent recognition activity) to identify and promote the members of the platform having demonstrated a strong and high quality professional commitment towards the objectives of the platform in particular and the objectives of Creative Europe, in general;
- contributing to greater audience development through extensive use of information and communication technologies and innovative approaches. To find out more about the audience development priority, please refer to Annex 2 of these guidelines.
- providing visibility to Europe's values and different cultures, thus creating greater awareness about the European Union (hereafter "the EU").

Voor wie:

- Organisations active in the cultural and creative sectors
- Platforms must consist of a coordinating entity from any of the countries participating in the Culture Sub-programme
- Minimum of 10 member organisations - at least 5 from EU Member States or EFTA countries.

Door wie:

EACEA

Deadlines:

Publication call	Deadline	Selection	Framework Partnership Agreement	Start project
July 2014 (2 jaar)	woensdag 25 februari 2015	July 2015	August 2015	Augustus - december 2015
Juli 2016 (4 jaar)	1ste woensdag oktober 2016	March 2017	May 2017	Mei - december 2017

Opmerking met betrekking tot kunsten- en culturele sector:

Mogelijk voor organisaties, bijvoorbeeld AB Belgique maar grote focus op publiek → niet voor alle kunstvormen even makkelijk

Link website:

http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/opportunities/culture-support/eu-platform_en.htm

iv. European networks

Wat?

- Supporting the activities of networks that aim to:
 - foster the development of skills, competences and know-how
 - test innovative approaches to audience development
 - test new business and management models
 - enable international cooperation and career development in the EU and beyond
 - facilitate access to professional opportunities
- To reinforce the cultural and creative sectors' capacity to operate transnationally and internationally, and to adapt to change
- Max. EUR 250 000/ year. Financial contributions cannot exceed 80% of the total eligible costs of the project

Doelstellingen en prioriteiten:

Objectives:

- to offer co-financing in order to implement activities aiming at strengthening the capacity of the cultural and creative sectors to operate trans-nationally and internationally and to adapt to change;
- to offer co-financing with a view to achieving the general objectives of fostering and promoting cultural and linguistic diversity and strengthening the competitiveness of the cultural and creative sectors, also through the promotion of innovation.

Priorities:

- supporting actions providing cultural and creative players with skills, competences and know-how that contribute to strengthening the cultural and creative sectors, including encouraging adaptation to digital technologies, testing innovative approaches to audience development and testing of new business and management models;
- supporting actions enabling cultural and creative players to cooperate internationally and to internationalise their careers and activities in the Union and beyond, when possible on the basis of long-term strategies;
- providing support to strengthen European cultural and creative organisations and international networking in order to facilitate access to professional opportunities.

→ Unlike under the European platforms scheme, the objectives and priorities of the support to European networks are "**business to business**" oriented

Voor wie:

- Networks active in the cultural and creative sectors
- Networks must consist of a minimum of 15 member organisations from at least 10 different countries participating in the Culture Sub-programme.
- At least 5 of these must have their legal seats in 5 different Member States or EFTA countries.

Door wie:

EACEA

Deadlines: only two calls during 2014-2020 :

1st call: closed (March 2014)

2nd call for proposals (four year framework partnership agreements):

Publication of the call for proposals	Deadline for submission	Evaluation period	Information to applicants	Framework partnership agreement	Start date of the action
July 2016	First Wednesday of October 2016	6 months	March 2017	April 2017	May 2017 until December

Opmerking met betrekking tot kunsten- en culturele sector:

Voor netwerkorganisaties die business to business werken. Niet interessant voor culturele organisaties die projecten willen verwezenlijking. Participatie kan wel internationaal netwerk verstevigen.

Link website: http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/opportunities/culture-support/eu-networks_en.htm

b. Creative Europe : cross-sector strand

Wat?

Three primary functions:

1. The establishment of a Guarantee Facility targeting the cultural and creative sectors : launched in 2016
2. The promotion of transnational policy cooperation support the exchange of experiences and know-how relating to new business and management models
3. Supporting a network of Creative Europe Desks

Voor wie:

- The Guarantee Facility: for micro, small, and medium sized organisations in the sector, as well as to improve the risk-assessment capacities of participating financial intermediaries

Door wie:

EACEA

Deadlines:

Not launched yet

Link website: http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/opportunities/cross-sector-support/index_en.htm

c. Europe for Citizens

Wat?

- action grants + operating grants

- Structure: implemented through two Strands and a horizontal Action:

- Strand 1: **European remembrance**: Raise awareness of remembrance, common history and values and the Union's aim.
- Strand 2: **Democratic engagement and civic participation**: Encourage democratic and civic participation of citizens at Union level. Measures in this strand are: 1) **Town Twinning**, 2) **Networks of Towns**, 3) **Civil Society Projects**

Strand/measure	Partners?	For who?	Budget? *
European remembrance	A project must involve organisations from at least one Member State.	- Public local/regional authorities or non -profit organisations, including civil society organisations, survivors' associations, and cultural, youth, educational and research organisations. -Preference is given to transnational projects.	Max: 100 000 EUR.
Town Twinning	project must involve municipalities from at least 2 eligible countries of which at least one is an EU Member State	Only for towns/ municipalities or their twinning committees or other non-profit organisations representing local authorities.	Max: 25 000 eur
Networks of Towns	project must involve municipalities from at least 4 eligible countries of which at least one is an EU Member State	For: Towns/municipalities or their twinning committees or networks; • Other levels of local/regional authorities; • federations/ associations of local authorities. • Non-profit organisations representing local authorities	Max. 150 000 EUR
Civil Society Projects	project must involve organizations from at least 3 eligible countries of which at least one is an EU Member State.	non profit organisations, including civil society organisations, educational, cultural or research institutions	Max. 150 000 EUR

Doelstellingen en prioriteiten:

<p>Under the overall aim of bringing the Union closer to citizens the general objectives are:</p> <ul style="list-style-type: none"> - to contribute to citizens' understanding of the Union, its history and diversity; - to foster European citizenship and to improve conditions for civic and democratic participation at Union level. <hr/> <p>Specific objectives shall be pursued on a transnational level or with a European dimension:</p> <ul style="list-style-type: none"> - raise awareness of remembrance, common history and values and the Union's aim that is to promote peace, its values and the well-being of its peoples by stimulating debate, reflection and development of networks; - encourage democratic and civic participation of citizens at Union level, by developing citizens' understanding of the Union policy making-process and promoting opportunities for societal and intercultural engagement and volunteering at Union level. <hr/>

+ Annual priorities: Applicants are encouraged to develop projects in line with the objectives of the Programme and targeting the annual priorities. The annual priorities will be announced on the website of EACEA and European Commission.

Deadlines:

Strand 1: European Remembrance

Deadline for submission*	Eligibility period: Projects must start between
1 March	1 August of the same year as the deadline and 31 January of the year after the deadline

Strand 2. Democratic engagement and civic participation

Measure	Deadline for submission*	Eligibility period: Projects must start between
Town-Twinning		
	1 March	1 July of the same year of the deadline and 31 March of the year after the deadline
	1 September	1 January and 30 September of the year after the deadline
Networks of Towns		
	1 March	1 July and 31 December of the same year as the deadline
	1 September	1 January and 30 June of the year after the deadline
Civil Society Projects		
	1 March	1 August of the same year as the deadline and 31 January of the year after the deadline

Door wie :

EACEA

Link website:

https://eacea.ec.europa.eu/europe-for-citizens_en.

d. Erasmus +

i. Onderwijs en opleiding

Wat?

- Thema's:
- buitenlandse acties,
 - onderwijs,
 - onderzoek en innovatie
 - werkgelegenheid

Kernacties:

Kernactie 1: individuele leermobiliteit, gedecentraliseerde actie aan te vragen bij EPOS vzw in Vlaanderen
Kernactie 2: samenwerking voor innovatie en uitwisseling van goede praktijken
Kernactie 3: Ondersteuning voor beleidshervormingen gecoördineerd op Europees niveau

Voor wie:

elke publieke of private organisatie die werkzaam is op het gebied van onderwijs, beroepsopleiding, jeugd en breedtesport kan aanvragen indienen in het kader van dit programma.
Landen:
• EU-lidstaten, Europese Economische Ruimte, Kandidaat-lidstaten, Zwitserland, Andere: derde landen.

Door wie:

EPOS Vlaanderen (gedecentraliseerde acties), EACEA (gecentraliseerde acties)

Link website met deadlines en meer:

http://ec.europa.eu/education/opportunities/index_nl.htm

http://eacea.ec.europa.eu/erasmus-plus_en

ii. Jeugd

Wat?

Youth in Action-luik voor jeugdprojecten zet in op:

- leermobiliteit voor jongeren en jeugdwerkers en –organisaties: voor betere kerncompetenties en vaardigheden van (kansarme) jongeren, grotere democratische participatie, meer participatie aan de arbeidsmarkt, actief burgerschap, inter- culturele dialoog, sociale inclusie en solidariteit;
- kwaliteitsverbetering in jeugdwerk via nauwere samenwerking in de sector of met andere sectoren;
- flankerende beleidshervormingen op lokaal, regionaal en nationaal niveau voor beter onderbouwd jeugdbeleid;
- erkenning van niet-formeel en informeel leren via Europese instrumenten en uitwisseling van goede praktijken en op
- een grotere internationale dimensie van jongerenactiviteiten en een grotere rol voor jeugdwerkers, jeugdleiders en jeugdorganisaties in buitenlandse acties van de Unie.

Voor wie:

- jongeren van 13 tot 30 jaar en
- elke publieke of private organisatie die werkzaam is op het gebied van onderwijs, beroepsopleiding, jeugd en breedtesport kan aanvragen indienen in het kader van dit programma.
Landen:
• EU-lidstaten, Europese Economische Ruimte, Kandidaat-lidstaten, Zwitserland, Andere: derde landen.

Door wie:

JINT vzw, Vlaams contactpunt

Link website met deadlines en meer:

http://ec.europa.eu/youth/programme/index_en.htm

(iii. Sport)

e. EU Programmes 2014-2020

i. Horizon 2020

Wat?

- the biggest EU Research and Innovation programme ever with nearly €80 billion of funding available over 7 years (2014 to 2020)
- includes funding measures to support all forms of innovation in SMEs and aims at encouraging multidisciplinary collaborations (including international participation) with a view to tackling societal challenges
- the SME instrument will address the financing gap in developing high-potential, but high-risk innovative ideas of small companies and bringing them closer to the market
- +/- 20 areas of research
- themes:

Excellent Science
Industrial Leadership
Societal Challenges

Health, Demographic Change and Wellbeing
Food Security, Sustainable Agriculture and Forestry, Marine, Maritime and Inland Water Research and the Bioeconomy
Secure, Clean and Efficient Energy
Smart, Green and Integrated Transport
Climate Action, Environment, Resource Efficiency and Raw Materials
Europe in a changing world - Inclusive, innovative and reflective societies
Secure societies – Protecting freedom and security of Europe and its citizens

Fast Track to Innovation Pilot (2015-2016)
Spreading Excellence and Widening Participation
Science with and for Society
European Institute of Innovation and Technology (EIT)
Euratom

Voor wie:

open to everyone /alle juridische entiteiten

Door wie:

Europese Commissie

Website met deadlines en meer:

<http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/what-horizon-2020>

ii. COSME

Wat?

- COSME is the EU programme for the Competitiveness of Enterprises and Small and Medium-sized Enterprises (SMEs) with a planned budget of €2.3bn.
- COSME will support SMEs in four areas:
 - Improving access to finance for SMEs in the form of equity and debt

- Improving access to markets
- Improving framework conditions for the competitiveness and sustainability of Union enterprises
- Promoting entrepreneurship and entrepreneurial culture

Voor wie:

- lokale besturen,
- regionale en bovenlokale besturen,
- internationale organisaties,
- koepelorganisaties,
- kmo's,
- ngo's en
- opleidingscentra.

Door wie:

Europese Commissie
 Vlaams contactpunt: 'Enterprise Europe Network' Vlaanderen

Website met deadlines en meer:

<http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/cosme/index.html#calls=CallIdentifier.Status/t/FORTHCOMING/1/1/0&CallIdentifier.Status/t/OPEN/1/1/0&CallIdentifier.Status/t/CLOSED/0/1/0&+PlannedOpeningDate/asc>

ec.europa.eu/cip/cosme/index_en.htm

f. Structural funds

a. European Regional and Development Fund : ERDF

a. OP Flanders

Wat?

The Programme aims to boost economic growth in the region and to contribute to achieving the Europe 2020 targets for smart, sustainable and inclusive growth. Through investments that will support the knowledge economy, SMEs and the transition towards a low carbon economy, It should create jobs and boost productivity. EU funding will be targeted according to the unique strengths and development needs of the region.

- Financial information:

Total OP budget: 430,441,841.00 €

Total EU contribution: 173,565,258.00 €

Prioriteiten en doelstellingen

Het operationeel meerjarenprogramma 2014-2020 is opgebouwd rond 4 inhoudelijke prioriteitsassen en 1 as Technische Bijstand;

Prioritaire as 1: Stimuleren van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie

1.1 Versterken van de infrastructuur voor onderzoek en innovatie (O&I) en van de capaciteiten voor de ontwikkeling van topprestaties op dit gebied, en de bevordering van van expertisecentra, met name die van Europees belang.

Prioritaire as 2: Versterken van het concurrentievermogen van KMO's

2.1 Bevordering van het ondernemerschap, met name door de economische exploitatie van nieuwe ideeën te vergemakkelijken en door het oprichten van nieuwe bedrijven aan te moedigen, eveneens via starterscentra

2.2 Ontwikkeling en uitvoering van nieuwe bedrijfsmodellen voor kmo's, in het bijzonder voor internationalisering.

3: Bevorderen van de overgang naar een koolstofarme economie 3.1 Ondersteunen van energie-efficiëntie, slim energiebeheer en het gebruik van hernieuwbare energie in openbare infrastructuur, met inbegrip van openbare gebouwen, en in de woningbouwsector

3.2. Het bevorderen van koolstofarme strategieën voor alle soorten gebieden, met name stedelijke gebieden, inclusief het bevorderen van duurzame, multimodale stedelijke mobiliteit en aanpassingsmaatregelen die van belang zijn voor de vermindering van de uitstoot

3.3 Het bevorderen van energie-efficiëntie en het gebruik van hernieuwbare energie in ondernemingen

3.4 Bevorderen van de productie en distributie van energie uit hernieuwbare bronnen

4: Bevorderen van een duurzame grootstedelijke ontwikkeling

4.1 Ondersteunen van investeringen voor de aanpassing aan de klimaatverandering, inclusief ecosysteemgerichte benaderingen

4.2 Maatregelen tot verbetering van het stadsmilieu, opwaardering van steden, sanering en ontsmetting van oude bedrijfsterreinen, de vermindering van de luchtverontreiniging en bevordering van lawaai-reductiemaatregelen

4.3 Verstrekken van steun voor fysieke, economische en sociale sanering van achtergestelde gemeenschappen in stedelijke en rurale gebieden

Voor wie ?

Regio's: Antwerpen, Limburg, Oost-Vlaanderen, Vlaams Brabant, West-Vlaanderen > Vlaams Gewest.

Door wie ?

Agentschap Ondernemen

Deadlines :

Oproepen worden gelanceerd binnen de verschillende prioriteiten : lopende oproepen kunnen teruggevonden worden op: <http://www.agentschapondernemen.be/artikel/lopende-en-afgesloten-projectoproepen>

Link website:

http://ec.europa.eu/regional_policy/en/atlas/programmes/2014-2020/belgium/2014be16rfop002

<http://www.agentschapondernemen.be/efro>

i. OP Brussels

Wat?

- The ERDF Programme aims to boost economic growth and contribute to achieving the Europe 2020 targets for smart, sustainable and inclusive growth, as well as the realisation of economic, social and territorial cohesion in an urban region. EU funding will be targeted according to the specific strengths and development needs of the region. 19% of the overall budget is allocated to research and innovation, 29% to competitiveness of SMEs and 34% to low carbon economy.

- OP Brussels : 94,671,959.00 €. Total OP Brussel budget: 189,343,918.00 € <> Total EU contribution: 94,671,959.00 €

Prioriteiten en doelstellingen

PRIORITAIRE AS 1: HET ONDERZOEK VERSTERKEN EN DE OVERDRACHT EN HET ONTSTAAN VAN INNOVATIE VERBETEREN

- 1.1 De capaciteiten voor toegepast onderzoek verhogen in verband met de prioritaire uitdagingen geïdentificeerd in de diagnose
- 1.2. De innovatie verhogen in de KMO's

PRIORITAIRE AS 2: HET ONDERNEMERSCHAP VERSTERKEN EN DE ONTWIKKELING VAN DE KMO'S IN DE GROEIFILIÈRES VERBETEREN

- 2.1 Nieuwe activiteiten creëren die tot tewerkstelling leiden met inbegrip van de sociale economie
- 2.2 De ontwikkeling van de KMO's verbeteren, met inbegrip van de projecten van sociale economie

PRIORITAIRE AS 3: ONDERSTEUNEN VAN DE ONTWIKKELING VAN EEN CIRCULAIRE ECONOMIE EN HET RATIONEEL GEBRUIK VAN GRONDSTOFFEN IN DE GROEIFILIÈRES

- 3.1. De energietransitie van de Brusselse KMO's versterken
- 3.2 De energietransitie in openbare infrastructuren en openbare huisvesting versterken
- 3.3 De milieukwaliteit verbeteren van de stedelijke gebieden
- 3.4 Ondersteuning van de verbetering van het stedelijke milieu door sanering van de verontreinigde bodems en verlaten industrieterreinen

PRIORITAIRE AS 4 : HET LEVENSKADER VERBETEREN VAN DE KWETSBARE BUURTEN EN BEVOLKINGSGROEPEN

- 4.1 Het aantal opvangplaatsen verhogen voor het onthaal van jonge kinderen
- 4.2 Het infrastructuraanbod versterken alsook het aanbod van culturele uitrustingen in de achtergestelde wijken**
- 4.3 De deelname van de inwoners aan de stedelijke dynamiek en de stedenbouwkundige projecten in de achtergestelde wijken versterken

5° AS: TECHNISCHE BIJSTAND

Voor wie

Brussel hoofdstedelijk gewest – PIZ zone

Door wie:

Cel Coördinatie en Beheer EFRO van de Gewestelijke Overheidsdienst Brussel (GOB).
(Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale)

Deadlines

1st call closed: 25/07/2014 (2nd when budget is left)

Website

http://ec.europa.eu/regional_policy/en/atlas/programmes/2014-2020/belgium/2014be16rfop001

<http://be.brussels/a-propos-de-la-region/le-gouvernement-regional>

ii. Cross-border programs

1. Grensregio Vlaanderen-Nederland

Wat?

Het grensoverschrijdende samenwerkingsprogramma tussen Vlaanderen en Nederland vormt de concrete vertaling van de Europa 2020-strategie met betrekking tot de specifieke problemen waarmee het Belgisch-Nederlandse grensgebied te kampen heeft. De grensoverschrijdende infrastructuur moet nog aanzienlijk worden verbeterd en de arbeidsmarkt is nog altijd een nationale aangelegenheid met maar weinig coördinatie-instrumenten of -mechanismen. De voornaamste uitdagingen voor het grensgebied zijn: versterking van de concurrentiekracht, vergroting van de duurzaamheid en een beter functionerende arbeidsmarkt.

- financial

Total OP budget: 283,295,074.00 €

Total EU contribution: 169,977,045.00 €

Prioriteiten :

1. slimme groei om de concurrentiekracht van de regio en die van het mkb te versterken;
2. duurzame groei gericht op energie;
3. duurzame groei gericht op het milieu en de hulpbronnen;
4. inclusieve groei om de arbeidsmobiliteit en de opleidingen te verbeteren

Voor wie?

Grensregio Vlaanderen-Nederland: Antwerpen, Limburg (B), Limburg (NL), Noord-Brabant, Oost-Vlaanderen, Vlaams Brabant, West-Vlaanderen, ZUID-NEDERLAND, Zeeland

Door wie?

Provincie Antwerpen - Departement Welzijn, Economie en Plattelandsbeleid

Deadlines

Oproepen worden gelanceerd: momenteel loopt tweede projectoproep waarvan deadline = 2 oktober 2015

Website

www.grensregio.eu

2. Maas-Rijn

Wat?

Kaders voor grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio Maas-Rijn (EMR) in de context van het Cohesiebeleid van de Europese Unie. Dit programma biedt actoren uit het programmagebied de mogelijkheid om over de landsgrenzen heen samen te werken in projecten rond gemeenschappelijke issues op het gebied van economie, duurzaamheid en sociale aspecten.

- Projecten kunnen voor max. 50% gefinancierd worden met EFRO-middelen uit het Interregprogramma.

Het programma kent een EFRO-budget van 96 miljoen euro.

Prioriteiten en doelstellingen

- As 1 – innovatie: technologische innovatie, tech transfer, synergie bedrijfsleven en kennisinstellingen
- As 2 – economie: versterken van het concurrentievermogen bij kmo's (generiek):, o.a. ondersteunen starters, implementeren nieuwe business modellen met het oog op exporteren, intrapreneurship en extrapreneurship, ook innovatie van processen en

toepassingen die gericht zijn op een efficiëntere omgang met hulpbronnen in het kmo-wezen.

- As 3 - sociale inclusie en opleiding: armoedebestrijding, samenlevingsopbouw, grensoverschrijdende opleidings- en coachingstrajecten, wegwerken mismatch arbeidsmarkt en opleidingen.

- As 4 – territoriale ontwikkeling: wegnemen van fysieke en juridische grensbarrières: thema's toerisme, cultuur, veiligheid, mobiliteit, gezondheidszorg, grensinformatievoorziening voor grensarbeiders.

Voor wie

België: Provincie Limburg, Provincie Luik (waarvan arrondissement Huy-Waremme enkel voor de assen sociale inclusie en territoriale ontwikkeling), Duitstalige Gemeenschap, Arrondissement Leuven (enkel voor de as innovatie)

Nederland: regio's Zuid- en Midden-Limburg, regio Zuidoost-Noord-Brabant (enkel voor de as innovatie)

Duitsland: kreis Aachen, kreis Düren, kreis Euskirchen, kreis Heinsberg, Eifelkreis Bitburg-Prüm, Kreis Vulkaneifel

Door wie

Bestuurssecretaris Provincie Limburg (B)

Deadlines

Het Interreg programma V A Euregio Maas-Rijn (EMR) is ter goedkeuring voorgelegd aan de Europese Commissie. De definitieve goedkeuring is gepland voor het **najaar van 2015**, maar ondertussen wordt er – onder voorbehoud - toch al een **eerste projectenoproep** voor projectschetsen gelanceerd. Het betreft een brede oproep, waarbij er projecten kunnen ingediend worden binnen elk van de 4 prioritaire assen uit het samenwerkingsprogramma.

Website

www.interregemr.eu

3. Frankrijk-Wallonië-Vlaanderen

Wat?

Het samenwerkingsprogramma "Interreg V-A Frankrijk-Wallonië-Vlaanderen" pakt belangrijke grensoverschrijdende uitdagingen aan die samenhangen met de implementatie van de Europa 2020-strategie in het Frans-Belgische grensgebied.

- Financial information

Total OP budget: 283,295,074.00 €

Total EU contribution: 169,977,045.00 €

Prioriteiten en doelstellingen

1. Verbeteren en ondersteunen van de grensoverschrijdende samenwerking op het vlak van onderzoek en innovatie
2. Versterken van het grensoverschrijdende concurrentievermogen van de kmo's
3. Beschermen en valoriseren van het milieu door een geïntegreerd beheer van grensoverschrijdende hulpbronnen
4. Bevorderen van de sociale inclusie en bestrijden van de armoede

Voor wie

Belgische arrondissementen: Gent, Oudenaarde, Brugge, Diksmuide, Ieper, Kortrijk, Oostende, Roeselare, Tielt, Veurne, Ath, Charleroi, Mons, Mouscron, Soignies, Thuin, Tournai, Arlon, Bastogne, Marche-en-Famenne, Neufchâteau, Virton, Dinant, Namur en Philippeville

Frans departementen: Ardennes, Nord, Pas-de-Calais, Somme, Aisne, Oise en Marne

Door wie

Wallonie-Bruxelles-International, Département Coopération territoriale européenne et Europe des voisins

Deadlines

Oproepen worden gelanceerd op website.

Eerste oproep voor projectconcepten afgesloten (deadline = 8 mei 2015)

Website

<http://interreg5.interreg-fwvl.eu/nl>

4. 2 Zeeën

Wat?

Het programma is gericht op vier beleidsterreinen die van essentieel belang zijn voor het creëren van banen en groei in de regio: regio's van FR-BE-NL-UK

Prioriteiten en doelstellingen

1. technologische en sociale innovatie
2. koolstofarme technologieën
3. aanpassing aan klimaatverandering
4. een hulpbronnenefficiënte economie

Voor wie

Regio's: Antwerpen, Cornwall & Isles Of Scilly, Devon, Dorset & Somerset, East Anglia, Essex, Hampshire & Isle Of Wight, Kent, NORD-PAS-DE-CALAIS, Noord-Brabant, Noord-Holland, Nord-Pas-de-Calais, Oost-Vlaanderen, Picardie, Surrey, East & West Sussex, West-Vlaanderen, Zeeland, Zuid-Holland

Door wie

Région Nord-Pas de Calais

Deadline	Opening step 1	Closing step 1 (Concept notes submission)	Evaluation Concept Notes and feedbacks to applicants	Opening step 2	Closing of step 2 (Application Forms submission)
1	06/01/15	16/02/15	04/05/15	04/05/15	13/07/15
2	October 2015	November 2015	February 2016	February 2016	April 2016
3	September 2016	October 2016	December 2016	January 2017	February 2017

Link naar website :

www.interreg4a-2mers.eu/nl

iii. Transnational programs

1. North Sea

Wat?

-North Sea Region Programme 2014 - 2020 builds on extensive experience of cooperation. With a programme of action to embed greater cooperation across the North Sea Region, the vision is to join efforts to lead the way to stronger, more sustainable economies and societies.

-Periode 2014 - 2020: 167 MEUR

Prioriteiten en doelstellingen

1. Thinking Growth
2. Eco-Innovation

3. Sustainable Management

4. Green Mobility

Voor wie ?

Het programmagebied van dit Interregprogramma bevat Antwerpen, Oost-Vlaanderen en West-Vlaanderen, Nederland, Duitsland, UK, Denemarken, Zweden en Noorwegen.

- Publiek, not for profit, for profit actoren met respect voor de staatssteunregels

Door wie ?

Agentschap Ondernemen Vlaanderen

Deadlines :

First call: the submission of applications for funding under all programme priorities from 27 April to 30 June 2015

Website :

<http://www.northsearegion.eu/>

2. North West Europe

Wat?

- De ambitie achter het programma „Noord-West-Europa” is enerzijds te zorgen dat de regio een belangrijke mondiale economische speler is en anderzijds een aantrekkelijke plek te creëren om in te werken en te leven, met een hoge mate van innovatie, duurzaamheid en cohesie. Het programma is in hoofdzaak gericht op regionale innovatie, de overgang naar een koolstofarme economie en behoud van de materiële en natuurlijke hulpbronnen.

- Periode 2014 - 2020: 369 MEUR

Prioriteiten en doelstellingen

1. Innovatie:

Versterkte exploitatie van onderzoeksresultaten voor de ontwikkeling van nieuwe technologieën, producten, processen en dienst

Sociale dimensie van innovatie

Groei sleutelsectoren aanmoedigen

Kmo's als begunstigde en projectpartner

2. Koolstofarme economie met een focus op:

Publieke sector: implementatie koolstofarme strategieën

Private sector : implementatie koolstofarme technologieën

3. Hulpbronnen en materialenefficiëntie

Bijdrage tot circular economy door het hergebruik van goederen en de ontwikkeling van nieuwe concepten om materialenefficiëntie te stimuleren

Dalen van de ecologische voetafdruk van NEW

Voor wie

- Publiek, not for profit, for profit actoren met respect voor de staatssteunregels

- Het Programmagebied van het Interregprogramma bevat België, Ierland, Verenigd Koninkrijk, en delen van Nederland, Frankrijk en Duitsland.

Door wie

Région Nord-Pas de Calais, Région Nord-Pas de Calais

Deadlines

Projectoproep (2e call – concepten) wordt verwacht / deadline 30 november 2015

Website

<http://www.nweurope.eu/5b/>

iv. Interregional programs

1. URBACT III (2014-2020)

Wat?

Het Urbact programma maakt deel uit van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (Doelstelling 3). Urbact is een Europees uitwisselings- en leerprogramma dat duurzame stedelijke ontwikkeling promoot.

- budget: 74 miljoen euro

- Co-financiering van 80% voor EU landen. Het maximum budget per project gaat van 300.000€ tot 710.000€.

Prioriteiten en doelstellingen

prioriteiten:

1. Versterken van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie
2. Ondersteunen van de shift naar een CO2 arme economie
3. Beschermen van het milieu en promoten van doelbewust met grondstoffen omspringen
4. Promoten van tewerkstelling en ondersteunen van arbeidsmobiliteit
5. Promoten van sociale inclusie en armoedebestrijding

doelstellingen:

1. Capaciteit in beleidsmanagement: de competenties van steden verbeteren
2. Beleidsontwikkeling ikv een duurzaam stedelijk beleid
3. Beleidimplementatie ikv een duurzaam stedelijk beleid
4. Kennisopbouw en -deling tussen praktijkmensen en beleidsmakers

Voor wie

Steden en lokale autoriteiten. Regio's en universiteiten kunnen partner zijn in een project. Andere partners kunnen ook aansluiten maar dan met eigen financiële inbreng.

- EU regio's

Door wie

URBACT Secretariat

Deadlines

1x per jaar (fase 1 afgesloten in juni 2015)

Website

<http://www.urbact.eu>

2. INTERACT III (2014-2020)

wat?

- cooperation and exchange network for territorial cooperation programs

- Areas of Expertise

Programme management

Communication

Financial management

Knowledge Management and Capitalisation

Website:

<http://www.interact-eu.net/>

3. INTERREG EUROPE

Wat?

Interreg Europe ondersteunt kennisverhoging en -uitwisseling tussen verschillende overheden om zo het beleid en programma's voor regionale ontwikkeling te versterken. Het programma laat toe om praktijken en ideeën tussen overheden uit te wisselen zodat ze oplossingen vinden die het beleid voor hun eigen burgers verbetert.

- Financial information

Total OP budget: 426,309,618.00 €
Total EU contribution: 359,326,320.00 €

Prioriteiten en doelstellingen

Focust op de volgende thema's:

Onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie
Concurrentiekracht van KMO's
CO2 vrije economie
Milieu en efficiënt gebruik van bronnen

Voor wie?

Organisaties uit de 28 EU lidstaten, Noorwegen en Zwitserland kunnen deelnemen aan het Interreg Europa programma wanneer ze:

- Nationale, regionale of lokale overheden of
- Andere publiekrechtelijke organisaties zoals universiteiten, regionale ontwikkelingsbureaus, enz.

Elk land definieert apart welke instellingen aan het programma kunnen deelnemen.

Door wie?

Regional Council Nord-Pas de Calais

Deadlines

Call juni-juli 2015: deadline 31 juli 2015

Website

<http://www.interreg4c.eu/interreg-europe/>

b. European Social Fund : ESF

Wat?

Het Europees Sociaal Fonds (ESF) is een van de vijf structuur- en investeringsfondsen die als doel hebben de economische, sociale en territoriale samenwerking in de Europese Unie te versterken. Het fonds stimuleert organisaties om de arbeidsmarkt te versterken en de werkgelegenheid te vergroten. Het fonds helpt mensen omscholen naar een nieuwe job of begeleidt hen bij het zoeken naar een eerst. Ook maatschappelijk kwetsbare groepen, zoals laaggeschoolden, allochtonen of personen met een arbeidshandicap worden hierin betrokken. Daarnaast stimuleert het ESF-Agentschap organisaties om innoverend en transnationaal te werken.

- op Vlaams niveau: geen partnervereisten (behalve bij transnationale prioriteit)!

Prioriteiten en doelstellingen

1. Investeren in duurzame en kwalitatieve jobs op de Vlaamse arbeidsmarkt en investeren in opleiding en levenslang leren.
2. Ondersteunen van sociale integratie en gelijkheid en op het bestrijden van armoede. De focus ligt op trajecten die leiden naar werkgelegenheid voor de meest kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt.
3. Structurele maatregelen op bedrijfsniveau die mensen aanmoedigen om langer te werken krijgen in het programma speciale aandacht.
4. Het Europees Sociaal Fonds wil tot slot blijvend inzetten op transnationale uitwisseling en samenwerking en op innovatie of het stimuleren van vernieuwing van de dienstverlening op de arbeidsmarkt.

Voor wie ?

Elke organisatie, elk bedrijf, ... kan indienen op voorwaarde dat ze voldoen aan een aantal kwaliteitsvoorwaarden.

Door wie ?

ESF Agentschap Vlaanderen

Deadlines

Programma werkt met meerdere projectoproepen die gelanceerd worden op de website

Website

www.esf-agentschap.be

9.3 BIJLAGE III: LIJST VAN RESULTATEN CREATIVE EUROPE 2014-2015

	Popn		Total				Large				Small			
	Nos	%TOT	Appns	Succ	%age	%TOT	Appns	Succ	%age	%TOT	Appns	Succ	%age	%TOT
TOTALS	593.16	100.00	1014	138	13.61	100	201	37	18.41	100	813	101	12.42	100
AL Albania	3.16	0.53	4	0	0.00	0.00	0	0	0.00	0.00	4	0	0.00	0.00
AT Austria	8.32	1.40	39	5	12.82	3.62	10	3	30.00	8.11	29	2	6.90	1.98
BA Bosnia	3.84	0.64	4	0	0.00	0.00	0	0	0.00	0.00	4	0	0.00	0.00
BE Belgium	10.67	1.79	52	12	23.08	8.70	16	5	31.25	13.51	36	7	19.44	6.93
BG Bulgaria	7.64	1.28	12	0	0.00	0.00	0	0	0.00	0.00	12	0	0.00	0.00
CY Cyprus	0.79	0.13	2	0	0.00	0.00	2	0	0.00	0.00	0	0	0.00	0.00
CZ Czech Rep	10.38	1.74	22	2	9.09	1.45	1	0	0.00	0.00	21	2	9.52	1.98
DE Germany	82.22	13.79	62	12	19.35	8.70	18	3	16.67	8.11	44	9	20.45	8.91
DK Denmark	5.47	0.92	15	2	13.33	1.45	2	1	50.00	2.70	13	1	7.69	0.99
EE Estonia	1.34	0.22	7	0	0.00	0.00	0	0	0.00	0.00	7	0	0.00	0.00
ES Spain	45.28	7.59	87	9	10.34	6.52	15	0	0.00	0.00	72	9	12.50	8.91
FI Finland	5.3	0.89	9	2	22.22	1.45	4	1	25.00	2.70	5	1	20.00	0.99
FR France	63.98	10.73	94	21	22.34	15.22	31	8	25.81	21.62	63	13	20.63	12.87
GR Greece	11.21	1.88	22	3	13.64	2.17	4	0	0.00	0.00	18	3	16.67	2.97
HR Croatia	4.44	0.74	27	3	11.11	2.17	2	0	0.00	0.00	25	3	12.00	2.97
HU Hungary	10.05	1.69	19	1	5.26	0.72	4	0	0.00	0.00	15	1	6.67	0.99
IE Ireland	4.4	0.74	9	2	22.22	1.45	1	1	100.00	2.70	8	1	12.50	0.99
IS Iceland	0.32	0.05	2	0	0.00	0.00	0	0	0.00	0.00	2	0	0.00	0.00
IT Italy	59.62	10.00	209	18	8.61	13.04	46	5	10.87	13.51	163	13	7.98	12.87
LI Liecht'nstn			0	0	0.00	0.00	0	0	0.00	0.00	0	0	0.00	0.00
LT Lithuania	3.37	0.57	11	2	18.18	1.45	0	0	0.00	0.00	11	2	18.18	1.98
LU Luxemb'g	0.48	0.08	1	0	0.00	0.00	0	0	0.00	0.00	1	0	0.00	0.00
LV Latvia	2.27	0.38	11	2	18.18	1.45	1	0	0.00	0.00	10	2	20.00	1.98
ME Mont'ngro	2.15	0.36	2	0	0.00	0.00	0	0	0.00	0.00	2	0	0.00	0.00
MK Macedonia	2.05	0.34	3	1	33.33	0.72	0	0	0.00	0.00	3	1	33.33	0.99
MT Malta	0.41	0.07	0	0	0.00	0.00	0	0	0.00	0.00	0	0	0.00	0.00
NL Netherl'ds	16.41	2.75	24	7	29.17	5.07	8	3	37.50	8.11	16	4	25.00	3.96
NO Norway	4.74	0.79	7	0	0.00	0.00	1	0	0.00	0.00	6	0	0.00	0.00
PL Poland	38.12	6.39	34	1	2.94	0.72	3	0	0.00	0.00	31	1	3.23	0.99
PT Portugal	10.62	1.78	29	3	10.34	2.17	7	1	14.29	2.70	22	2	9.09	1.98
RO Romania	21.53	3.61	18	1	5.56	0.72	0	0	0.00	0.00	18	1	5.56	0.99
RS Serbia	7.37	1.24	18	1	5.56	0.72	1	0	0.00	0.00	17	1	5.88	0.99
SE Sweden	9.18	1.54	20	3	15.00	2.17	5	1	20.00	2.70	15	2	13.33	1.98
SI Slovenia	2.01	0.34	55	8	14.55	5.80	2	0	0.00	0.00	53	8	15.09	7.92
SK Slovakia	5.4	0.91	8	0	0.00	0.00	0	0	0.00	0.00	8	0	0.00	0.00
TR Turkey	70.59	11.84	5	0	0.00	0.00	1	0	0.00	0.00	4	0	0.00	0.00
UK	61.19	10.26	70	17	24.29	12.32	16	5	31.25	13.51	54	12	22.22	11.88
XK Kosova	1.8	0.30	1	0	0.00	0.00	0	0	0.00	0.00	1	0	0.00	0.00

Bijlage III a: Tabel met resultaten Creative Europe Programma (2014-2015) voor de jaren 2014 en 2015. Integraal overgenomen uit Brown (2015, 12).

	Popn		Total		Large		Small				
	Nos	%TOT	Co-Orgs	%TOT	Co-Orgs	%TOT	Co-Orgs	%TOT			
TOTALS	593.16	100.00	728	100			363	100			
AL Albania	3.16	0.53	1	0.14	0.26	0	0.00	0.00	1	0.27	0.52
AT Austria	8.32	1.40	18	2.47	1.78	9	2.48	1.78	9	2.47	1.77
BA Bosnia	3.84	0.64	3	0.41	0.64	0	0.00	0.00	3	0.82	1.28
BE Belgium	10.67	1.79	34	4.67	2.62	22	6.06	3.40	12	3.29	1.84
BG Bulgaria	7.64	1.28	5	0.69	0.54	1	0.28	0.22	4	1.10	0.86
CY Cyprus	0.79	0.13	4	0.55	4.16	2	0.55	4.17	2	0.55	4.15
CZ Czech Rep	10.38	1.74	21	2.88	1.66	10	2.75	1.59	11	3.01	1.74
DE Germany	82.22	13.79	57	7.83	0.57	35	9.64	0.70	22	6.03	0.44
DK Denmark	5.47	0.92	12	1.65	1.80	6	1.65	1.81	6	1.64	1.80
EE Estonia	1.34	0.22	8	1.10	4.91	5	1.38	6.15	3	0.82	3.67
ES Spain	45.28	7.59	55	7.55	1.00	24	6.61	0.87	31	8.49	1.12
FI Finland	5.3	0.89	21	2.88	3.26	13	3.58	4.04	8	2.19	2.47
FR France	63.98	10.73	50	6.87	0.64	23	6.34	0.59	27	7.40	0.69
GR Greece	11.21	1.88	13	1.79	0.95	7	1.93	1.03	6	1.64	0.88
HR Croatia	4.44	0.74	22	3.02	4.07	7	1.93	2.60	15	4.11	5.54
HU Hungary	10.05	1.69	20	2.75	1.64	11	3.03	1.80	9	2.47	1.47
IE Ireland	4.4	0.74	17	2.34	3.17	8	2.20	3.00	9	2.47	3.35
IS Iceland	0.32	0.05	5	0.69	12.84	2	0.55	10.30	3	0.82	15.36
IT Italy	59.62	10.00	62	8.52	0.85	28	7.71	0.77	34	9.32	0.93
LI Liechtenstein			0	0.00	0.00	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00
LT Lithuania	3.37	0.57	7	0.96	1.71	3	0.83	1.47	4	1.10	1.95
LU Luxembourg	0.48	0.08	2	0.27	3.42	1	0.28	3.43	1	0.27	3.41
LV Latvia	2.27	0.38	10	1.37	3.62	7	1.93	5.08	3	0.82	2.17
ME Montenegro	2.15	0.36	2	0.27	0.76	1	0.28	0.77	1	0.27	0.76
MK Macedonia	2.05	0.34	6	0.82	2.40	2	0.55	1.61	4	1.10	3.20
MT Malta	0.41	0.07	1	0.14	2.00	1	0.28	4.02	0	0.00	0.00
NL Netherlands	16.41	2.75	27	3.71	1.35	15	4.13	1.51	12	3.29	1.20
NO Norway	4.74	0.79	17	2.34	2.95	12	3.31	4.17	5	1.37	1.73
PL Poland	38.12	6.39	32	4.40	0.69	15	4.13	0.65	17	4.66	0.73
PT Portugal	10.62	1.78	22	3.02	1.70	10	2.75	1.55	12	3.29	1.85
RO Romania	21.53	3.61	16	2.20	0.61	4	1.10	0.31	12	3.29	0.91
RS Serbia	7.37	1.24	22	3.02	2.45	8	2.20	1.79	14	3.84	3.11
SE Sweden	9.18	1.54	16	2.20	1.43	9	2.48	1.62	7	1.92	1.25
SI Slovenia	2.01	0.34	30	4.12	12.26	14	3.86	11.48	16	4.38	13.04
SK Slovakia	5.4	0.91	14	1.92	2.13	8	2.20	2.44	6	1.64	1.82
TR Turkey	70.59	11.84	8	1.10	0.09	3	0.83	0.07	5	1.37	0.12
UK	61.19	10.26	67	9.20	0.90	37	10.19	1.00	30	8.22	0.80
XK Kosova	1.8	0.30	1	0.14	0.46	0	0.00	0.00	1	0.27	0.91

Bijlage III b: tabel van co-organisatoren voor periode 2014-2020 van het Creative Europe programma (2014-2020). Integraal overgenomen uit Brown (2015, 13).

9.4 BIJLAGE IV: LIJST PROJECTEN CREATIVE EUROPE 2015

Smaller scaled cooperation projects	discipline(s) project	discipline organisaties	MAIN SECTOR(S)project	sociale dimensie?
1. 25 // Alternative Routes to Ripen through Theatre	performing arts/theatre	theater/educatie(theater)/gezelschap	performing	
10. Baltic Light Chain	performing arts/festival/audiovisual arts	cultural organisation/festival/interdisciplinary	performing culturalindustry	
11. Between Arts and Creativity	performing arts	performing arts/sociale organisatie/pantomime/cultural organisation	performing	1
12. Chôros	/	performing arts/cultural organisation/	/	
13. Circus Arts and Street Arts Circuit	performing arts/others(circus)	performing arts/interdisciplinary	performing	
14. Citizen Artist Incubator	performing arts	cultural organisation/muziek-educatie/business support/	performing management	1
15. Contact Zones	performing arts	theatre/performing arts/sociale organisatie	performing	1
16. Contain[er]a - The European Mobility and Materialized Information Transfer in the	visual arts/contemporary art	kunsteducatie/visual arts/	visual	
17. Dancing Museums	performing arts/dance/visual arts	dans	performing heritage	
18. Developing archaeological audiences along the Roman route Aquileia-Emona-Sirmio	heritage	erfgoed/archeologie	heritage	
19. ePublisher	others(literature)	educatie(language school)/events management/new technologies	culturalindustry	
2. A Moeda	creative industry/visual arts/digital art	mobile software/publisher/art platform/visual arts (art gallery, cinema, new media)	visual culturalindustry	
20. Europe Grand Central	interdisciplinary/cultural management	cultural organisations (interdisciplinary)/performing arts/theatre/video	performing culturalindustry management	
21. European Network For Contemporary Audiovisual Creation	interdisciplinary/visual arts/performance arts/creative industry/tech	technology/contemporary arts/creative ICT/contemporary arts/platform	visual performing culturalindustry	
22. EK(S)PORTS	interdisciplinary/performing arts/contemporary art/others(sport)	interdisciplinary(sport)/contemporary art (visual arts)/interdisciplinary(performing arts)	performing visual	
23. Fabulamundi. Playwriting Europe - Crossing generations	performing arts/theatre	theatre/festival/cultural organisation	performing	
24. Festival of Art and Independent Games LAG	creative industry/technology	creative industry/technology	culturalindustry	
25. Future Artist-Maker Labs	interdisciplinary/creative industry	creative media arts centre/creative industrie/educatie	culturalindustry	
26. Generation to Generation	performing arts	performing arts	performing management	
27. Ich bin hier. Europäische Gesichter	visual arts/	visual arts/musea/lokale overheid	visual heritage	
28. IMAGIT - create visual planetary communication	/	art education/digital agency/visual arts	/	
29. In Public, In Particular	/	research and education/applied science/arts and design/	/	
3. Aesthetic Education Expanded	interdisciplinary/technology	interdisciplinary/technology/creative industrie/culturele organisatie/sociale organisatie	culturalindustry	1
30. Let's Dance! Community-Dance-Theatre project	performing arts/dance/theatre	performing arts/interdisciplinary/performing arts	performing	
31. Manufactories of caring space-time	visual arts/contemporary art	visual arts/contemporary art	visual	
32. Music And Memory	music	cultural organisation/cinema/documentary/multiculturalism	culturalindustry	1
33. MusXchange - EFNVO's programme fostering transnational mobility, strengthening	music	cultural organisation/cinema/documentary/multiculturalism	performing management	
34. Network of Cultural Centers	visual arts/others(craft)/music	visual arts (biennial-textielkunst)/creative agency/contemporary art/crafts	visual performing	
35. Networking European Festivals for Mental Life Enhancement	performing arts/festival/social dimension	socio-artstiek/mental health/interdisciplinary cultural organisation	performing	1
36. Night of Festivals - a celebration of European freedom	interdisciplinary/festival	cultural development agency/cultural organisation	performing	
37. ON & FOR PRODUCTION: A European Project ON and FOR Artists' Moving Image	audiovisual arts	audiovisuele kunst/contemporary art(visual arts)	culturalindustry	
38. ONE SPACE	interdisciplinary/performing arts/digital arts	festival/performing arts/contemporary art	performing visual culturalindustry	
39. openHUB Europe	visual arts/social dimension	contemporary art/visual art/sociale organisatie	visual	1
4. Aghet - Die große Katastrophe	music	muziek/orkestren/cultural organisation(interdisciplinary)/lokale overheid	performing	
40. Other Words - Literary Music For Small And Minority Languages	others(literature)	literatuur/cultural organisation (interdisciplinary)/festival(literature)	performing other	1
41. PHONE HOME (Working title)	performing arts	performing arts/theatre	performing	
42. Pivot Dance	performing arts/dance	performing arts/dans/lokale overheid	performing	
43. POP DRAMA: Circulating of European Playwriting through people's choice	performing arts/theatre	kunsteducatie/interdisciplinair centra/performing arts	performing	
44. Prospects - Supported Artist Programmes: Expanding Practices and Audiences	visual arts/social dimension	contemporary art/visual art/sociale organisatie/performing arts/theatre/video	performing management	1
45. Puppet Nomad Academy IV	performing arts/others(puppetry)	poppentheater/performing arts/theatre	performing	
46. Quantum Music	music	educatief/muziek/performing arts/science/interdisciplinair	performing culturalindustry	
47. Reengineering The Moving Image	audiovisual arts	avant-garde/audiovisual arts/music/	performing visual culturalindustry	
48. REUnvinate European Design	creative industry	digital media/technologie/educatie/youth center	creative industry	
49. Renewable Futures	interdisciplinary/cultural management/creative industry	new media center/research/visual arts/technologie/applied science/arts/design	visual performing creativeindustry management	1
5. All Strings Attached: Pioneers of the European Puppetry Behind the Scenes	performing arts/others(puppetry)	puppetry/museum/theater	performing heritage	
50. Rostrom	music	educatief/muziek/radio/cultural platform	performing culturalindustry	
51. SENSES: the sensory theatre. New transnational strategies for theater audience bui	performing arts/theatre	research/education/performing arts (theatre)	performing management	
52. Sharing the Wor(l)d	others(literature)	literatuur/interdisciplinair organisatie (contemporary art)	other	
53. Skills, Practice and Recruitment of European musicians for tomorrow. Audience De	music	muziek/jeugdskoel/cultural organisation(interdisciplinary)	performing management	
54. Template for Travelling Interactive and Digital Exhibitions	/	muziek/erfgoed	/	
55. The Littell Project	performing arts	performing arts/theatre/cultural organisation (interdisciplinary)	performing	
56. The Pirates of Penzance	performing arts/music/audiovisual	muziek/performing arts/theater	performing culturalindustry	
57. Theatres for All	performing arts/theatre/social dimension	research/education/lokale overheid/socio-cultureel	performing	1
58. Trans National Creative Exchange	educative arts/design	educatief/technologie/educatieve kunst	visual industry culturalindustry	
59. Translocal: Museum As Toolbox	visual arts/cultural management	visual arts/contemporary art/musea	visual heritage	
6. Artcycling Co-op: Sustainable and Inclusive decorative arts	visual arts/design/others(craftwork)	sociale organisatie/network/cultural organisation/business support/craftwork	visual creativeindustry	1
60. Understanding Territoriality: Identity, Place and Possession	visual arts/contemporary art	visual arts/contemporary art/design	visual creativeindustry	
61. Un-Label - New Grounds for Inclusive Performing Arts	interdisciplinary/performing arts/contemporary art	performing arts(dance-)/educatie/research/socio-culturele organisatie	performing	1
62. Unlocking the Maze: Raising the Voice of European Communities	music	muziek/festival	performing	
63. Voix d'enfants / Espace scénique	music	muziek/(kinder)koren	performing	
64. Youngsters United in Music - by welcoming the 8 candidate EU countries (candidate	music	muziek/sociale organisatie (jeugd)	performing	1
7. Arts, Rediscovery, Traditions, Eclectic, Contemporary	visual arts/heritage	cultural organisation/erfgoed/visual arts	visual heritage	
8. Arts'R'Public - Euro-Mediterranean Laboratory for Arts in Public Spaces	interdisciplinary/creative industry	europees netwerk/performing arts/cultural organisation	creativeindustry	
9. Augmented City - The Space for Digital Creative Citizenship	interdisciplinary/creative industry/technology	game technology/technologie/contemporary arts/innovatie	culturalindustry visual	
Larger scaled cooperation projects	discipline(s) project	discipline organisaties	total	14
1. An Orchestra Network for Europe - ONE* is more	music		performing	
10. Follow The Vikings	heritage		heritage	
11. IMAGINE 2020 (2.0) - Art, ecology & possible futures	performing arts		performing	
12. LPM 2015 > 2018 - Live Performers Meeting	interdisciplinary/performing arts/visual arts/audiovisual arts		visual performing culturalindustry	
13. NEXXT Accelerator	interdisciplinary		/	
14. Urban Heat	interdisciplinary		performing	
15. We Are Europe	interdisciplinary/festival		performing	1
16. Young European (Cultural) Audience Development I	audiovisual arts		culturalindustry	
2. Boosting careers of animation young artists with video mapping	audiovisual arts		audiovisual arts	
3. CARAVAN NEXT - Feed the Future: Art moving cities	theatre		performing	
4. CONNECTING Early Medieval European COLLECTIONS	visual arts/heritage		visual heritage	
5. Creative Lenses	cultural management		management	
6. EU Collective Plays!	theatre		performing	
7. EUBO Mobile Baroque Academy: Pathways & Performances	music		performing heritage	
8. Europe Comics	others (comic books)		culturalindustry	
9. Flâneur - New urban narratives	visual arts		visual	1
heritage	libraries, museum, archeological sites, archives, traditions		total	1
performing arts	theatre, dance, circus, festivals, music			
visual arts	crafts, painting, sculpture, photography			
creative industries	development of functional products: design, architecture			

9.5 BIJLAGE V: LIJST BELGISCHE ORGANISATIES CREATIVE EUROPE 2014-2015

organisaties	discipline	jaar	leider/partner	kleinschalig/grootschalig/platform	Vlaanderen/Wallonië/Brussel
tekst/vog	f			kleinschalig	(fictie)stichting-toetgebiedt
Auguste Orts	audiovisuele kunsten	2015	lead	kleinschalig	brussel
CENTRE VIDEO DE BRUXELLES	audiovisuele kunsten	2015	lead	grootschalig	brussel
AGB Kunsten en Design - MSK Gent	beeldende kunst	2015	lead	kleinschalig	vlaanderen
Netwerk Aalst	beeldende kunst	2015	partner	kleinschalig	vlaanderen
Ballon Media	comic books/publisher	2015	partner	grootschalig	brussel
Dargaud-Lombard	comic books/publisher	2015	partner	grootschalig	wallonië
Editions Dupuis	comic books/publisher	2015	partner	grootschalig	brussel
Culture Action Europe AISBL	cultural management	2015	partner	grootschalig	brussel
Culture Lab	cultural management	2014	partner	grootschalig	brussel
Culture Action Europe	cultural management	2014	partner	grootschalig	brussel
Pro Materia	design	2014	partner	grootschalig	brussel
Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen	educatief	2015	partner	kleinschalig	vlaanderen
Hogeschool West-Vlaanderen HOWEST	educatief	2015	partner	grootschalig	vlaanderen
Landcommanderij Alden Biesen	erfgoed	2014	partner	kleinschalig	vlaanderen
Koninklijke Museum voor Midden-Afrika	erfgoed	2014	partner	grootschalig	brussel
Bozar	interdisciplinair	2015	partner	kleinschalig	brussel
bozar	interdisciplinair	2015	partner	kleinschalig	brussel
bozar	interdisciplinair	2014	partner	grootschalig	brussel
Art Basics for Children	interdisciplinair	2014	partner	grootschalig	brussel
Europees Muziekfestival voor de Jeugd vzw	educatief/kunsteducatief	2014	partner	grootschalig	brussel
Choeur d'Enfants du Hainaut, ASBL	muziek	2015	lead	kleinschalig	vlaanderen
Association Européenne des conservatoires, académies de musique' et musikhochschulen	muziek	2015	partner	kleinschalig	wallonië
Association Européenne des conservatoires, académies de musique' et musikhochschulen	muziek	2015	partner	grootschalig	brussel
Association Européenne des conservatoires, académies de musique' et musikhochschulen	muziek	2015	partner	grootschalig	brussel
anciennne belgeique	muziek	2014	lead	platform	brussel
Q-02	muziek	2014	lead	kleinschalig	brussel
Jeugd en Muziek Vlaanderen	muziek	2014	partner	kleinschalig	vlaanderen
Fédération Des Jeunesses Musicales	muziek	2014	partner	kleinschalig	vlaanderen
Zonzo Compagnie	muziek	2014	lead	grootschalig	Vlaanderen
Opera Europa	muziek	2014	lead	grootschalig	brussel
Motormusic	muziek	2014	partner	grootschalig	vlaanderen
MiramirO	muziek	2015	lead	kleinschalig	vlaanderen
Kunstencentrum Vooruit	performing arts/circus	2015	partner	kleinschalig	brussel
Kaaitheater vzw	performing arts	2015	lead	grootschalig	vlaanderen
WPZIMMER vzw	performing arts	2015	lead	grootschalig	vlaanderen
Kunstencentrum Vooruit	performing arts	2014	partner	kleinschalig	vlaanderen
Stuk Kunstencentrum	performing arts	2014	partner	grootschalig	vlaanderen
P.A.R.T.S.	performing arts	2014	lead	grootschalig	vlaanderen
De Munt	performing arts/kunsteducatief	2014	lead	grootschalig	brussel
DIOGÈNE asbl	muziek	2014	partner	grootschalig	brussel
European Federation of Hospital Clown Organizations	sociale sector	2015	lead	grootschalig	brussel
Toneelhuis S.O.N	theater	2014	partner	kleinschalig	vlaanderen
Koninklijke Vlaamse Schouwburg	theater	2015	lead	kleinschalig	brussel
Forteresse	theater	2015	partner	grootschalig	/
Informal European Theatre Meeting AISBL	theater	2015	partner	grootschalig	brussel
Théâtre de la Guimbarde	theater	2014	partner	grootschalig	wallonië
Netwerk Aalst	beeldende kunst	2015	partner	kleinschalig	vlaanderen

Bijlage V: LIJST BELGISCHE ORGANISATIES CREATIVE EUROPE 2014-2015. Samengesteld door de auteur op basis van lijsten gepubliceerd door EACEA.

9.6 BIJLAGE VI: PRIORITEITEN COHESIEBELEID 2014-2020

 1. Strengthening research, technological development and innovation	 5. Promoting climate change adaptation, risk prevention and management	 8. Promoting sustainable and quality employment and supporting labour mobility
 2. Enhancing access to, and use and quality of, information and communication technologies	 6. Preserving and protecting the environment and promoting resource efficiency	 9. Promoting social inclusion, combating poverty and any discrimination
 3. Enhancing the competitiveness of SMEs	 7. Promoting sustainable transport and improving network infrastructures	 10. Investing in education, training and lifelong learning
 4. Supporting the shift towards a low-carbon economy		 11. Improving the efficiency of public administration

- **Investment from the ERDF** will support all 11 objectives, but **1-4 are the main priorities** for investment.
- **Main priorities for the ESF** are **8-11**, though the Fund also supports 1-4.
- The **Cohesion Fund** supports objectives 4-7 and 11.

Bijlage VI: prioriteiten van het EU cohesiebeleid 2014-2020.

9.7 BIJLAGE VII: AANBEVELINGEN EENC VOOR ETC PROGRAMMA'S

“Our recommendations generally focus on integrating the cultural and creative sectors under each of the 11 Thematic Objectives currently proposed for Structural Funds 2014-2020. Cultural and creative approaches and projects have significant synergies with all of EU’s regional development objectives and should be seen as a horizontal theme. Examples are:

- *objective 1: ‘Strengthening research, technological development and innovation’: User-oriented and design-driven innovation have become very important factors for development and innovation. Cooperation with cultural and creative businesses or initiatives should be fostered to fully benefit from the available potential.*
- *objective 3: ‘Enhancing the competitiveness of SMEs, the agricultural sector and the fisheries and aquaculture sector’: Many European SMEs and clusters could also benefit from the innovative potential of creative groups and businesses. Voucher schemes or other means of cooperation could be established.*
- *objective 6: ‘Protecting the environment and promoting resource efficiency’: Creative services and design, including eco-design, can substantially support environmental objectives and awareness-raising.*
- *objective 9: ‘Promoting social inclusion and combating poverty’: intercultural activities are a well-proven tool used to raise awareness and foster social engagement. Structural Funds programmes should be open to financing such activities for the benefit of Europeans regions.”*

Bijlage VII: aanbevelingen EENC voor aanbevelingen culturele sector in ETC programma's 2014-2020 (Interview with Jordi Baltà, Interact, 2013, 52).

9.8 BIJLAGE VIII: VRAGEN CREATIVE EUROPE DESK IERLAND

RELEVANCE:

1. Does it build skills, competences, know-how (inc. adaptation to digital technologies, test innovative approaches to building audiences, new business and management models)
2. Does it provide access to professional opportunities
3. Does it enable cultural sector to internationalise careers and
4. operate transnationally?
5. Does it involve international touring, events, exhibitions, festivals?
6. Does it stimulate interest in European cultural works through audience development
7. Will the priorities of the project achieve the objectives of the Culture Sub-programme?
8. Will the results of the project have long-term impacts beyond the interest of partners and direct participants?

QUALITY of CONTENT:

1. Are there clear outputs and deliverables, have you identified them in your proposal and are they relevant to the objectives of the project?
2. Are activities clearly defined and identified? Are they meeting the needs of the target group?
3. Does the team have relevant experience, skills, track record?
4. Convincing and clearly defined audience development strategy?
5. Are the resources feasible – budget and human resources?
6. Is the project plan/time line feasible?

Bijlage VIII: Vragen Creative Europe Desk Ierland ter voorbereiding van een Creative Europe dossier. (Creative Europe Desk Ireland, *Creative Europe programme 2014-2020*, 27th August 2014).

9.9 BIJLAGE IX: CHECKLIST DOCUMENTEN BIJ AANVRAAG SAMENWERKINGSPROJECT

Attached to the e-form:

- ✓ Budget form* (Excel)
- ✓ Signed declaration on honour on legal status and operational and financial capacity*
- ✓ Signed declaration on honour concerning exclusion criteria* (only if grant > EUR 60 000)
- ✓ Detailed description of the project

In the application package:

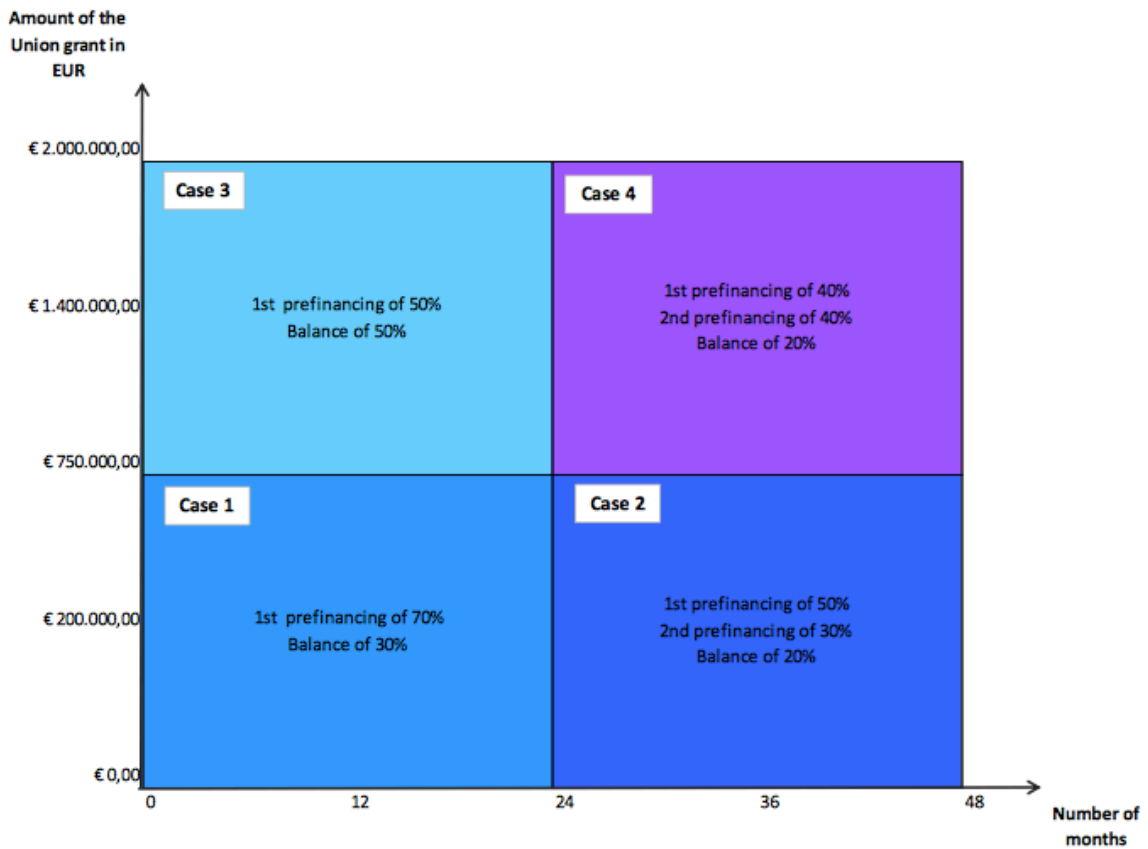
- ✓ An official cover letter signed by the legal representative of the project leader
- ✓ The mandate letters* signed by the legal representative of each partner and the legal representative of the project leader
- ✓ A cooperation agreement signed by the legal representative of each partner and the legal representative of the project leader
- ✓ The statutes of the project leader and each of the partners
- ✓ CV's of the persons responsible for the overall coordination and implementation of the action on behalf of the project leader and each of the partners
- ✓ The signed budget form*
- ✓ Copies of activity reports of the project leader and partners of the last two years (only if grant > EUR 60 000)
- ✓ Signed financial identification form* and the required annexes (for project leader)
- ✓ Financial capacity form* (only if grant > EUR 60 000) (for project leader)
- ✓ Financial statements (including balance sheet and profit and loss accounts) of the project leader for the last two financial years for which the accounts have been closed (only if grant > EUR 60 000)
- ✓ External audit report produced by an approved external auditor, certifying the accounts of the project leader of the last available financial year (only if grant > 750 000)

Uploaded in the Participant Portal:

- ✓ Signed legal entity form* and the required annexes

Bijlage IX: Checklist documenten bij aanvraag samenwerkingsproject Creative Europe (Europese Commissie. (2014). *Creative Europe. Culture Sub-programme. Support for European Cooperation projects. Guidelines, annex3, 30*)

9.10 BIJLAGE X: VOORFINANCIERING CREATIVE EUROPE COOPERATION PROJECTS

Bijlage X: Visuele weergave van de vier mogelijkheden van betalingsprocedure van de Creative Europe samenwerkingsprojecten. (Europese Commissie, 2014a, 14).

Verklaring op woord van eer

Ik verklaar dat ik deze aan de Faculteit TEW ingediende masterproef zelfstandig en zonder hulp van andere dan de vermelde bronnen heb gemaakt.

Ik bevestig dat de direct en indirect overgenomen informatie, stellingen en figuren uit andere bronnen als zodanig aangegeven zijn in overeenstemming met de richtlijnen over plagiaat in de masterproefbrochure.

Ik bevestig dat dit werk origineel is, aan geen andere onderwijsinstelling werd aangeboden en nog niet werd gepubliceerd.

Ik ben mij bewust van de implicaties van fraude zoals beschreven in artikel 18 van het onderwijs- en examenreglement van de Universiteit Antwerpen. (ww.ua.ac.be/oer)

Datum Naam
.....

Handtekening